

SFÂNTUL IOAN (MAXIMOVICI) –
MITROPOLIT DE TOBOLSK ȘI SIBERIA

ILIOTROPION

sau

ACORDUL DINTRE VOIA OMULUI
ȘI VOIA LUI DUMNEZEU

SFÂNTUL IOAN (MAXIMOVICI) - MITROPOLIT DE TOBOLSK ȘI SIBERIA

ILIOTROPION

sau

**acordul dintre voia omului
și voia lui Dumnezeu**

I.S.B.N. 978-606-550-104-1

SFÂNTUL IOAN(MAXIMOVICI)
MITROPOLIT DE TOBOLSK ȘI SIBERIA

ILIOTROPION

sau
acordul dintre voia omului
și voia lui Dumnezeu

Traducere de Cristea Florentina

EDITURA EGUMENIȚA
2012

Tradus după originalul :
Sveatiteli Ioan (Maximovici)
mitropolit Tobolschii i Sibirschii

ILIOTROPION
ili
soobrazovanie celoveceskoi voli s Bojestvennoi volei

© Editura Egumenița pentru prezenta ediție

ÎN LOC DE PREFAȚĂ

*Scurte date biografice despre autorul cărții
«Iliotropion», Arhiepiscopul Cernigovului,
ulterior Mitropolit de Tobolsk,
Ioan Maximovici*

Sfântul Ioan Maximovici, urmașul la catedra din Cernigov al Sfântului Teodosie Uglițki, a fost fiul nobilului polonez Maxim Vasilcovski, căruia îi plăcea să se numească fiu al Pecerskăi, din recunoștință pentru faptul că, arendând morile și pământurile Lavrei Pecerska din Kiev, și-a agonisit destulă avuție. Șase dintre fiii acestui tată iscusit au ajuns sublocotenenți, sutași¹ și furieri² în oastea cazacilor³, iar cel mai mare dintre ei (Ioan Maximovici) a pornit pe un alt drum.

Tatăl și înaintașii lui erau originari din orașul Umani (gubernia⁴ Kiev). Cel dintâi, ocupându-se cu arendarea domeniilor Lavrei Pecerska, s-a mutat în

¹ Sutaș (sotnic) - șef al unui escadron de cazaci. (n. trad.)

² Furier - militar cu funcție de secretar într-o cancelarie. (n. trad.)

³ Cazac - Membru al comunității militare-agricole de coloniști privilegiați de la periferia statului rus, care participau activ la apărarea hotarelor; mai târziu devenind mercenari, apoi formând cavaleria ușoară a Rusiei. (n. trad.)

⁴ Gubernie - Unitate teritorial-administrativă în vechea Rusie, introdusă în 1708 de către țarul Petru I; s-a menținut provincie rusească până în 1929. (n. trad.)

orașul Nejin, în împrejurimile căruia se aflau domeniile arendate, și acest oraș a fost locul nașterii viitorului ierarh la jumătatea secolului al XVI-lea. După cuvintele Mitropolitului Kievului, Înaltpreasfințitului Evghenie (Bolhovitin), viitorul ierarh Maximovici și-a urmat studiile la academia din Kiev și a fost profesor la această academie. Tot aici a fost tuns în monahism de către egumenul mănăstirii Pecerska și a primit *numele Ioan*, apoi a primit titlul de predicator al academiei, și în scurt timp a fost ales econom al Lavrei.

În anul 1678, când Turcia amenința cu năvălirea asupra Rusiei Mici, ieromonahul Ioan Maximovici a fost trimis ca sol la Moscova spre a-l îndupleca pe țar să-i ajute pe călugării Lavrei în cazul năvălirii turcilor asupra orașului Kiev și să-i ceară țarului o mănăstire în care călugării să se poată ascunde. Țarul, trimițând o oaste puternică, i-a recomandat Lavrei mănăstirea *Svenski* (ce se afla la trei verste⁵ de orașul Briansk) cu dispoziția ca ieromonahul Maximovici să conducă mănăstirea, având funcția de egumen. Ierarhul Teodosie Uglițki își dorea să-l aibă ca arhimandrit al mănăstirii Elețki pe urmașul catedrei sale și, întrucât îl cunoscuse pe egumenul mănăstirii Svenski, pe Maximovici în Kiev, după consfătuirea cu autoritățile, preasfințitul Teodosie l-a chemat pe Maximovici la el (pe la jumătatea anului 1695) și l-a sfințit ca arhimandrit al mănăstirii Elețki, pe care până atunci o cârmuise el însuși; desăvârșindu-se în viața

⁵ Versta – Unitate de măsură pentru distanțe folosită în trecut (mai ales în Rusia), egală cu 1,067 km. (n. trad.)

duhovnicească prin asceză îndelungată, Teodosie s-a săvârșit pe 5 februarie în anul 1696. Smeritul arhimandrit al mănăstirii Elețki, Ioan Maximovici, a fost un împlinitor sânguincios al voii și dispozițiilor stăpânului său până la cea din urmă suflare a fericitului Teodosie Uglițki, care a fost îngropat în partea dreaptă a bisericii Sfinților Boris și Gleb din Cernigov, în cripta construită de Ioan Maximovici.

Curând după aceea, pe 24 noiembrie, în același an, 1696, s-a întrunit adunarea electorală în casa arhiepiscopului pentru alegerea urmașului răposatului arhipăstor, adunare la care au fost prezenți împuterniciții mitropolitului din Kiev, ai hatmanului⁶ și ai întregii oștiri. După felurite divergențe și plângeri, prin dorința unanimă a întregului cler, și a celui de mir și a celui mănăstiresc, a fost ales Ioan Maximovici, și și-au pus iscălitura pe actul alegerii cele dintâi persoane a mirenilor și a clerului. Trimițându-l pe Maximovici la Moscova, hatmanul a mijlocit în scris pentru acesta către țar și totodată către patriarh pentru sfințirea celui ales. Hirotonirea lui Ioan Maximovici ca ierarh s-a săvârșit pe 10 ianuarie în anul 1697 și, printr-o scrisoare oficială, i s-a confirmat dreptul de a sluji în sacos⁷, iar țarul, prin scrisoarea sa, a confirmat drepturile catedrei asupra bunurilor materiale.

⁶ Hatman – Odinioară, la cazaci, poloni, moldoveni și ruși, comandantul general al oștii. (n. trad.)

⁷ Sacos – Veșmânt arhieresc de mătase, ornamentat cu broderii și pietre scumpe, cu mâneci, lung până la genunchi, care se poartă peste stihar; simbolizează hlamida batjocurii lui Iisus Hristos. (n. trad.)

Ioan Maximovici a fost un arhipăstor model în toate privințele: viața sa, după spusele preasfințitului Filaret, strălucea prin virtuțile cele înalte, îndeosebi prin *smerenie* și *rugăciune*. Acest lucru se oglindește clar în numeroasele sale lucrări cu conținut creștin-moral. În limbajul operelor lui Maximovici există multe cuvinte și construcții latine, poloneze, populare; există, la fel ca și la ceilalți contemporani ai săi, versuri silabice, însă prin conținutul lor merită toată atenția, deoarece emană evlavie sinceră, cugetări ziditoare de suflet și înțelepte.

Un monument al iubirii preasfințitului Ioan Maximovici față de cultura duhovnicească este seminarul duhovnicesc, condus de el în Cernigov, care a purtat la început numele de colegiu și în care s-au format nu numai copiii clericilor, ci și copiii nobililor, ai cazacilor și ai micilor-burghezi. Dând el însuși exemplu de viață virtuoasă, Sfântul Ioan a scris cu toată râvna unui lucrător neobosit opere mântuitoare de suflet, întocmindu-le în acea manieră în care puteau să placă la vremea lui.

Iată lista titlurilor și anii ieșirii lor la lumină:

1. «Alfabetul sfinților» (Poezie. Cernigov, 1705).
2. «Născătoare de Dumnezeu Fecioară» (Tot în versuri. Cernigov, 1707).
3. «Tâlcuire la psalmul 50», trimisă țarului în anul 1708, împreună cu o scrisoare și cu două lucrări anterioare.
4. «Cugetare despre rugăciunea: Tatăl nostru» (În versuri. Cernigov, 1709).

5. «Opt fericiri evanghelice» (Operă vastă în versuri. Cernigov, 1709).

6. «Calea împărătească a Crucii» (Cernigov, 1709).

7. «Meditația dumnezeiască» (Cernigov, 1710-1711).

8. «Iliotropion» (Cernigov, 1714).

Nu putem trece sub tăcere cele două evenimente din viața arhiepiscopului Cernigovului, Ioan Maximovici, care au produs asupra lui o impresie puternică legată de supunerea lui desăvârșită față de voia lui Dumnezeu. Urmarea celui dintâi a fost deschiderea intrării în mormântul fericitului Teodosie Uglițki, iar urmarea celui de-al doilea a fost scăparea vieții și onoarei lui Ioan Maximovici de pedeapsa rușinoasă dată pentru așa - zisa trădare a țarului și a patriei sale.

Cel dintâi eveniment a fost boala grea și îndelungă a Sfântului Ioan Maximovici, ceea ce l-a dus la neputința de a-și continua viața; în ultima noapte a suferinței sale, Ioan Maximovici s-a adresat în cuget răposatului său binefăcător, fericitului Teodosie Uglițki, care imediat i s-a arătat celui bolnav spre a-i comunica mila lui Dumnezeu, ce i-a dăruit tămăduire minunată, zicând: „Nu te întrista, frate, că Domnul a auzit rugăciunea ta și îți dăruiește sănătate. Ridică-te din pat și te gătește să slujești de dimineață Liturgia cea de mulțumire. Acesta îți va fi semnul!”. Bolnavul, trezindu-se din vedenia cea minunată, s-a

ridicat din pat și l-a chemat pe ucenicul său de chilie, zicându-i: „Du-te la egumen și spune-i că eu astăzi voi sluji Liturghia, să fie totul pregătit pentru slujire”. Toți s-au mirat, presupunând că preasfințitul a vorbit în delir (datorită febrei), până când s-au convins cu adevărat că avea mintea sănătoasă și că era conștient. În urma acestei arătări minunate, preasfințitul Ioan Maximovici a poruncit să se deschidă intrarea în peștera funerară a fericitului Teodosie Uglițki și să se picteze icoana lui, și el însuși și-a pus sub ea semnătura sa smerită, de recunoștință, în versuri.

Cel de-al doilea eveniment s-a petrecut în vremea trădării lui Mazepa (în anul 1708) față de Petru I, datorită clevetirii și a răutății.

Mazepa, mâniindu-se pe cei ce nu lucrau după așteptările lui, și dorind să stârnească nemulțumirea față de Petru în cazul în care acesta i-ar fi pedepsit pe cei nevinovați învinuiți pe nedrept, a trimis un cazac din escadronul *Parhomenok* să comunice că a fost trimis de Mazepa cu scrisori către arhiepiscopul Ioan Maximovici, către sutașul Turanski, către cneazul Cetvertinski și către atamanul⁸ Karpeka și că scrisoarea către arhiepiscop a fost transmisă prin slujitorul acestuia, iar celorlalți le-au fost înmânate personal. Cazacul, fiind prins, a spus același lucru, chiar și în prezența persoanelor învinuite, însă Petru a aflat adevărul și nevinovăția s-a adeverit.

Țarul Petru cel Mare, dorind să răspândească

⁸ Ataman – Căpetenie de cazaci, hatman. (n. trad.)

tot mai mult lumina sfintei credințe printre păgânii Siberiei, nu a găsit alt arhiepiscop mai bun pentru aceasta decât numai pe arhiepiscopul Cernigovului, Ioan Maximovici și, ca urmare, în luna martie a anului 1712, prin decretul Majestății sale imperiale arhiepiscopul cel iubitor de Dumnezeu al eparhiei Cernigovului, Ioan Maximovici, a fost mutat în scaunul mitropoliei din Siberia. Ierarhul-nevoitor, care era acum bătrân, a cârmuit turma Siberiei aproape trei ani și s-a sfârșit pe 10 iunie în anul 1715. A fost înmormântat în catedrala Sofia (*Înțelepciunea lui Dumnezeu*) din Tobolsk.

Cartea I

DESPRE CUNOAȘTEREA VOII LUI DUMNEZEU ȘI ACORDUL DINTRE ACEASTA ȘI VOIA OMULUI

CAPITOLUL ÎNTÂI PARTEA 1

Începutul a toată învățătura, dată nouă de Dumnezeiasca și suprema Înțelepciune, de Domnul nostru Iisus Hristos, constă în aceea ca noi, cei ce credem în El, să ne punem de acord în toate faptele și cuvintele noastre cu voia lui Dumnezeu. Mântuitorul nostru ne-a învățat aceasta în toată viața Sa pământească prin cuvinte și prin fapte, direct și indirect (prin pilde) și, în sfârșit, în Sine Însuși ne-a lăsat model de viață creștinească spre a-l urma Lui după puterea noastră.

Pentru lămurirea acestei învățături a Domnului vom adopta împreună cu teologii două principii fundamentale:

1. Primul principiu este că toată izbânda noastră în viața creștinească depinde de cum supunem voia noastră proprie voii lui Dumnezeu. Cu cât mai sinceră

va fi supunerea noastră față de voia lui Dumnezeu, cu atât mai mare și mai roditoare va fi izbânda vieții noastre creștinești. Știm cu toții că desăvârșirea celui ce urmează lui Hristos se întemeiază pe iubirea lui de Dumnezeu și de aproapele. Toate cărțile Sfintei Scripturi sunt pline de mărturii în acest sens: *Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău. Aceasta este marea și întâia poruncă. Iar a doua, la fel ca aceasta: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși. În aceste două porunci se cuprind toată Legea și prorocii* (Matei 22, 37-40). *Și acum rămân acestea trei: credința, nădejdea și dragostea. Iar mai mare dintre acestea este dragostea* (1 Corinteni 13, 13). *Iar peste toate acestea, îmbrăcați-vă întru dragoste, care este legătura desăvârșirii* (Coloseni 3, 14).

Într-un cuvânt, împlinirea a toată legea constă în faptele ce reies din dragostea noastră față de Dumnezeu și pentru fiecare om, acesta fiind aproapele nostru după firea omenească. Așa și trebuie să procedăm mereu în toate raporturile noastre față de Dumnezeu și de toți oamenii; în aceasta și constă „acordul voii omenești cu voia lui Dumnezeu”: ceea ce voiește Dumnezeu, aceea voiesc și eu; ceea ce nu voiește El, nu voiesc nici eu. Nimic nu este mai puternic decât această dragoste!

2. Al doilea principiu este că absolut nimic (afară numai de păcate) nu se petrece în lume fără voia lui Dumnezeu. Întâmplarea (ursita), fericită sau tristă,

nu este ceva esențial, ci este fantezia păgânilor, care au născocit-o, în nebunia lor, pe o oarecare zeiță Fortuna, ce ar avea puterea să schimbe fericirea sau nefericirea în viața oamenilor și a popoarelor întregi. Înțelepciunea creștină respinge cu desăvârșire această zeitate: binele și răul, viața și moartea, sărăcia și bogăția depind numai de Domnul. Acest lucru reiese din Sfânta Scriptură, unde este lămurit cât se poate de clar (ca o axiomă).

PARTEA a 2-a

Totul în lume, chiar și ceea ce în aparență este rău (afară de păcat), se întâmplă după voia lui Dumnezeu. Teologii explică lucrul acesta în felul următor:

Începutul răului (în sens propriu) este păcatul. În fiecare păcat sunt incluse: 1) cauza, care îl produce și 2) urmările lui inevitabile, îndreptarea lui, în general, prin amenințare, pedepsire și, în sfârșit, prin chinuire. *Cauza* păcatului este fățarnicia sau samavolnicia⁹ păcătosului mândru; iar *pedepsele*, în general (atât cele de îndreptare, cât și cele chinuitoare), fiind urmările cumplite ale cauzei păcatului, vin din voia lui Dumnezeu, ca pricină nu a păcatului, ci a îndreptării sau a nimicirii lui. Așadar, de vom înlătura din conceptul păcatului pricina lui (fățarnicia,

⁹ Samavolnicie – Faptul de a acționa după bunul plac, nesocotind și încălcând voința și drepturile altora. (n. trad.)

samavolnicia), nu va mai exista niciuna dintre urmările lui cumplite sau rele, care nu s-ar produce după voia lui Dumnezeu sau ar fi nedorite de ea. Atât necazurile aduse de păcat (fiecăru om în parte) cât și nenorocirile lumești, numite de obicei firești, cum ar fi: foametea, seceta, ciuma și altele asemenea, care deseori nu au legătură imediată cu păcatul (fiecăru om în parte), vin din voia lui Dumnezeu.

Toate nenorocirile și durerile omenești vin, într-adevăr, din voia lui Dumnezeu pentru atingerea țelurilor drepte ale Proniei Dumnezeiești; numai păcatul este potrivnic lui Dumnezeu (așa cum răul este potrivnic binelui sau minciuna este potrivnică adevărului), dar este îngăduit de Dumnezeu pentru neîncălcarea voii personale a omului sau a libertății ei. De aceea, această voie a lui Dumnezeu, ce îngăduie păcatul, se mai numește *iconomie* sau *Pronie Dumnezeiască*. Iar tot ceea ce în sens obișnuit numim rău (afară de păcat, care este răul în sens absolut), vine din voia lui Dumnezeu (în accepțiunea teologică).

Acest principiu fundamental trebuie să-l ținem bine minte, pentru că este foarte înțelept, folositor și cucernic să gândim că orice rău, necaz sau nenorocire sunt pentru noi o pedeapsă mântuitoare, trimisă nouă de Dumnezeu; dar nu Dumnezeu este pricina vinovăției noastre, adică a păcatului nostru, ce atrage în mod inevitabil după sine pedepsirea după dreptatea lui Dumnezeu. De aici reiese următoarea concluzie: pentru că totul în lume se săvârșește după

voia și porunca lui Dumnezeu, datoria noastră este să primim totul fără cârtire din mâna lui Dumnezeu și să ne supunem cu desăvârșire Lui sau voii Lui celei întru-tot-sfinte; și astfel vom pune de acord voia noastră cu voia Lui dumnezeiască, neatribuind nimic din lume (din univers) întâmplării oarbe, ca păgânii de demult. Ei, fiind întunecați de întunericul politeismului, atribuiau bunăstarea omenească fie anumitor zeități, fie întâmplării oarbe, fie, în sfârșit, neatenției și relei intenții a omului, ca celei dintâi cauze a fericirii sau nefericirii lor.

Aceste idei monstruoase ale anticilor sunt foarte nepotrivite creștinilor și trebuie să fie respinse de ei, ca și părerile de rău, care sunt exprimate în felul următor: aceasta sau aceea mi s-a întâmplat, pentru că acesta sau acela e cuprins de ură asupra mea sau mi-a făcut rău prin învinuiri nedrepte și clevetiri; totul ar fi fost altfel dacă acela ar fi fost binevoitor față de mine și ar fi intervenit pentru acest lucru, neprecupețind niciun efort. Deșarte sunt aceste plângeri; nesăbuite și fără rost sunt aceste cugetări și, dimpotrivă, mult mai înțelept, mai adevărat și mai cucernic este să cugetăm și să spunem despre tot ceea ce se întâmplă: „Domnul a rânduit așa”; fiindcă tot ce este bun și rău, precum am observat mai sus, vine din voia lui Dumnezeu.

PARTEA a 3-a

Mulți se înșală, crezând în cumplita lor ignoranță că numai răul, ce rezultă din cauze firești (cum ar fi: inundațiile, cutremurele, recoltele slabe, surpările de pământ, scumpirea alimentelor, fenomenele atmosferice nefavorabile, epidemiile și moartea năprasnică) vin din voia lui Dumnezeu, deoarece în mare parte aceste nenorociri nu au legătură directă cu păcatul. Însă faptele rele, pricinuite de intenția nelegiuită a omului, de nedreptate (cum ar fi: vorbele de ocară, batjocurile, înșelătoriile și prefăcătoriile, hoțiile, jafurile, tâlhăriile, omorurile și așa mai departe) se întâmplă, după părerea celor pomeniți mai sus, fără îngăduința voii lui Dumnezeu și a Proniei Lui, ci numai din răutatea omenească și din voia pervertită a omului, care singură îi pricinuieste și îi face aproapelui său tot răul.

De aceea, nu numai în vremurile demult apuse, ci și în vremurile de acum nu rareori se aud plângeri de felul acesta: „Lipsa hranei și a mijloacelor de întreținere a vieții nu vine de la Dumnezeu, ci de la cei lacomi”; plângerile acestea sunt plângerile unor oameni care nu Îl cunosc pe Dumnezeu și nu se tem de El; ei sunt nevrednici de numele de creștini și trebuie să fie aruncați în întunericul cel mai dinafară, unde nu este lumină.

Lucrul despre care am vorbit acum este un exemplu clar. Cineva, având de gând să-i răpească

aproapelui său toată averea și, dorind să-și împlinească intenția sa rea în ascuns, se strecoară în casa acestuia, neobservat de nimeni, aprinde substanțe inflamabile sub clădire și tot așa, neobservat, iese din casă, iar focul este dus de vânt la celelalte clădiri; oamenii aleargă din toate părțile să stingă focul și să păzească de incendiu casele vecine; incendiatorul aleargă și el împreună cu ceilalți oameni, chipurile pentru stingerea incendiului, însă el are altă intenție: folosindu-se de învălmășeala provocată de incendiu, scoate din locuința incendiată anumite lucruri, ca și cum le-ar salva de la foc, dar în realitate le scoate spre folosul lui și le ascunde.

Toate aceste fapte ale incendiatorului, deși sunt cauza imediată a dezastrului, suportat de stăpânul casei și a pierderii întregii lui averi, totuși, privite numai în sinea lor, adică fără să aibă vreo legătură cu reaua intenție a incendiatorului, nu se vor deosebi prin nimic de așa numitele dezastre fizice; ele sunt de la Dumnezeu, așa cum, de exemplu, trăsnetul îl omoară pe om, fulgerul aprinde casa sau pomul uscat, uraganul împrăștie fânul cosit, într-un cuvânt, ca toate schimbările dezastruoase, provocate de puterea lui Dumnezeu, aflată în legile neschimbate ale naturii materiale, iraționale.

Tot așa și incendiatorul: el nu poate nici să intre în casă, nici să iasă din ea, nici să dea foc fără îngăduința lui Dumnezeu; și, prin însele, aceste fapte sunt neînsemnate (nu sunt nici rele, nici bune), încât pot sluji atât la rău, cât și la bine; însă voința rea,

intenția vicleană, de care a fost călăuzit incendiatorul și a căror pricină nu mai este Dumnezeu, ci voia liberă a incendiatorului, acestea sunt păcatul lui, chiar dacă Dumnezeu i-a îngăduit să-și împlinească în fapt reaua sa intenție; astfel că Dumnezeu ar fi putut opri săvârșirea ei dacă El ar fi voit. Însă Domnul nu a oprit săvârșirea relei intenții, ci a îngăduit împlinirea ei după dreapta Sa judecată. Iar despre cauzele acestei îngăduințe vom vorbi mai târziu.

PARTEA a 4-a

În greșelile de altă natură (cum ar fi vătămrile fiziceneintenționate)cauzacareleprovoacăesteaceeași ca și în săvârșirea exterioară a crimelor premeditate, adică îngăduința lui Dumnezeu, precum vedem din exemplul următor. Un om, căruia i-a fost vătămat piciorul sau el însuși și l-a vătămat neintenționat, nu poate pași corect cu el; deși se străduiește să calce drept, totuși merge cu mare greutate și nu poate călca la fel de drept ca un om sănătos. Cauza mișcării piciorului constă în impulsul firesc de a merge, iar cauza șchiopătatului în vătămarea însăși, dar nu în dorința de a pricinui vătămarea, deoarece aceasta a fost neintenționată.

Totuși, comparația dintre greșelile neintenționate și crimele premeditate nu poate merge mai departe: deosebirea esențială dintre unele și celelalte constă în

faptul că greșeala neintenționată se săvârșește numai cu îngăduința lui Dumnezeu, iar crima premeditată nu mai este lucrarea voii lui Dumnezeu (fiindcă ea este opera samavolniciei depravate a ființei raționale căzute, îngăduită numai de Dumnezeu). Dumnezeu nu oprește fapta păcătoasă exterioară, dar nu ajută la rătăcirea voinței noastre, nici la abaterea ei de la calea cea dreaptă, de la lege.

Așadar, dacă Dumnezeu nu este începutul căderii noastre morale (care este adevăratul rău) și nici nu poate fi: *Ochii Tăi sunt prea curați ca să vadă răul, Tu nu poți privi apăsarea* (Avacum 1, 13) și *iubit-ai dreptatea și ai urât fărădelegea* (Psalmul 44, 9), atunci este pe deplin adevărat că toate nenorocirile ce decurg din ultimele cauze, raționale sau iraționale, în orice chip s-ar săvârși, toate se săvârșesc după voia lui Dumnezeu, toate sunt trimise de dreapta Lui cea puternică, prin Pronia și purtarea Lui de grijă.

Iubite frate! Dumnezeu a îndreptat mâna spre a te lovi, Dumnezeu a pornit limba clevetitorului sau a prigonitorului spre a te cleveti sau a te ponegri, Dumnezeu a lăsat puterea necurată să te doboare. Dumnezeu Însuși, prin gura prorocului Isaia, adevărește acestea, zicând: *Eu sunt Domnul și nimeni altul! Afară de Mine nu este Dumnezeu. Eu te-am încins fără ca tu să Mă cunoști... Eu întocmesc lumina și dau chip întunericului, Cel ce sălășluiește pacea și restrîngeți îi lasă cale: Eu sunt Domnul Care fac toate acestea* (Isaia 45, 5;7). Și mai lămurit adevărește

acestea prorocul Amos: *Se întâmplă vreo nenorocire în cetate fără ca Domnul să nu o fi pricinuit?* (Amos 3, 6), ca și cum ar spune: nu există nicio nenorocire care să nu se întâmple după voia lui Dumnezeu, ce îngăduie reaua intenție și arată mijlocul și dă puterea pentru ducerea ei la împlinire.

Astfel, Dumnezeu, având de gând să-l pedepsească pe regele David pentru păcatul adulterului său cu soția lui Urie și pentru uciderea lui Urie, prin păcatul amestecării sângelui propriului său fiu cu al femeilor sale, îi spune lui David prin prorocul Natan: *Iată Eu voi ridica asupra ta rău chiar din casa ta și voi lua pe femeile tale înaintea ochilor tăi și le voi da aproapelui tău (lui Abesalom) și se va culca acela cu femeile tale în văzul soarelui acestuia. Tu ai făcut pe ascuns, iar Eu voi face aceasta înaintea a tot Israelul și înaintea soarelui* (2 Regi 12, 11-12).

Nu rareori dreapta judecată a lui Dumnezeu îi folosește pe împărații necredincioși și pe principii răi ca arme ale Sale spre a-i învăța pe cei drepti răbdarea și a-i pedepsi pe cei netrebnici pentru greșelile și fărădelegile lor. Multe exemple din acestea vedem în antichitate, cum Dumnezeu Își arată voia Sa cea bună în năzuințele și faptele rele ale oamenilor necredincioși, ca prin nedreptatea lor să săvârșească dreapta Sa judecată asupra celor vinovați față de El și, precum un tată iubitor de fii, îi pedepsește pe copiii cu nuiua pentru greșelile lor, iar apoi, văzându-le îndreptarea, le arată mângâierile sale și aruncă nuiua în foc, tot

așa procedează și Dumnezeu cu oamenii, ce-și strică moralitatea lor prin fapte păcătoase și nedreptăți. Iată câteva exemple:

Dumnezeu prin prorocul Isaia amenință poporul desfrânat al Israelului cu pieirea lui și cu pustiirea Palestinei prin asirieni, zicând: *O, Asirie, varga mâniei Mele și toiagul urgiei Mele! Împotriva unui neam fără de lege o voi trimite și împotriva unui popor al urgiei Mele o voi îndrepta, ca să-l prade și să-l jefuiască și să-l calce ca pe tina ulițelor. Dar ea n-are aceeași judecată și inima ei nu simte la fel; să prade este în inima ei și să nimicească neamuri fără număr!* (Isaia 10, 5-7).

Aici Dumnezeu arată lămurit că nu voia regelui asirian, ci voia Lui cea sfântă este împlinită de asirieni. El îi numește pe asirieni varga mâniei și toiagul urgiei Sale, îndreptate împotriva fărădelegilor israeliților și, prin urmare, Lui Însuși Își atribuie pedepsirea lor: „Eu i-am trimis, spune El, ca să-i prade și să-i smerească pe cei ce nu ascultă de Mine și se înalță cât mai mult în mintea lor, pentru că au lepădat credința în Unicul Dumnezeu și au cinstit idoli păgâni prin ritualuri nebune și jertfe cumplite.

Însă regele asirian (ducând la împlinire voia Mea) altfel va gândi: anume că el va săvârși acestea din voia lui proprie și nu se va potoli, ci se va porni spre uciderea și totala nimicire a noroadelor; totuși, el va sluji voii Mele. Iar, când prin războiul asirienilor voi pedepsi poporul Meu și îl voi îndrepta, o, atunci

vai de toiagul acela, vai de asirieni, vai de ei toți, ca pe niște unelte netrebnice îi voi arunca în foc să ardă!”.

La fel trebuie să privim și celelalte pedepse drepte, îngăduite de Dumnezeu asupra noastră pentru nedreptățile noastre.

Împăratul roman Tit, în vremea asediului Ierusalimului, înconjurând el însuși zidurile lui și văzând gropile pline de cadavrele oamenilor morți și sângele curgând din trupurile schilodite și sfâșiate, a oftat din greu și, ridicându-și ochii și mâinile la cer, a spus: „Dumnezeule milostive! Nu a mea este fapta aceasta!”.

PARTEA a 5-a

Cineva ne poate întreba: De este adevărat că toate nenorocirile ce ne lovesc sunt din voia lui Dumnezeu, atunci nu este în zadar să ne împotrivim voii Lui celei sfinte, nu este zadarnic să folosim medicamente când suntem bolnavi? Pentru ce trimitem unități înarmate împotriva dușmanilor ce năvălesc asupra noastră? De ce nu le oferim de bunăvoie cheile cetăților noastre și nu îi lăsăm cu toată inima să intre în țara noastră spre a noastră pieire? De ce nu urmăm exemplul fericitului arhiereu Lup, care l-a salutat pe Attila cu următoarele cuvinte: „Te salut, Attila, pe tine, toiagul urgiei lui Dumnezeu!”?

Celor ce-mi vor pune astfel de întrebări, le voi răspunde cu cuvintele apostolului Pavel: *să*

nu cugete (despre aceste lucruri) *mai mult decât trebuie să cugete, ci să cugete fiecare spre a fi înțelept* (adică nu după înțelegerea lumii acesteia, ci după înțelegerea și cercetarea smerită a înaltei rânduiei a Proniei) (Romani 12, 3). În duhul acestei *înțelepciuni* să ne străduim să rezolvăm neînțelegerile și preținsele noastre contradicții. Faptul că războaiele distrugătoare și celelalte nenorociri se întâmplă cu voia lui Dumnezeu, este un lucru clar (după cum am observat mai înainte), dar de aici nu reiese că nu trebuie să ne înarmăm împotriva dușmanilor, nici să încercăm a vindeca bolile noastre, socotind că acestea sunt potrivnice voii lui Dumnezeu.

Teologii-scolastici¹⁰ au distins două laturi ale voii lui Dumnezeu: 1) voia propriu-zisă și 2) îngăduința. Despre cea dintâi nu voi vorbi prea mult; ne este de ajuns ceea ce am spus despre ea în părțile anterioare. Cu totul altfel, însă, trebuie să gândim despre îngăduința lui Dumnezeu; atât timp cât durează însuși faptul ei, nu putem ști adevărata intenție a lui Dumnezeu față de noi, ci o aflăm mai târziu. Și vom lămurii lucrul acesta dând ca exemplu boala: oricare ar fi cauza apariției ei, nu există nicio îndoială (după cum am observat mai sus) că aceasta este voia lui Dumnezeu. Totuși, bolnavul nu știe intenția lui Dumnezeu cu privire la

¹⁰ Scolastică - Sistem filosofic apărut în Evul Mediu, care se baza pe dogmele bisericii creștine și se caracteriza prin raționamente abstracte și prin artificii logice; nume dat învățământului filosofic din țările Europei medievale dominate de catolicism, prin care se căuta fundamentarea dogmelor bisericii creștine. (n. trad.)

durata bolii lui și de aceea nu îi este interzis să apeleze la felurite mijloace pentru vindecarea bolii, dar după folosirea mai multor mijloace de tămăduire, dacă nu se însănătoșește, poate fi încredințat că aceasta este voia lui Dumnezeu, ca el să rabde îndelung boală grea.

Așa smerit să cugeți, frate bolnav, că Dumnezeu voiește să-ți lungească boala; dar, de vreme ce nu știi dacă Dumnezeu are intenția să suferi până la moarte, poți apela, fără să greșești, la mijloacele de tămăduire pentru dobândirea sănătății sau, cel puțin, pentru a dobândi ușurare și mângâiere. Nevinovăția tratamentului este dovedită și de faptul că, dacă Dumnezeu nu voiește să-ți înapoieze sănătatea, El poate lipsi orice mijloc de puterea lui tămăduitoare. La fel trebuie să cugetăm și în privința dușmanilor și a războaielor. Dumnezeu de multe ori le-a îngăduit dușmanilor să supună poporul israelit jugului lor pentru ca acest popor să nu piară în fărâdelegi și să nu uite de Dumnezeul lui; și israeliții, neînțelegând că aceasta a fost voia lui Dumnezeu, s-au împotrivit dușmanilor lor, însă altfel au procedat când prorocul Ieremia le-a vestit voia lui Dumnezeu de a se supune regelui Nabucodonosor.

La fel și în cazul unui incendiu care izbucnește: dacă nu poate fi stins cu toată strădania oamenilor și a echipei de pompieri, este clar că judecata lui Dumnezeu a hotărât ca acea clădire nu numai să fie incendiată, ci să ardă în întregime spre încercarea răbdării prietenilor lui Dumnezeu sau spre pedepsirea

vrăjmașilor Lui. Tot așa trebuie să cugetăm despre îngăduința lui Dumnezeu și în celelalte întâmplări ale noastre.

Pe de altă parte, nevinovăția păzirii de sine este dovedită și de experiența vieții de zi cu zi. Un tată, dorind să afle succesele fiului său la scrimă, îi dă acestuia o floretă de lemn și îi poruncește să lupte cu el: aici nu luptă fiul împotriva tatălui, ci oșteanul împotriva adversarului său. Tot așa, cine se străduiește să stingă un incendiu, să biruiască un dușman sau să vindece o boală, se împotrivește nu voii lui Dumnezeu, care ne pedepsește pentru nedreptățile noastre, ci acelei cauze, care îl asuprește și pe care Dumnezeu Însuși o urăște. Casa este incendiată din pricina răutății sau a urii, a lăcomiei și toate aceste îndemnuri la incendiere sunt vinovate și păcătoase; oricine este liber să li se împotrivească.

Cine tratează boala, acela nu voii lui Dumnezeu se împotrivește, ci suferinței omenești, deoarece cu greu se întâmplă vreo boală care să nu fie urmarea încălcării regulilor de igienă (cum ar fi: lăcomia la mâncare, neînfrânarea, lipsa curățeniei și așa mai departe), prin urmare se împotrivește cauzelor aducătoare de boală. De asemenea, cine luptă cu arma împotriva dușmanului, nu împotriva lui Dumnezeu luptă, ci împotriva celui ce a început lupta pe nedrept. În toate aceste împrejurări suntem liberi și chiar datori să ne apărăm pe noi înșine și tot ce ne aparține dacă nu se descoperă că din anumite pricini această apărare nu este plăcută lui Dumnezeu.

Ceea ce este de mirare este că, atunci când Pronia lui Dumnezeu și dreapta Lui judecată folosesc oamenii răi ca pe niște unelte pentru săvârșirea voii Lui celei sfinte, când și diavolii înșiși fac lucrul acesta, spune Sfântul Grigorie, totul se săvârșește după minunata rânduială a milei lui Dumnezeu, potrivit căreia același mijloc, pe care vrăjmașul cel rău îl folosește spre ispitierea inimii noastre, ca să ne piardă, Ziditorul nostru cel milostiv îl folosește spre îndreptarea noastră, ca să ne însufletească.

În cartea întâi a Regilor se spune despre regele Saul: *Iar a doua zi s-a întâmplat de a căzut duhul cel rău de la Dumnezeu asupra lui Saul*; și în alt loc se spune despre același duh: *și-l tulbura* (pe Saul) *un duh rău, trimis de Domnul* (1 Regi 18, 10; comp.: 16, 14). Cum să înțelegem aceste expresii: „duhul cel rău de la Dumnezeu” și „duh rău, trimis de Domnul”? Dacă duhul este rău, atunci nu este duhul lui Dumnezeu, iar, dacă este al lui Dumnezeu, atunci nu este duh rău. Totuși, aceste expresii se lămuresc singure: duhul acesta se numește rău, pentru că este dorința inimii viclene a lui Saul, el îl chinuie și îl tulbură pe acesta din urmă; și se numește duhul lui Dumnezeu sau de la Dumnezeu, pentru că este trimis de Dumnezeu spre pedepsirea lui Saul pentru păcatele lui.

CAPITOLUL AL DOILEA

Ce anume îngăduie voia lui Dumnezeu, cum și de ce îngăduie un lucru sau altul?

În această privință mulți oameni se înșală amarnic, confundând *îngăduința lui Dumnezeu cu îngăduința omenească*; cea dintâi se deosebește total de cea din urmă prin originea ei; îngăduința omenească vine din pasivitatea omului, care este și cauza imediată a apariției multelor rele fizice și morale, cu toate că omul are posibilitatea de a le preveni sau a le curma încă de la începutul lor. Totuși, uneori această îngăduință vine din faptul că omul nu are posibilitatea să prevină un anumit rău. Având această concepție și despre îngăduința lui Dumnezeu, în cazul în care ne năpustim unul asupra altuia, socotindu-l pe potrivnicul nostru un criminal și vinovat de necazurile noastre, și ne sfâșiem unul pe altul nu numai cu limba, cu vorba, ci și cu mâinile, se naște atunci în sufletul nostru gândul cum că Atotștiutorul Dumnezeu nu S-ar uita la noi și, având posibilitatea de a opri răul, ar îngădui totuși să ni se facă mari nedreptăți.

Pentru îndreptarea acestui gând nelegiuit trebuie să cercetăm îngăduința voii lui Dumnezeu din trei puncte de vedere: **a)** al dorinței lui Dumnezeu de a îngădui ceva anume; **b)** al cauzei îngăduinței lui Dumnezeu și **c)** al contribuției voii lui Dumnezeu la săvârșirea lucrului îngăduit. Pentru înțelegerea mai bună a punctelor de vedere arătate cu privire la

îngăduința lui Dumnezeu trebuie să deosebim cele două feluri ale relelor îngăduite.

Primul fel al relelor cuprinde feluritele necazuri, greutăți, boli, pricinuirea nedreptăților sau a necinstei, cum ar fi: aducerea în stare de sărăcie (sărăcirea), închiderea în temniță, suferințele, izgonirea (exilul), moartea; toate acestea nici măcar nu pot fi numite în sensul strict al cuvântului, rele, ci doar leacuri amare, trimise nouă de Dumnezeu pentru vindecarea noastră sufletească.

Al doilea fel al relelor, numit în sens propriu rău, sunt păcatele noastre (încălcările poruncilor lui Dumnezeu). Primul fel al relelor îl îngăduie Dumnezeu din dorința Sa, fie ca pedeapsă pentru cei necredincioși, atei, fie ca mijloc de îndreptare *pentru fii (și fiice)*. Despre al doilea fel al relelor, adică despre păcate, nu se poate spune că *Dumnezeu dorește săvârșirea lor*, ci doar le îngăduie. Tot ceea ce există efectiv în lume, există din dorința și prin cuvântul lui Dumnezeu, prin voia Căruia toate există și s-au făcut și fără El nimic nu a primit ființă sau existență adevărată: *Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut* (Ioan 1, 3).

Însă păcatul nu este ceva viu (real), ci este doar opusul ireal al realității, fantoma, umbra, năluca ei; păcatul există doar ca *nedesăvârșire a minciunii și a vicleniei* ființelor liber-raționale, create de Dumnezeu care nu ascultă de Dumnezeu; de aceea a și apărut păcatul la început și apare și acum împotriva dorinței lui Dumnezeu, nu de la Dumnezeu, totuși cu

îngăduința Lui. Cauza îngăduirii păcatului se ascunde în taina desăvârșirii și a infailibilității iconomiei lui Dumnezeu sau a Proniei Lui. Dumnezeu cunoaște cu desăvârșire tot viitorul și poate ușor să nu îngăduie păcatul, urât de El, dar îl îngăduie dorind să facă din rău bine, din nedrept drept pentru musturarea și îndreptarea oamenilor, ca ei să vadă ce urmări atrage păcatul și asupra celui ce a greșit, și asupra aproapelui său (a societății).

În aceasta constă deosebirea dintre îngăduința lui Dumnezeu și îngăduința omenească, prin care ori nu a putut fi prevenit și curmat răul de la început prin mijloace omenești, ori, cel puțin, nu a fost dorită săvârșirea răului îngăduit; în Dumnezeu, dimpotrivă, vedem și puterea Lui de a nu îngădui, de a curma împlinirea relei intenții și totodată voia ce îngăduie a se săvârși un rău sau altul. Aici se naște întrebarea: Pentru ce binevoiește Dumnezeu să îngăduie săvârșirea păcatului sau care este pricina ce îl determină pe Dumnezeu să le îngăduie oamenilor să păcătuiască?

PARTEA 1

Bunătatea nesfârșită a lui Dumnezeu niciodată nu ar îngădui să existe pe pământ fărădelegi așa de rele dacă ea nu ar câștiga din ele câte un bine mare și nu ar îndrepta spre mântuire ceea ce se face din

răutate. Dumnezeu a îngăduit să sporească invidia fraților lui Iosif împotriva acestui tânăr nevinovat, dar pentru care binefacere a îngăduit? Pentru scăparea de la foamete și moarte atât a părinților, fraților și rudelor lui, cât și a întregului Egipt. Dumnezeu i-a îngăduit necredinciosului Saul să-l prigonească în fel și chip pe blândul și nevinovatul David pentru folosul lui David însuși și al întregului regat evreiesc (și nu numai pentru folosul lor cel mai mare, ci și al întregului neam omenesc prin urmașul lui David, Hristos Mântuitorul nostru).

Dumnezeu a îngăduit să fie aruncat în groapa cu lei întărâtați prorocul Daniil, condamnat pe nedrept, dar pentru ce a îngăduit? Pentru ridicarea lui însuși și a prietenilor lui pe cea mai înaltă treaptă a slavei și a măreției. Dar de ce să povestesc numeroasele fapte ale istoriei vechi-testamentare când, prin îngăduința lui Dumnezeu, mai-marii preoților, fariseii și capii evreilor din invidie L-au dus la răstignire pe Fiul lui Dumnezeu, Cel Unul-Născut, Iisus Hristos și această îngăduință s-a îndreptat spre mântuirea întregului neam omenesc? Astfel, din orice îngăduință iau naștere și se descoperă cele mai mari comori ale slavei lui Dumnezeu și ale binefacerilor Lui către fiecare om și tot neamul omenesc.

De aici reies: bunătatea lui Dumnezeu și milostivirea Lui, îndurările, atotputernicia și măreția Lui, înaintea Lui vedere și Pronia Lui; de aici înalta Lui înțelepciune și dreptate ne luminează pe căi neștiute

de noi și prin aceasta îndeamnă foarte mulți oameni atenți la săvârșirea virtuților, la înmulțirea greutăților, dar slăvitelor nevoințe, răsplătite din belșug în viața aceasta și în cea viitoare cu cununa slavei.

O, cât de minunat și măreț se manifestă Pronia Dumnezeiască prin îngăduințele sale de zi cu zi! Important nu este să faci bine dintr-un alt bine, ci să prefaci răul în bine este uimitor. Există un proverb: „Pe marea liniștită oricine poate fi cârmaci”. Când vântul este prielnic, corabia puternică, marea nu este agitată și marinarii corabiei își cunosc meseria, iar portul se vede în depărtare, nu este nevoie de prea mare înțelepciune să duci corabia în port. Altceva este când furtuna se dezlănțuie pe mare, corabia este avariata, valurile se revarsă zgomotoase pe punte și pătrund în lăuntrul corabiei; sau când noaptea este întunecată și nu se vede nimic, pirații înconjoară corabia, iar echipajul este mic și prost înarmat și, cu toate acestea, căpitanul corabiei orânduiește totul atât de iscusit încât scapă de primejdie.

Iată, acesta este un lucru uimitor: căpitanul corabiei și-a dovedit în fapt înțelepciunea sa și priceperea de a cârmui corabia. Același lucru îl observăm și în iconomia lui Dumnezeu: îngăduința voii lui Dumnezeu, care ni se pare că nu duce la bine, Dumnezeu o duce la cel mai bun sfârșit prin nespusa Sa înțelepciune și dreptate. Prin îngăduirea faptelor nelegiuite și a întâmplărilor triste, Dumnezeu îi preschimbă uneori pe cei nelegiuți în cei mai

cinstiți prieteni ai Săi. Prin Dumnezeiasca Pronie, care îndreaptă totul spre cel mai bun sfârșit, intențiile rele și viclene, îndreptate spre vătămarea celui înșelat de ele, deseori îi aduc acestuia cinste și folos; atacurile și ocările, îndreptate împotriva cuiva, nu rareori îi sporesc acestuia puterile; iar cele mai mari fărădelegi ale necredincioșilor îi întăresc pe mulți în buna credință și virtute și îi feresc de la pieire.

De aici reiese că mulți oameni, în aparență, sunt afundați cu totul în adâncul pieirii, dar în realitate se dovedește că tocmai prin aceasta sunt mântuiți. Lui Iosif lanțurile și temnița i-au adus cinstire și foarte multă slavă, invidia fraților lui i-a adus mai mult folos decât bunăvoirea întregii lumi; răutatea lui Saul i-a adus lui David cununa împărătească; groapa cu lei l-a dus pe Daniil la mare cinste și slavă, de care nu aveau parte nici împărații pământești; Hristos de pe cruce a intrat în Rai împreună cu tâlharul, cel ce se pocăise, iar de pe muntele Eleonului S-a înălțat la cer și S-a așezat la dreapta lui Dumnezeu Tatăl.

De nu ar îngădui Dumnezeu căderile în păcat și nu i-ar îndrepta pe păcătoși, și nu ar scoate din faptele rele urmări bune, cu greu am putea afla dreptatea, ce există în Dumnezeu și care pe cei răi îi pedepsește, iar pe cei buni îi răsplătește. Prin această îngăduire a faptelor rele învățăm să cunoaștem folosul cercetării îngăduinței înseși și să înțelegem pe ce căi minunate scoate Dumnezeu din cele mai mari fapte rele mulțimea nenumărată a binelui. Chiar dacă omului îi este greu

să pătrundă cu mintea lui mărginită și să exprime prin cuvântul său slab mărețele și nenumăratele fapte ale Dumnezeirii nemărginite și atotputernice, totuși, pentru noi este de ajuns convingerea că Dumnezeu este creatorul și proniatorul a tot ceea ce există și că tot El cârmuiește totul în cel mai bun chip spre dobândirea celui mai mare bine. De aceea, de vom pătrunde cu atenție în numeroasele fenomene ale naturii și ale societăților omenești, nu vom găsi nimic rău (în sens propriu) și nesăbuit în rânduiala înaltei guvernări a lumii. Așadar, există numeroase cauze ale îngăduinței lui Dumnezeu, pentru care am adus exemple la începutul acestei părți.

PARTEA a 2-a

Despre voia lui Dumnezeu, care ajută la săvârșirea fărădelegii îngăduite

La începutul acestui al 2-lea capitol am propus spre cercetare îngăduința lui Dumnezeu din trei puncte de vedere: a) voia, care îngăduie, b) cauzele îngăduirii și c) voia, care ajută la săvârșirea celor îngăduite. La cercetarea acestei părți din urmă a îngăduinței lui Dumnezeu vom purcede acum.

Dumnezeu, Cel mai dinainte de veci, a orânduit mai înainte de toate veacurile tot ceea ce avea de gând mai târziu să aducă la îndeplinire. Tot atunci a prevăzut și a știut nu numai cauzele cele drepte

ale îngăduirii răului în lume, dar a avut și voia cea întru-tot-liberă atât spre a îngădui cât și spre a contribui la săvârșirea lucrului îngăduit. Teologii exprimă acest adevăr clar și precis prin cuvintele: „Dumnezeu este împreună-lucrător la tot ceea ce există și se întâmplă cu adevărat (în chip real)”. Nimic nu se întâmplă și nu se înfăptuiește în lume fără ajutorul Cauzei Supreme (al voii lui Dumnezeu, Celui Unuia în Treime).

Așadar, dacă tot ceea ce îngăduie Dumnezeu, este orânduit de El din veac spre a fi îngăduit din binecuvântate pricini și Însuși Dumnezeu binevoiește a contribui în chip nevăzut la săvârșirea (pe latură exterioară) a lucrului îngăduit, atunci pentru ce rostim plângeri triste și fără rost împotriva lui Dumnezeu și a oamenilor?

Pentru ce ponegrim deseori și respingem Pronia lui Dumnezeu și cele mai binecuvântate pricini ale îngăduinței lui Dumnezeu? De ce tot ceea ce este neplăcut și chinuitor pentru noi nu atribuim mai bine cu supunere voii lui Dumnezeu, gândind că El îngăduie totul spre îndreptarea noastră? Știind, în primul rând, că îngăduințele lui Dumnezeu sunt drepte nu fără motive și, în al doilea rând, că toată puterea și tot ce este bun se află în acea intenție a lui Dumnezeu față de noi, intenție, prin care are loc îngăduința și căreia nu trebuie cu niciun chip să ne împotrivim, cu atât mai mult suntem datori a ne cerceta și a ne îndrepta prin pocăință înaintea Domnului față de greșelile noastre. În îngăduințele lui Dumnezeu fie că voia este bună, fie că este rea, ea slujește lui Dumnezeu și, oricare ar fi

intenția, cu care lucrează ea, la urma urmelor totul se săvârșește spre atingerea celor mai bune țeluri.

Într-adevăr, toți sfinții atribuiau voci, lucrării lui Dumnezeu tot ceea ce li se întâmpla în viață (plăcut sau neplăcut), deoarece nu dădeau atenție păcatelor altora, ci toate faptele omenești le priveau ca pe darul lui Dumnezeu sau îngăduința lui Dumnezeu pentru păcatele lor. Sfinții gândeau așa: atotbunul Dumnezeu niciodată nu ar îngădui nimic rău dacă El nu ar ști că de aici va scoate numeroase și mari binefaceri.

Pe drept spunea învățătorul Teofil: „Dumnezeu Se amestecă în chip tainic în rătăcirile și în păcatele noastre, nu spre a le lăuda sau a lua parte la ele, ci, scârbindu-Se de ele, urându-le și îndreptându-le. Dumnezeu scoate din rău mult bine, ca și cum ar preface focul în apă”. Aici trebuie să amintim și o altă învățătură a lui: „Toți cei ce ne necăjesc (în orice chip ne-ar necăji), fiecare dintre ei parcă ar întruni în sine două persoane, care lucrează, una în mod conștient, iar cealaltă în mod inconștient: în primul rând, din rea voință față de noi omul dorește să lucreze cu dușmănie împotriva noastră, cu intenția de a jigni persoana noastră, de a ne răpi averea și așa mai departe, chiar dacă în această intenție a sa nu izbutește întotdeauna; când izbutește, însă, cu îngăduința lui Dumnezeu, devine în mod inconștient a doua persoană, ce lucrează ca unealtă în mâinile lui Dumnezeu, unealtă, care pedepsește sau îndreptează purtarea noastră și prin aceasta el slujește în mod inconștient lui Dumnezeu”.

Asemenea slujitori, ce au slujit în mod inconștient lui Dumnezeu, au fost (cunoscuți în istorie): Nabucodonosor, Attila (conducătorul hunilor), Tamerlan și alte bice ale urgiei lui Dumnezeu; tot așa au fost Vespasian și fiul lui, Titus, care, pentru slava și extinderea Imperiului Roman s-au străduit să-i nimicească pe evrei, dar s-au înșelat. Într-adevăr, au fost niște tirani și ostași puternici, uneltele mâniei lui Dumnezeu împotriva poporului nedrept. Evreii nu-și puteau găsi liniștea și fericirea pe pământ altfel decât cu ajutorul serelor lui Nero. Dar spre a le expune cititorilor mai clar explicația dată aici cu privire la îngăduința lui Dumnezeu să ne fie îngăduit să aducem în discuție unele păreri și cercetări.

PARTEA a 3-a

Îngăduie-mi să te întreb, iubite frate creștine, pe tine, cel ce deseori faci să răsunе cerul și pământul cu strigătele tale pline de durere, spune-mi, ce te necăjește atât de mult: voia (intenția) celui ce te necăjește sau numai puterea lui (posibilitatea de a-și înfăptui intenția) sau și una și alta? Îmi răspunzi: Mă necăjesc și una și alta deopotrivă. Iar eu îți voi spune că nici voia rău-intenționată, nici ducerea ei la împlinire (puterea) nu-ți pot pricinui niciun necaz: reaua intenție (voie) fără putere este neînsemnată și nu îți face niciun rău, iar ducerea intenției la împlinire

depinde de *îngăduința*, adică de voia lui Dumnezeu, care este dreaptă și sfântă.

Tu știi că toată puterea este de la Dumnezeu, pentru ce, deci, te întristezi și îl învinuiești pe cel ce te-a necăjit, că ți-a făcut nu altceva, decât numai ceea ce i-a fost *îngăduit* de Dumnezeu, fiindcă fără *îngăduința* Lui nu te-ar fi putut necăji. Îmi spui: Potrivnicul meu mi-a făcut cea mai mare nedreptate. Spune-mi: Ce nedreptate? Fiindcă pentru păcatele tale te pedepsește Dumnezeu, ori te învață răbdarea ori îți sporește răsplata pentru jignirea ta nedreaptă și tu te socotești nedreptățit? Pe acest om viclean, zici tu, și voia lui cea rea eu îi urăsc.

Dar tu întotdeauna îți îndrepti atenția spre faptele celorlalți oameni, eu, însă, te sfătuiesc să îți îndrepti privirea mai bine către Dumnezeu și conștiința ta (ochiul cel lăuntric și nepărtinitor). Voia omenească, măcar că este rea și necuviincioasă, ce ți-ar putea face? În ce ar consta izbânda ei? Nu te plângi atât de faptul că potrivnicul tău *a voit* să-ți facă rău cât de faptul că el *ți-a făcut rău* și că *a putut să-ți facă rău*? Dar cine a *îngăduit* acestea și de ce a putut el să-ți facă rău? Nu din voia și cu puterea lui Dumnezeu? Iar, dacă a fost din voia și cu puterea lui Dumnezeu, atunci a fost după judecățile Lui cele drepte, vrednice de laudă și sfinte.

Prin urmare, ori să taci, ori să-ți îndrepti plângerile către *îngăduința* lui Dumnezeu și aceasta din urmă s-o întipărești bine în sufletul tău, că Dumnezeu niciodată

nu îngăduie ca voia rea a celui alt să-ți poată pricinui vreun rău, care să nu fie spre folosul tău, numai dacă tu singur nu îți faci ție însuși rău. Și cine ne poate face nouă rău dacă noi râvnim tot timpul la bine?

Mă întrebi: Dacă cineva a ucis un om nevinovat, a procedat drept sau nedrept? Fără îndoială că a procedat nedrept și este vrednic de pedeapsă. Dar de ce, mă întrebi iar, a îngăduit Dumnezeu această nedreptate? Voiești să te cerți cu Dumnezeu înainte de a deveni vrednic să-L întrebi pe Dumnezeu: Din ce pricină, Doamne, ai îngăduit aceasta? Intențiile lui Dumnezeu față de aceasta sau cauzele îngăduinței Lui nu ți le pot lămuri, iubitul meu frate, dintr-odată (pentru că Înțelepciunea lui Dumnezeu nu poate fi cuprinsă de mintea omenească); îți voi spune numai că și cel ce a ucis un om nevinovat a procedat nedrept și că această ucidere nu ar fi avut loc dacă Dumnezeu nu ar fi îngăduit-o dintr-o pricină dreaptă, neștiută de noi, cu alte cuvinte: ucigașul a săvârșit o faptă nedreaptă, care merită pedeapsă, dar îngăduința lui Dumnezeu este dreaptă și înțeleaptă și are o cauză dreaptă, dar ascunsă nouă până la un moment dat.

Judecă singur, iubitul meu frate, dacă poți, fiecare lucru de acest fel, și separă cele două laturi ale lui (adică pe nelegiuitul, care a săvârșit fapta rea, de Dumnezeu, Care a îngăduit-o), iar apoi dă lămuriri; împlinește înaintea Domnului făgăduințele tale, pe care le-ai făcut înaintea Lui (comp.: Psalmul 75, 11). Cercetează și vezi: Ce ți-a făcut ție cel răucredincios

și ce ți-a făcut Cel Drept? Acela a voit să facă rău intenționat, dându-și seama de nedreptatea sa, iar Acesta a îngăduit a se săvârși intenția cea rea și a îngăduit pe drept pentru ca voia celui răucredincios să piară, iar îngăduința cea dreaptă să se proslăvească. Să nu te miri că Dumnezeu îngăduie să se săvârșească răul: El îngăduie aceasta după judecata Sa cea dreaptă și îngăduie cu măsură, cu număr și cu cumpănă (Înțelepciunea lui Solomon 11, 20). La El nu există nedreptate, numai să te lași tu însuți cu totul în voia Lui.

Pentru a ne liniști când suntem nedreptățiți se cunoaște un singur mijloc: când cineva te necăjește sau te nedreptățește, nu lua în seamă răutatea lui, ci caută la Dreptul Judecător, Cel ce îngăduie potrivnicului tău să te necăjească și nu-i răsplăti aceluia cu rău pentru răul ce ți l-a făcut, încât el a fost îngăduit de Dumnezeu pentru atingerea unor țeluri bune și drepte, chiar dacă nu-ți sunt cunoscute până la un moment dat. Acest obicei îl aveau toți sfinții cei plăcuți lui Dumnezeu; ei nu căutau să afle cine și pentru ce îi necăjea, ci își îndreptau mereu inimile lor spre Dumnezeu, cu smerenie recunoscând dreptatea îngăduinței Lui și, de aceea, necazurile pricinuite lor le socoteau binefaceri, iar pe potrivnicii lor îi socoteau binefăcători, zicând: iată adevărații noștri binefăcători, pentru că ei nu ne amăgesc deloc; iar cei ce ne laudă și ne preamăresc în auzul tuturor, ne amăgesc și fac rău desăvârșirii noastre lăuntrice. De aceea sfinții își îndreptau mereu

privirea lor lăuntrică spre Dumnezeu, în orice lucru își puneau nădejdea în Pronia lui Dumnezeu și tot binele îl așteptau numai de la Dumnezeu.

Pe de altă parte, tot de aici (din cele spuse mai sus) se vede că păcatul, făcut împotriva aproapelui cu îngăduința lui Dumnezeu, prin aceasta nu merită câtuși de puțin micșorarea vinei păcătosului, numai pentru că fapta lui nelegiuită i-a dat prilejul lui Dumnezeu să scoată din rău un mare bine deoarece numai pentru dobândirea binelui i s-a dat prilej celui ce a greșit, și nu de la sine, ci dintru bogăția bunătății lui Dumnezeu, iar intenția celui ce a greșit a fost rea și a rămas rea.

De exemplu, dacă vreun tâlhar, punând foc sub coliba unui sărac din răutate față de el, a ars acea colibă, iar un alt om, bun și înstărit, din milă față de sărac, i-a construit acestuia în locul colibei distruse de incendiu o casuță mai bună, nici în acest caz nu ar putea sluji la micșorarea vinei incendiatorului nici acea valoare mică a colibei arse, nici acel bine, făcut săracului cu prilejul incendiului și al pierderii colibei.

Pentru înțelegerea mai bună a judecăților ascunse și nepătrunse ale lui Dumnezeu și ale Proniei Lui față de oameni propunem cercetarea lor în capitolul următor.

CAPITOLUL AL TREILEA

**Cum putem afla din judecățile cele nepătrunse
ale lui Dumnezeu voia Lui cea sfântă?**

În toată vremea vieții noastre trebuie să repetăm cât mai des cugetarea regelui și a prorocului David: *Dreptatea Ta ca munții lui Dumnezeu, judecățile Tale adânc mare* (Psalmul 35, 6); adânc foarte mare, nesfârșit de mare! Acest adânc l-au arătat ca și cu degetul oarecând doi slujitori cinstiți ai faraonului egiptean: paharnicul și pitarul. Amândoi erau slujitorii aceluiași împărat, amândoi au căzut din grațiile împăratului, amândoi au fost puși sub arest și duși în temniță pentru o vină grea, asupra amândurora și-a dezlănțuit împăratul mânia sa și de amândoi și-a adus aminte în vremea ospățului de la curte, pe amândoi i-ar fi putut și milui de ar fi voit aceasta dreptatea lui Dumnezeu sau pe amândoi i-ar fi putut osândi la moarte dacă amândoi ar fi avut aceeași vină.

Totuși, pe unul l-a osândit la moarte rușinoasă, iar celuilalt i-a înapoiat mila sa și l-a pus iarăși în locul slujirii dinainte; pe pitar a poruncit să-l spânzure, dându-l ca hrană corbilor răpitori, iar paharnicului i-a poruncit să revină în funcția sa dinainte, adică să stea înaintea mesei împărătești. Așa sunt judecățile lui Dumnezeu: pe unii, după dreapta Sa judecată, Dumnezeu îi îndepărtează de la fața Sa, iar pe alții, după mare mila Sa, îi învrednicește de vederea feței

Sale. Cine va cerca slava Lui? Puterea slavei Lui, cine o va măsura? Și cine va putea grăi milele Lui? (Înțelepciunea lui Isus Sirah 18, 3-4)

PARTEA 1

Cât de ascunse și nepătrunse au fost judecățile lui Dumnezeu față de Nabucodonosor, împăratul Babilonului și față de faraonul, care nu l-a cunoscut pe Iosif (Ieșirea 1, 8), despre care pe drept a spus fericitul Augustin: „Unul (Nabucodonosor) pentru nenumăratele sale fărădelegi a fost pedepsit de Dumnezeu și prin aceasta a fost adus la pocăința cea mântuitoare și foarte folositoare (la îndreptarea de sine). Faraonul, dimpotrivă, s-a învârtosât, s-a împietrit la inimă, neținând seama de pedepsele lui Dumnezeu și a pierit în Marea Roșie cu toată oștirea sa. Amândoi au fost oameni, amândoi au fost împărați păgâni, amândoi au fost pedepsiți”.

Dar de ce au avut sfârșit diferit? Unul a înțeles că mâna lui Dumnezeu a fost cea care l-a pedepsit, a suspinat înaintea Domnului și și-a îndreptat purtarea sa; celălalt, însă, nu s-a supus vocii lui Dumnezeu ce i se vestise, a rămas în învârtosarea sa păcătoasă și a pierit.

Iată un alt exemplu al nepătrunderii judecăților lui Dumnezeu: unul dintre cei mai buni regi ai iudeilor a fost Asa, care a făcut bine înaintea lui Dumnezeu

și și-a întărit regatul, a dăruit idolii în tot ținutul Iudeii, a nimicit idolatria, această ticăloșie a celor dintâi regi din seminția lui Iuda și a lui Veniamin, și a stârpit închinarea la munți și păduri. Totuși, acest rege slăvit, care mult timp a domnit în chip strălucit, fiind timp de treizeci de ani un exemplu de rege binecredincios, la sfârșitul domniei sale și-a pierdut slava sa dintru început, schimbându-și purtarea sa din bună în rea. L-a închis în temniță pe prorocul Anania, care îl muștrase pentru faptele lui rele, a torturat mulți cetățeni nevinovați și, în cele din urmă, îmbolnăvindându-se cumplit de picioare, nu s-a întors la Dumnezeu prin pocăință pentru greșelile lui și rugăciune pentru tămăduire, ci a alergat la vraci și lecuitori.

O, cât de mult s-a schimbat el în rău, cât de diferite au fost ultimele lui fapte față de cele dintâi! Cel ce fusese la început regele dreptății, a devenit un neascultător îngâmfat al voii lui Dumnezeu ce i-a fost arătată prin prorocul (2 Regi 15 și 16). Și, dimpotrivă, Manase, cel ce toată viața fusese nelegiuit și necredincios, ducând poporul iudeu până la un asemenea grad de necredință încât devenise mai rău decât acele popoare pe care Domnul le stârpise din fața fiilor lui Israel, a recunoscut în nenorocirea sa mâna lui Dumnezeu, care îl apăsa, s-a întors la Dumnezeu, s-a căit pentru necredința sa și a primit iertarea și mila lui Dumnezeu (2 Paralipomena 33). O, Dumnezeule, judecățile Tale sunt adânc mare, adânc nemăsurat!

PARTEA a 2-a

Saul și David (cei dintâi regi ai poporului israelit) cât de mult ne uimesc prin judecățile lui Dumnezeu, îndreptate în chip diferit asupra lor! Amândoi au fost la început vrednici de laudă, amândoi au greșit cumplit, făcând sminteală în tot regatul și amândoi au fost supuși pedepselor grele, dar cât de diferit a lucrat asupra lor aceste pedepse! Saul s-a învârtoșat în necredința lui și s-a sfârșit în chip dureros; David a transformat pedeapsa în leac pentru sine și s-a dovedit alesul cel iubit al lui Dumnezeu.

Aici nu au loc întrebările: De ce s-a întâmplat așa și pentru ce? Asemenea întrebări vin din insuflarea duhului răutății și pe mulți i-au pierdut în chip dureros: *Dumnezeu a zis El, oare, să nu mâncați roade din orice pom din rai?* a întreat-o oarecând pe femeie (pe Eva) cel mai șiret dintre toate fiarele de pe pământ (Facerea 3, 1). La această întrebare Eva ar fi trebuit să îi răspundă șarpelui viclean: „Noi știm că Dumnezeu ne-a poruncit să nu mâncăm roade (numai) din *pomul cunoștinței binelui și răului*, dar de ce și pentru ce ne-a poruncit aceasta, nu trebuie să-L întrebăm pe Dumnezeu; așa a binevoit voia Lui cea sfântă, iar pricinile acestei voi a Lui este cu neputință a le cerceta. *Căci cine a cunoscut gândul Domnului sau cine a fost sfetnicul Lui? Sau cine mai înainte I-a dat Lui și va lua înapoi de la El? Pentru că de la El și prin El și întru El sunt toate* (Romani 11, 34-36).

Cred că se vor găsi unii care să afirme că nu este interzis uneori să întrebe care este pricina uneia sau alteia dintre porunci. Pe cine să întrebe? Oare pe Dumnezeu, Care singur știe ce este bine sau ce este îngăduit? Dacă sluga va cere stăpânului său sau subordonatul va cere șefului său să-i lămurească pricina poruncii lui sau a vreunei dispoziții, cel dintâi va socoti aceasta o jignire pentru sine, al doilea: o revoltă și neascultare față de sine, iar tu cutezi la o și mai mare îndrăzneală față de Dumnezeu? În afară de voia ei cea sfântă, Pronia Dumnezeiască nu are altă pricină.

Cât de nepătruns și minunat este și lucrul acesta: samarinenii au crezut cu toată inima în cuvintele Domnului și L-au rugat stăruitor să rămână la ei; puțin credincioșii ghergheseni, dimpotrivă, I-au cerut Domnului să plece degrabă de la ei. Iar necredincioșii iudei nici din cuvintele, nici din faptele, nici prin semnele, nici prin minunile Domnului nu s-au cumințit și nu au crezut în adevărul misiunii Lui dumnezeiești. Judecățile Tale, Doamne, sunt adânc mare!

Sfântul mucenic Iulian Alexandrinul, care din pricina bolii picioarelor nu putea umbla, a fost adus de doi slujitori ai săi înaintea prigonitorilor creștinismului spre a fi judecat. Unul dintre slujitorii care l-au adus era creștin, dar s-a lepădat la judecată atât de Hristos cât și de stăpânul său și a pierit în ticăloasa idolatrie; celălalt dintre ei, cu numele Eun, nu L-a trădat nici pe Dumnezeu, nici pe stăpânul său, ci a rămas neclătinat în credința lui Hristos.

Amândoi mărturisitorii lui Hristos au fost puși mai întâi pe cămile și purtați prin cetatea Alexandriei, fiind necinstiți și ponegriți, apoi au fost bătuți fără milă, iar, în cele din urmă, aruncați de vii într-un rug aprins, unde, mărturisind pe Hristos, și-au dat sufletele în mâna lui Dumnezeu. Văzând chinurile lor, unul dintre ostașii prezenți acolo, cu numele Vesa, fiindu-i milă de nevinovații mucenici, a început să îndemne poporul la bine și să-l oprească de la mânie, a fost dus înaintea judecătorului și clevetit că și el mărturisește credința în Hristos și, prin sentința judecătorului, a fost osândit la moarte; călăul i-a tăiat capul și astfel ostașul a primit cununa de mucenic în locul slujitorului creștin ce se lepădase de Hristos.

Sfântul Atanasie, arhiepiscopul Alexandriei, descrie în faptele lui Antonie cel Mare următoarea întâmplare: doi monahi au pornit în călătorie cu scopul de a-l vizita pe Sfântul Antonie în pustia lui, dar, mergând prin pustia cea înfierbântată și secetoasă, s-au istovit cu totul de sete, neavând apă, și unul dintre ei a murit, iar celălalt se afla în pragul morții. Sfântul Antonie, aflându-se departe de ei, la câteva mile, șezând în mănăstirea sa pe o piatră, a chemat degrabă doi monahi ai săi și le-a spus: alergați cât mai iute cu puțință acolo în pustie, luând cu voi un vas cu apă, fiindcă unul dintre cei doi frați, care veneau la noi, a murit deja de sete, iar celălalt încă mai suflă, dar suferă foarte mult și a slăbit și, dacă zăboviți, nu-l veți mai găsi nici pe el printre cei vii;

acestea mi le-a descoperit Dumnezeu când stăteam la rugăciune. Primind porunca, cei trimiși au pornit imediat și cu toată inima la drum; găsindu-i pe frații străini, au predat pământului trupul celui mort, iar pe celălalt frate, înviorându-l cu apă și întărindu-l cu hrană, l-au dus la Sfântul Antonie.

Descriind această întâmplare, Atanasie observă cu înțelepciune că cineva poate întreba: Dar de ce nu i-a trimis Sfântul Antonie pe monahi mai devreme să-i salveze pe călători, până să moară unul dintre ei? Această întrebare este cu totul nepotrivită pentru un creștin, deoarece acest lucru nu depindea de Sfântul Antonie, ci aceasta a fost judecata lui Dumnezeu: Însuși Dumnezeu a rostit sentința Sa cea dreaptă asupra celui ce a murit și l-a lăsat viu pe cel însetat; și tot El i-a descoperit Sfântului Antonie voia Sa cu privire la salvarea călătorului.

Antonie cel Mare însuși cugetând în sine a și minunându-se de tainele cele ascunse și neștiute ale lui Dumnezeu, cu smerenie a strigat către Dumnezeu, zicând: O, Doamne, Dumnezeul meu! Tu binevoiești uneori să dai viață lungă oamenilor, după cât se pare, netrebnici și afundați în adâncul fărădelegilor, iar alteori îi lipsești de viața aceasta mai înainte de vreme pe oamenii ce sunt folositori spre binele societății; unii, care greșesc puțin, sunt pedepsiți de Tine mult, iar alții, dimpotrivă, trăiesc fără necazuri, fericiți și prin aceasta capătă îndrăzneala de a săvârși fărădelegi: *Din răutatea lor iese nedreptatea* (Psalmul 72, 7).

Cugetând astfel, Antonie aude un glas, zicându-i: „Ia seama la tine însuși; cele la care cugeți sunt judecățile lui Dumnezeu și să nu le cercetezi”.

O, cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, adânci cu totul sunt gândurile Tale! Bărbatul nepriceput nu va cunoaște și cel neînțelegător nu va înțelege acestea (Psalmul 91, 5-6). Cu adevărat, Tu ești un Dumnezeu ascuns (nepătruns de mintea fapturilor Tale). „În anul o mie o sută șaptesprezece, când în toată Italia a fost cutremur, povestește Rogerius, unii dintre locuitorii orașului Mediolan s-au adunat într-o casă pentru rezolvarea treburilor obștești; dintr-odată s-a auzit din curte un glas, care l-a chemat pe nume pe unul dintre cei aflați în acea casă și i-a spus să iasă de acolo. Cel ce fusese chemat, era nedumerit, neștiind cine a strigat și pe cine, de aceea zăbovea să iasă, așteptând să se repete chemarea. Deodată un necunoscut, apropiindu-se de ușă, a cerut ca cel chemat să iasă degrabă; doar cu câțiva pași s-a depărtat de casă cel chemat, că imediat s-a prăbușit casa și i-a omorât sub dărâmurile ei pe toți cei aflați în ea”.

Se pune întrebarea: De ce a fost salvat de la moarte numai unul dintre cei aflați în casă, iar toți ceilalți au pierit? Judecățile Domnului sunt adânc mare! Cine nu vede clar în această întâmplare o minune ca cele săvârșite în vechime? Așa l-a scos Îngerul Domnului pe Lot cu fiicele lui din Sodoma, iar pe toți ceilalți locuitori i-a lăsat pradă focului. În același chip minunat au fost păziți nevătămați și mulți alți oameni, care s-au aflat împreună cu mulțimea

celorlalți oameni ce au pierit din anumite pricini, ce au dus la dezastru general.

În anul o mie cinci sute nouăzeci și șapte trăia în Sicilia în locul numit: „Muntele Împărătesc” un om îndărătnic și neascultător, ce ducea o viață desfrânată. Un monah evlavios, care îl cunoștea, de mult ori îl îndemna să se îndrepte și să renunțe la viața lui ticăloasă, potrivnică lui Dumnezeu, la desfrâul cu femeii netrebnice, însă el stăruia în învârtoșarea sa (și, poate, și în necredință) și trăia neîndreptat. La câteva zile după ce călugărul îl îndemnase pentru ultima dată, acesta a murit în brațele unei femei netrebnice, în patul ei, fiind străpuns pe neașteptate de o baionetă.

Un alt nelegiuit, la fel ca el, care trăise mulți ani în desfrâu cu o femeie necinstită, auzind de moartea prietenului său, a renunțat la legătura cea nelegiuită, devenind mai înțelept datorită pedepsirii și pieirii primului nelegiuit și a petrecut ceilalți șazeci de ani ai vieții sale în căință sinceră pentru păcatele sale. Ce putem spune despre toate acestea în afară de dreapta cugetare: Judecățile Tale, Doamne, sunt adânc mare și nemăsurat!

PARTEA a 3-a

Pentru dumnezeiescul apostol Pavel ceva foarte uimitor a fost rânduiala lui Dumnezeu cu privire la cei doi gemeni ai Rebecăi: Isav și Iacov; deoarece, nefiind ei încă născuți și nefăcând ei ceva bun sau rău,

pentru care să poată fi preferat unul înaintea celuilalt, Dumnezeu a spus: *Pe Iacov l-am iubit, iar pe Isav l-am urât. Ce vom zice dar? Nu cumva la Dumnezeu este nedreptate? Nicidecum! Dar, omule, tu cine ești care răspunzi împotriva lui Dumnezeu? Oare făptura va zice Celui ce a făcut-o: De ce m-ai făcut așa? Sau nu are olarul putere peste lutul lui, ca din aceeași frământătură să facă un vas de cinste, iar altul de necinste?* (Romani 9, 11-14; 20-21)

Oare diferența dintre olar și lut este mai mică decât diferența dintre Dumnezeu și om, acest vierme neînsemnat? Cine, deci, va îndrăzni să-I spună lui Dumnezeu: pentru ce, Doamne, faci așa?

Sfântul Dorotei povestește: „Odată sosi într-un port orășenesc o corabie cu sclavi și s-au adunat acolo mulți cumpărători de sclavi și slave. În acel oraș trăia o fecioară bogată, foarte virtuoasă și evlavioasă, care s-a bucurat foarte mult de momentul mult așteptat pentru cumpărarea unei slujnice, pe care își dorea din toată inima s-o învețe bunele moravuri și îndeletnicirile potrivite părții femeiești. Bucuroasă, s-a apropiat de vânzătorul de slave care avea două fete și pe una dintre ele a luat-o la sine, plătind pentru ea prețul cerut de înțelegerea cu vânzătorul. Nici nu a izbutit să plece de acolo, că se apropie de vânzător o femeie ușoară, desfrânată, țitoarea unei «case de toleranță», care cu un preț mic cumpără de la același vânzător de slave pe cealaltă fetiță dintre cele două aflate la el și o duce cu sine pentru cunoscuta viețuire în desfrâu”.

Iată ce soartă diferită au aceste două fete! Cine poate cerceta în acest fapt adâncul și taina judecăților lui Dumnezeu? Amândouă sunt din pruncie fete nevinovate, amândouă sunt vândute, niciuna nu știe nici ce viață o așteaptă, nici ce soartă va avea, amândouă au primit educație bună spre a păstra roadele ei aromate în toată viața lor; însă una este dată unei învățătoare a bunelor moravuri, a vieții creștinești, se va folosi de învățăturile ei și va deveni ea însăși o bună creștină, următoare a îngerilor; cealaltă, dimpotrivă, a nimerit la școala desfrâului și a ticăloșiei, la învățătoarea minciunii, a smintelii și a toată necurăția, va urma bucuroasă exemplul stăpânei sale și va deveni câștigul diavolului, deși ar fi putut să-și rânduiască viața mai bine de ar fi nimerit la o îndrumătoare mai bună. Însă judecățile Tale, Dumnezeule, sunt adânc mare!

Ceva asemănător, care se deosebește puțin de cele spuse anterior, a aflat Grigorie cel Mare în cercul rudelor sale. Acest sfânt bărbat avea trei mătuși: Emiliană, Tarsina și Gordiana și toate trei și-au închinat viața lor lui Hristos, intrând în sfânta comunitate a fecioarelor (în mănăstirea de maici). Două dintre ele, păzindu-și neîncălcate făgăduințele, au trăit cu cinste până la sfârșitul vieții în feciorie. Cea de-a treia, Gordiana, neluând aminte la nicio învățătură și nesupunându-se autorității călugărești, a rupt legătura ei cu sfintele surori și a plecat de la ele la viața lumească, fiind atrasă de iubirea ei de plăceri.

Judecățile Tale, Dumnezeule, sunt adânc mare! *Da, Dumnezeu este nespus de mare prin puterea Lui! Cine poate să învețe ca El? Cine l-a dat învățătură cum să se poarte? Și cine poate să-l spună: „Aceasta ai făcut-o rău?”* (Iov 36, 22-23) Cu multă înțelepciune și băgare de seamă s-a exprimat în această privință prorocul și regele David, spunând despre sine lui Dumnezeu: *eram fără de minte și nu știam; ca un dobitoac eram înaintea Ta* (Psalmul 72, 22), cu alte cuvinte spus: „Eu nu cercetez judecățile Tale, o, Dumnezeule, căci sunt atât de mic înaintea Ta, precum sunt celelalte dobitoace; datoria mea este să ascult glasul Tău și să mă supun Domnului meu, dar să nu cercetez faptele și rânduielile Tale”.

Și aceasta încă nu este de mirare, că David, care în copilărie păscuse turma dobitoacelor și nu se îndeletnicise cu științele înalte, se vedea și judeca despre sine atât de smerit din bunătatea inimii sale și din insuflarea lui Dumnezeu, la fel cum înșiși Serafimii, duhurile cele mai de sus, slujitoare lui Dumnezeu, se poartă în același chip față de Dumnezeu. Deoarece, atunci când cuvântul Domnului a făcut să răsunе cerul și pământul, vestind lepădarea iudeilor (de către Dumnezeu), serafimii (având fiecare dintre ei câte șase aripi) cu două aripi și-au acoperit fiecare fața sa, cu alte două aripi picioarele sale și cu celelalte două aripi zbură fiecare, arătând astfel că nu se puteau avânta cu rațiunea lor până la acea înălțime, la care se săvârșesc faptele cele minunate și nepătrunse ale lui Dumnezeu, pentru că nicio rațiune a niciuneia dintre

făpturi nu poate înțelege judecățile dumnezeiești ale Atotputernicului ei Creator; pentru făpturi este de ajuns să știe și să fie încredințate că Dumnezeu, Cel Întreit-sfânt, este sfânt și să mărturisească una către alta nespusele Lui desăvârșiri dumnezeiești, strigând către El: Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot, plin este cerul și pământul de slava Lui nesfârșită (vedenia prorocului Isaia, cap. 6).

Dumnezeu este Întreit-sfânt: Sfânt în Sine Însuși, Sfânt în judecățile Sale și Sfânt în lucrurile Sale! Dacă cereștile Duhuri raționale se smeresc atât de mult și mărturisesc că Tainele lui Dumnezeu sunt cu neputință de pătruns, cu atât mai mult se cade nouă, celor ce suntem tină pământească, măcar că am primit din darul lui Dumnezeu „suflare de viață și cuvântul rațiunii”, să mărturisim înaintea lui Dumnezeu, strigând: Drept este Domnul în toate căile Lui și Sfânt în toate lucrurile Lui (comp.: Psalmul 144, 17).

PARTEA a 4-a

Deseori vedem în lume schimbări minunate, evenimente neașteptate; și sunt destule lucruri, despre care putem spune întrebători: vom vedea cum se va termina acesta. Uneori ni se întâmplă ceva care ne uimește prin faptul că vine pe neașteptate și cântim fără rost și zicem: nu mă gândeam și nici nu bănuiam ca lucrul acesta să se săvârșească așa.

Sărmani suntem și neștiutori în privința faptelor viitoare; la fel și în privința faptelor întâmplare în prezent, cu greu putem înțelege adevăratele cauze ale acestor fapte, în afară numai de una, care există în toate faptele și este totodată cauza adevărată și neîndoielnică: lucrul acesta sau celălalt s-a întâmplat pentru că așa a binevoit Dumnezeu să rânduiască sau să îngăduie potrivit Proniei Lui celei înțelepte, neștiute de noi, dar totdeauna bune și drepte: *Căci gândurile Mele nu sunt ca gândurile voastre și căile Mele ca ale voastre, zice Domnul. Și cât de departe sunt cerurile de la pământ, așa de departe sunt căile Mele de căile voastre și cugetele Mele de cugetele* (adică de hotărârile) *voastre* (Isaia 55, 8-9).

Sfântul Grigorie a spus: „A cerceta cauzele ascunse ale judecăților lui Dumnezeu nu este altceva decât numai împotrivirea mândriei noastre păcătoase față de sfaturile sau hotărârile Lui”. Datoria noastră este ca în orice fapt neobișnuit să repetăm cuvintele Sfântului Pavel: *O, adâncul bogăției și al înțelepciunii și al științei lui Dumnezeu! Cât sunt de necercetate judecățile Lui și cât sunt de nepătrunse căile Lui!* (Romani 11, 33). În viața noastră pământească multe lucruri nu le înțelegem niciodată cu mintea noastră. Este de ajuns pentru noi să știm, să ne încredințăm și, fără îndoială, să credem că Dumnezeu nu este nedrept și că în cea din urmă zi a judecății nu se va găsi niciunul dintre osândiți care să-I spună altceva Domnului afară de cuvintele: *Drept ești, Doamne, și drepte sunt judecățile Tale* (Psalmul 118, 137).

Oarecând regele David, văzând fericirea necredincioșilor în lume, și cum aceștia îi trăgeau după ei, prin exemplul lor, pe unii din poporul lui Dumnezeu, a dorit să priceapă judecățile lui Dumnezeu cu privire la ei și mult timp a cugetat la ele, dar, neavând nicio izbândă, a recunoscut smerit: *anevoios lucru este înaintea mea. Până ce am intrat în locașul cel sfânt al lui Dumnezeu* (Psalmul 72, 16-17). Până ce vom intra în viața viitoare, trebuie să lăsăm de-o parte înțelegerea deplină a judecăților, nepătrunse în viața aceasta, și a sfârșitului lor, știut numai de Înțelepciunea lui Dumnezeu!

Așadar, să încetăm și noi a ne desface aripile rațiunii noastre curioase față de lucrurile pe care nu le cunoaștem. Valurile nesfârșitului ocean al Rațiunii Supreme, care se rotesc neîncetat, se înalță și coboară, întrec agerimea oricărei înțelepciuni, nu numai a celei omenești, ci și a celei îngerești. Și cum am putea pricepe noi cauzele finale ale judecăților dumnezeiești, celor atât de adânci? Cine poate pricepe rânduiala lui Dumnezeu, potrivit căreia unul s-a născut păgân, iar altul creștin? De ce propovăduirea Evangheliei în multe țări s-a făcut auzită atât de târziu și din această pricină multe mii de oameni au pierit, neavând posibilitatea de a se mântui prin învățătura lui Hristos, în timp ce în alte țări s-a făcut auzită atât de repede? De ce un stat este plin de eretici, iar altul este liber de toate viciile falsei credințe și s-a înrădăcinat cu putere în el buna credință? De ce

pe unii pedeapsa lui Dumnezeu (pentru păcate) îi ocolește (până la o vreme), iar pe alții îi lovește? De ce uneori cei nevinovați sunt supuși judecății, osândiți și omorâți, iar păcatele unor oameni se răsfrâng asupra copiilor și urmașilor lor? De ce cruciadele, la care au luat parte mulți domnitori, prinți și cneji, depunând toată strădania lor pentru eliberarea Palestinei și a Mormântului Domnului din mâinile necredincioșilor, au rămas zadarnice, neatingând țelul dorit?

Nu vom începe a repeta întrebările: de ce a dat Dumnezeu posibilitatea pocăinței (a îndreptării morale) lui Adam și nu lui Lucifer (Purtătorului de lumină)? De ce S-a milostivit Iisus Hristos de apostolul căzut, Petru, și a căutat spre el și nu spre Iuda? De ce unul moare în pruncie, iar altul trăiește până la adânci bătrâneți? De ce unul, care a greșit puțin, moare fără pocăință, iar altul, care a trăit mult timp afundat în grele fărădelegi, la urmă se îndreptează și capătă sfârșit creștinesc? De ce unul se scaldă în lux și bogăție, iar altul nu are nicio bucatăică de pâine și nici un bănuț? O, minte neliniștită și curioasă din cale-afară! De ce cauți să afli toate acestea? Atingându-te de focul judecăților dumnezeiești, te vei topi; urcând pe muntele cel cu neputință de urcat al Înainte-vederii lui Dumnezeu și al Dumnezeieștii Pronii, vei cădea și te vei învârti cum se învârt noaptea fluturii și țânțarii în jurul lumânării până ce se ard; așa și mintea omenească năzuiește cu îndrăzneală să pătrundă în tainele focului dumnezeiesc, celui de nepătruns.

Noi, oamenii muritori, nu putem privi direct la faptele Soarelui Strălucitor, având ochi de liliac; tainele cele ascunse ale lui Dumnezeu sunt nepătrunse pentru noi în viața de aici. Fiul lui Sirah spune: *minunate sunt lucrurile Domnului și ascunse faptele Lui între oameni* (Înțelepciunea lui Isus Sirah 11, 4). Niciunul dintre muritori nu s-a găsit să ia de la Cel ce ședea pe Tron cartea cea scrisă și pe dinăuntru și pe dinafară, s-o deschidă și s-o citească, în afară de Leul din seminția lui Iuda, rădăcina lui David, biruitorul morții (Cartea aceasta este cartea judecăților lui Dumnezeu, înăuntru sunt previziunile Lui, iar în afară, Pronia Lui [Apocalipsa 5]). Dumnezeu, Cel mai dinainte de veci și Atotînțelept a orânduit totul cu măsură, cu număr și cu cumpănă; puterii și voii Lui, cine le poate sta împotriva? (Înțelepciunea lui Solomon 11, 20-21; comp.: 3 Ezdra 4).

De ce, totuși, noi, netrebnicii, ne înălțăm în mândria noastră și ne căznim fără sfială să cântărim greutatea focului, să măsurăm viteza mișcării vântului sau să aducem înapoi ziua de jeri? Este de ajuns pentru noi să credem că pricina tuturor cauzelor este Voia lui Dumnezeu; cine caută mai multă putere și stăpânire, acela nu cunoaște ființa lui Dumnezeu. Orice cauză se cunoaște după dependența ei de o altă cauză, așa este alcătuit șirul cauzelor care sunt supuse una alteia, iar acea cauză care, prin existența sa, nu este urmarea celei dinainte, este cauza dintâi, cauza tuturor cauzelor.

Dar înainte de Dumnezeu și de voia Lui cea sfântă nu a existat nimic, pe Dumnezeu nu L-a precedat nimic, de aceea cauza tuturor cauzelor este unul Dumnezeu, Cel mai dinainte de veci, tare și nemuritor, Cel în Sfânta Treime slăvit. Ce voiești, așadar, să afli mai mult? Dumnezeu a îngăduit, Dumnezeu a binevoit, Dumnezeu a făcut totul. Pentru noi voia lui Dumnezeu trebuie să fie adevărul desăvârșit, iar urmarea liniștită și bucuroasă a rânduielilor voii și Proniei lui Dumnezeu să fie cea mai mare înțelepciune.

CAPITOLUL AL PATRULEA

Cum putem afla în toate faptele și lucrurile voia Domnului?

Fiecare așezământ are autoritatea lui, cum ar fi: *o simplă căsuță*, plină de copii, *o școală*, plină de elevi, *o casă*, alcătuită din familie și slujitori, *o mănăstire*, alcătuită din viețuitori, *o tabără militară*, alcătuită din diferite regimente, batalioane și alte unități militare, dar în fiecare dintre așezămintele numite și celelalte asemenea lor apare una și aceeași cauză a dobândirii bunăstării și a bunei-orânduiri: această cauză este supunerea celor mai mici față de cei mai mari, față de învățători și conducători, supunere, ce duce feluritele voi ale celor supuși *la unitatea și armonia aflate în puterea* ce orânduiește feluritele voi spre a lucra împreună în deplin acord.

Un comandant de oști va conduce rău dacă nu va ști să-i conducă și să-i țină pe subordonații săi în supunere necondiționată față de lege și în împlinirea ordinelor sau a dispozițiilor sale potrivite legii. Și, dimpotrivă, totul merge de minune și țelul instituției este atins când stăpânul casei, egumenul mănăstirii, directorul școlii, comandantul regimentului îi duce pe toți cei încredințați lui – prin înțeleapta sa învățătură, prin exemplul și cuvântul său sau chiar numai printr-un gest făcut cu mâna – la dobândirea unui sfârșit bun (în viziunea lui).

Așa cum ostașul este dator să fie în toate ascultător față de comandantul său, să urmeze exemplul lui și să fie gata să împlinească fiecare ordin al lui, tot așa fiecare creștin adevărat trebuie să se afle toată viața sa sub mîna și cuvîntul lui Dumnezeu. În tot ceea ce voiește Dumnezeu să facă cu noi, în ceea ce ne rînduiește dinainte și ne poruncește, în toate acestea trebuie să ne supunem fără împotrivire voii Lui celei sfinte. Și toți creștinii să avem un singur răspuns la chemarea adresată nouă de Dumnezeu: *Iată vin! În capul cărții* (în Sfînta Scriptură) *este scris despre Mine* (e vorba de Hristos-Mîntuitorul). *Ca să fac voia Ta, Dumnezeul meu, am voit și legea Ta înăuntru inimii Mele* (Psalmul 39, 10-11), al minții Mele, al rațiunii și al voinței Mele (să spună fiecare dintre noi după exemplul Mîntuitorului nostru): Voia Ta, o, Dumnezeule, este pentru mine mai bună decât toate poruncile, iar împlinirea ei este pentru mine cel mai mare bine!

Prima întrebare a lui Saul când, izbit fiind de neobișnuita lumină cerească, a căzut la pămînt și a auzit glasul: *Saule, Saule, de ce Mă prigonești?*, a fost: *Doamne, ce voiești să fac?* (Faptele Apostolilor 9, 3-6) Această întrebare să o repetăm în fiecare zi fiecare dintre noi ori de câte ori suntem nedumeriți și nu știm cum să procedăm în întîmplarea sau îndoiala care ne-a izbit: „Doamne, ce voiești să fac? Care este voia Ta, Atotbunule Iisuse? Arată-mi-o mie precum voiești, ca eu să o înțeleg, printr-un cuvînt sau sfat

bun, ori printr-o altă descoperire. Iar eu cu toată inima voi urma voii Tale celei bune, insuflate de Tine în rugăciune”.

La întrebarea: Cum putem cunoaște voia lui Dumnezeu în toate lucrurile? Va fi de ajuns să arătăm aici câteva reguli sau legi, prin care se descoperă ușor voia lui Dumnezeu și le vom numi pe scurt *porunci*.

PORUNCA ÎNTÂIA sau regula care ajută la cunoașterea vooi lui Dumnezeu

Tot ceea ce ne abate de la Dumnezeu, este potrivnic vooi lui Dumnezeu, iar tot ceea ce ne aduce la Dumnezeu, este în acord cu voia lui Dumnezeu: *Căci voia lui Dumnezeu aceasta este: sfințirea voastră; să vă feriți de desfrânare* (1 Tesaloniceni 4, 3), nu numai de desfrânarea trupească, ci și de orice rătăcire, cu atât mai mult de cea potrivnică legii. Cine simte în sine o asemenea rătăcire, trebuie să spună în sine: lucrul acesta (propus de mine), prietenia aceasta, câștigul acesta (din vânzare, cumpărare sau altceva), felul acesta de viață nu mă fac pe mine mai bun din punct de vedere moral, căci mă abat de la Dumnezeu; cel puțin, nici această profesie, nici această prietenie, nici acest fel de viață, nici acest câștig nu sunt ceea ce vooiește Dumnezeu pentru mine.

PORUNCA A DOUA

Voia lui Dumnezeu ne este arătată clar în legea lui Dumnezeu și în rânduielile bisericești, de aceea, ori de câte ori avem vreo îndoială, trebuie să aflăm ce anume cer de la noi poruncile lui Dumnezeu și predaniile bisericești și nu numai să aflăm ceea ce cer de la noi, dar să și chibzuim ce anume este în acord cu ele și se potrivește cu duhul lor. Hristos i-a arătat oarecând unui tânăr bogat poruncile lui Dumnezeu când acesta L-a întrebat: *Ce să fac ca să moștenesc viața de veci?*, și i-a zis: *Știi poruncile*, arătându-le pe acelea dintre ele, în care sunt prescrise datoriile noastre față de aproapele. Cu adevărat, *nimic nu este mai bun decât frica Domnului și nimic nu este mai dulce decât a ține poruncile Domnului* (Înțelepciunea lui Isus Sirah 23, 35).

Omului bogat, care se veselise în toate zilele în chip strălucit și apoi a ajuns în iad, Avraam îi aduce ca martoră voia lui Dumnezeu, descoperită prin Moise și ceilalți prooroci, zicându-i (despre frații bogatului, ce erau încă în viață): *Au pe Moise și pe proroci; să asculte de ei* (Luca 16, 29); și dumnezeiescul apostol Pavel spune: *să nu vă potriviți cu acest veac, ci să vă schimbați prin înnoirea minții, ca să deosebiți care este voia lui Dumnezeu, ce este bun și plăcut și desăvârșit* (Romani 12, 2). Voia cea bună (dreaptă) a lui Dumnezeu se află în decalog (în cele zece porunci ale lui Dumnezeu); voia cea plăcută a lui Dumnezeu se

află în sfaturile evanghelice, iar voia cea *desăvârșită* a lui Dumnezeu cere ca tot ceea ce a poruncit Dumnezeu să împlinim pe pământ așa cum împlinesc Îngerii în ceruri.

PORUNCA A TREIA

Această poruncă este prescrisă de apostolul Pavel în Epistola Întâia către Tesaloniceni (5, 16-22): ***Dați mulțumire pentru toate*** (atât pentru cele bune cât și pentru cele rele), ***căci aceasta este voia lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus, pentru voi.*** Aici, în primul rând, este demn de remarcat faptul că mulțumirea noastră față de Dumnezeu pentru tot ceea ce ni se întâmplă este foarte binefăcătoare pentru noi în stările noastre: în necazuri și în tulburări, cu atât mai mult când dobândim ceva bun. Minunat s-a exprimat în această privință Sfântul Ioan Gură de Aur, zicând: „De ți s-a întâmplat ceva rău, dacă nu dorești ca el să fie rău pentru tine, mulțumește lui Dumnezeu și deja răul acesta ți s-a prefăcut în bine: în aceasta este marea înțelepciune”.

Oamenii de demult îi învățau pe copiii lor un obicei foarte bun, ca atunci când copilul își frigea degetul la foc, repede să alerge către Dumnezeu, zicând: „Slavă și mulțumire lui Dumnezeu!": o poruncă scurtă, dar binefăcătoare. Creștine, pentru toate câte ai suferi, îngreuiat de necazuri și nenorociri, glăsuiește și zi: „Slavă și mulțumire lui Dumnezeu!”.

Zi aceasta de o sută, de o mie de ori, neîncetat să zici: „Slavă și mulțumire lui Dumnezeu!”. La aceasta Sfântul Pavel adaugă: *Duhul să nu-l stingeți*, faceți loc în voi Duhului Sfânt. Deseori Dumnezeu Își descoperă voia Sa prin semne ascunse (tainice), prin care trebuie să ne călăuzim și în care să credem numai atunci când din faptele indicate de ele rezultă ca urmare a lor Slava Unicului Dumnezeu.

Mai departe Sfântul Pavel spune: *Prorociile să nu le disprețuiți*, adică: tâlcuirile Dumnezeieștii Scripturi și ale învățăturilor bisericești și, de asemenea, ale rânduielilor prorocești, scrise de cei înțelepți și binecredincioși, nu trebuie să le disprețuiască niciodată cel ce dorește să pună de acord voia sa cu voia lui Dumnezeu. Iar cel ce nu dorește să asculte de tot ceea ce am arătat mai sus, e clar că nu voiește să înțeleagă voia lui Dumnezeu. Sfântul Pavel ne învață iarăși, zicând: *Toate să le încercați; țineți ce este bine; feriți-vă de orice înfățișare a răului*.

Așa cum cei ce verifică moneda curentă și, în general, hârtia-monedă, și cercetează fiecare monedă în parte după felurite indicii cunoscute: după sunetul metalului, după formă și alte indicii, și disting astfel moneda adevărată de cea falsă, iar pe una o păstrează și pe alta o aruncă, tot așa trebuie să procedăm și noi în cunoașterea voii lui Dumnezeu: ceea ce este în acord cu ea, să păstrăm, iar ceea ce are în sine o umbră cât de mică de minciună și păcat, să urâm și să aruncăm de la noi, ca pe ceva potrivnic voii lui Dumnezeu.

PORUNCA A PATRA

Pentru înțelegerea voii lui Dumnezeu în anumite cazuri, aflate sub semnul îndoielii, există și alte izvoare; pe lângă poruncile lui Dumnezeu și rânduielile bisericești, pomenite mai sus, există tâlcuitori aleși după lege, care trăiesc cu adevărat creștinește și ne explică voia lui Dumnezeu atunci când nu o înțelegem (de exemplu duhovnicii, păstori de suflete); aceștia sunt judecătorii cei duhovnicești și mirenești ai conștiinței noastre și din rândul lor mai fac parte (dintre mireni) părinții, educatorii, învățătorii, profesorii și toți cârmuitorii cei adevărați ai societății omenești. Ca exemple vom aduce câteva întâmplări istorice.

Când Saul, lăsându-se pe sine cu totul în voia lui Dumnezeu, a întrebat: *Doamne, ce voiești să faci?* Domnul nu l-a împovărat cu poruncile Sale, cerându-i să le împlinească imediat în toate amănunțele, nici nu i-a trimis imediat Duhul înțelepciunii, ci l-a trimis ca pe un ucenic la Anania, zicându-i: *Ridică-te, intră în cetate și (acolo) ți se va spune ce trebuie să faci* (Faptele Apostolilor 9, 6). Anania a fost cel mai bun tâlcuitor al voii lui Dumnezeu pentru Pavel, așa cum a fost Sfântul Petru pentru sutașul Corneliu (Faptele Apostolilor cap. 10). De aici reiese bunăvoința lui Dumnezeu de a lămuri (de a descoperi) voia Sa omului tot printr-un alt om.

De aceea, nu trebuie să disprețuim sfaturile bune ale celorlalți: De la tot înțeleptul să ceri sfat și sfatul folositor să nu-l disprețuiești (Cartea lui Tobit 4, 18); făcând așa, nu te vei căi. Sufletul omului se obișnuiește uneori a vesti pe om mai mult decât șapte iscoade, care șed în loc înalt ca să ia seama. Și întru toate acestea te roagă Celui Preaînalt, ca să îndrepteze întru adevăr calea ta (Înțelepciunea lui Isus Sirah 37, 18-19). Cu bărbatul cel cuvios fii adeseori, pe care îl vei cunoaște că ține poruncile Domnului, al cărui suflet este ca și sufletul tău și, de vei cădea, îl va durea împreună cu tine. Sfatul inimii ți-l întărește, că nu-ți este ție mai credincios altul decât acela (Înțelepciunea lui Isus Sirah 37, 15-17).

Ca să-ți alungi îndoielile și să afli cum să lucrezi după voia lui Dumnezeu, cere sfat și învățătură părinților tăi duhovnicești și conducătorilor tăi, cărora le-ai încredințat conștiința ta și toată activitatea morală a vieții tale; în general vorbind, pentru rezolvarea nedumeririlor tale adresează-te mai-marilor tăi, a căror voie (în afară de voia îndreptată spre păcat) este voia lui Dumnezeu. Tot ceea ce te sfătuiesc ei (în afară de păcat) trebuie să primești ca din mâna lui Dumnezeu Însuși și să împlinești.

Ca exemplu în această privință îl avem pe Sfântul Apostol Pavel. Arătându-le galatenilor faptele sale de după întoarcerea sa la creștinism, el spune printre altele: după paisprezece ani, m-am suit iarăși la Ierusalim cu Barnaba (Galateni 2, 1). Care a fost

pricina, ce l-a determinat pe Pavel să amâne pentru un termen atât de lung călătoria sa la Ierusalim? Pricina a fost, răspunde Sfântul Pavel, aceea că *le-am arătat Evanghelia pe care o propovăduiesc la neamuri, îndeosebi celor mai de seamă* (adică mai-marilor apostolilor), *ca nu cumva să alerg sau să fi alergat în zadar.*

Iată, apostolul neamurilor, binevestind Evanghelia păgânilor timp de paisprezece ani ca cel mai mic dintre apostoli, arată învățătura sa celor mai de seamă dintre apostoli, invitându-i parcă să fie judecătorii sau cenzorii propovăduirii lui și tot ceea ce mai-marii apostolilor încuviințează în această învățătură a lui, tot ceea ce prin sfat comun admit și, confruntând cu evanghelia lor, adaugă sau scot din ea, toate acestea să le creadă și el și așa să îi învețe pe păgâni.

Cel mai uimitor este faptul că Pavel spune despre sine: *m-am suit, potrivit unei descoperiri.* Dacă el a făcut călătoria la Ierusalim în urma unei descoperiri, tot prin descoperire îi putea fi comunicat și ceea ce fusese stabilit de Sinodul apostolesc; însă această din urmă descoperire nu a existat, ca să se vadă că Dumnezeu dorește să-l povățuiască pe om nu numai prin descoperire, ci omul să fie povățuit, în afară de aceasta, și prin om. Și însuși faptul că Pavel a propus *învățătura sa judecății apostolești*, s-a săvârșit nu pentru că Pavel însuși se îndoia de adevărul învățaturii sale, ci de confirmarea ei sobornicească aveau nevoie

mai mult ceilalți, atât cei credincioși cât, mai ales, cei îndoielnici.

Această regulă în rezolvarea nedumeririlor au păzit-o dintotdeauna cei ce au dorit și au năzuit a urma fără greș voia lui Dumnezeu. Ei îi întrebau pe cei mai mari și primeau sfaturile lor bune și folositoare: *Opriți-vă de la căile voastre!*, spune Domnul prin prorocul Ieremia. *Priviți și întrebați de căile celor de demult; de calea cea bună și mergeți pe dânsa și veți afla odihnă sufletelor voastre* (Ieremia 6, 16).

PORUNCA A CINCEA

Dacă timpul sau locul nu îi permit omului să ceară sfat, el trebuie să judece singur în sinea sa îndoiala cu privire la înțelegerea voii lui Dumnezeu (cum să lucreze în acord cu ea), iar Dumnezeu nu va lăsa fără răspuns dorința lui, exprimată în rugăciune – de a împlini în toate voia dumnezeiască – și va spulbera dintr-odată îndoiala lui. Cel ce se îndoiește trebuie să pătrundă cu atenție în lucrul de care se îndoiește și să analizeze amândouă sau toate laturile lui, printre care se află îndoiala; și în alegerea uneia dintre ele să ia seama care dintre ele este mai plăcută voii lui Dumnezeu și care este mai plăcută poftei sale trupesti; și apoi, judecând toate acestea fără părtinire, este obligat să facă ceea ce este mai plăcut lui ➔

➔ Dumnezeu, chiar dacă este împotriva voii sale și cu totul potrivnic poftelor sale; căci nu îi aduce

aproape nicio bucurie și nicio plăcere, ci numai trudă și oboseală. În pofida acestui lucru, trebuie să urmăm voia lui Dumnezeu, să facem ceea ce este plăcut lui Dumnezeu, nu ceea ce este plăcut iubirii noastre de sine și de trup; egoismul, mândria și poftele trupesti totdeauna rușinează și stau aproape de căderea noastră, dar a sta împotriva lor, în orice caz, nu este primejdios: *Dacă îți vei opri piciorul tău, spune Domnul, în ziua de odihnă și nu-ți vei mai vedea de treburile tale în ziua Mea cea sfântă, ci vei socoti ziua de odihnă ca desfătare și vrednică de cinste, ca sfințită de Domnul, și vei cinsti-o, fără să mai umbli, fără să te mai îndeletnicești cu treburile tale și fără să mai vorbești deșertăciuni, atunci vei afla desfătarea ta în Domnul. Eu te voi purta în car de biruință pe culmile cele mai înalte ale țării* (Isaia 58, 13-14).

Mai aducem pentru lămurire dovezi din experiență (din practică). Pentru un bolnav care suferă cu stomacul, cel mai bun sfat va fi să nu mănânce ceea ce și-ar dori mult să mănânce, căci nu îi va aduce folos, ci mai mult îi va face rău, de exemplu, pepenele verde, pepenele galben, castraveții, ciupercile, băuturile tari nediluate, apa rece, legumele verzi și fructele necoapte, căci ele îndeamnă la consumul prea mare de hrană și astfel îngreuiază digestia și fac rău nu numai bolnavului, ci uneori și omului sănătos, chiar dacă îi place să le mănânce cu poftă.

Același lucru sau ceva asemănător se întâmplă și în privința faptelor noastre morale; cel mai adesea

se întâmplă ca noi să fim atrași de ceea ce desfată în chip plăcut simțurile noastre exterioare, de lucrurile prin care putem ieși în evidență, putem străluci sau ne putem mândri înaintea oamenilor, într-un cuvânt, tot ceea ce este lumesc, vremelnic, ne dorim datorită trupului, dar este vătămător pentru omul nostru lăuntric; ceea ce trage prea mult voia noastră spre ceea ce este material, grabnic-trecător, aceea atrage duhul nostru de la ceea ce este dumnezeiesc, veșnic și, de aceea, este potrivnic lui Dumnezeu, ne depărtează de El și ne afundă în adâncul răului. *Drept aceea, omorâți mădularele voastre, cele pământești* (înfrânați poftele voastre de la lucrurile potrivnice lui Dumnezeu și dorințele patimilor voastre): *desfrânarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este închinare la idoli, pentru care vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării* (Coloseni 3, 5-6). *După poftele tale nu merge și de la poftele tale te întoarce* (Înțelepciunea lui Isus Sirah 18, 30). Când ai nedumeriri, aleargă la Dumnezeu în rugăciune ca să te învețe El voia Lui cea sfântă în privința faptelor tale.

De ți se întâmplă, iubite cititor, ceva neînsemnat, de exemplu, întâlnești pe drum două cerșetoare, amândouă la fel de sărace, și pentru oarecare pricină nu le poți da amândurora aceeași milostenie, dă-le și așa: uneia mai mult și alteia mai puțin, după dorința ta; și nu vei greși împotriva voii lui Dumnezeu dacă nu vei da aceeași milostenie. De asemenea, dacă un anumit lucru este foarte complicat și cere deosebită

atenție și cercetare, sfătuiește-te în privința lui cu oameni competenți și cere de la Dumnezeu, în rugăciune, binecuvântarea Lui pentru fapta bună.

Dacă trebuie să faci o alegere între două lucruri obișnuite și nu știi deloc pe care dintre ele voiește Dumnezeu să-l duci la împlinire, în acest caz oprește-te pentru un timp, neîmplinind niciunul dintre ele, până ce nu vei afla în vreun chip, chiar aproximativ, că intenția și alegerea ta nu sunt potrivnice voii lui Dumnezeu. În toate părerile îndoielnice foarte buni sfătuitoari sunt cei doi sfetnici: rațiunea și conștiința. Dacă se apucă amândouă cu râvnă de cercetarea lucrului, aflat sub semnul îndoielii, vor găsi fără nicio piedică soluția adevărată pentru cum să procedezi mai bine și să săvârșești lucrul respectiv în acord cu voia lui Dumnezeu.

Se întâmplă, totuși, și oamenilor cu conștiința curată să rătăcească prin labirintul feluritelor ciocniri ale duhului cu trupul, din care pricină duhul se află uneori într-o asemenea tulburare, că nu știe de unul singur ce trebuie să aleagă și să facă, spre a nu lucra împotriva voii lui Dumnezeu. Nu rareori se întâmplă aceasta și cu dreptii din Biserică; dar spre mângâierea și folosul lor vom aduce următorul exemplu ziditor.

Predicatorul expune și explică cuvântul lui Dumnezeu ascultătorilor săi și observă că unii dintre ei, majoritatea, moțăie, și doar câțiva ascultă cu atenție; aceasta îl tulbură pe predicator, totuși, se gândește: tot mai bine este așa (să moțăie) decât să discute acum

între ei sau să vorbească în deșert. Dacă doi sau trei dintre ei nu moțăie, și aceștia sunt de ajuns ca să mă încurajeze în nevoința mea; unul face cât o mie! La fel ca acest predicator să judece în sinea sa orice om, care este nedumerit față de orice lucru al său: este de ajuns pentru mine dacă veghează în mine cei doi ochi: rațiunea și conștiința; dacă vor păzi doar ele voia lui Dumnezeu, ele vor îndrepta și voia mea spre voia lui Dumnezeu, iar pentru restul nu mă voi tulbura și, dacă în slăbiciunea mea nu voi mulțumi vreodată bunăvoinței lui Dumnezeu, mă voi strădui, totuși, să fiu pe placul Lui!

PORUNCA A ȘASEA

La cunoașterea voii lui Dumnezeu foarte mult ajută adresarea în rugăciune a Sfântului Pavel către Dumnezeu: *Doamne, ce voiești să fac?* (Faptele Apostolilor 9, 6) Și noi avem deseori nevoia de a repeta în rugăciune, după exemplul Sfântului Pavel, întrebarea: „Doamne, ce voiești să fac?”. Ea a devenit un obicei pentru sfinții cei plăcuți lui Dumnezeu.

De obicei, când aveau îndoieli față de anumite lucruri, alergau la rugăciune, cerând ajutorul lui Dumnezeu, ca El să le descopere voia Lui cea sfântă: „Doamne, ce voiești să fac?”. Așa au făcut Moise și Aaron în vremea lor cu privire la Chivotul Legii (Chivotul Domnului), întrebându-L pe Domnul

în rugăciune; așa au făcut și fac și bătrânii noștri: când cerul se acoperă dintr-odată de nori deși, când tunetele răsună asemeni loviturilor de tun și fulgerele scapără neîncetat, ei poruncesc să bată clopotele pentru împrăștierea norilor amenințători și totodată pentru chemarea tuturor la rugăciune înflăcărată către Dumnezeu, prin care toți să cerem Domnului să ne miluiască pe noi, păcătoșii și să ne dea ajutorul Lui spre mântuire.

La fel trebuie să procedăm și noi când observăm că soarele cel adevărat al voii lui Dumnezeu se depărtează de la noi și nu știm deloc ce să facem. Atunci se cade și foarte folositor este să ridicăm ochii noștri la cer și cu rugăciuni fierbinți să batem în poarta lui, zicând: „Doamne, ce voiești să fac?”. Așa a făcut apostolul Pavel când l-a izbit brusc acea lumină orbitoare, a căzut la pământ și a auzit un glas, zicându-i: *Saule, Saule, de ce Mă prigonești?* Cu frică și cutremur a întrebat el: *Doamne, ce voiești să fac?* (Faptele Apostolilor 9, 3-6)

Această rugăciune este de folos s-o repetăm cât mai des, dar cel mai bun moment pentru sporirea ei este atunci când cu frică și cutremur ne apropiem de primirea Dumnezeieștilor și Preacuratelor Taine ale Trupului și Sângelui lui Hristos, dându-ne seama întru totul de nevrednicia noastră față de primirea Lor; atunci trebuie să-L rugăm cu tot sufletul și inima pe Răscumpărătorul nostru, zicând: „Doamne, ce voiești să fac?”. Bărbații cei de Dumnezeu insuflați

ne sfătuiesc să ținem minte totdeauna acest lucru și să-l exprimăm prin cuvintele: „Doamne, eu sunt nevrednic, dar recunosc în inima mea că ceea ce Ți place Ție, aceea îmi va plăcea și mie și ceea ce am făgăduit, aceea voi împlini”.

Lăsarea zilnică în voia lui Dumnezeu este lucrul cel mai bun și cea mai folositoare pregătire de sine pentru ceasul cel neștiut de noi, dar cu neputință de evitat, al trecerii noastre din viața aceasta în viața viitoare, de după moarte, în care vom primi ceea ce am agonisit aici prin faptele noastre bune sau rele.

Observație: Dacă cineva, rugându-L îndelung pe Dumnezeu să-i îplinească vreo rugămințe, nu primește răspuns, acela să știe că Milostivul Tată Ceresc nu Se grăbește să-i îplinească rugămintea fie pentru că ceea ce a cerut nu îi este de folos, fie amână împlinirea rugăminții lui pentru a-l determina să se roage mai des și a-l învăța cu răbdarea în vederea unei răsplătiri mai mari.

Nu există nici cea mai mică îndoială în faptul că deseori un tată bun nu se grăbește să-i dea dintr-odată fiului sau fiicei sale ceea ce cer ei, tocmai pentru a încerca dragostea lor față de el și a-i învăța cu răbdarea cea folositoare, care merită răsplătire mai mare decât nerăbdarea sau mândria de a nu mai cere după primul refuz al tatălui. Cu atât mai mult se cade să procedeze așa cu noi Atotștiutorul Tată Ceresc. Noi am înceta de tot să ne mai rugăm lui Dumnezeu sau ne-am ruga foarte rar și atunci de nevoie și abia s-ar mai găsi în

noi puțină răbdare, dacă Dumnezeu ne-ar da totul deîndată ce am dori ceva de la El.

Ne este mult mai de folos ca și micile daruri ale lui Dumnezeu să le dobândim prin rugăciuni dese și îndelungi decât să primim degrabă tot ceea ce cerem printr-o rugăciune; căci rugăciunea neîncetată este ea însăși în sinea ei cel mai mare dar al lui Dumnezeu, iar pe lângă aceasta ea îl învrednicește pe cel ce se roagă de mare milă cu mângâiere și pace sufletească. O asemenea rugăciune, repetată de multe ori, dar neauzită de Dumnezeu, le-a adus foarte multor drepti cea mai mare pace și liniște în inimă.

Când prorocul Natan l-a mustrat pe regele David pentru păcatul lui și i-a arătat voia lui Dumnezeu, vestindu-i moartea pruncului zămislit de el în păcate, acesta s-a rugat îndelung și a postit, a vărsat lacrimi, căzând la pământ înaintea lui Dumnezeu și rugându-L stăruitor să-l izbăvească de la moarte pe fiul lui cel născut, dar, când a auzit că acest fiu al lui a murit, imediat s-a liniștit, a schimbat haina durerii cu cea de sărbătoare, a mers în casa Domnului și s-a închinat Lui (2 Regi 12, 14-23). Dumnezeu-Omul Hristos, după ce S-a rugat a treia oară în grădina Ghetsimani să treacă de la El paharul morții, lăsându-Se cu desăvârșire în voia Tatălui Ceresc, le-a spus liniștit ucenicilor Săi, îngreuiți de somn: *Sculați-vă să mergem, iată s-a apropiat cel ce M-a vândut* (Matei 26, 44-46).

Astfel, deseori se întâmplă ca rugăciunea neauzită să aducă liniștire minții și inimii, iar de aici

putem afla voia lui Dumnezeu, că nu în împlinirea celor cerute de noi, ci în lăsarea noastră totală în voia lui Dumnezeu se descoperă bunăvoința Lui.

Când Samuel i-a spus lui Eli, preotului iudeu, ce pedeapsă a hotărât Dumnezeu casei lui Eli și fiilor lui, acesta a răspuns smerit: *El este Domnul; facă dar ce va binevoi!* (1 Regi 3, 18), ca și cum s-ar fi exprimat așa: „Tristă este pentru mine vestea judecății lui Dumnezeu, pe care mi-ai adus-o, o, Samuele, dar, pentru că știu că aceasta este voia lui Dumnezeu, primesc cu toată inima cuvintele tale și recunosc în ele voia Lui; eu și fiii mei vom primi pedeapsa pentru faptele noastre, după cum a hotărât judecata lui Dumnezeu, căreia nimeni nu are dreptul să-i stea împotrivă; facă Domnul tot ceea ce va binevoi voia Lui cea întru-tot-sfântă; noi suntem robi, El este Domnul; noi am greșit mult; datoria Lui este să îndrepteze căderile noastre în păcate prin dreaptă pedepsire”.

Când apostolul Pavel a mers la Ierusalim prin Cezareea și creștinii din Cezareea, știind din preziceri că la Ierusalim el va avea multe neplăceri și necazuri din partea iudeilor, au voit să-l abată de la intenția de a-și continua drumul într-acolo, la rugămintea lor plină de lacrimi Pavel a răspuns: *Ce faceți de plângeți și-mi sfâșiați inima? Căci eu sunt gata nu numai să fiu legat, ci să și mor în Ierusalim pentru numele Domnului Iisus. Și neînduplecându-se el, noi* (creștinii din Cezareea), *ne-am liniștit, zicând: Facă-se voia Domnului* (Faptele Apostolilor 21, 13-14). Aceasta

este singura liniștire adevărată a sufletului în cazul în care nu sunt auzite rugăciunea, cererile noastre, să ne rugăm doar „să se facă voia Domnului”.

Ultima poruncă despre cunoașterea voii lui Dumnezeu este PORUNCA A ȘAPTEA

Nimeni dintre cei vii nu poate cunoaște mai bine voia lui Dumnezeu cu privire la faptele sale decât numai cel ce își dorește sincer, din toată inima să lucreze în toate după voia lui Dumnezeu. Această dorință a lui va fi pentru el o adevărată călăuză în labirintul vieții spre înlăturarea greutăților ce le va întâmpina pe drum și a rătăcirilor în înțelegerea voii lui Dumnezeu cu privire la faptele sale.

Fiind cuprins de această dorință arzătoare de a lucra după voia lui Dumnezeu sau a alege ceea ce este plăcut lui Dumnezeu din două lucruri oarecare, atunci când se va afla în îndoială, neștiind dacă unul sau celălalt dintre planurile lui este în acord cu voia lui Dumnezeu, va aleră în rugăciune la Dumnezeu, spunându-I din tot sufletul, din toată inima sa: „Doamne, de aş şti întocmai ce binevoieşti să fac, aş face negreşit, de aceea cred că Tu vei pune în chip nevăzut în inima mea gândul cel plăcut Ție”.

Revărsându-și inima înaintea Celui Atoatevăzător, el poate proceda cum i se pare lui mai

bine și poate alege unul dintre lucruri, alungând orice îndoială, iar prin aceasta nu Îl va mânia pe Dumnezeu, căci Multiubitorul Tată nu va lăsa un asemenea fiu iubitor să cadă în rătăcire. Dacă nu se va găsi un om care să-l povățuiască spre zidire, Dumnezeu va trimite un înger bun, cum i-a trimis în vis lui Iosif (logodnicul) când acesta cugeta și nu știa cum să procedeze cu Fecioara, logodită lui; cum a trimis un înger la cei trei regi răsăriteni, ce veniseră să se închine Pruncului aflat într-o iesle din Betleem, spre a le spune să nu împlinească sfatul cel viclean al regelui Irod și să se întoarcă pe alt drum în ținuturile lor; cum a trimis, de asemenea, lui Avraam, roabei Agar și altor multor oameni ca ajutor în izbăvirea lor din felurite rătăciri sau în locul îngerilor a trimis oameni credincioși spre povățuire.

În anul trei sute douăzeci și patru împăratul Constantin cel Mare, părăsind Roma, a început a construi o nouă capitală în Ilie, însă Proniei lui Dumnezeu nu i-a fost plăcută inițiativa lui și, spre a-i schimba intenția și a-i arăta locul pentru construirea noii capitale, Dumnezeu a orânduit atât de minunat, încât uneltele de lucru și materialele de construcție ale orașului au fost mutate într-o noapte de o putere nevăzută de pe țărmul asiatic al strâmtoarii pe țărmul european: în Tracia. Se spune că un vultur, luând în pliscul său planul orașului, pregătit de arhitect, a zburat cu el peste strâmtoare și l-a lăsat în Vizantia.

Pe scurt, Dumnezeu niciodată nu întârzie să-i

descopere într-un chip sau altul voia Sa celui ce dorește din toată inima s-o cunoască și s-o împlinească; Sfântul Duh al Înțelepciunii, fiind iubitor de oameni, fuge de vicleșug, ca un adevărat cunoscător al inimii noastre și, ca cel ce cuprinde toate, știe fiecare cuvânt al nostru (de este adevărat) și tuturor celor ce Îl cheamă le dă din belșug (Înțelepciunea lui Solomon 1, 5-7). Domnul este aproape de toți cei ce Îl caută pe El cu adevărat și le descoperă voia Lui în chip preapläcut și minunat: *Voia celor ce se tem de El o va face și rugăciunea lor o va auzi și-i va mântui pe dânșii* (Psalmul 144, 19) de toată rătăcirea sau greșeala și primejdia.

CAPITOLUL AL CINCILEA

**Cât de felurit s-a arătat voia lui Dumnezeu
în Iisus Hristos și ce fapte trebuie mai cu seamă
să punem de acord cu ea**

Sfântul Ciprian, arhiereul cel frumos-grăitor și plăcut lui Dumnezeu al Cartaginei și viteazul mucenic (din veacul al 3-lea de după Nașterea lui Hristos), ne-a lăsat o scurtă descriere a virtuților creștine sau a tot ceea ce cere și caută voia lui Dumnezeu de la robii Săi. Prin alcătuirea acestei descrieri, sfântul arhipăstor a avut în vedere să contureze în biserici, dar cel mai mult în inimi, chipul creștin al purtării și al desăvârșirii vieții creștinești. Nu este fără de folos, ci este de dorit ca tot ceea ce este plăcut voii lui Dumnezeu, tot ceea ce a învățat Hristos și El Însuși a împlinit în faptă, să înfățișăm în expresii scurte, punând fiecare virtute în următoarea ordine:

1. Smerenia în viață (în purtare și în fapte).
2. Bărbăția neclintită în credință.
3. Simplitatea și claritatea în folosirea cuvintelor și a altor expresii ale gândurilor și simțămintelor noastre.
4. În fapte trebuie să existe dreptate și adevăr.
5. În relațiile cu ceilalți – milostivire.
6. În obiceiuri – îndreptare.
7. Să nu facem nicio nedreptate.
8. Nedreptatea făcută nouă s-o răbdăm cu blândețe.

9. Să trăim cu toți în pace.

10. Să-L iubim pe Dumnezeu cu toată inima.

11. Să-L iubim pe Dumnezeu, căci este Tatăl nostru.

12. Să ne temem de El, căci este Dumnezeu.

13. Să nu-L comparăm pe Iisus Hristos cu nimeni (cu niciuna dintre ființele liber-raționale, nici cu cele pământești, nici cu cele cerești).

14. Să ne unim cu El prin dragostea inimii.

15. Față de cinstita Lui Cruce și, în general, față de pătimirile și de moartea Lui pe Cruce, răbdade pentru noi, să fim cu luare-aminte și să ne închinăm Lor cu frică, știind păcătoșenia noastră și cu nădejde în meritele Lui, îndreptate spre răscumpărarea noastră.

16. În discuțiile (convorbirile și, în general, în părerile) despre numele cel preasfânt și vrednicia Mântuitorului nostru Hristos să fim fermi și statornici în tot ceea ce este legat de mărturisirea noastră de credință; când răspundem celor ce ne întreabă, să răspundem cu îndrăzneală, fără șovăire, spunând ceea ce credem și mărturisim (recunoaștem) ca adevăr nestrămutat; în ceasul morții (mai ales al morții pentru mărturisirea lui Hristos) să avem bărbăție neclintită, prin care vom dobândi cununa mărturisitorilor lui Hristos chiar înainte de moarte și în însăși vremea morții noastre; aceasta înseamnă că în viața pământească trebuie să ne purtăm ca niște fii și fiice ale lui Dumnezeu, ca împreună-moștenitori ai lui Hristos, adică să păzim poruncile lui Dumnezeu: să împlinim în toate voia Tatălui Ceresc.

PARTEA 1

Dintre toate propunerile, arătate mai sus, ale Sfântului Ciprian, trebuie să ținem totdeauna minte îndeosebi pe a șaptea, a opta, a noua și a zecea, adică să nu facem nicio nedreptate nimănui, nedreptatea făcută nouă s-o răbdăm cu blândețe, să trăim în pace cu aproapele și să-L iubim pe Dumnezeu cu toată inima. În aceste privințe greșim foarte des și foarte tare, fiind slabi și nesăbuiți. Când voia lui Dumnezeu ne trimite felurite daruri sufletești și trupești, o primim cu bucurie și ne predăm ei cu toată inima.

Dar când, cu voia lui Dumnezeu, fără de care nimic (afară de păcat) nu se face în lume, ne lovesc felurite pedepse, nedreptăți sau lipsuri, atunci cârtim, adică nu recunoaștem voia lui Dumnezeu în necazurile sau nenorocirile ce ne lovesc, și ne dezgustăm de ele, ca și cum nu ar fi după voia lui Dumnezeu și le atribuim răutății omenești, urii, invidiei și altor asemenea îndemnuri păcătoase ale celorlalți față de noi, neînțelegând sau neaducându-ne aminte că însuși păcatul celui alt, ce ne-a făcut rău, este îngăduit de Dumnezeu ca pedeapsă pentru noi, spre îndreptarea noastră. În aceasta constă cea mai mare orbire și neînțelegere a noastră față de adevăratul sens al nenorocirilor trimise nouă de Pronia lui Dumnezeu. Să ne fie cunoscut, deci, că pe toată întinderea pământului și în toată înălțimea cerului nimic nu se săvârșește

și nu se întâmplă fără să fie provocat de cea dintâi cauză: de voia lui Dumnezeu. Singur păcatul face excepție de la cele spuse mai sus; el își are începutul și originea la duhul cel viclean al minciunii, care se împotrivește lui Dumnezeu, Adevărului. Despre aceasta mărturisește însuși Cuvântul lui Dumnezeu, vestit prin gura lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, prin gura sfinților prooroci și a sfinților apostoli. Proorocul Ieremia strigă cu lacrimi: *Cine este Cel ce a grăit și a făcut, fără numai Domnul, Care a poruncit? Nu iese oare din gura Celui Preaînalt binele și răul? De ce suspină omul toată viața, fiecare pentru păcatul lui?* (Plângerile lui Ieremia 3, 37-39).

Când iudeii, cei ce cu răutate Îl prigoneau pe Iisus Hristos, au spus că tatăl lor este Dumnezeu, Mântuitorul a răspuns: *Dacă Dumnezeu ar fi Tatăl vostru, M-ați iubi pe Mine, căci de la Dumnezeu am ieșit și am venit. Pentru că n-am venit de la Mine însumi, ci El M-a trimis. Voi sunteți din tatăl vostru diavolul și vreți să faceți poftele tatălui vostru. El, de la început, a fost ucigător de oameni și nu a stat într-adevăr, pentru că nu este adevăr întru el. Când grăiește minciuna, grăiește dintru ale sale, căci este mincinos și tatăl minciunii* (Ioan 8, 42-44). *Cine săvârșește păcatul este de la diavolul, pentru că de la început diavolul păcătuiește. Pentru aceasta S-a arătat Fiul lui Dumnezeu, ca să strice lucrurile diavolului* (1 Ioan 3, 8).

O, cât de nebun și nerușinat este omul care spune că totul în lume (și bine și rău) se săvârșește

fără sprijinul sau îngăduința voii lui Dumnezeu! Casian sau Casiodor (sec. al VI-lea) s-a exprimat destul de clar: „Trebuie să credem că nimic în lume nu se săvârșește fără voia lui Dumnezeu, care fie duce fapta bună la împlinire pe felurite căi (deseori de nepătruns), fie doar îngăduie să se săvârșească răul cu scopul ca acesta să se prefacă în bine pentru cel necăjit”.

Antichitatea păgână i-a născocit pe uriași, care, adunându-se laolaltă, au pornit război împotriva zeilor, să-i alunge pe aceștia din Olimp. Creștinilor, însă, nu li se cade a citi basmele mitologice, de aceea, le voi lăsa. Eu mă adresez vouă, celor ce plângeți, sunteți triști și suferiți din pricina necazurilor și a nedreptăților, căci sunteți la fel ca uriașii, de care am pomenit. Aceia voiau să-i detroneze pe zeii lor din Olimp și nici voi nu faceți altceva, căci în mândria și cutezanța voastră ați vrea să luați din mâna Celui Preaînalt sceptrul cârmuirii și să lipsiți pământul de Pronia lui Dumnezeu.

Toată creația slujește, ascultă și se supune fără condiții legilor Supremului Dătător de lege, iar cel mai deosebit dintre făpturi, omul, singur se răzvrătește împotriva Ziditorului său și voiește a sta împotriva Celui Atotputernic. Pentru ce ne mâhnim în zadar? Toate pedepsele și muștrările, pe care le simțim prin boli, lipsuri și alte nenorociri, sunt trimise de Dumnezeu spre îndreptarea noastră și păstrarea în societate a ordinii exterioare și a vieții lăuntrice, celei plăcute lui Dumnezeu. În urma neorânduiei

și a păcătoșeniei unei comunități întregi, într-un loc pământul înghite cetăți întregi, ceea ce se săvârșește cu voia lui Dumnezeu, iar în alt loc ciuma pierde multe mii de oameni, ceea ce se întâmplă tot cu voia lui Dumnezeu. Câte tâlhării sunt pretutindeni, câte războaie și câți tirani: toate acestea sunt cu îngăduința lui Dumnezeu.

Dar să lăsăm enumerarea dezastrelor generale și să ne îndreptăm spre cele particulare: un vrăjmaș de-al tău, o, iubitul meu frate, ți-a răpit averea; altul ți-a luat cinstea; altul te-a necăjit prin alte nedreptăți; toate acestea nu numai că ți s-au întâmplat cu îngăduința lui Dumnezeu, dar chiar ți-au fost trimise de sus; de aceasta să fii pe deplin încredințat, căci toate sunt trimise de Dumnezeu. De aceea, voia lui Dumnezeu nu numai că cere de la noi să nu facem nicio nedreptate nimănui, dar Dumnezeu dorește ca nedreptățile, făcute nouă, să le răbdăm cu blândețe și cu toți să avem pace, chiar și atunci când ei nu trăiesc și nu vor să trăiască în pace cu noi. Spre a cunoaște mai bine tainele voii lui Dumnezeu ne vom aminti pe scurt ceea ce am spus deja mai sus (cap. 1, partea a 2-a) despre ea.

PARTEA a 2-a

Teologii deosebesc în voia lui Dumnezeu două orientări: pe una dintre ele o numesc *voluntas significata* (voia, exprimată prin semne clare), iar pe cealaltă

voluntas benevolentiae (voia bunătații necondiționate a lui Dumnezeu). Prima orientare cuprinde tot ceea ce Dumnezeu poruncește, interzice, trimite, sfătuiește și săvârșește, exprimând toate acestea prin semne clare, vădite (de exemplu, în privința tăierii împrejur, a tablelor legii date prin Moise, a orânduirii Noului Testament prin Iisus Hristos). Cea de-a doua orientare a voii lui Dumnezeu cuprinde lucrarea tainică neîncetată a Proniei lui Dumnezeu, îndreptată spre păstrarea, susținerea și desăvârșirea ordinii vieții universale, lucrare, ce se arată în ea necondiționat sau prin împlinirea anumitor condiții de către ființele liber-raționale, create de Dumnezeu.

De exemplu, Dumnezeu a binevoit să le dăruiască îngerilor și oamenilor fericirea veșnică, dar cu condiția ca nici unii, nici ceilalți să nu încalce prin faptele lor hotarele poruncii lui Dumnezeu, date lor, și să nu pună împotriva ei voia și sfaturile lor; iar față de făpturile iraționale, Pronia lui Dumnezeu este necondiționată. Astfel a binevoit Dumnezeu să creeze cerul și pământul cu toate cele ce sunt în ele și le-a dat legile neschimbate, veșnice ale mersului vieții universale, ale mișcării ciclice universale cu toate tipurile, fenomenele și schimbările ei; și toate se mișcă după voia Lui cea sfântă, neîncălcând legile cele neschimbate, date o dată pentru totdeauna întregii naturi. Domnul a binevoit, Și-a pus la dispoziție înalta Pronie, lăsând-o să lucreze liberă în lumea cea rațională și lucrările înaltei și înțeleptei Lui cărmuiri s-au văzut și se văd în istoria universală.

Acestei Voi Dumnezeiești nimeni nu îi poate sta împotrivă; ea nu se supune legilor exterioare, ea este în sinea ei neschimbată, sfântă și preaînțeleaptă. Însuși Dumnezeu adeverește aceasta prin gura prorocului Isaia: *Aduceți-vă aminte de vremurile străvechi, de la obârșia lor, că Eu sunt Dumnezeu și nu este un altul. Eu sunt Dumnezeu și nu este nimeni asemenea Mie! De la început Eu vestesc sfârșitul și mai dinainte ceea ce are să se întâmple. Și zic: Planul Meu va dăinui și toată voia Mea o voi face!* (Isaia 46, 9-10) Așadar, noi, care suntem îmbrăcați în cele mai rele zdrențe, vrem sau nu vrem, trebuie să primim cu mulțumire tot ce ne trimite Dumnezeu de sus și să răbdăm.

Toți suntem supuși necazurilor și durerilor; unora dintre noi le sunt menite o soartă de aur și huzur, iar altora: calea strâmtă și cu spini. Și ce dacă? Dumnezeu ne-a îngrădit pe toți cu purtarea Sa de grijă și pe toți ne păzește la fel: cei legați sunt uneori și cei ce îi leagă pe ceilalți; toată viața noastră este osteneală în sudoarea frunții și mai mult: chin și durere. Trebuie să învățăm să ne mulțumim cu ceea ce ne trimite Dumnezeu și să rămânem în acea chemare, în care a fost chemat fiecare, fără a întreba de ce eu, pentru ce eu și nu altcineva [...] Cea mai mare liniștire pentru noi este să ne lăsăm în voia lui Dumnezeu în toate, orice ni s-ar întâmpla; conștiința noastră să spună totdeauna: „Așa binevoiește Dumnezeu”; „Așa este plăcut lui Dumnezeu” și „Nu există nimeni atât de puternic care să poată sta împotriva voii Lui celei sfinte”.

Tocmai aceasta a înțeles și a mărturisit înaintea lui Dumnezeu, Mardoheu, în rugăciunea lui înflăcărată pentru izbăvirea israelitenilor de atacurile lui Aman, zicând: *Doamne, Doamne, Împărate Atotțiitorule, toți sunt în puterea Ta și nu este cine să se împotrivească Tie când vei voi să izbăvești pe Israel* (Eстера 4, 17).

Deși necredincioșii (cum sunt cei ce nu Îl recunosc pe Dumnezeu și, din pricina necredinței în existența Lui, nu Îi dau Lui cinstea cuvenită) se împotrivesc hotărârilor lui Dumnezeu și voii Lui celei sfinte, totuși, Dumnezeu, prin înțeleapta Sa Pronie, preface voia lor cea rea în bine pentru bunăstarea celorlalți și, poate, chiar a lor înșiși.

De aici se vede cum Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină, ceea ce, totuși, nu toți dobândesc, pentru că unii nu se supun legilor dinainte stabilite și se împotrivesc poruncilor lui Dumnezeu. Pe unii ca aceștia îi amenință prezicerea Mântuitorului nostru cu o soartă amară și cumplită: *Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăția cerurilor, ci (numai) cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri. Mulți Îmi vor zice în ziua aceea (ziua judecății celei din urmă a lui Dumnezeu și, de asemenea, ziua morții neașteptate): Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am prorocit și nu în numele Tău am scos demoni și nu în numele Tău minuni multe am făcut? Și atunci voi mărturisi lor: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtați-vă de la Mine cei ce lucrați fărădelegea*

(Matei 7, 21-23). Cel ce înțelege cu adevărat acestea, se prefacă cu totul în împlinitorul sincer al voii lui Dumnezeu. Așa să fie.

PARTEA a 3-a

Cuvintele lui Hristos, pomenite mai sus, sunt adevărate, prin urmare, și concluzia, și ceea ce reiese din ele, este adevărat, de aceea, nimic mai bun și mai mântuitor nu putem face pentru suflet decât să ne supunem cu desăvârșire voii lui Dumnezeu, să predăm cu totul voia noastră voii lui Dumnezeu, repetând cuvintele preotului Eli: *El este Domnul; facă dar ce va binevoi!* (1 Regi 3, 18), și cuvintele lui Ioab, comandantul oștilor lui David: *Acum robul tău cunoaște că a aflat bunăvoință înaintea ochilor tăi, o, rege, stăpânul meu, de vreme ce regele a făcut cum a zis robul tău* (2 Regi 14, 22), și cuvintele regelui David însuși: *De voi afla milă în ochii Domnului, mă va întoarce și-mi va da să-L văd pe El și locașul Lui. Iar dacă El îmi va zice: „Nu mai este bunăvoința Mea cu tine”, atunci (cu smerenie voi glăsuî:) iată-mă, facă cu mine ce va binevoi* (2 Regi 15, 25-26) și cuvintele lui Iuda Macabeul: *precum va fi voia în cer așa să fie* (1 Macabei 3, 60).

În sfârșit, să ne rugăm, lăsându-ne fiecare cu totul în voia lui Dumnezeu, împreună cu Hristos Mântuitorul: *Părintele Meu* (Ceresc), *dacă nu este cu*

putință să treacă acest pahar, ca să nu-l beau, facă-se voia Ta (Matei 26, 42). Dacă Fiul lui Dumnezeu a fost atât de ascultător și a împlinit cu desăvârșire voia Tatălui Său Ceresc, zicând despre Sine: *M-am coborât din cer, nu ca să fac voia mea, ci voia Celui ce M-a trimis pe Mine* (Ioan 6, 38), dacă Fiului lui Dumnezeu (ca om) I s-a cerut aceasta, cu atât mai mult trebuie să se spună slugile Domnului lor și Stăpânului vieții și al morții și să urmeze întru totul voii Lui, fără a se împotrivi vreodată stăpânirii Lui.

Sfânta dreptate cere de la noi ca fiecărui om să-i placă ceea ce din veci i-a fost plăcut lui Dumnezeu. Ostașul, auzind glasul trâmbiței sau bătaia tobei care cheamă la atac, își adună lucrurile și, primind ordinul de a intra în lupta cu potrivnicul, renunță la tot ce este de prisos, care îl poate împiedica în luptă, își ia armele și este gata să asculte cu inima, cu ochii și urechile cuvintele comandantului său și să îplinească cu desăvârșire tot ceea ce spune în ele. Așa trebuie să procedăm și noi, cei ce în tot timpul vieții noastre vremelnice ne aflăm în luptă cu atracțiile (patimile) trupești, cu farmecele lumii și cu ispitele duhului celui trufaș al întunericului.

Trebuie să ascultăm în toate de conducătorul, învățătorul și îndrumătorul nostru: de Mântuitorul și Domnul nostru Iisus Hristos și să urmăm (pe măsura puterilor noastre) exemplul și faptele Lui arătate în învățătura Lui evanghelică. Să mergem, așadar, frați creștini, după Voievodul și Domnul nostru cu toată

inima și fără șovăire, lăsându-ne cu totul în voia Lui cea sfântă și, orice ni s-ar întâmpla pe această cale anevoioasă și plină de dureri, să îndurăm totul cu răbdare, fără cârtire, cu blândețe, știind dinainte că pe calea vieții se întâlnesc nu numai flori, ci și spini. Un ostaș bun nu fuge din fața gloanțelor și a baionetelor, dimpotrivă, cu plăcere își numără rănilor sale și vorbește despre ele, fără a-l învinui pe comandantul său, ci mai mult atașându-se de el și iubindu-l sincer.

Să ne amintim o dată pentru totdeauna chemarea Mântuitorului nostru: *Vino după Mine și lasă morții* (cei afundați în grijile cele deșarte și lumești) *să-și îngroape morții lor* (Matei 8, 22). Cine plânge, se tânguie și oftează din pricina greutăților împlinirii a ceea ce cu voia lui Dumnezeu i se întâmplă pe calea vieții sale vremelnice, acela se supune voii lui Dumnezeu numai de nevoie, întrucât nu se poate împotrivi. Câtă nesăbuiță este în el când preferă să fie silit să-și facă datoria în loc să și-o împlinească de bunăvoie sau când cârtește și își blestemă viața sa dacă întâmpină ceva neplăcut, dureros și, în general, anevoios, sau când se sperie și rabdă, plângându-și cu amar soarta sa, toate durerile, la care sunt supuși toți oamenii, atât cei buni cât și cei răi: vorbesc de boli, moarte, slăbănogire și tot ce i se întâmplă fiecăruia în viață fără să-și dorească!

Tot ceea ce ni se cere tuturor în mod egal fie de legile vieții sociale, fie de legile neschimbate ale naturii, măcar că ni s-ar părea potrivit sau neplăcut,

trebuie să răbdăm cu blândețe, căci la aceasta suntem chemați și nu putem fugi de ceea ce nu se află în puterea noastră.

Cartea a II-a

ACORDUL DINTRE VOIA OMULUI ȘI VOIA LUI DUMNEZEU

CAPITOLUL ÎNTÂI

**Fiecare trebuie să-și lase întru totul viața, voia
și activitatea sa în voia lui Dumnezeu**

Un teolog renumit s-a rugat vreme de opt ani cu osârdie și fără încetare lui Dumnezeu să-i descopere un om care să-i poată arăta calea dreaptă și adevărată către dobândirea Împărăției Cerurilor. Într-o zi, când teologul acesta era cuprins de cea mai puternică dorință de a găsi un astfel de om și nu se putea gândi la nimic altceva decât numai la a vedea un învățător și îndrumător al tainicului adevăr, și-a sporit rugămințile sale fierbinți către Dumnezeu și dintr-odată a auzit un glas ceresc, care i-a spus: „Du-te la ușile bisericii și vei găsi omul pe care îl cauți!”. Ascultând de glasul acesta, teologul a mers repede și la ușile bisericii a găsit un cerșetor în zdrențe, ale cărui picioare erau pline de bube și de puroiul care curgea din ele. Înțeleptul teolog s-a apropiat de el și l-a salutat, zicând:

– Bună dimineața îți doresc, bătrâne!

La aceasta, bătrânul a răspuns:

- Niciodată nu am avut o dimineată rea.

Înțeleptul teolog, corectându-și parcă primul său salut, a spus:

- Să-ți dea Dumnezeu tot binele!

Iar săracul a răspuns:

- Niciodată nu m-a lovit vreun rău.

De aceasta înțeleptul teolog s-a îndoit, gândind în sinea sa că cerșetorul nu a auzit bine sau, poate, era surd. Și, exprimându-și altfel salutările sale și bunele urări către bătrân, i-a spus acestuia:

- Ce-i cu tine, bătrâne? Eu îți doresc toată fericirea.

Iar săracul i-a răspuns:

- Niciodată nu am fost nefericit.

Teologul, gândind că cerșetorul era foarte vorbăreț și dorind să încerce priceperea lui, i-a spus:

- Voiesc ca toate dorințele să ți se împlinească și, tot ceea ce voiești, să-ți trimită Dumnezeu.

- Eu, a răspuns săracul, nimic din ceea ce-mi dorești nu caut; totul este în acord cu dorința mea, dacă nu-mi fac alte planuri pentru viață și trăiesc după voia lui Dumnezeu.

Înțeleptul teolog, făcându-se că pleacă și că-și ia rămas-bun de la cerșetor, i-a spus acestuia:

- Dumnezeu să te păzească, omule bun, pentru că nu ești atras de viața îndestulată, dar te rog, spune-mi: Cum de ești tu singur fericit printre cei ce suferă pe pământ? Așadar, în zadar a spus Iov: *Omul născut*

din femeie are puține zile de trăit, dar se satură de necazuri (Iov 14, 1). Cum de ești tu singur izbăvit de toate relele împrejurări și de necazuri? Nu înțeleg îndeajuns convingerile și ideile tale.

La acestea cerșetorul a răspuns:

- Tot ceea ce ți-am spus, domnul meu, adevărat ți-am spus. Când mi-ai urat o dimineată bună, eu ți-am răspuns că niciodată nu am avut o dimineată rea, pentru că totdeauna am fost mulțumit de soarta ce mi-a dat-o Dumnezeu; a nu căuta fericirea și izbânzile lumesti este pentru mine cea mai mare fericire. Norocul, bunăstarea sau relele întâmplări nu vatămă pe nimeni, afară de cei care ori și le doresc puternic și aleargă după ele, ori fug de ele și se tem de răul pricinuit de ele; dar eu nu caut bunăstarea și nu țin la ea, ci mă rog doar Tatălui Ceresc, Care cârmuiește totul spre binele fiecărui om, atât ceea ce este plăcut cât și ceea ce este neplăcut pentru cer, căci El știe cu desăvârșire ce este pentru fiecare om adevărat și mântuitor.

De aceea și spun că niciodată nu am fost nefericit, căci tot ce se întâmplă în viața mea este după dorința mea: când rabd de foame, mulțumesc pentru aceasta Dumnezeuului Celui Atoatevăzător; când gerul mă arde ca focul sau ploaia mă udă cu găleata sau alte stihii năvălesc asupra mea: dau slavă lui Dumnezeu pentru ele; când cineva își bate joc de mine, se năpustește asupra mea și mă nedreptățește, și atunci mulțumesc lui Dumnezeu, căci sunt încredințat că toate acestea

mi se întâmplă cu voia lui Dumnezeu și tot ceea ce ne trimite Dumnezeu este spre binele nostru, spre desăvârșirea noastră.

Așadar, tot ceea ce îmi trimite Dumnezeu sau de îngăduie ca ceilalți să-mi facă ori bine, ori rău, pe toate le primesc la fel și ca din mâna Tatălui Celui Milostiv le primesc cu toată inima și îmi doresc numai ceea ce dorește Dumnezeu și ce îngăduie El celorlalți să-mi facă. Astfel, totul se întâmplă și se săvârșește pentru mine după voia lui Dumnezeu și totodată după propria mea dorință. Vrednic de milă este cel ce socotește așa-numita fericire lumească fiind ceva important și esențial și iarăși cu adevărat nefericit este cel ce caută într-un bine lumesc deplina sa mulțumire; adevărată mulțumire și fericire are în viața aceasta numai cel ce s-a lăsat pe sine cu adevărat în voia lui Dumnezeu și își petrece viața de aici după voia lui Dumnezeu, fără a i se împotrivi în vreun fel.

Căci voia Domnului este plinătatea desăvârșirii și a bunătății; ea nu se schimbă niciodată și în afara ei nu există altă voie, mai bună, mai dreaptă, ea singură rostește sentința dreaptă pentru toți, iar ei nimeni nu-i poate da sentință dreaptă, care s-o mustre pentru împotrivire. Eu pun toată osârdia mea și cu tot cugetul meu năzuiesc ca totdeauna să-mi doresc ceea ce Dumnezeu dorește de la făpturile raționale, în general, și de la mine, cel sărman, în special. De aceea, niciodată nu am fost nefericit, căci toată voia mea am lăsat-o într-un tot în mâinile lui Dumnezeu,

asa încât dorința sau nedorința inimii mele sunt aceleași cu dorința lui Dumnezeu față de mine sau cu purtarea Lui de grijă pentru mine și eu Îi mulțumesc lui Dumnezeu în orice stare a mea pentru mila primită de la El, chiar dacă, în general, pare amară.

- Conștient spui toate acestea?, l-a întrebat teologul. Dar spune-mi, te rog: De ar voi Dumnezeu să te arunce în iad, tot aceste gânduri ai avea, pe care mi le-ai spus mie acum?

Atunci *cel sărac cu duhul* dintr-odată a glăsuț:

- Să mă arunce El pe mine în cele mai de jos ale pământului? Să-ți fie știut, astfel, că eu am două brațe foarte puternice, cu care mă voi agăța de Dumnezeu: un braț este smerenia adâncă, dovedită prin aducerea mea ca jertfă lui Dumnezeu, iar celălalt braț este iubirea nefățarnică față de Dumnezeu, care se revarsă din acest centru adânc peste tot aproapele meu prin faptele mele binefăcătoare către el. Cu aceste două brațe mă voi agăța tare de Dumnezeu și, oriunde m-ar trimite El pe mine, Îl voi trage și eu pe El odată cu mine și cu adevărat îți spun că mai plăcut ar fi să fiu cu Dumnezeu în afara cerului decât fără Dumnezeu în cer.

Răspunsul acesta a produs mare uimire în mintea și cugetele înțeleptului teolog; înlăuntru își dădea seama că acea cale, ce i-o arătase lui bătrânul, ducea pe fiecare drept la Dumnezeu fără să se rătăcească și că ea era, într-adevăr, cea mai bună cale dintre toate căile ce duceau la Dumnezeu. Și înțeleptul teolog a voit să

descopere mai mult înalta înțelepciune ce se ascundea sub învelișul grosolan al trupului îmbătrânit:

- De unde ai venit aici?, l-a întrebat înțeleptul pe bătrân.

- De la Dumnezeu am venit.

- Și unde L-ai găsit pe Dumnezeu?

- Acolo unde am lăsat toate lucrurile create, a răspuns bătrânul.

- Iar pe Dumnezeu unde L-ai lăsat?

- Pe Dumnezeu L-am lăsat în inimile curate și în voia cea bună.

După aceea înțeleptul l-a întrebat pe bătrân:

- Cine ești tu, bătrâne, și din ce clasă de oameni faci parte?

Iar săracul a dat imediat următorul răspuns:

- Oricine aș fi, eu sunt mulțumit cu soarta mea și nu o dau pe bogățiile tuturor împăraților. Împărat poate fi orice om care știe a se călăuzi și a se stăpâni pe sine cu înțelepciune.

- Tu ești împărat?, l-a întrebat înțeleptul pe sărac. Unde este împărăția ta?

- Acolo, a răspuns săracul, arătând cu degetul spre cer. Împărat este cel căruia împărăția îi este scrisă în Cartea judecăților cu litere aparte.

Dorind să pună sfârșit întrebărilor, înțeleptul l-a întrebat pe cerșetor:

- De la cine ai învățat, bătrâne, ceea ce mi-ai spus acum în răspunsurile tale, cine ți-a pus în minte acestea?

- Cu adevărat îți voi descoperi și aceasta, domnul meu! Eu toate zilele mi le petrec în rugăciune, în tăcere sau meditații bune și cucernice, dar cel mai mult am în minte fără încetare *grija* pentru cum să intru mai puternic și mai strâns în legătură cu Dumnezeu prin supunerea neîncetată față de voia Lui cea sfântă. Această lăsare totală în voia lui Dumnezeu îl poate învăța pe omul silitor multe lucruri adevărate, bune și sfinte, atât în știință cât și în viață.

Multe întrebări ar mai fi vrut să-i pună înțeleptul celui sărac cu duhul, însă, având nădejde tare că va găsi un alt moment prielnic, și-a luat rămas-bun, zicând: „Fii sănătos, bătrâne!”, și a plecat de la el, cugetând mult în sinea sa și zicând: iată, am găsit un învățător adevărat al căii ce duce drept la Dumnezeu. Această opoziție dintre înțelepciunea duhovnicească și înțelepciunea lumească o arată Iisus Hristos în rugăciunea Sa de mulțumire către Dumnezeu Tatăl, zicând: *Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne al cerului și al pământului, căci ai ascuns acestea de cei înțelepți și pricepuți și le-ai descoperit pruncilor* (adică celor curați cu inima). *Da, Părinte, căci așa a fost bunăvoința înaintea Ta* (Matei 11, 25-26).

Într-adevăr, sub o haină zdrențăroasă deseori se ascunde înalta înțelepciune. Și cine ar putea presupune și crede că într-un om atât de simplu, necunoscut, s-ar afla o cunoaștere atât de înaltă a Ființei Dumnezeiești?! Cine ar putea crede că ar putea găsi în simplitatea cea fără carte o gândire atât de

înaltă, ca cea a bătrânului sărac despre cele două brațe ale puterii nebiruite: despre lăsarea totală în voia lui Dumnezeu și despre iubirea neîncetată față de El, exprimată prin împlinirea poruncilor Lui. Cu aceste brațe, într-adevăr, Dumnezeu îngăduie să Se lege pe Sine de om, iar de celelalte legături Se depărtează.

CAPITOLUL AL DOILEA

Care voie omenească este mai cu seamă plăcută lui Dumnezeu și vrednică de unirea cu voia Lui?

După urcarea sa pe tron, regele persan Artaxerxe a dat ordin să fie adunate din toate părțile regatului cele mai frumoase și mai renumite fecioare în renumitul oraș Suza spre a se afla la palat în suita regelui. Pentru pregătirea lor în vederea întâlnirii cu regele, ca înfățișarea lor să fie vrednică de persoana regelui, s-a stabilit un termen de un an și fiecare trebuia să își aleagă veșminte elegante și alte podoabe trupești și să-și însușească bunele calități sufletești și purtările cuvenite persoanelor învrednicite de o așa mare cinste.

Dacă pentru alegerea felurilor podoabe trupești și pentru însușirea calităților sufletești care să le facă vrednice de șederea în palatul regelui pământesc, s-a cerut atâta timp, cât de atenți trebuie să fim în fiecare clipă față de propria noastră voie care este sălbatică, egoistă, lipsită de adevărata noblete sufletească și de frumusețea virtuții, spre a o schimba, tăind puțin câte puțin din ea trăsăturile urâte ale sălbăticiei, ale instinctelor animalice, ale mulțumirii de sine și ale egoismului și, astfel, a o pregăti să fie vrednică de cea mai mare cinste spre a sluji veșnicului Împărat Ceresc atât aici, pe pământ, trăind fără prihană în

credință și-n dragostea evanghelică, alergând la El, la Mântuitorul nostru, în rugăciune adevărată cu conștiința nevredniciei noastre și cu intenția fermă de a ne îndrepta și a duce o viață fără de prihană, curățind-o, după conștiință, prin primirea Sfințelor Taine ale Trupului și Sângelui lui Hristos și făgăduind cu fermitate ca pe viitor să nu mai mergem pe calea spinoasă a păcatului, cât și dincolo, în viața de după moarte, când pe neașteptate, fie ziua, fie noaptea, El ne va chema la dreapta Lui judecată spre a hotărî soarta noastră cea din urmă, veșnică.

Dorind să lămurim mai în amănunt pregătirea voii noastre, ce are ca scop unirea vrednică a ei cu voia lui Dumnezeu, vom arăta calea, descoperită nouă de Cuvântul lui Dumnezeu, și condițiile acelea pe care voia omenească este obligată să le împlinească spre înnoirea în sufletul său a chipului celui dintâi și a asemănării cu Dumnezeu, evitând totodată îndrăzneala de a pătrunde cu mintea noastră mărginită tainele cele adânci ale minții și înțelepciunii nemărginite ale lui Dumnezeu. Temeinicia condițiilor amintite (adică ale poruncilor lui Dumnezeu) reiese nu numai din *cauza* lor dumnezeiască, ci chiar și din dreptatea pământească, înnăscută oamenilor.

Astfel, domnul sau stăpânul unei case, primind în casa sa un slujitor sau o slujnică nouă, mai întâi stă de vorbă cu ei, punându-le condițiile sale: „Voiesc ca tu, locuind în casa mea, să nu umbli cu născociri deșarte, să nu rostești vorbe de hulă împotriva lui

Dumnezeu și a tot ceea ce Biserica socotește sfânt, să nu ai obiceiul de a contrazice adevărul, să nu bei și să nu trândăvești, ci, dimpotrivă, să te sârguiești a fi credincios, osârdnic, ascultător și grijuliu în împlinirea lucrurilor sau a îndeletnicirilor încredințate ție”.

Fiecare stăpân are dreptul de a pune slujitorilor săi anumite condiții și a cere împlinirea lor, având totodată dreptul de a-i alunga din casa sa pe cei ce nu le împlinesc. Oare Dumnezeu, Cel Preaînțelept, Drept și Atotputernic, făcând legământul unirii cu voia oamenilor, nu are dreptul să le pună acestora condițiile Sale pentru o asemenea unire?

Vom vedea în continuare care sunt principalele trăsături ale voii omenești, dorite și plăcute lui Dumnezeu, aflate în acord cu voia Lui cea sfântă.

PARTEA 1

Cea dintâi condiție cerută de Domnul și Stăpânul nostru, ca voia noastră să nu fie vinovată prin păcat

Mirele Ceresc al sufletelor noastre, Cel ce întrece orice curăție pământească, cere și de la noi mare curăție sufletească, fără pată, murdărie sau defect sau altceva de acest fel (comp.: Efeseni 5, 27). Voia care dorește să se prindă de El cum se prinde coarda de vița de vie, să dea jos de pe sine și să arunce de la sine necurăția păcatului; nu numai să nu slujească iubirii de argint, să

urască faptele desfrânate și orice necurăție trupească și să nu se aprindă de mânie, dar, chiar și dacă simte numai îndemnul spre ceva de acest fel, să-l smerească cu bărbăție și să-l omoare în sine, lepădând din minte chiar și amintirea lui. Însuși cugetul să se deprindă și să se îndeletnicească cu lucruri serioase, ce ajută la bunăstarea atât a vieții de aici, cât și a celei de după moarte. Vorba, însă, nu este despre ceea ce știm cu toții foarte bine.

Există un alt fel de cădere, care se strecoară în noi fără să ne dăm seama, sau care într-o clipă ne răpește sufletul: este vorba de invidia sau tulburarea, ciuda sau necazul, provocate în sufletul nostru de bunăstarea, fericirea sau drepturile de care se bucură ceilalți și nu noi. Voia noastră, însă, să nu fie deloc părtașă la acest păcat, să fie liberă față de el, nevinovată, neînrobătă lui și să se păzească bine de el.

Omul care năzuiește să urmeze lui Hristos, trebuie să se păzească în afară de orice molipsire cu acest păcat; văzându-i pe ceilalți fericiți, să nu simtă invidie față de ei; să nu se înrăiască din pricina nefericirii sau a eșecurilor sale; în necazuri să nu se tulbure, nici să cârtească, pentru că tot cel ce se apropie de Dumnezeu, văzându-i pe ceilalți că sunt bogați și fericiți, nu simte invidie față de ei, ci, îndreptându-se spre Dumnezeu, zice: „Doamne, Tu ai binevoit să-l ridici pe acela pe culmea măririi și a bogăției, iar pe mine să mă ții în umilință și în sărăcie. Nu mă împotrivesc acestora, o, Dumnezeu meu, și nu caut pricina acelora, căci știu

bine că singura lor pricină este voia Ta cea desăvârșită; de nu ai fi îngăduit Tu, Doamne, să devin sărac și umilit, niciunul dintre oameni, cu toată dorința lor, nu m-ar fi adus în starea de acum, ceea ce numai Tu ai putut face în scurtă vreme și fără prea multe cuvinte, socotind că această stare este cea mai bună pentru mine.

Aceeași îngăduință a Ta o recunosc, o, Doamne, și în celelalte neplăceri făcute de ceilalți: unul mă clevetește, altul mă vorbește derău, altul mă ponegrește și îmi ia cinstea, altul îmi provoacă felurite tulburări, deși eu pe niciunul dintre ei nu l-am nedreptățit și niciunuia nu i-am făcut necazuri. Dar în toate cazurile găsesc că este de ajuns și mulțumitor acest răspuns: Tu, Doamne, ai îngăduit aceasta, Tu ai poruncit; lasă-i pe ei să fie Șimei, iar eu David (2 Regi 16, 5-13) dacă așa binevoiești Tu, o, Dumnezeuul meu!

Sfântul mucenic Ignatie, episcopul Antiohiei, a spus despre sine: „Eu sunt grâu al lui Dumnezeu și prin dinții fiarelor mă voi măcina, ca să fiu pâine curată a lui Hristos”. Așa și pe noi ne pregătește Dumnezeu să fim pâinea curată a Domnului la masa Lui. Pentru ce, oare, ne supărăm pe oameni? Ei sunt pietrele de moară, ce ne macină, ca pe grâul vărsat sub pietrele de moară.

Pentru a ne curăți inima noastră trebuie să semănăm și să înrădăcinăm în pământul cel bun al inimii sămânța cea bună a cuvântului lui Dumnezeu, ținând-o bine tot timpul în minte și, înălțând în

rugăciune mintea noastră către Dumnezeu, să zicem în sinea noastră: Binecuvântat este Dumnezeu în vecii vecilor! Doamne, ce voiești să fac? Facă-se în toate voia Ta! Aceasta este cea dintâi învățătură și pregătire pentru păstrarea voii noastre în curăție față de păcat, în general, și îndeosebi față de invidie și vrăjmășie.

PARTEA a 2-a

A doua trăsătură a voii omenеști, cerută de Dumnezeu, constă în a primi cu mulțumire, fără cărtire tot ceea ce ne trimite Dumnezeu, bine sau rău, dulce sau amar, ca pe darul sau pedeapsa lui Dumnezeu: într-un cuvânt, voia noastră trebuie să fie *tare* în credința că tot ceea ce ni se întâmplă din afară, se întâmplă cu voia lui Dumnezeu, să fie răbdătoare în necazuri și osteneli, adică să îndure totul cu răbdare, mulțumire și nerăutate.

De am fi ferm încredințați că toate se întâmplă după voia lui Dumnezeu, am suferi mai puțin. Să alergăm, așadar, iubitorilor, în toate necazurile și neplăcerile noastre la Dumnezeu cu rugăciune din toată inima, mărturisind sincer înaintea Lui greșelile noastre și cerându-I ajutor spre a răbda necazul ce ne-a lovit, zicând: Doamne, toate necazurile, din pricina cărora sufăr sau pe care mi le-a pricinuit omul acesta, toate mi s-au întâmplat după voia Ta cea sfântă; de aceasta sunt încredințat tot atât cât sunt de faptul că

trăiesc; întărește, Doamne, puterile mele să duc cu bărbăție sarcina pusă pe umerii mei după voia Ta cea sfântă!

Îndoiala față de existența Proniei lui Dumnezeu și nepriceperea adevăratei cauze a necazurilor noastre ne duc la deznădejde sau, cel puțin, aduc în suflet tristețe în măsură mai mare sau mai mică și lipsă de nădejde în mântuirea noastră. O, cât de slabi și șovăielnici suntem în mărturisirea credinței noastre în *Pronia* lui Dumnezeu, care poartă grijă nu numai de fiecare dintre noi, ca făpturi liber-raționale, ci și de cel mai mic fir de păr, care nu cade din capul nostru fără voia lui Dumnezeu! Cu privire la aceasta ne încredințează martorul nemincinos, Însuși Hristos, Mântuitorul și Domnul nostru, zicând: *Au nu se vând două vrăbii pe un ban? Și niciuna din ele nu va cădea pe pământ fără știrea Tatălui vostru* (Ceresc); și, iarăși, întărind această expresie, zice: *Nu se vând oare cinci vrăbii cu doi bani? Și niciuna dintre ele nu este uitată înaintea lui Dumnezeu. Ci și perii capului vostru, toți sunt numărați. Nu vă temeți; voi sunteți mai de preț decât multe vrăbii* (Matei 10, 29; Luca 12, 6-7).

O, câtă milă are El! Odată cu pasărea cade pe pământ Însuși Dumnezeu, pentru că, într-adevăr, voia lui Dumnezeu este Însuși Dumnezeu Care lucrează fără încetare în fiecare faptură a Lui: înoată cu peștele, zboară cu pasărea, se târăște cu șarpele și merge cu celelalte animale și pe niciuna dintre făpturile Sale

nu o lasă Dumnezeu fără Purtarea Sa de grijă. De vor cădea în plasă și un milion de păsări, niciuna dintre ele, nici chiar cea mai mică, nu va fi prinsă fără voia lui Dumnezeu; niciuna dintre ele nu va cădea pe pământ fără voia Tatălui Ceresc.

Aceași Pronie a lui Dumnezeu, care se îngrijește de cea mai mică pasăre, ca și de vultur, se îngrijește încă și mai mult de cununa creației Sale de pe pământ, de om. Iar, dacă niciuna dintre păsări nu cade fără voia lui Dumnezeu în plasa pregătită pentru prinderea ei, cum, așadar, tu, omule, tu, cel creat după chipul lui Dumnezeu, merit să fii moștenitor al Împărăției celei de Sus, dar încercat în credința și statornicia ta prin felurite necazuri, pierderi și nedreptăți, te descurajezi, te întristezi și crezi că toate durerile ce ți-au venit din afară, s-au întâmplat fără voia lui Dumnezeu, din felurite pricini potrivnice ție? Spre a înțelege cât mai lămurit că Pronia lui Dumnezeu se întinde nu numai peste fapăturile însuflețite, ci și peste alcătuirea materială a lumii, peste lucrurile materiale și însușirile lor, Mântuitorul a adăugat: *și perii capului vostru, toți sunt numărați*. Dar când și cine dintre oameni poate număra exact perii capului său?

Iar la Dumnezeu toți sunt numărați, atât ai unui singur om cât și ai tuturor oamenilor deopotrivă și fără voia Lui cea sfântă niciunul dintre ei nu cade pe pământ (adică nu se pierde). Iar noi, de câte ori ni se întâmplă ceva potrivnic voilor noastre, ne ieșim din fire, ne pierdem toată răbdarea și îi ponegrim pe ceilalți

prin fapte rușinoase, astăzi pe unul, iar mâine pe altul îl socotim pricina nenorocirii noastre și, precum marea învolburată în timpul furtunii spumegă și scoate din adâncul ei toată necurăția, inima noastră scoate din ea vorbele cele urâte și hulitoare ale puținei credințe și ale nerăbdării, legate de necazurile sau neplăcerile ce ne-au lovit și nu vedem în ele pedeapsa trimisă de voia lui Dumnezeu, ci le atribuim fără chibzuială fie răutății și invidiei omenești, fie altor pricini închipuite de noi.

Când Mântuitorul nostru, după învierea Sa, S-a arătat ucenicilor la marea Tiberiadei, marea s-a tulburat și niciunul dintre ucenici nu L-a recunoscut pe Domnul, numai Sfântul Ioan L-a recunoscut și le-a zis celorlalți: *Domnul este!* (Ioan 21, 7) Și printre noi sunt mulți frați și surori foarte slabi în duh și nerăbdători în necazuri, care, atunci când marea vieții noastre se tulbură și se stârnesc pe ea valurile feluritelor nenorociri și lipsuri, nu Îl recunosc pe Cărmaciul Care cârmuiește în chip nevăzut corabia pe marea vieții noastre, nu Îl recunosc pe Dumnezeuul Cel Atotputernic, Care ne duce pe felurite căi pe fiecare dintre noi la mântuire, ci, în orbirea lor, îi învinuiesc pe acei oameni, pe care îi consideră vrăjmașii lor și se mânie pe ei, zicând: el, vicleanul, înșelătorul, mi-a făcut acest rău; el, fiara cea cumplită, mi-a adus nenorocirea.

Cu totul altfel gândește omul cel smerit în cuget și curat la inimă; el își întărește voia sa spre a

răbda cu bărbăție toate necazurile și nenorocirile ce i se întâmplă, prin faptul că vede în ele mâna lui Dumnezeu, care îi arată calea către îndreptarea greșelilor sale; și cu smerenie strigă către Dumnezeu: Dumnezeu milostive, Tu ești Cel ce cauți mântuirea mea, Tu mă pedepsești pe mine cu dreptate, Tu, Doamne! Tu fii binecuvântat și să faci cu mine tot ceea ce Tu binevoiești!

PARTEA a 3-a

A treia trăsătură plăcută lui Dumnezeu a voii omenești constă în bunăvoința acesteia față de aproapele ei, când ea se mulțumește cu puțin în năzuința ei neîncetată, sinceră către Dumnezeu, izvorul a tot binele. Omul a cărui voie este atât de fermă și înțeleaptă, este vrednic de toată cinstirea, în toate nevoile sale legate de viața aceasta (potrivit stării sale civile și familiale) este cât se poate de cumpătat, fuge de lux și de huzur în ceea ce privește hrana, îmbrăcămintea și felurile podoabe exterioare, este mulțumit cu ceea ce îi trimite Dumnezeu și mulțumește lui Dumnezeu, zicând în rugăciunea sufletului său: „O, Domnul meu, sunt mulțumit cu tot ceea ce în bunătatea Ta numai Tu îmi dăruiești și este de ajuns pentru viața mea modestă, chiar dacă iubirii de avuție i se pare puțin. Îți mulțumesc, Doamne, și pentru puțin, căci nici de acesta nu sunt

vrednic și nevrednic mă socotesc a fi chiar și de aerul pe care îl respir". El nu-l invidiază în nicio privință pe aproapele lui, este fericit și le dorește tuturor izbândă în tot lucrul cel bun.

Un astfel de om binevoitor și modest este plăcut lui Dumnezeu; nimeni niciodată nu va auzi din gura lui vorbe de cârteală sau ură, nu numai față de Dumnezeu, dar nici față de oameni; el nu va spune: „Eu abia câștig prin osteneală grea pentru mine și familia mea o bucată de pâine uscată în timp ce alții sunt îndestulați și se desfătează din belșug cu toate, nefăcând nici cea mai mică parte din acele munci, pe care le fac eu, și, semănând puțin, adună recoltă bogată”.

În cea mai mare parte, nemulțumirile și cârtelile noastre se datorează viziunii noastre mărginite asupra Proniei lui Dumnezeu și a căilor nepătrunse, prin care Dumnezeu duce atât întreaga omenire, cât și pe fiecare dintre noi la atingerea celor mai bune țeluri în viața aceasta vremelnică, dar și mai mult la dobândirea fericirii pe care ochiul nu a văzut-o, urechea nu a auzit-o și la inima omului nu s-a suit, a acelei fericiri pe care a gătit-o Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El (comp.: 1 Corinteni 2, 9). Inima noastră, din pricina necurăției păcatului, este înclinată mai mult spre bunurile vremelnice decât spre fericirea veșnică, de aceea și mintea noastră se învâрте mai mult în cunoașterea celor vremelnice și schimbătoare decât a celor veșnice, neschimbătoare și, nepricepându-le pe

acestea din urmă, cade în necredință față de existența lui Dumnezeu și iconomia Lui.

Singurul mijloc adevărat pentru dobândirea bunăstării noastre în viața aceasta și în cea viitoare este concentrarea permanentă a atenției noastre în lăuntrul nostru asupra propriei noastre conștiințe, asupra gândurilor, vorbelor și faptelor noastre spre a le cumpăni fără părtinire. Acest mijloc ne dezvăluie rătăcirile noastre în viață și ne arată singura cale către mântuire. Calea aceasta este lăsarea totală a întregii noastre ființe, a noastră înșine cu toate împrejurările vieții noastre, în voia lui Dumnezeu. Ca emblemă pentru această orientare a noastră către Dumnezeu să ne fie planta *floarea-soarelui* (iliotropion), ea să fie totdeauna înaintea ochilor noștri. Pliniu († 79 după Nașterea lui Hristos) a scris despre ea ca despre o minune: „De multe ori am spus că planta *floarea-soarelui* se prezintă în felul ei ca o minune în natură: ea se îndreaptă fără încetare cu capul ei spre soare și se îndreaptă odată cu soarele de la răsărit la apus, chiar și în zilele înnorate, atât de tare iubește ea soarele; iar noaptea, datorită iubirii ei exclusive pentru soare, își unește toate petalele ei și le închide”¹¹.

Creștine-cititor, ia seama o dată pentru totdeauna că *floarea-soarelui* și în zilele întunecate săvârșește același cerc, urmărind soarele din atracție

¹¹ Filosoful roman Pliniu a scris despre *Heliotrop* sau *Helitropium*, o plantă exotică, cu flori mici, albastrui, iar Sf. Ioan Maximovici amintește în cartea de față mai mult de *floarea-soarelui*, (*Helianthus annuus*), care este asemănătoarea *heliotropului* prin același obicei de a-și îndrepta corola către soare. (n. trad.)

firească și iubire neschimbată pentru el. Soarele nostru (care luminează calea vieții noastre) este voia lui Dumnezeu; ea nu ne luminează întotdeauna fără nori calea vieții; deseori cu zilele senine se amestecă și zile întunecate pentru noi: ploaia, vântul, furtuna se stârnesc și niciunul dintre creștini nu este scutit de dezlănțuirea fenomenelor cosmice și a schimbărilor atmosferice.

Să fie, așadar, iubirea noastră pentru Soarele nostru, pentru voia lui Dumnezeu, atât de puternică încât, nedespărțiți de ea, să putem și în zilele necazurilor, ca floarea-soarelui în zilele înnorate, să înotăm în continuare fără împiedicare pe marea vieții, după indiciile barometrului și ale compasului voii lui Dumnezeu, care ne duce la limanul liniștit al veșniciei. Și cu adevărat, niciodată nu vom ajunge la desăvârșita liniște și bunăstare; aici totul ni se va părea potrivit, niciodată nu vom fi mulțumiți cu ceea ce ne este trimis de sus; ni se va părea că nu avem nimic chiar dacă am avea de toate și totdeauna vom trăi cu frică, în deznădejde, tulburare, lașitate, plini în fiecare ceas de griji și felurite frământări, dureri și suspine zadarnice de nu ne vom îndrepta sincer către Dumnezeu și nu ne vom lăsa pe noi înșine și unul pe altul cu desăvârșire în voia lui Dumnezeu, așa cum se îndreaptă heliotropul¹² către soare. Să cercetăm cu atenție semnele văzute ale voii lui Dumnezeu și să punem de acord cu ele voia noastră.

¹² Heliotrop – Plantă exotică, cu frunze eliptice și flori mici, albastrii sau albe, întrebuințată în industria parfumului. (n. trad.)

Voia Domnului să fie stea călăuzitoare în viața noastră și această s-o pecetluim și s-o ținem pentru totdeauna în inimă, fiecare dintre noi, zicând: „Precum voiește Dumnezeu, așa voiesc și eu; viața și moartea, bogăția și sărăcia depind numai de voia lui Dumnezeu; precum voiește Domnul, așa a fost și este și va fi în toate. *Fie numele Domnului binecuvântat* (Iov 1, 21)”. Acum soarele nostru este acoperit de nori, însă, mai devreme sau mai târziu, el va lumina cu razele sale întunericul feluritelor necazuri. Citește istoria antică a Evului Mediu și a ultimelor veacuri și vei întâlni acolo deseori evenimente întunecate, înlocuindu-le pe cele luminoase, dar și mai mult vei găsi evenimente luminoase, înlocuindu-le pe cele întunecate.

Așa să ne pregătim spre a cunoaște voia Domnului din cercetarea cu atenție a faptelor deja săvârșite, a căror izbândă ne arată bunăvoința lui Dumnezeu față de cei dreți și a căror nereușită ne arată lipsa de bunăvoință (pedeapsa) a lui Dumnezeu față de cei vicleni. Prin aceasta vom înțelege acel adevăr dovedit practic, că omul niciodată nu trebuie să procedeze împotriva voii lui Dumnezeu, chiar dacă fapta săvârșită în acord cu voia lui Dumnezeu ar fi potrivnică voii sale proprii. Un evreu învățat (cărturar) din mulțimea aflată împrejurul lui Iisus Hristos, apropiindu-se de Mântuitorul, I-a spus: *Învățătorule, Te voi urma oriunde vei merge* (Matei 8, 19). Așa și noi, și în cuvânt și în faptă, urmărind toate semnele voii Lui, să Îl urmăm degrabă și cu toată inima oriunde va merge El.

PARTEA a 4-a

Voia cea plăcută lui Dumnezeu totdeauna este îndelung-răbdătoare și statornică. Toate ostenelele și faptele noastre folositoare le stricăm și le pierdem din lipsa statorniciei și a îndelung-răbdării. Poporul israelit în pustie, tulburându-se și pierzându-și răbdarea din pricina întârzierii lui Moise pe muntele Sinai, s-a îndreptat spre idoli, și-a făcut din aur un vițel și l-a cinstit ca pe un dumnezeu și s-a închinat lui (Ieșirea 32, 1-8); iată la ce l-a dus pe poporul cel nerăbdător nestatornicia sa.

Doi călători în drum spre Emaus (apostolii Luca și Cleopa) vorbeau cu întristare între ei despre pătimirile și moartea răbdate de Iisus Hristos în Ierusalim și, când Iisus Însuși S-a apropiat în chip neobservat de ei, ei nu L-au recunoscut pe Domnul. Iar El i-a întrebat: *Ce sunt cuvintele acestea pe care le schimbați unul cu altul în drumul vostru? Iar ei s-au oprit, cuprinși de întristare, și Cleopa l-a spus: Tu singur ești străin în Ierusalim și nu știi cele ce s-au întâmplat în el în zilele acestea? Cele despre Iisus Nazarineanul, Care era proroc puternic în faptă și în cuvânt înaintea lui Dumnezeu și a întregului popor. Cum L-au osândit la moarte și L-au răstignit arhieriei și mai-marii noștri; iar noi nădăjduiam că El este Cel ce avea să izbăvească pe Israel; și, cu toate acestea, astăzi este a treia zi de când s-au petrecut acestea* (Luca 24, 13-21).

O, bărbați fericiți! Și în inimile voastre bune s-au strecurat nerăbdarea și îndoiala? Oare această a treia zi, prevestită de Fiul Omului ca zi a biruinței Lui asupra morții, s-a sfârșit deja? Atât de mult a slăbit toată îndelunga voastră răbdare? O, nerăbdătorilor! Dacă această a treia zi ar fi trecut deja și ar fi început a patra sau a cincea zi după moartea Lui, atunci poate că v-ar fi fost îngăduit să vă descurajați, pierzându-vă nădejdea de a-L vedea înviat din morți. Însă această a treia zi s-a plecat numai spre seară, încă nu ați ajuns la sfârșitul ei; pentru ce, dar, să fiți neîncrezători înainte de vreme și să vă îndoiiți de adevărul învierii Lui, prevestite de El?

Noi, fraților, suntem foarte nerăbdători în dorințele noastre și, dacă în îndeplinirea lor întâmpinăm vreo întârziere cât de mică și nu vedem împlinirea grabnică a celor dorite, imediat afundăm toată nădejdea noastră în marea deznădejdie și a nerăbdării. Însă la Dumnezeu nu este așa: *Îndurat și milostiv este Domnul, îndelung-răbdător și mult-milostiv* (Psalmul 102, 8). Dumnezeu nu dorește să piardă sufletele și *Se gândește cum ar face să nu lepede de la Sine nici pe cel înlăturat* (2 Regi 14, 14). El nu voiește și nu dorește să lepede pe nimeni de la Sine (căci Dumnezeu nu este grabnic spre pedepsire) și ne dă vreme îndelungată pentru îndreptarea noastră, până ce, în virtutea dreptei Sale judecăți (silit parcă de necesitate), va rosti asupra celor necăjiți hotărârea Sa definitivă: *Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în*

focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui (Matei 25, 41).

Noi, fraților, suntem cu totul neîncrezători și nu avem nădejde tare, statornică; dacă cerem ceva de două sau trei ori și nu primim ceea ce am cerut, repede slăbește nădejdea primirii și devenim ca acei cerșetori, care, zicând o dată sau de două ori sub fereastră „pentru Hristos, dați milostenie”, nefiind auziți de stăpânul sau cei ai casei, pleacă, zicând: „Nu este nimeni acasă”. Bateți, zăbavnicilor, bateți, căci celui ce bate, i se va deschide (comp.: Matei 7, 8). Cât de des ni se întâmplă tuturor să ni se încerce îndelunga răbdare!

Mulți caută ani întregi o oarecare milă și în zadar, fără a primi ceea ce cer, căci *moștenirea* cea dorită, prin răbdare se dobândește; lucrătorul nu este împovărat de lucrul său, căci știe că timpul de lucru trece degrabă, iar noi, nerăbdătorii, punem hotare bunăvoinței lui Dumnezeu, numărăm ceasurile și, dacă dreapta Domnului nu ne dă ajutor grabnic și bucurie în suferințele noastre sufletești sau trupești, noi, ca niște copii plângem și strigăm: „Când ne vei ajuta, Doamne? De ce întârzii să ne bucuri cu ajutorul Tău? Până când nu vei auzi, o, Dumnezeule, rugăciunea noastră? Iată, de atâția ani Te rugăm, iar Tu nu ne auzi! Dacă nici anul acesta nu vei orându-i, Doamne, bunăstarea noastră și nu ne vei ajuta după toate rugăciunile noastre, vom începe a ne socoti lepădați de Tine și vom înceta rugăciunile noastre”.

În privința aceasta nu ne deosebim de locuitorii cetății Betulia care, în vremea asediului cetății lor de către Olofern, le-au spus tuturor conducătorilor și mai-marilor lor: *Dumnezeu să fie judecător între noi și voi, fiindcă ne-ați pricinuit mare rău, nefăcând înțelegere pașnică cu Asirienii. Și acum nu mai avem ajutor de nicăieri, fiindcă Dumnezeu ne-a predat în mâna lor, ca să pierim doborâți de sete înaintea lor și să pierim cu totul. Deci acum chemați-i și dați cetatea pradă războinicilor lui Olofern și oștirii lui, fiindcă este mai bine să cădem pradă în mâna lor. Așa vom ajunge robi și vom scăpa cu viață, decât să vedem cu ochii moartea copiilor noștri și cum copiii și femeile noastre se sfârșesc de sete. Și acum ne jurăm pe cer și pe pământ și pe Domnul și Dumnezeul părinților noștri, Care ne pedepsește pentru păcatele noastre și pentru fărădelegile părinților noștri, să nu se poarte cu noi astăzi după cuvintele acestea* (Iudita 7, 24-28).

O, cetățeni nerăbdători și slabi cu duhul! Deznădejdea ce v-a cuprins, vă silește să vă lăsați orașul natal pradă dușmanilor; bunul vostru preot, Oziaș, vă dă în vileag lașitatea, îndemnându-vă și rugându-vă cu lacrimi: *Îndrăzniți, fraților! Să mai îndurăm încă cinci zile, în care Domnul Dumnezeul nostru se va întoarce spre noi, căci El nu ne va lăsa până în sfârșit. Și dacă, după ce vor trece, nu ne va veni niciun ajutor, atunci voi face întocmai după îndemnul vostru* (Iudita 7, 30-31).

O, iubite Oziaș, minunatul păstor și îndrumător al poporului! Cât de puțin gândiți tu și poporul tău: Îi

dați lui Dumnezeu un termen stabilit pentru a vă ajuta! De aceea v-a pierit și cu desăvârșire a fost dată uitării îndelunga voastră răbdare. Însă Iudita, cea plină de bărbăție, nu a răbdat această lașitate a concetățenilor ei.

Aflând despre această hotărâre a concetățenilor ei, i-a chemat la ea pe bătrânii cetății și printre ei și pe Oziaș și le-a spus: *„Ascultați la mine, voi căpetenii ale locuitorilor Betuliei! Căci nu este drept cuvântul pe care l-ați grăit în fața poporului, când v-ați jurat pe Dumnezeu și ați făgăduit să predați dușmanului cetatea în timp de cinci zile, dacă până atunci Domnul nu va veni în ajutorul vostru. Și acum cine sunteți voi cei ce ispitiți pe Dumnezeu în ziua de azi și care în locul lui Dumnezeu stați printre oameni? Nu întărați pe Domnul Dumnezeu vostru! Fiindcă, dacă în timp de cinci zile El nu voiește să ne ajute, El are putere să ne ocrotească oricând vrea, sau să ne prăpădească în fața vrăjmașilor noștri. Nu zălogiți planurile Domnului Dumnezeului nostru, căci Dumnezeu nu poate fi amenințat ca un om și nici ca un pământean nu poate fi supus judecății noastre (Iudita 8).*

La vorbele înțelepte și pline de bărbăție ale Iuditei, bătrânii au răspuns prin acord deplin și au acceptat mijlocul propus de ea pentru izbăvirea orașului natal, supunându-se cu desăvârșire ordinelor ei, prin care nu au fost înșelați. Exemplul Iuditei arată că numai voia îndelung-răbdătoare a omului îl unește pe acesta atât de tare cu Dumnezeu încât, cu cât mai mult se adună peste el necazurile și durerile, cu atât mai mult

se întărește nădejdea lui în ajutorul lui Dumnezeu, și el strigă totdeauna către Dumnezeu, zicând: „Fă cu mine, Doamne, după voia Ta cea sfântă și după mulțimea bunătății și a milei Tale!

Și zece, și douăzeci, și treizeci de ani și mai mult decât atât de-Ți voi repeta rugăciunea mea, tot nu o voi curma și nu-ți voi da niciun termen pentru împlinirea ei; și, chiar de aș ști cu siguranță că cererea mea nu va fi auzită, și atunci încrederea mea în bunătatea Ta, credința mea în Tine, Doamne, Dumnezeul meu, mă vor învăța și mă vor întări, spunându-mi că nu voi fi lăsat de Tine până în sfârșit; de nu-mi vei da ceea ce Ți-am cerut, mă vei răsplăti, dându-mi mai mult decât ceea ce Ți-am cerut”. De aceasta ne încredințează prorocul Avacum, zicând: *Dacă întârzie* (împlinirea a ceea ce ne este menit), *așteapt-o, căci ea va veni sigur, fără greș* (Avacum 2, 3).

PARTEA a 5-a

Acincea trăsătură a desăvârșirii voii omenești celei iubitoare de Dumnezeu, este lucrarea ei sânguincioasă în împlinirea voii dumnezeiești. Această lucrare se exprimă prin faptul că cel ce Îl iubește cu adevărat pe Dumnezeu nu numai că-și dorește sau nu-și dorește ceea ce dorește sau nu dorește Dumnezeu, dar, tocmai pentru această voie a lui Dumnezeu, pe cea dintâi (dorința lui Dumnezeu) o duce cu râvnă înflăcărată

la îndeplinire, iar pe cea de-a doua (nedorința lui Dumnezeu) o respinge cu băgare de seamă.

Și, dacă cineva l-ar întreba de ce pe prima o dorește și o împlinește în faptă, iar pe a doua nu o voiește și își întoarce fața de la ea, el, în răspunsul său, nu ar arăta altă pricină decât pe aceea că cea dintâi este plăcută lui Dumnezeu, iar cea de-a doua nu este plăcută Lui; și Dumnezeu este Iubirea Supremă, Iubire lucrătoare și cel ce lucrează după legile ei rămâne în Dumnezeu (și în Iubirea Lui) și Dumnezeu rămâne întru el (1 Ioan 4, 16). Aceeași idee a exprimat-o cineva așa: „Iubesc, pentru că iubesc și iubesc pentru a iubi, căci iubirea întotdeauna este iubită (preferată)”.

În Biserica vechi-testamentară, până la schimbarea ei prin Dumnezeu-Omul Iisus Hristos în nou-testamentară, Dumnezeu a binevoit să le poruncească lui Moise și lui Aaron să acopere toate lucrurile sfinte ale altarului și podoabele lor, în vremea mutării Cortului la trecerea evreilor prin pustiul Arabiei, cu un acoperământ purpuriu și să le încredințeze leviților să le ducă.

Această poruncă este înfățișată în ¹⁴ amănunt în capitolul 4 al Cărții Numeri: *Când va pleca tabăra, să intre Aaron și fiii lui, să ia perdeaua despărțitoare între sfânta și sfânta sfintelor, să învelească cu ea chivotul legii; să pună apoi un acoperământ de piei vinete, iar pe deasupra aceluia să arunce un înveliș de lână albastră și să pună pârgھیile la chivot* (v. 5-6). Urmează apoi îndrumările date cu privire la *masa*

pâinilor punerii înainte și, în sfârșit, la jertfelnicul cel de aur cu toate vasele lui: După aceea să curețe jertfelnicul de cenușă, să-l acopere cu o îmbrăcăminte violetă, să pună pe el toate vasele lui, care se întrebuințează la el în timpul slujbei..., să-l acopere cu un acoperământ de piei vinete și să-i pună pârghiile (v. 15-16).

Toate aceste rânduieli s-au săvârșit pentru ca ceilalți din popor, din curiozitate, să nu caute prilejul de a vedea cele mai sfinte lucruri înainte de a fi acoperite, fiind amenințat cu moartea acel nesfințit care le-ar fi văzut, și cu atât mai mult cel ce s-ar fi atins de ele. Astfel, din cei ce duceau lucrurile sfinte ale cortului, niciunul nu le văzuse, ci doar simțea pe umeri greutatea lor, pentru că toate erau ascunse sub un acoperământ purpuriu de ochii celor ce le duceau. Tot așa, oricine s-a lăsat pe sine cu desăvârșire în voia lui Dumnezeu, fuge din răspuțeri de cercetarea cauzelor neștiute ale Proniei și Înțelepciunii Dumnezeiești; el nu va întreba de ce a îngăduit Dumnezeu un lucru, pentru ce a poruncit un altul, din ce pricină l-a oprit pe al treilea și așa mai departe. Povara acestei îngrădiri a curiozității noastre, fiecare dintre noi trebuie s-o ducă cu plăcere; ne este de ajuns să fim încredințați că sarcina pe care o purtăm, învăluită cu un acoperământ vânăt, albastru sau purpuriu, adică ascunsă în adâncul voii necercetate a lui Dumnezeu, este mântuitoare pentru noi.

PARTEA a 6-a

În sfârșit, pentru a fi bineplăcută lui Dumnezeu, voia omenească trebuie să fie *bineroditoare* sau *aducătoare de roade bune*. Bineroditoare numim acea voie, care, asemeni pământului bineroditor, scoate din inima sa (din omul lăuntric) numeroase gânduri și doriri înalte și le închină, ca pe roadele cele dintâi, slavei lui Dumnezeu. Aici intră adâncă înțelepciune: mintea, care este atrasă spre Cer, suspinele, pline de dragoste și avânturile inimii care se înalță cât mai sus: „O, Dumnezeule iubit, cât îmi doresc nu numai să pățimesc, ci să și mor pentru Tine, chiar de ar fi cea mai cumplită și mai rușinoasă moarte”.

Prin aceste îndemnuri cerești ale minții, Dumnezeu și omul se unesc atât de strâns în toată fapta bună, încât din aceste legături bineplăcute lăuntrice dintre Dumnezeu și om se naște comuniunea nevăzută, dar simțită a omului cu Dumnezeu și cea mai sinceră unire cu El, atât de sinceră, încât omului i se comunică în chip nevăzut de sus mila cea mare a lui Dumnezeu, care îl face să alerge la Dumnezeu în orice împrejurare, așa cum fiul cel bun aleargă la tatăl său, zicând: *Da, Părinte, căci așa a fost bunăvoința înaintea Ta* (Matei 11, 26). Așadar, părinte, dacă am primit și primim din mâna Ta toate cele bune, oare din cele rele nu vom răbda nimic?” Creștinul adevărat primește cu toată inima tot ceea ce i se întâmplă, și bun și rău, ca fiind trimise de Dumnezeu.

Adevărul acesta a fost cunoscut încă din vechime de înțelepții antichității; unul dintre ei, Epictet, învață astfel: „Niciodată să nu îndrăznești a zice: am pierdut ceva sau pe cineva, ci să zici: acel ceva sau pe acel cineva (pe care i-am pierdut) i-am înapoiat lui Dumnezeu. De ți-a murit copilul, înseamnă că a fost înapoiat lui Dumnezeu; de ți-a răpit cineva averea, nu înseamnă că și ea a fost dată înapoi? Dar tu zici: mi-a răpit-o tâlharul! De ce întrebi: Cine a luat-o? Păi, cine a dat-o, acela a luat-o; iar tu, imediat ce ți-a luat-o, să te îngrijești de ea tot atât cât te-ai îngriji de averea altuia sau cât se îngrijește călătorul de casa aceea, în care s-a odihnit sau a înnoptat”.

Așa trebuie să gândească oricine dorește să se lase pe sine cu adevărat în voia lui Dumnezeu; despre tot ceea ce a pierdut din ceea ce a avut trebuie să cugete astfel: „Dumnezeu a dat, Dumnezeu a luat”, adică să-și îndrepte ochii nu spre omul-răpitor, ci spre Dumnezeu Care a îngăduit aceasta și Își ia înapoi ceea ce tot El mai înainte a dat. De aceea, cel ce s-a lăsat pe sine cu adevărat în voia lui Dumnezeu, în orice i s-ar întâmpla, va repeta cuvintele lui Hristos: „Da, Părinte, aceasta s-a săvârșit, căci așa a fost bunăvoirea înaintea Ta”. Totodată, iubite cititor, să pătrunzi înțelesul acestor cuvinte dumnezeiești, tainice și înțelepte. Tatăl Ceresc I-a spus în vechime Fiului Său, prin prorocul Isaia: *Te-am dat ca legământ al poporului Meu* (israelit), *spre luminarea neamurilor* (Isaia 42, 6), ca și cum I-ar fi spus: „Nu Îmi este de ajuns să aduci la Mine rămășița israelitenilor, ce Mi-au rămas

credincioși; Eu voiesc ca Tu și pe păgânii, cei ce nu știi despre Mine, să-i luminezi și să-i aduci la Mine”.

Aceste cuvinte ale Tatălui Ceresc au fost rostite cu opt sute de ani înainte de Nașterea lui Hristos din Preacurata Fecioară Maria și au fost însușite de Fiul, Cel ce după Dumnezeiasca Ființă avea o singură voie cu Tatăl și au fost însușite cu bucurie de smerita Lui voie omenească, ce era gata să le împlinească mai apoi, după cum istorisește Evanghelistul Matei, zicând: *În vremea aceea, răspunzând, Iisus a zis: Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne al cerului și al pământului...* (Matei 11, 25).

Cui i-a răspuns Iisus când nimeni nu Îi pusese nicio întrebare? I-a răspuns Tatălui Ceresc în duhul unirii Sale de totdeauna cu El; după ce a împlinit în faptă voia Tatălui Său, binevestind poporului și îndeosebi ucenicilor Săi Taina răscumpărării neamului omenesc prin propovăduirea Sa evanghelică. Cu câtă bucurie și înflăcărare slăvește El în același timp și voia cea sfântă a Tatălui Ceresc, zicând: Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne al cerului și al pământului, căci ai ascuns acestea de cei înțelepți și pricepuți (îngâmfați) și le-ai descoperit pruncilor (adică ucenicilor Săi, care erau ca pruncii prin simplitatea lor duhovnicească și curăția inimii lor)! Da, Părinte, căci așa a fost bunăvoința înaintea Ta: voi împlini, Părinte, tot ceea ce Îmi poruncești.

Așa cum Tatăl Ceresc a vorbit cu Fiul Său prin prorocul Isaia, cu atâția ani înainte de nașterea Lui în trup, tot așa vorbește cu fiecare dintre noi încă din

veacurile trecute, căci pe toți ne-a orânduit în timp și spațiu, știind dinainte cu desăvârșire despre fiecare dintre noi: când și unde, cine anume se va naște, când va muri și fiecăruia i-a pregătit ajutor de nădejde pentru mântuirea și fericirea sa, potrivit acest ajutor cu caracterul și însușirile moral-duhovnicești ale fiecărei persoane, căci Dumnezeu vede dinainte toată viața fiecăruia dintre noi în tot ansamblul ei, trecutul, prezentul și viitorul, tot cursul ei, cu toate împrejurările ei, clipă de clipă, ca și cum viața fiecăruia s-ar desfășura în palma Lui și înaintea ochilor Lui. Și El contribuie la mântuirea fiecăruia în chip nevăzut, dar rațional sau, mai bine zis, înțelept, folosindu-Se de felurite mijloace sau întâmplări, dulci sau amare, plăcute sau neplăcute pentru noi.

De aceea trebuie să credem cu tărie în cârmuirea lumii de către Dumnezeu și îndeosebi în Pronia lui Dumnezeu față de om și să fim cu luare-aminte față de noi înșine, mulțumind lui Dumnezeu de fiecare dată pentru tot ceea ce ne trimite de-a lungul vieții noastre, care poate fi plăcut sau neplăcut, dar care întotdeauna ne duce la mântuire. De aceea trebuie să punem de acord în mod rațional dorințele noastre cu voia lui Dumnezeu, trebuie în chip smerit și cu duh supus să-I mulțumim lui Dumnezeu, repetând cuvintele Mântuitorului și Răscumpărătorului nostru: Te slăvesc, Părinte, pentru tot ceea ce îmi trimiți spre sprijinirea vieții mele, spre îndreptarea rătăcirilor mele și spre mântuirea sufletului meu; da, Părinte, cred că așa a fost bunăvoința Ta față de mine.

CAPITOLUL AL TREILEA

Cum trebuie să se pună de acord voia omului cu voia lui Dumnezeu în feluritele împrejurări ale vieții?

Am spus deja care pregătire este de folos și aducătoare de izbândă pentru acordul sau, așa-zis, unirea voii omenești cu voia lui Dumnezeu. Acum trebuie să arătăm prin exemple și analogii cum pot fi unite în realitate cele două voi.

PARTEA 1

Sfântul Pimen totdeauna dădea tuturor următoarea învățătură: „Niciodată să nu faci după voia ta dacă ea este potrivnică voii lui Dumnezeu, ci să fie totdeauna voia ta în acord cu voia lui Dumnezeu. Și, dacă dorința ta într-adevăr nu este potrivnică voii dumnezeiești, Dumnezeu îți va descoperi aceasta fie prin învățătura Evangheliei, fie va trezi în inima ta gândul de a aștepta împlinirea dorinței tale și a o lăsa cu desăvârșire în voia Lui, zicând: dacă dorința mea este plăcută lui Dumnezeu, ea se va împlini, iar, dacă nu este plăcută, nu se va împlini; cum voiește Dumnezeu, așa voiesc și eu”.

Slăvită, după vrednicie în Sfânta Scriptură este Rut moabiteanca! Atunci când soacra ei, Noemina israeliteanca, soția lui Elimelec, a rămas văduvă,

pierzându-și în pământul Moabului soțul și pe cei doi fii ai săi, aceasta s-a întors în țara ei, în Betleem și, binecuvântându-le pe cele două nurori ale sale, Orfa și Rut (soțiile fiilor ei răposați), le-a sfătuit pe amândouă să rămână în țara și la părinții lor. Orfa a rămas la părinții ei, dar Rut nu s-a învoit nicidecum s-o părăsească pe soacra ei, o văduvă săracă și neajutorată și i-a spus Noeminei: *Nu mă sili să te părăsesc și să mă duc de la tine; căci unde te vei duce tu, acolo voi merge și eu și unde vei trăi tu, voi trăi și eu; poporul tău va fi poporul meu și Dumnezeuul tău va fi Dumnezeuul meu; unde vei muri tu, voi muri și eu și voi fi îngropată acolo. Orice-mi va face Domnul, numai moartea mă va despărți de tine!* (Rut 1, 16-17).

Asemenea lui Rut dorește și Îi spune lui Dumnezeu omul care Îl iubește cu ardoare, din toată inima și din tot sufletul său; și nu poate spune altfel. Prorocul Ilie, înainte ca Domnul să binevoiască a-l înălța în chip minunat la cer, i-a spus lui Elisei: *Stai aici, pe drumul dinspre Ghilgal, căci Dumnezeu mă trimite la Betel.* Iar Elisei a răspuns: *Cât este de adevărat că Domnul este viu și cum este viu și sufletul tău, tot așa de adevărat este că nu te voi lăsa singur,* și acest răspuns l-a repetat de trei ori înaintea lui Ilie, tovarășul lui nedespărțit, care dorea să fie tot timpul cu el (4 Regi 2, 1-6).

Iată încă un exemplu al acordului sau al unirii dintre voia omului și voia lui Dumnezeu. Ioram, regele Israelului, dorind să-l pedepsească pe regele

Moabului, pentru că se răzvrătise împotriva lui, l-a chemat în ajutor pe Iosafat, regele Iudei și, când a trimis solul să-l întrebe: *Vrei să mergi cu mine la război împotriva Moabului?*, Iosafat a răspuns: *Merg. Cum ești tu, așa sunt și eu; cum este poporul tău, așa este și al meu și cum sunt caii tăi, așa sunt și ai mei!* (4 Regi 3, 1-7).

Așa și noi, fraților, cu toate puterile sufletului nostru să ne unim cu Dumnezeu în toate faptele noastre, cum s-au unit Rut cu Noemina, Ilie cu Elisei, Ioram cu Iosafat; să-I spunem lui Dumnezeu (fiecare dintre noi cu credință fermă, cu iubire nefățărnica și cu nădejde tare în El): „Voia Ta, o, Dumnezeul meu, este voia mea, inima Ta este inima mea, mă las cu totul, Doamne, în bunăvoirea Ta cea dreaptă și milostivă, mărturisesc mila și dreapta Ta judecată față de mine!”.

Această unire a voii noastre cu voia lui Dumnezeu să o păzim în toate faptele noastre: când suntem la serviciu, când suntem la conducere, în toate ostenele și îndeletnicirile noastre, în lipsuri, în boli și în însuși ceasul morții noastre, având nădejde tare în jertfa răscumpărătoare a lui Hristos, săvârșită pentru păcatele noastre; să vedem, frați creștini, mila cea mare a lui Dumnezeu față de noi și fericirea veșnică, gătită de El pentru noi. Să ne lăsăm cu desăvârșire în voia lui Dumnezeu, neavând pe buze altceva decât cuvintele: „Facă-se voia Ta cu mine, Dumnezeule drepte și milostive, Răscumpărătorul meu!”.

Așa cum toate virtuțile și binefacerile lui Hristos s-au arătat în chipul cel mai lămurit și mai

solemn în vremea Pătimirilor Lui, același lucru trebuie să-l spunem și despre calitatea rugăciunii Lui celei din urmă. Iisus Hristos, după ce a săvârșit în odaia din Ierusalim cu ucenicii Săi ultimul Paște vechi-testamentar și a instituit cea mai mare Taină, dându-le ucenicilor Săi să mănânce Preacuratul Său Trup și să bea Preacinstitul Său Sânge sub forma pâinii și a vinului, spre a se uni cât mai strâns cu El și a dobândi viața veșnic-fericită și, de asemenea, spre a-și aduce totdeauna aminte de El în viața aceasta, a plecat cu ucenicii (după obicei) pe muntele Eleonului și, ajungând acolo, le-a spus: *Rugați-vă, ca să nu intrați în ispită. Și El S-a depărtat de ei ca la o aruncătură de piatră, și ingenunchind, Se ruga, zicând: Părinte, de voiești, treacă de la Mine acest pahar* (toată plinătatea chinurilor și a morții răscumpărătoare). *Dar nu voia Mea, ci voia Ta să se facă. Iar un înger din cer s-a arătat Lui și-L întărea. Iar El, fiind în chin de moarte, mai stăruiitor Se ruga. Și sudoarea Lui s-a făcut ca picături de sânge care picurau pe pământ* (Luca 22, 39-44).

Nu există rugăciune mai frumoasă, cu adevărat mai scurtă, mai desăvârșită, mai plăcută lui Dumnezeu și mai de folos omului decât numai această rugăciune: „*nu voia Mea, ci voia Ta să se facă*, nu precum voiesc eu, ci precum Tu voiești; facă-se voia Domnului chiar și de s-ar năru tot pământul. Unii dintre cei trei sute șazeci de sfinți părinți de la Sinodul al Șaptelea Ecumenic aveau obiceiul să repete de trei ori rugăciunea: „O, preaiubite Iisuse, facă-se voia Ta!”.

Ioan Casian pune întrebarea: „Ce înseamnă cererea din Rugăciunea Domnească: Facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ?”, și răspunde la această întrebare astfel: cererea aceasta nu înseamnă altceva decât că oamenii trebuie să fie ca îngerii; și, așa cum îngerii împlinesc voia lui Dumnezeu în cer fără împotrivire, tot așa și cei ce trăiesc pe pământ să împlinească nu voia lor (personală), ci pe a lui Dumnezeu. Cererea arătată mai sus, a Rugăciunii Domnești nimeni nu o poate rosti cu inima curată și sinceră înaintea lui Dumnezeu decât numai cel ce crede cu inima și mărturisește cu gura că Dumnezeu Unul orânduiește în lume tot ceea ce există, atât ceea ce ne aduce bunăstare, cât și ceea ce ne rănește prin felurite nenorociri, și că El Se îngrijește de binele și mântuirea fiecăruia dintre noi mult mai atent și mai sânguincios decât se îngrijește fiecare dintre noi de sine însuși. Căci El știe mai bine ceea ce este mai de folos pentru unul sau altul și mai mântuitor pentru sufletele noastre.

De aceea, după cuvintele lui Ioan Casian, se află la porțile cerului sau, după expresia Mântuitorului, are *împărăția lui Dumnezeu înăuntrul* său (comp.: Luca 17, 21) cel ce se leapădă cu totul de voia sa când ea este potrivnică voii lui Dumnezeu și, prin aceasta, pune de acord voia sa personală cu voia lui Dumnezeu în toate faptele sale. Într-adevăr, în cer, nenumărate mii și milioane de fapte fericite au una și aceeași voie, adică voia lor este în acord cu voia lui Dumnezeu.

Pe acest temei, la întrebarea pusă de avva Marcu: „Pentru ce fugi de noi?”, Arsenie cel Mare a răspuns cu înțelepciune: „Dumnezeu știe că vă iubesc pe voi, dar nu pot să fiu și cu oamenii și cu Dumnezeu. Cele de sus, mii și milioane fiind, au numai o voie, oamenii însă, au multe voi. Deci nu pot să las pe Dumnezeu și să vin într-o petrecere cu oamenii”. Cel ce se lasă pe sine și la bucurie și la necaz în voia lui Dumnezeu, înțelege foarte bine sensul cugetării prorocului și regelui David: *Iată acum ce este bun și ce este frumos, decât numai a locui frații împreună!* (Psalmul 132, 1). Dar cine sunt acești frați? Sunt Hristos și omul drept, căci Împăratul Cereș nu Se rușinează a Se socoti pe Sine în rândul acestor frați.

PARTEA a 2-a

Solomon, dorind oarecând să arate cât mai lămurit ceva uimitor, a spus despre omul înțelept așa: *Înțeleptul are ochii în cap* (Ecclesiastul 2, 14). Sfântul Grigorie tâlcuiește această cugetare astfel: cel ce năzuiește cu ochii minții sale ca prin cercetarea orânduirii și a cărmuirii lumii văzute și a legilor ei nestrămutate să înțeleagă *cele nevăzute* ale lui Dumnezeu, adică preaînțeleapta Lui Pronie, veșnica Lui putere și voia Lui cea sfântă, acela este cu adevărat înțelept (comp.: Romani 1, 20) și, oricâți ochi ar avea (adică vederi ale minții), pe toți îi are în cap (adică în duhul, ce lucrează prin creier).

Filosoful Epictet ducea o viață ce i se părea mai presus de orice fericire; el avea numai un slujitor, numai un sfeșnic de lut, care îi lumina locuința atunci când se îndeletnicea cu câte ceva în ea; însă acest sfeșnic după moartea lui Epictet a fost cumpărat de cineva cu o mie de dinari în memoria și spre lauda acestui bărbat renumit. Luchian, unul dintre filosofii greci de mai târziu († 200 după Nașterea lui Hristos), luându-i în răs pe mulți filosofi, l-a ridicat în slăvi numai pe Epictet. Epictet, în afară de multe alte lucrări, a scris o lucrare minunată, numită *Enchiridion*.

Această carte conține atâtea învățături înțelepte și folositoare încât poate fi socotită a fi scrisă de un creștin evlavios și nu de un păgân. În ziua Înfricoșătoarei Judecăți a lui Hristos ea va fi o dojană pentru scriitorii creștini care au lăsat în urma lor lucrări pline de minciună și și-au petrecut viața de aici fără căință, în necredință și în nesimțire. Renumitul Epictet a exprimat tot conținutul filosofiei în două verbe: „să ai și să te înfrânezi”. El afirmă că este foarte folositor și neprimejdios să urmăm în toate cu atenție indicațiile voii lui Dumnezeu și să ne supunem ei fără împotrivire, din toată inima. Aceasta o socotește a fi cea mai bună cale către dobândirea bunurilor vremelnice și veșnice.

Ar fi plăcut să aducem aici câteva din cugetările lui: „Toată dorirea mea o pun în ascultare față de Dumnezeu așa încât, de exemplu, dacă Cel Preaînalt dorește să fiu bolnav, și eu îmi doresc să fiu bolnav;

dacă voiește El să-mi dea vreun dar, eu cu evlavie îl primesc și cu recunoștință; dacă ceva nu este plăcut lui Dumnezeu, nici mie nu îmi este plăcut; dacă voiește Dumnezeu să mor, eu gata sunt să mor, pentru că cine mă poate opri sau convinge împotriva voii mele dacă așa (cum cred eu) este plăcut lui Dumnezeu”.

Nu se înduioșează, o, creștine, inima ta împietrită înaintea acestui devotament al filosofului păgân față de Dumnezeire? Nu te îngrozești de îndărătnicia și nebunia ta? Nu te acoperă de rușine aceste cuvinte ale înțeleptului păgân? Despre foarte multe lucruri cugetă așa înțeleptul Epictet. El are în conștiința lui convingerea neclintită că cel ce se lasă pe sine cu adevărat în voia lui Dumnezeu, săvârșește fără tulburare calea vieții sale.

Dar ce înseamnă expresia: „a te lăsa cu totul în voia lui Dumnezeu?”. Ea arată deplina supunere a celui ce este devotat lui Dumnezeu: ceea ce voiește Dumnezeu, aceea voiește și el, iar ceea ce nu dorește Dumnezeu, aceea nu dorește nici el. Dar cum pot fi acestea împlinite în faptă? Ele nu pot fi împlinite altfel decât numai cu bunăvoința lui Dumnezeu și în acord cu Pronia Lui cea înțeleaptă și cu iconomia Lui cea dreaptă, fără încălcarea libertății, datorite de sus ființelor raționale.

Ceea ce mi-a dăruit mie Dumnezeu este al meu și se află în puterea mea. Iar ceea ce Dumnezeu Și-a pus Sieși la dispoziție, trebuie să se afle în puterea Sa. Mie Dumnezeu mi-a dăruit voință liberă și nu

voiește să-mi îngrădească nimic din ceea ce El i-a pus la dispoziție libertății mele. El a făcut în chip de nepătruns din lut pământesc trupul meu, ca acesta să nu fie oprit de nimeni altcineva să-mi slujească numai mie și fără voia mea nimănui altcuiva. El a supus puterii mele toată făptura văzută, irațională pentru întreținerea vieții mele pământești, dar Și-a pus Sieși la dispoziție cârmuirea ei cosmică sau universală.

El a subordonat puterii, ordinelor și cârmuirii mele toată familia mea: soția, copiii și averea agonisită prin osteleni și orice dispoziție dată lor până la porunca Lui; căci pe toate acestea Dumnezeu mi le-a dat în dar, numai din bunătatea Lui. Așadar, de ce să mă împotrivesc lui Dumnezeu? De nu ne vom supune liberi și cu toată inima poruncilor dumnezeiești, vom fi atrași către aceasta împotriva voii noastre. Seneca (cel ce a trăit în vremea cezarului Augustus) în dezbaterea sa despre libertatea desăvârșită spune: „Mă întrebi ce este libertatea desăvârșită?”, și la această întrebare răspunde astfel: „Să nu-ți fie frică de niciunul dintre oameni, nici chiar de Dumnezeu (căci El nu este înfricoșător pentru cei buni, ci este iubit de ei), să nu-ți dorești niciun lucru rușinos, niciun lucru de prisos și să ai deplină putere asupra ta sau, ceea ce este totuna, să-ți aparții ție însuți: în toate acestea constă libertatea desăvârșită, comoara noastră neprețuită”.

Dar nimeni nu-și va putea aparține lui însuși de nu va aparține mai întâi lui Dumnezeu, astfel încât dorințele lui Dumnezeu și dorințele omului, care

aparține lui Dumnezeu, să fie în acord tot timpul, să fie unele și aceleași: ceea ce voiește Dumnezeu, aceea să voiască și el, iar ceea ce nu voiește Dumnezeu, să nu voiască nici el. Oricine dorește să-și aparțină sieși sau să fie de sine stătător, trebuie să se înstrăineze de tot ce este în afară și să se concentreze în lăuntrul său, trebuie (pe cât poate) să se înstrăineze de faptele și obiceiurile celorlalți și să vegheze cu râvnă asupra purtării și a faptelor sale.

El nu va cunoaște nedreptatea îndreptată împotriva lui, căci ceea ce este neplăcut, va răbda cu blândețe, ca fiind trimis de Dumnezeu; și numai atunci va ajunge să-și aparțină sieși și va avea libertate rațională desăvârșită. La fel a vorbit și fericitul Augustin despre libertatea desăvârșită, zicând: „Omul virtuos, chiar de va fi sărac și împovărat de muncă, tot liber va fi și, dimpotrivă, omul rău, chiar de va stăpâni o împărăție întreagă, tot rob netrebnic va rămâne, deoarece câte pofte și dorințe nelegiuite se vor cuibări în el, atâția stăpâni va avea”.

PARTEA a 3-a

Viteazul conducător, Iuda Macabeul, îndemnându-i pe luptătorii săi la curaj în lupta cu dușmanii năvălitori, le-a spus acestora: *Încingeți-vă și vă faceți fii tari și fiți gata pentru dimineață, ca să porniți război împotriva neamurilor acestora*

care s-au adunat împotriva noastră, ca să ne piardă pe noi și templul nostru. Că mai bine este să murim în război, decât să vedem răutățile aduse neamului nostru și sfintelor. Iar precum va fi voia în cer așa să fie (1 Macabei 3, 58-60).

Cum va voi Ziditorul Ceresc, așa să și facă cu noi; iar noi, supunându-ne dumnezeieștii bunăvoini, să stăm cu tărie împotriva vrăjmașului și restul să-l lăsăm în seama lui Dumnezeu; fie că va voi să fim biruiți și să cădem pe câmpul de luptă, fie că va voi să-i lovească pe vrăjmașii noștri și să ne dăruiască triumful biruinței, precum va fi voia Lui în cer, așa să fie! În același chip i-a vorbit Ioab fratelui său, Abișai, pregătindu-se de lupta cea cumplită: *Fii curajos și să ne ținem cu bărbăție pentru poporul nostru și pentru cetățile Dumnezeului nostru, și Domnul va face ce va binevoi (2 Regi 10, 12).*

Un lucru foarte lăudabil și slăvit este a avea totdeauna o inimă bărbătoasă sau vitează care în orice împrejurare din viața omului își pune nădejdea în bunăvoința și în Pronia lui Dumnezeu, căci deseori li se întâmplă și oamenilor înțelepți, și conducătorilor de oști, iscusiți în arta războiului, și oamenilor sfinți, care totdeauna și în toate lucrează cu înțelepciune și cu bărbăție, ca nici ei să nu ajungă uneori la bun sfârșit în acțiunile lor, însă acești oameni orice nereușită a lor o atribuie lipsei de bunăvoință a lui Dumnezeu față de una sau alta dintre intențiile lor și însăși nereușita lor o socotesc o întâmplare foarte fericită pentru ei,

fiindcă datorită nereușitei nu au săvârșit un lucru nedorit de Dumnezeu.

Ecclesiastul întărește toate cele spuse, zicând: *Și iarăși am văzut sub soare că izbânda în alergare nu este a celor iuți, nici biruința a celor viteji, nici pâinea a celor înțelepți, nici bogăția a celor pricepuți, nici faima pentru cei învățați, căci timpul și întâmplarea întâmpină pe toți* (Ecclesiastul 9, 11). Ecclesiastul numește *întâmplare* sau *fericire* ceea ce nouă, nu lui Dumnezeu, ni se pare astfel. Nu este important și nu este de mirare că omul înțelept greșește uneori în dorințele sale, însă noi socotim aceasta o *nefericire* și atribuim nereușita noastră unei ursite rele, unui duh rău.

Într-adevăr, există în lume fenomene și întâmplări care nu se supun rațiunii omenești și sunt folositoare sau vătămătoare atunci când au loc, iar puterea, înainte-vederea și Pronia Dumnezeiască știu despre ele dinainte de veci și văd dinainte toate împrejurările apariției lor. Acestea le fac să coincidă cu anumite locuri, momente, persoane și genuri și le pun în mișcare după planul lor cel înțelept pentru atingerea țelurilor precise ale economiei dumnezeiești, ale cărei căi și lucrări sunt nevăzute pentru noi și mijloacele alese de Dumnezeu sunt nepătrunse de noi până ce nu este atins țelul Lui; numai atunci când țelul Lui este atins, putem înțelege purtarea de grijă a lui Dumnezeu și Pronia Lui față de noi și de tot neamul omenesc.

Dumnezeu repetă din când în când aceste întâmplări sau fapte neașteptate, îngăduitoare sau amenințătoare pentru noi, în funcție de felul nostru de viață, bun sau rău și cu totul pierzător, spre a ne aminti să nu ne atribuim totul nouă înșine, puterii noastre, rațiunii și grijii noastre pentru lucrurile lumești, ci să ne îndreptăm fiecare atenția spre desăvârșirea noastră lăuntrică duhovnicească și să fim ferm încredințați că tot ceea ce se întâmplă în lume nu se săvârșește altfel decât cu bunăvoința sau din porunca voii lui Dumnezeu, potrivit purtării noastre bune sau viciene și desfrânate, de calitatea căreia depind și fericirea și pieirea noastră.

La vechile popoare păgâne *fericirea* (norocul) era la mare cinste; ele o afumau cu tămâie; acum, însă, înaintea luminii Evangheliei, ce este ea? Nu este altceva decât o rătăcire pierzătoare a rațiunii, o făcătură a iadului! Lumina harului evanghelic ne-a arătat adevărata pricină a bunăstării noastre și a adevăratelor noastre nenorociri (adică a păcatelor noastre, ce constau în încălcarea poruncilor lui Dumnezeu și a legilor statului). Păcatul prin natura lui este minciună și deșertăciune, este opera tatălui minciunii: a înșelătorului-diavol și a nefericiților celor înșelați de el (comp.: Ioan 8, 44).

Toate celelalte lucruri plăcute și neplăcute, adică fericirea și nenorocirea, sunt date de Pronia lui Dumnezeu pentru mântuirea noastră veșnică: *Eu sunt Domnul și nimeni altul! Eu întocmesc lumina*

și dau chip întunericului, Cel ce sălășluiește pacea și restrîștei îi lasă cale: Eu sunt Domnul Care fac toate acestea (Isaia 45, 6-7). La vechii păgâni *fortuna* (fericirea) era înfățișată în două persoane și două culori: persoana din față (a statuii) avea chipul alb și luminos, iar cea din spate negru și întunecat; primul chip (al statuii) era emblema fericirii, iar al doilea era emblema nefericirii, a nenorocirii, pe care *fortuna* le trimitea închinătorilor ei, arătându-li-se într-un fel sau altul.

Acestea sunt plăsmuiri și jocuri copilărești; fericirea și nefericirea, sărăcia și bogăția sunt trimise de Dumnezeu. Nu va fi de prisos să aducem aici și cugetarea lui Seneca, marele filosof care, explicând nenorocirile întâmplare parcă pe nedrept unor oameni și bunăstarea altora, spune: „Unii pe drept se tulbură și amuțesc când își aduc aminte de sfârșitul rău al unor bărbați virtuoși; astfel, Socrate a fost silit de vrăjmașii săi să moară în temniță, Rutilius să trăiască în surghiun, iar Pompei și Cicero și-au plecat capetele sub sabia discipolilor lor; la ce se mai poate aștepta fiecare, văzând că celor buni pentru binele făcut de ei li s-a plătit cu cel mai mare rău?”, întreabă Seneca, și la întrebarea sa, dă următorul răspuns: „La seama și pricepe bine cum a răbdat fiecare răul (adică pentru ce a pățit)?

Dacă cei ce au răbdat cu bărbăție, au suferit pentru dreptate, străduiește-te și tu să urmezi lor, iar, dacă au pierit din pricina leneviei și a nepăsării lor

(față de virtute), nimeni nu va avea niciun folos de la ei; prin urmare, unii au fost vrednici de cea mai bună soartă și Dumnezeu îi va răsplăti, iar oamenii îi vor cinsti și vor urma virtuțile lor, iar alții prin faptele lor au atras disprețul oamenilor și s-au depărtat de Dumnezeu”.

Tocmai în acest sens își exprimă deseori regretul și durerea Iov, David, Ieremia și alți proroci în scrierile lor cu privire la nenorocirile și moartea năprasnică a dreptilor și la bunăstarea nemeritată în această viață a celor nelegiuiți, leneși și nepăsători. Însă aici nici norocul, nici fericirea nu reprezintă nimic, adică nu au nicio importanță, nicio influență, căci toate acestea se săvârșesc din voia Proniei lui Dumnezeu spre îndreptarea noastră, ca să arate prin exemple din istoria oamenilor ce urmări au neorânduiriile îngăduite de noi din pricina leneviei și a nepăsării noastre și, de asemenea, ce urmări are pervertirea morală în familie, societate, stat și, în general, în lume, și să-i îndemne astfel pe oameni să se întoarcă la Dumnezeu și să se îngrijească de însănătoșirea lor morală.

PARTEA a 4-a

Israelitenii oarecând, dorind să-i pedepsească pe frații lor din seminția lui Veniamin pentru că nu le dăduseră spre judecată pe vinovații, ce-și bătuseră joc de femeia unui levit, au hotărât să ducă război

împotriva locuitorilor orașului Ghibeea și, pentru a fi mai încredințați de izbânda faptei lor celei drepte, L-au întrebat pe adevăratul Dumnezeu *în cort*: *Cine din noi va pleca întâi la război cu fiii lui Veniamin?* Și Domnul a spus: *Iuda va pleca întâi!* Și tot poporul a fost foarte mulțumit de acest răspuns, de aceea s-a adunat cu ușurință mare mulțime de ostași; fiind încredințați de biruința asupra veniamitenilor, au început războiul, dar au fost biruiți de cei din urmă și, pierzând pe câmpul de luptă douăzeci și două de mii de israeliți, au plecat rușinați. Totuși, israeliții nu s-au descurajat și, pregătindu-se prin rugăciune și prin post, L-au întrebat a doua oară pe Dumnezeu dacă să iasă iarăși împotriva veniamitenilor și a doua oară au primit răspuns: „Mergeți asupra lor și dați luptă”.

Când la porunca lui Dumnezeu au ieșit la luptă a doua oară, au nădăjduit în ajutorul lui Dumnezeu și au luptat cu bărbăție, însă iarăși au pierdut pe câmpul de luptă, pe care au fost uciși optsprezece mii de israeliți. Cum se explică toate acestea? Dumnezeu le-a poruncit cu adevărat de două ori să meargă și să-i pedepsească pe potrivnicii și călcătorii legii Lui și de fiecare dată armatele israeliților au fost biruite de potrivnici și au pierdut patruzeci de mii de oameni. Cine este în stare să pătrundă cu mintea și să-și lămurească aceste porunci ale lui Dumnezeu? A treia oară, adunându-se toți israeliții în casa lui Dumnezeu spre a-L îndupleca pe Dumnezeu cu lacrimi amare, cu post aspru, cu arderi de tot și cu multe jertfe, cu smerenie L-au rugat

pentru păcatele lor și pentru izbăvirea întregului popor israelit de sminteala nevăzută până atunci în Israel și de ticăloasa întinare trupească și L-au rugat totodată să le spună dacă să lupte pentru a treia oară cu dușmanul sau nu, și dacă *da*, atunci să le dea semnele neîndoielnice ale biruinței.

A treia poruncă a lui Dumnezeu au primit-o israeliții prin Finees, nepotul lui Aaron, care stătea în vremea aceea înaintea chivotului Legii lui Dumnezeu și li s-a spus: „Mergeți și luptați că mâine Eu am să-l dau (pe potrivnicul vostru) în mâinile voastre”. Judecând după slăbiciunea omenească, acum israelitenii ar fi putut să se îndoiască și să zică: de două ori a fost porunca lui Dumnezeu să mergem la luptă, care de două ori s-a terminat cu rănirea celor ce au luptat după porunca lui Dumnezeu. Cine se va încumeta să meargă iarăși la pieire? Cine va prefera de bunăvoie să piară în luptă decât să trăiască liniștit acasă? Însă nădejdea tare a israelitenilor în Dumnezeu a întrecut toate acestea; ei au luptat cu veniamitenii pentru a treia oară și au ajuns la bunul sfârșit al luptei; au dobândit biruință desăvârșită asupra potrivnicului, care a pierdut în această luptă douăzeci și cinci de mii de ostași și în toate orașele dușmane locuitorii au fost trecuți prin ascuțișul sabiei, averile au fost prădate, iar orașele au fost nimicite și pârjolate de israeliteni (cf. Judecătorii 19-20).

Două lucruri merită aici atenție deosebită: în primul rând, faptul că judecățile cele necercetate ale lui

Dumnezeu nu pot fi pătrunse de nicio minte în toată amploarea lor și, în al doilea rând, faptul că nădejdea răbdătoare în Dumnezeu niciodată nu rămâne de rușine, fapt despre care vom vorbi mai în amănunt într-un alt loc. În toate aceste cazuri și cele asemenea lor cel mai sigur este să alergăm în rugăciunea inimii la Dumnezeu, rugându-ne pentru nevoile noastre și, neluând în seamă faptul că uneori începutul bun are un sfârșit rău, să nu ne întristăm, nici să ne pierdem curajul, ci să avem nădejde tare în ajutorul lui Dumnezeu când săvârșim faptele dreptății și, în ciuda oricărei îndoieli, să privim cu ochii deschiși ai credinței către Dumnezeu și să ne lăsăm în voia Lui cea sfântă.

În ceea ce privește viața obștească se întâmplă același lucru, care se întâlnește și în viața unei singure persoane; de exemplu, oamenii înfrânați la mâncare și băutură uneori se îmbolnăvesc grav; cei sănătoși și puternici la trup capătă tuberculoză; cei nevinovați sunt pedepsiți, cei ce trăiesc în pustie sunt împresurați de gânduri și năluciri necurate. Precum acolo, așa și aici, mijloacele mântuitoare împotriva vrăjmașului sunt unele și aceleași: sunt mijloacele firești, arătate de rațiune și experiență și *mijloacele hotărâtoare*, adică voia lui Dumnezeu și Pronia Lui cea sfântă. Sfântul Apostol Pavel zice: *cu frică și cu cutremur lucrați mântuirea voastră; căci Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi și ca să voiți și ca să săvârșiți, după a Lui bunăvoință* (Filipeni 2, 12-13).

PARTEA a 5-a

Cineva, dorind să devină monah adevărat, l-a întrebat pe avva Pitirim: „Spune-mi, cinstite părinte, cum trebuie să fiu în viața aceasta ca să devin următor adevărat al sfinților plăcuți lui Dumnezeu?”. Și avva Pitirim i-a răspuns așa: „De voiești să-ți găsești liniștea și să ai viață netulburată aici pe pământ și în veacul viitor, orice lucru ai începe, să te întrebi pe tine însuși: cine sunt eu ca să pot pune voia mea, dorința mea înaintea voii și poruncii lui Dumnezeu; și totodată să păzești cu tărie porunca lui Dumnezeu: ***Nu judecați, ca să nu fiți judecați*** (Matei 7, 1).

Păzind aceste două reguli, în orice chemare vei fi următorul sfinților lui Dumnezeu, căci Dumnezeu are sfinți plăcuți în cercurile oamenilor de orice stare, chemare și profesie”. Iată un sfat înțelept, foarte folositor și mântuitor! Este adevărat că Dumnezeu de la nimeni nu primește legi și nimănui nu-i dă răspuns pentru faptele și dispozițiile Sale. Să tacă înaintea Lui toată înțelepciunea omenească și să stea cu evlavie înaintea voii dumnezeiești, închinându-se de departe faptelor Lui minunate și semnelor Lui mântuitoare; căci Domnul singur este veșnic (fără început și sfârșit) și El singur este întru totul drept; El a creat tot ceea ce există cu cuvântul Lui cel puternic și cu Duhul gurii Lui toate s-au întărit, trăiesc și se mișcă (comp.: Psalmul 32, 6). Nimănui n-a dat putere să explice

lucrurile Lui; și cine poate cerceta și măsura puterea slavei Lui și a lucrurilor Lui mărețe, cine poate grăi milele Lui cele mari? (comp.: Înțelepciunea lui Isus Sirah 18, 1-4)

Așa cum în orașe există obiceiul ca cetățenii să verifice toate ceasurile după cronometrul principal, aflat în văzul tuturor, tot așa trebuie să ne verificăm fiecare *ceasurile noastre*, adică dorințele și voile noastre, care se succed neîncetat și să le supunem *cronometrului principal*, adică Voii Supreme a lui Dumnezeu, înfățișate în cărțile Revelației Dumnezeiești; iar din experiențele istoriei să ne încredințăm că adevărurile revelate se vădesc în realitate, uneori în ciuda tuturor eforturilor celor necredincioși, ce luptă împotriva lor.

Istoria universală prezintă în acest sens fapte moralizatoare. Iar slujitorii credincioși lui Dumnezeu, fără a se îndoii câtuși de puțin de adevărurile învățăturii evanghelice, glăsuiesc neîncetat în inima (înlăuntrul) lor către Hristos Domnul: O, Hristoase, Mântuitorule iubit! Nimic nu mă bucură atât de mult pe mine, cel răscumpărat cu Cinstul Tău Sânge, ca faptul că simt în inima mea lucrând harul Duhului Tău Sfânt, ce mă îndeamnă să supun cu desăvârșire, fără împotrivire toate doririle mele bunăvoirii Tale celei mai dinainte de veci și purtării Tale de grijă; căci voia Ta cea sfântă și dragostea pentru măreția slavei și a cinstei Tale le întrec pe toate! Spre a înfățișa mai clar chipul supunerii voii omenești față de voia lui Dumnezeu voi aduce un exemplu.

Borgia, prințul Candiei (al Cretei) a trăit douăzeci și doi de ani în căsnicie cu iubita sa soție Eleonora. Când soția lui s-a îmbolnăvit și toate mijloacele medicale s-au dovedit neputincioase pentru însănătoșirea ei, binecredinciosul soț, căruia i se părea cumplit să se despartă de soția lui iubită, a înălțat rugăciunile sale către Dumnezeu, adăugând la ele rugăciunile bisericii pentru cea bolnavă, post și milostenie. Odată, când, zăvorându-se într-o cameră singuratică, se ruga cu lacrimi și smerenie pentru însănătoșirea soției sale, a auzit deodată deslușit (precum el însuși a povestit mai târziu) un glas lăuntric, ce i-a spus: „Îți dorești și ceri ca soția ta să se facă sănătoasă și să mai trăiască mult timp cu tine, facă-se, deci, voia ta, însă aceasta nu îți va fi de folos”.

Fiind puternic tulburat de acest glas și fără îndoială crezând că a fost glasul lui Dumnezeu, care în chip tainic l-a muștrat, arătându-i că nici el însuși nu știa ce cere, s-a adresat iarăși, înlăcrimat, în rugăciune lui Dumnezeu, zicând: „Doamne, Dumnezeul meu, de unde mie aceasta *ca să lași în voia mea* ceea ce aparține într-un totu puterii Tale celei sfinte; eu dator sunt totdeauna și în toate să împlinesc fără împotrivire voia Ta cea sfântă, cu smerenie mă supun ei, căci cine știe mai bine ca Tine, o, Dumnezeul meu, ceea ce îmi este mie de folos; așadar, facă-se voia Ta nu numai cu soția mea, ci și cu copiii mei și cu mine însumi și, ceea ce voiești Tu, aceea să faci cu noi; nu voia mea, ci voia Ta să se facă”. Până atunci doctorii, ce avuseseră grijă

de bolnavă, nu putuseră să prezică întocmai sfârșitul bolii ei și fuseseră în îndoială, neștiind dacă bolnava se va însănătoși sau va muri. Acum, însă, (după rugăciunea soțului), doctorii s-au convins pe deplin că bolnava trebuia să moară după voia lui Dumnezeu.

PARTEA a 6-a

În acest chip, așa cum tocmai am arătat în exemplul dinainte, trebuie să procedăm în privința faptelor noastre în care întâlnim îndoiala sau nedumerirea. Spre învățătura noastră voi aduce și alte exemple. Regele David și-a supus voia sa voii lui Dumnezeu până acolo încât această supunere a lui cu laude i-a fost adevărită de Însuși Dumnezeu: *Aflat-am pe David al lui Iesei, bărbat după inima Mea, care va face toate voile Mele* (Faptele Apostolilor 13, 22); ca și cum Dumnezeu ar fi zis așa: mult timp am căutat un om plăcut Mie și bun pentru împlinirea voii Mele, mult timp l-am așteptat și, în sfârșit, l-am găsit. Lauda aceasta, dată de Dumnezeu regelui Iudeii, este mai presus de toate onorurile regilor pământești.

Hristos Domnul, fiind în toate ascultător de Tatăl Său, ni Se dă pe Sine Însuși ca exemplu și model de supunere față de voia dumnezeiască, zicând: *M-am coborât din cer, nu ca să fac voia mea, ci voia Celui ce M-a trimis pe Mine* (Ioan 6, 38). Când ucenicii L-au invitat pe Iisus Hristos să guste din mâncarea adusă

de ei, El a răspuns: *Mâncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis pe Mine și să săvârșesc lucrul Lui* (Ioan 4, 34), căci Eu pentru aceasta M-am coborât din cer.

Luați seama și vedeți aici că Tatăl Îi poruncește Fiului Său Unuia-Născut *ceea ce* nici cel din urmă dintre slujitori nu ar fi împlinit, iar Fiul împlinește întocmai. Căruia dintre voi, o, învârtoșaiilor, i-a încredințat El un lucru atât de greu, anevoios și rușinos cum i-a încredințat Fiului Său? Pe cine a dat El vreodată la atâtea ponegriri și chinuri cum L-a dat pe Fiul Său, Cel ce S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se Tatălui până la pretoriul¹³ lui Pilat și la stâlpul rușinii, până la Golgota, până la cumplita și rușinoasa cruce (ce a devenit numai prin El cel mai mare semn al celei mai mari biruințe) și chiar până la mormânt și încă un mormânt străin și, în sfârșit, până la încuietorile și temnițele iadului. „Pentru aceasta M-am coborât din cer, a spus El, să împlinesc desăvârșit toată voia Tatălui”.

Câte munci grele nu trebuie să luăm asupra noastră și câte lipsuri cumplite nu trebuie să răbdăm noi, robii lui Dumnezeu, când Fiul Lui Cel Unul-Născut a luat asupra Sa și a răbdat tot ceea ce am spus mai sus, împlinind voia Tatălui Său Ceresc?! De aceea, Hristos Domnul, adunând toate poruncile lui Dumnezeu la un loc, a spus despre ele: ***Nu oricine***

¹³ Pretoriu – Reședința pretorului, sala unde acesta își exercita funcțiile judecătorești; pretorul era un magistrat roman cu înalte atribuții judiciare (și care adesea guverna o provincie romană) (n. trad.).

Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acela va intra în Împărăția cea de Sus.

Așadar, oricine se lasă pe sine cu desăvârșire în voia lui Dumnezeu, este atât de mare încât atinge netulburat însăși culmea celui mai înalt munte și toată frica, toate primejdiile, cum sunt: furtuna, grindina, tunetul, fulgerul și celelalte, sunt la picioarele lui. El stă deasupra lor și privește fără frică orice înfățișare a morții; o singură teamă are în suflet, aceea ca nu cumva voia lui și toate doririle lui să nu fie în acord cu voia lui Dumnezeu și să nu se supună ei cu desăvârșire, de aceea strigă neîncetat către Dumnezeu, zicând: „Facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ (în mine și în tot ce este legat de mine).

CAPITOLUL AL PATRULEA

Ce înțeles au cuvintele: „facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ”, și cu ce duh trebuie să rostim cuvintele acestea?

Ucenicii Învățătorului Ceresc I-au cerut Acestuia, zicând: *Doamne, învață-ne să ne rugăm, cum a învățat și Ioan (Înaintemergătorul) pe ucenicii lui.* Iar Învățătorul, împlinindu-le rugămintea, le-a zis: *Când vă rugați, ziceți: Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău. Vie Împărăția Ta. Facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ* (Luca 11, 1-2). Dar, Dumnezeuule, cât de nepătrunsă este pentru noi rugăciunea Ta! Noi și fericitele duhuri cerești ne deosebim atât de mult unii de alții; ele trăiesc în cer, iar noi, izgoniți fiind din Rai, ne aflăm pe pământ, în această vale a plângerii, plină de toate nenorocirile vieții lumești.

În rândul oștilor cerești totul se săvârșește după dorința lor și nu există nimic neplăcut în mijlocul lor, iar la noi, cei străini de viața cerească, abia dacă se găsește ceva bun și plăcut: peste tot numai împotrivire, durere și ticăloșie; și, chiar de se întâlnește ceva bun, și acela cu greu este săvârșit de bunăvoie (nu în mod silit) și mai mult din îndemnul celorlalți; aici zi de zi ne aduc întristare și supărare nenumărații desfrânați, trădători, hoți, pungași și ceilalți necredincioși, iar acolo, în cer, totul este în rânduială, măreț și plin

de bucurie și totodată e foarte ușor să împlinești acolo voia lui Dumnezeu, să te supui ei deîndată la un semn dumnezeiesc și nimic potrivnic nu poate tulbura sufletul acolo; aici, pe pământ, dimpotrivă: mii de nenorociri ne urmăresc și ne omoară duhul, iar tristețea și grijile ne împovărează și abia te liniștești puțin că dintr-odată vine altă tulburare, alt război; tot răul s-a adunat împotriva noastră, nenorocirile vin una după alta fără întrerupere și abia poți găsi un minut liber să-ți aduci aminte de Dumnezeu și să te rogi Lui în liniște.

Suntem niște muritori slabi și nu suntem atât de râvnitori, nici atât de grabnici la rugăciune, de aceea nici nu ne putem compara cu fericiții viețuitori cerești, nu putem spune la fel odată cu ei Tatălui Ceresc: *Facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ*, căci prea mult ne deosebim de viețuitorii cerești de sus. O, Doamne, mută-ne dincolo și atunci vom fi și noi asemeni lor în râvnă și lucrare!

Așa este, iubite creștine, în realitate? Nu, nu așa înțelegi tu cuvintele: *Facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ*, nu acelea sunt pricinile pentru care nu împlinim noi voia lui Dumnezeu, căci adevărata pricină a acestei *neîmpliniri pe pământ* a voii lui Dumnezeu, așa cum *este ea împlinită în cer*, nu constă în piedicile din afară, ce ne înconjoară, ci se află cuibărită în lăuntrul nostru; suntem slabi cu duhul, nu suntem sârguincioși în împlinirea voii lui Dumnezeu, cât de ușor cădem, biruiți de păcătoșenia noastră, în fața

lucrurilor celor mai ușor de îndeplinit; cel mai mic necaz, ce vine ca o adiere slabă a vântului, ne tulbură și ne dărâmă, iar noi ne îngrozim repede la gândul că, iată, pierim. Liniștiți-vă, puțin credincioșilor și fricoșilor, căci nimic nu a poruncit Hristos, pe care omul să nu-l poată împlini ușor sau care să fie peste puterea noastră!

Să depunem, fraților, toată strădania noastră să împlinim voia lui Dumnezeu pe pământ așa cum o împlinesc îngerii în ceruri și, chiar de ne-ar lipsi puterile să împlinim voia lui Dumnezeu în faptă, numai dorința noastră *sinceră* de a o împlini va fi primită de Dumnezeu ca faptă. Sfântul Ciprian a vorbit despre semnificația acestei rugăciuni astfel: „Hristos ne-a învățat să ne rugăm: *Facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ*. Aceasta înseamnă nu ca Dumnezeu să facă ceea ce voiește El, ci noi înșine să ne străduim să facem ceea ce voiește Dumnezeu și cere de la noi”. Așadar, cine dorește să urmeze lui Hristos, Care S-a rugat cel dintâi cu glasul Său, nu trebuie să oprească sau să mărginească pe buzele sale sensul cuvintelor rugăciunii, ci în toată puterea lor să glăsuiească: *Facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ*, și să se roage ca Dumnezeu să îl învețe să îplinească voia Lui dumnezeiască.

PARTEA 1

Iar pentru aceasta trebuie să se roage: în primul rând, cu intenție curată: facă-se voia Ta, căci eu, dorind sincer s-o urmez fără vreun interes, nu pentru vreo răsplată sau câștig și nu pentru că Tu, Doamne, m-ai îmbogățit cu îndurările Tale și m-ai apărut de potrivnicii mei, cum a spus satana despre dreptul Iov înaintea lui Dumnezeu (Iov 1, 9-10), și nu de frica chinurilor veșnice ale gheenei, ci în simplitatea inimii urmez voia Ta și îmi doresc ceea ce Tu dorești, doar pentru că Tu voiești, Dumnezeul meu, ca aceasta să fie voia Ta!

În al doilea rând, trebuie să se roage cu iubire: facă-se voia Ta!, fiindcă un singur lucru caut aici și un singur gând am: să se facă în toate voia Ta, Doamne! Măreția numelui Tău, Dumnezeul meu, să se răspândească și să se proslăvească prin mine, netrebnicul robul Tău. Numai aceasta o socotesc a fi cea mai mare cinste și răsplată pentru mine, să fiu vrednic să fac ceea ce Ți place Ție, Ziditorul meu, Cel ce mi-ai dăruit rațiune și voință liberă ca zălog al celei mai apropiate legături cu Tine, Făcătorul și Mântuitorul meu. Sfântul Ioan Gură de Aur mă învață în acest sens, zicând: „Nu vei înțelege ce înseamnă expresia a plăcea lui Dumnezeu, adică a te ruga Lui, a slăvi atotputernicia, dreptatea și mila Lui și a împlini voia Lui, de vei căuta în acest lucru o altă răsplătire;

cea mai mare răsplătire este legătura noastră vie cu Dumnezeu”.

În al treilea rând, dorința noastră de a împlini voia cea adevărată a lui Dumnezeu trebuie să fie grabnică și nesilită (de bunăvoie săvârșită). *Facă-se voia Ta, Tată Ceresc*: sunt gata să o împlinesc fără zăbavă și din proprie dorință; cine stă pe gânduri la început, întrebându-se dacă să împlinească sau să nu împlinească poruncile lui Dumnezeu, acela nu voiește să le împlinească, fiindcă cel ce se pune pe sine de bunăvoie în slujba lui Dumnezeu, acela totdeauna este gata fără nicio întârziere să împlinească voia Lui cea sfântă. Voia liberă, care săvârșește fapta bună, este lipsită de harul lui Dumnezeu atât timp cât amână săvârșirea faptei bune. De aceea, fiecare creștin adevărat trebuie să repete mereu cu David: *Gata este inima mea, Dumnezeule*, întăritu-s-a să facă toată voia Ta (și pe cea ușoară, și pe cea grea) (comp.: Psalmul 107, 1).

În al patrulea rând, trebuie să împlinim cu dragă inimă voia lui Dumnezeu. Unele lucruri, chiar de sunt săvârșite grabnic, totuși nu sunt săvârșite cu plăcere, din inimă. De aceea apostolul Pavel îi învață pe corinteni, zicând: *Cel ce seamănă cu zgârcenie, cu zgârcenie va și secera, iar cel ce seamănă cu dărnicie, cu dărnicie va și secera. Fiecare să dea cum socotește cu inima sa, nu cu părere de rău, sau de silă, căci Dumnezeu iubește pe cel care dă cu voie bună* (2 Corinteni 9, 6-7). Cine și-a propus să lucreze în toate

după voia lui Dumnezeu, acela, de va întâlni chiar și un lucru neplăcut, nu îl va socoti așa, ci îl va primi ca pe un lucru plăcut și îl va răbda cu ușurință, zicând cu Hristos Domnul: *Mâncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis pe Mine și să săvârșesc lucrul Lui*. Așadar, *facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ*.

În al cincilea rând, împlinirea voii lui Dumnezeu trebuie să fie *desăvârșită și deplină*. Cel ce își dorește cu adevărat să îplinească voia lui Dumnezeu și să fie plăcut Lui, nu caută motive de îndreptățire, nici pricini închipuite pentru întârzierea în împlinirea voii lui Dumnezeu și nu spune: „Voi împlini, Doamne, voia Ta, dar nu acum; mă voi supune Ție, Doamne și Te voi asculta, dar nu îmi porunci să fac aceasta chiar acum; sunt gata să spăl și să sărut picioarele tuturor, numai nu mă sili să fac acestea vrăjmașului meu; nu mă voi feri să rabd umilința, numai să nu vadă nimeni aceasta; toate sunt gata să le împlinesc, numai să nu ceri aceasta de la mine”.

Nu așa sunt cei supuși și devotați voii lui Dumnezeu; ei nu se dau în lături de la nimic, nu se feresc de nenorociri, ci cu smerenie și întru totul se lasă în voia lui Dumnezeu, zicând: O, Dumnezeule, de vei voi să rabd necazuri și încercări mai grele și mai mari, iată, sunt gata să rabd totul, toate le voi primi cu dragă inimă și de nimic nu voi fugi, poruncește să fiu pedepsit mai mult, numai să se facă întru mine și cu mine voia Ta cea sfântă și cea dreaptă!”

În al șaselea rând, împlinind întru totul voia lui Dumnezeu, fiecare este dator să fie îndelung-răbdător: „Fie voia Ta, Doamne, împlinită de mine și întru mine și zece, și o sută, și o mie de ani și în vecii vecilor, facă-se voia Ta în veac: *Plecat-am inima mea ca să fac îndreptările Tale în veac spre răsplătire* (Psalmul 118, 112). Voiești, Doamne, să rabd (să aștept mântuirea) o sută, o mie de ani? Atât voi răbda; de voiești Tu aceasta, voiesc și eu”.

Așadar, cel mai de dorit și mai plăcut pentru cei ce Îl iubesc cu adevărat pe Domnul lor este să repete totdeauna Rugăciunea Domnească: iată aripile Serafimilor, cu ajutorul cărora și noi, cei din tină, ne putem ridica și putem înălța mintea și inima noastră mai presus de ceruri, la însuși Tronul Celui Preaînalt.

PARTEA a 2-a

Aleșii lui Dumnezeu, sfinții plăcuți Lui se bucură mai mult de împlinirea desăvârșită a voii lui Dumnezeu decât de vrednicia și de slava lor. De aceea, toți și fiecare în parte se mulțumesc cu răsplătirea și cinstea date de Dumnezeu și niciunul dintre ei nu se înalță deasupra celorlalți cu meritele lor, căci ei, cei ce-L văd pururea pe Domnul înaintea lor și ard de dragoste pentru El, nu numai că au voie asemănătoare și în acord cu voia Lui, dar sunt absorbiți, așa-zis, de aceasta din urmă și lucrează numai în acord cu ea. Ei

se bucură și își doresc ca numai Dumnezeu să lucreze întru ei și prin ei, neatribuindu-și lor nimic și se bucură că voia lui Dumnezeu cere ca noi să fim fericiți întru El și El să rămână întru noi, nu să fim fericiți în lume fără Dumnezeu, desfătându-ne doar cu bunătățile lumesti și neștiind de Dumnezeu sau uitând de El, de Creatorul nostru.

Astfel, voia omenească, înnoită prin legătura ei strânsă și asemănarea cu voia lui Dumnezeu, atrage spre ea lucrarea iubirii atotcuprinzătoare a lui Dumnezeu, ceea ce se poate numi întruparea voii lui Dumnezeu în om fără nicio îngrădire a voii omului, ce se supune liberă voii lui Dumnezeu. Și tocmai această unire a voii omenești cu voia lui Dumnezeu, prin legătura dragostei, aduce cea mai mare bucurie și veselie aleșilor lui Dumnezeu, care fără îndoială cred în viața veșnică cu Dumnezeu, Îl iubesc cu toată inima pe Dumnezeu, pe aproapele lor și toată făptura creată de Dumnezeu și, având mereu nădejde tare în împlinirea făgăduințelor Cuvântului Celui Întrupat al lui Dumnezeu, adevărită de destinele istorice ale Bisericii, ale popoarelor și împărățiilor, ce trăiesc și lucrează în duhul lui Hristos, se socotesc fericiți și încununați de izbândă; și, dimpotrivă, pe cei ce slăbesc în urmarea învățaturii lui Hristos sau o resping cu îndârjire, îi socotesc nefericiți și, în cele din urmă, pierduți.

Aleșii lui Dumnezeu doresc cu ardoare ca numele lui Dumnezeu, înțelepciunea, puterea, mila

și dreptatea Lui să fie cinstite cu sfințenie de toate popoarele și neamurile; doresc ca toți oamenii (ca făpturi ale unui singur Dumnezeu) să trăiască în pace și armonie, cei ce Îl cunosc pe Dumnezeu să-i îndrume pe cei ce nu-L cunosc, cei mai mari să-i învețe pe cei mai mici tot binele, cei puternici să-i apere pe cei slabi și fiecare să se poarte cu ceilalți precum își dorește să se poarte ceilalți cu el, și nu numai în cuvinte, ci și cu fapta. Cununa biruinței și a bucuriei sufletelor drepte se împletește atunci când tot universul preamărește nesfârșitele desăvârșiri ale lui Dumnezeu, puterea Lui nemăsurată și stăpânirea Lui nebiruită.

Așa cum copiii buni și cuminți nu îi pizmuiesc pe părinții lor pentru viața lor fericită, pentru bogăția și îndestularea lor, ci le doresc sincer încă și mai mult bine, precum își doresc lor înșiși, și chiar mai mult decât lor înșiși, tot așa și aleșii lui Dumnezeu se bucură de acea fericire nespusă, în care Se află Dumnezeu, ca și de propria lor fericire și, contemplând-o cu ochii minții, cântă în fața Tronului Dumnezeiesc acele cântări, ce înalță sufletul, pe care le-a auzit Sfântul Ioan când era în insula Patmos, după revelația cerească avută acolo: *Aliluia! Mântuirea și slava și puterea sunt ale Dumnezeului nostru! Pentru că adevărate și drepte sunt judecățile Lui! Aliluia! Pentru că Domnul Dumnezeul nostru, Atotțiitorul, împărățește. Să ne bucurăm și să ne veselim și să-I dăm slavă* (Apocalipsa 19, 1-7).

La această transformare sau, mai bine zis, unire strânsă a aleșilor lui Dumnezeu cu voia Lui putem

ajunge și noi în felul următor: putem pironi mintea noastră în cercetarea desăvârșirilor lui Dumnezeu (în măsura, în care ne sunt descoperite), în cercetarea puterii, a veșniciei, a înțelepciunii, a frumuseții și a fericirii Lui nepătrunse și nesfârșite; iar inima noastră să se bucure că Dumnezeu, Unul în ființa Sa, dar întreit în persoane și proslăvit în Sfânta Treime: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, este bunătatea veșnică, fără de început și fără de sfârșit, izvorul tuturor bogățiilor (duhovnicești și materiale), care nu are nevoie de la nimeni de nimic (nu este dependent de nimeni), către toate făpturile Sale este atotîndurat și o dată cu toate în chip nevăzut este prezent peste tot și este atotputernic. Cununa tuturor desăvârșirilor lui Dumnezeu este Iubirea Dumnezeiască, cea care este însăși ființa lui Dumnezeu, viața Lui: *Dumnezeu este iubire* (1 Ioan 4, 8 și următoarele), căci nu este cu puțință a găsi o iubire mai mare (desăvârșită) în afară de acea iubire pe care o iubește Dumnezeu; precum Se iubește pe Sine în Sine Însuși, așa Se iubește pe Sine și în făpturile Sale, căci așa a iubit Dumnezeu lumea (adică pe toți oamenii, ca făpturi ale Lui) *încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică* (Ioan 3, 16). Nici printre noi nu se găsește o iubire mai mare (desăvârșită) în afară de acea iubire care se apropie cel mai mult de iubirea lui Dumnezeu. Filosofii definesc cuvintele: *iubire, a iubi*, astfel: a iubi nu este altceva decât numai a dori (și a săvârși) binele către altcineva; dacă acesta

e un adevăr clar, de aici reiese următoarea concluzie: pe cât îi dorim și îi facem cuiva mai mult bine, pe atât îl iubim mai mult. Aplicând acestea iubirii față de Dumnezeu, deducem următorul lucru: lui Dumnezeu nu îi putem dori binele, adică o desăvârșire mai mare decât cea pe care o are (căci aceasta este nemărginită); prin urmare, nu îi putem arăta mai multă dragoste lui Dumnezeu decât numai dacă recunoaștem în inima noastră desăvârșirile Lui nemărginite ca aparținând numai Lui, iar pe noi înșine ne lăsăm cu adevărat în voia Lui cea sfântă. În acest chip, mai ales, vom săvârși voia lui Dumnezeu pe pământ așa cum se săvârșește ea în ceruri.

PARTEA a 3-a

Printr-o asemenea voie, care ascultă în toate cu desăvârșire de voia lui Dumnezeu, se apropie oamenii de Dumnezeu și se unesc atât de strâns cu El încât ei înșiși devin ca fulgerul, gata să împlinească pe dată voia lui Dumnezeu, ca fulgerul, despre care i s-a spus dreptului Iov așa: *Ești tu în stare să azvârli fulgerele și ele să plece și să-ți spună: Iată-ne?* (Iov 38, 35) Se cade să-i numim fulgerele lui Hristos pe acei oameni care disprețuiesc și leapădă voia lor proprie pentru a împlini voia lui Dumnezeu și a se supune ei.

De am urma năzuințele voii noastre păcătoase, ne-am înălța pe culmea mândriei, a disprețului față

de frații cei mai mici în Hristos și am ajunge chiar până la adorarea de sine, dar, întrucât Dumnezeu voiește și cere de la noi opusul lor, noi, împlinind voia lui Dumnezeu, năzuim către ceea ce este plăcut Lui, către ceea ce cere El de la noi și, prin supunerea de bunăvoie către El, ne ușurăm calea spre împlinirea poruncilor Lui; nu vom obosi, nici nu ne vom istovi de vom întâlni ceva greu și dureros pe această cale și, punându-ne la dispoziția Domnului, vom spune: „Ce poruncești? Iată, suntem gata să murim după voia Ta, poruncește-ne ceea ce voiești”.

Așa cum fulgerul iese nu din apă sau din pământ, ci din norii deși, strâns uniți și adunați într-un singur nor, tot așa voia noastră cea supusă lui Dumnezeu se naște și se întărește în sufletul nostru când simțurile noastre exterioare sunt închise din toate părțile de rugăciune și cugetarea la Dumnezeu și pe aripile lor se înalță voia noastră la supunerea desăvârșită față de voia lui Dumnezeu.

Dacă cineva numai își îndreaptă toată atenția sa și judecă sănătos și fără părtinire faptul că milioane de îngeri slujesc fără împotrivire Luminii Neapuse, că Fiul lui Dumnezeu Însuși S-a supus din dragoste Tatălui Ceresc și a împlinit fără împotrivire voia Lui în iesle și pânze, în călătorii, osteneli și chinuri pe cruce, acela nicio clipă nu se va opri din ascultarea față de voia lui Dumnezeu și cu iuțeala fulgerului se va grăbi spre împlinirea ei, glăsuind sincer și zicând din toată inima: „Tatăl nostru, Care ești în ceruri, facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ”.

Cineva, care conducea vânătoarea țarului, i-a spus unuia dintre subordonații săi: „Măine va trebui să mergi cu mine la vânătoare”. Iar slujitorul a răspuns: „*Nu va trebui*, ci cu cea mai mare plăcere voi merge cu domnia-voastră”. Asemeni acestui slujitor, oricine Îi slujește sincer lui Dumnezeu, nu face nimic în chip silit, ci toate poruncile lui Dumnezeu le împlinește cu plăcere, cu dragă inimă și prin această mică osteneală, prin a fi gata spre împlinirea de bunăvoie, se dobândește libertatea deplină. Ce frumos s-a exprimat Epictet când a spus: „Socotesc că ceea ce voiește Dumnezeu este mai bun decât ceea ce îmi place mie; Lui Îi urmez ca ucenic, împreună cu El doresc și caut și, ceea ce voiește El, voiesc și eu!”. Ce lucru mai de valoare și de cinste poate spune un creștin decât a spus acest păgân?

PARTEA a 4-a

Renumitul Agaton, dorind să unească cât mai strâns voia sa cu voia lui Dumnezeu, era gata să îndure, pentru Hristos, cu toată osârdia, toate ostenețile, bolile, tristețile și toate nenorocirile ce pot fi exprimate în cuvinte sau închipuite în minte, era gata chiar să nu se dea în lături nici de la chinurile iadului, numai să poată supune voia sa voii dumnezeiești; iar pe Dumnezeu își dorea atât de tare să-L iubească încât de ar fi fost oprit, cu voia lui Dumnezeu, să

facă aceasta, toată viața lui nu ar fi încetat să-L roage pe Dumnezeu să îi dea voie să-L iubească. El avea obiceiul de a-și întreba deseori conștiința: „De ce nu te căiești (nu te întristezi pentru păcate) mai mult acum decât înainte?”. Iar conștiința îi răspundea: „Pentru că te-ai lăsat cu desăvârșire în voia lui Dumnezeu și te supui ei în toate, împlinind-o fără împotrivire; orice ți se întâmplă, plăcut sau neplăcut, tu pentru toate mulțumești lui Dumnezeu și cu plăcere te supui voii Lui celei sfinte”. În fața tuturor cauzelor, ascunse sau nepătrunse de mintea noastră mărginită, ale uneia sau alteia dintre întâmplări, trebuie să avem un singur răspuns: „Dumnezeu este Domnul și Stăpânul nostru și a tot ceea ce există în univers, El ne descoperă voia Sa prin Sfânta Scriptură și prin lucrările Proniei Lui și ne-a poruncit să lucrăm în acord cu voia Lui fără nicio îndoială față de sfințenia, înțelepciunea și dreptatea Lui, căci El este Domnul, iar noi slujitorii Lui și, de aceea, conștiința ne spune că trebuie să-I slujim Domnului nostru, împlinind voia Lui cea sfântă în acea chemare, în care El a binevoit să ne pună”.

Potrivnicul nostru viclean l-a întrebat pe Adam în Rai cu răutate vicleană: *Dumnezeu a zis El, oare, să nu mâncați roade din orice pom din Rai?*, deși era mai firesc să întrebe: De ce nu trebuie să mâncați roade din acel pom? Căci la această întrebare răspunsul direct ar fi fost: „Dumnezeu ne-a oprit”, însă șarpele viclean a prevăzut acest răspuns și l-a prefăcut în întrebarea: *Dumnezeu a zis El, oare, să nu mâncați roade din orice pom din Rai?*

Așa cum am aflat deja de câteva ori din întâmplările istorice, nu mai trebuie să întrebăm ceea ce voiește Dumnezeu când voia Lui este deja descoperită și nu se cuvine a căuta cauzele, întrebând: De ce face Dumnezeu aceasta? căci cea dintâi și cea mai tare cauză este aceea că Dumnezeu așa voiește, că așa este plăcut Lui. Avraam, primind porunca de a-l aduce jertfă lui Dumnezeu pe fiul său Isaac, câte motive nu ar fi putut găsi pentru nedumerirea sa ca să le pună împotriva poruncii lui Dumnezeu? Însă el nu s-a împotrivit lui Dumnezeu și, tăcând, s-a supus poruncii Lui; lui Avraam i-a fost de ajuns doar faptul că Dumnezeu a dorit aceasta.

PARTEA a 5-a

Mulți părinți, dorind să încerce înțelepciunea și temeinicia minții copiilor lor, îi întreabă pe aceștia: Nu ați dori astăzi să vă bucurați de o plimbare plăcută, să mergeți, de exemplu, prin livadă, să vă plimbați cu trăsura prin oraș sau să-i vizitați pe prietenii din sat sau să vă amuzați cu vreun joc, lăsând pentru o vreme îndeletnicirile cârturărești? Și, dacă copiii răspund tatălui sau mamei lor: cum voiești tu, căci tu ne poți da cel mai bun sfat și ne poți spune dacă este mai bine și mai de folos să ne plimbăm acum sau să învățăm în continuare, un asemenea răspuns al copiilor este semnul bunei lor educații, al înțelepciunii lor temeinice și desăvârșite.

Iar, dacă copiii, fără să le propună părinții sau învățătorii, cer să se plimbe când trebuie să învețe, ori se străduiesc să se sustragă prin vreun mijloc de la cursuri și învățătură, ori cască la ore plictisiți de cursuri, iar după ieșirea din clasă fug la spectacole sau se îndeletnicesc cu discuții nefolositoare sau glume necuviincioase, cu plăcere și atenție mai mare decât în ascultarea și învățarea lecțiilor, prin asemenea înclinații ale lor copiii nu arată părinților că sunt de bună nădejde. Atunci tatăl, mama sau învățătorul îi spun unui asemenea copil sau tânăr la modul cel mai serios: „Ascultă, fiul meu sau fiica mea, și lasă distracțiile deșarte, glumele și obiceiurile rele, du-te la școală și învață cu atenție și sârguință, poartă-te modest și așa cum trebuie, căci altfel nu-ți va fi bine!”.

La această observație deseori chipul băiatului sau al fetei se posomorăște și apar lacrimi în ochi, iar ei mormăie pe sub nas; dacă învață acasă, în loc să citească cu atenție, doar vor răsfoi cartea, iar față de asprimea părintească vor rosti cuvinte de prisos, plângând și jeluindu-se. Iată purtarea copiilor neghiobi și îndărătnici, care nu ascultă de părinți și învățătorii lor și nu îndeplinesc poruncile și sfaturile lor. Asemeni lor deseori suntem și noi, adulții; ca niște copii neînțelepți ne petrecem deseori vremea distrându-ne și veselindu-ne fără rost; deseori ne împotrivim voii lui Dumnezeu când El, cel mai bun și mai iscusit dintre toți părinții, tulbură desfătările noastre lumești sau pune pe umerii noștri anumite lucruri și greutăți neplăcute.

Dacă dorim să dobândim mila lui Dumnezeu și veșnica mântuire, să fim asemenea copiilor înțelepți, nimic altceva spunând lui Dumnezeu în rugăciunea noastră decât numai: Doamne Dumnezeule, Părintele Nostru, cum voiești Tu, așa să fie, după voia și la porunca Ta suntem gata și să mergem și să nu mergem, să facem ceea ce poruncești și să nu facem ceea ce oprești, să ne ostenim, să suferim atât cât vei voi Tu, Tatăl și Dumnezeul nostru.

Îndemnându-l pe om la această supunere necondiționată față de voia lui Dumnezeu, Epictet a spus: „Omule nepăsător, ce ceri tu de la Dumnezeu? Nu ceea ce este mai bun? Și ce este mai bun decât ceea ce voiește Dumnezeu?”. Se cade să aducem aici și părerea unui alt înțelept. Dacă Dumnezeu ar lăsa pe cineva să-și aleagă liber modul său de viață și l-ar întreba: Dorești să te scap de necazurile sufletești și trupești și să te sălășluiesc în Rai? La această întrebare acela nu ar trebui să răspundă altceva decât numai: Doamne, fă cu mine după cum voiești. Tu poți și să depărtezi necazurile de la mine, și să mi le dai; mie, însă, cel mai plăcut îmi va fi să se săvârșească voia Ta cea sfântă.

În acest chip am dobândi, într-adevăr, mare milă și recunoștință din partea lui Dumnezeu decât dacă am alege singuri. Căci Dumnezeu, cerând fapte bune, are obiceiul de a-i educa pe fiii Săi, asemeni părinților înțelepți, cu asprime și atenție. De aceea, de vei vedea că cei virtuoși și plăcuți lui Dumnezeu sunt îngreuiți

de necazuri, istoviți în nenorociri și că rabdă tot felul de greutate, iar cei răi și ticăloși, dimpotrivă, trăiesc în huzur, în belșug și se desfătează cu toate bunătățile lumii, satisfăcându-și poftele lor, să știi că cei dintâi sunt fiii smereniei, ai lacrimilor, ai blândeții, ai curăției și ai celorlalte virtuți, iar cei din urmă sunt obraznici prin îndărătnicia lor, nu rareori risipesc moștenirea părintească și pier din pricina patimilor și a poftelor lor neînfrânate.

Dumnezeu nu îi răsfată pe fiii Săi iubiți și nu îi ține în huzur, ci îi încearcă și îi smerește prin osteneli, nu rareori prin întristare și supărări ca să facă din ei slujitori vrednici ai Săi pentru binele obștesc: stâlpi ai Bisericii, piloni de sprijin ai statului, luminători ai noroadelor și așa mai departe. De aceea, să ne lăsăm în voia lui Dumnezeu în tot ceea ce ni se întâmplă, curați, ca niște vase neumplute, pe care să le umple Dumnezeu cu harul Său în măsura supunerii noastre față de El. Fericitul Ieronim, muștrându-l pe Iulian (apostatul¹⁴), i-a spus acestuia: „Socotești că ai atins cea mai înaltă treaptă a virtuții dacă ai jertfit o parte din averea ta la faptele plăcute lui Dumnezeu, dar te înșeli. Dumnezeu dorește ca pe tine însuși, activitatea ta moral-rațională să o aduci ca jertfă vie înaintea Lui în toată viața ta”.

¹⁴ Apostat – Persoană care a renunțat, s-a revoltat sau a renegat public o credință sau convingere religioasă. (n. trad.)

CAPITOLUL AL CINCILEA
Care sunt semnele sau trăsăturile,
prin care recunoaștem
că voia omului este în acord
cu voia lui Dumnezeu?

Romanii socoteau a fi un soldat slab pe acel ostaș care nu se distingea prin mușchi puternici, printr-un piept ieșit în afară și umeri largi, buni pentru ridicarea și purtarea a tot felul de greutate, care nu își ținea armele în ordine, curățenie și strălucire și, în cele din urmă, care nu avea deplină încredere în vitejia și capacitățile de luptă ale comandantului său. Tot așa, nimeni nu se poate socoti pe sine un creștin adevărat, nici nu se poate lăuda că este următorul lui Hristos și împlinitorul voii dumnezeiești dacă nu găsește în sine semnele vădite că propriile lui dorințe sunt în toate de acord – după chiar faptele lui – cu voia lui Dumnezeu.

Cine dorește să se încredințeze de acest lucru și să se încerce pe sine însuși și, în cele din urmă, să se deprindă a pune toate dorințele și faptele sale în acord cu voia lui Dumnezeu, acela să se cerceteze pe sine cu atenție și să vadă de găsește în el următoarele semne (calități sufletești) de mai jos; și totodată trebuie să le păstreze în sine sau să nu le înăbușe prin cele opuse lor și să-și rânduiască activitatea sa potrivit lor.

PARTEA 1

Primul semn distinctiv al creștinului adevărat este grija sa de a-și săvârși toate lucrurile cu osârdie, temându-se să nu fie potrivnice poruncilor și voii lui Dumnezeu și, prin urmare, niciun lucru să nu înceapă fără a-L chema mai întâi pe Dumnezeu în ajutor. Și niciun următor adevărat al lui Hristos nu se apucă de niciun lucru fără a-L chema pe Dumnezeu în ajutor măcar printr-o rugăciune scurtă, dar săvârșită din inimă. Iar de i se întâmplă ceva foarte folositor și important, dar, în aparență, greu de făcut, să ceară ajutorul lui Dumnezeu nu o dată, ci de mai multe ori până ce Dumnezeu îl va învăța și îl va îndruma cum să facă acel lucru.

Cei ce sunt înzestrați cu putere și ocupă locuri în conducere, să țină minte următorul sfat: nimic să nu facă fără voia lui Dumnezeu, descoperită tainic în rugăciunea sânguincioasă, căci mintea omului muritor este mărginită și nu poate cuprinde, nici chibzui totul corect. Câte necazuri și neorânduiri se întâmplă din această pricină în întreaga lume; câte case renumite sunt conduse rău; câte împărății și domenii rămân neclădite pe temelia dreptății; câte războaie nedrepte, devastatoare se stârnesc; câți cetățeni rabdă unul de la altul nedreptăți și pagube mari și toate acestea vin din nesocotirea poruncii lui Hristos: *Luați aminte* (fiecare la sine însuși și la îndatoririle sale), *privegheați și vă*

rugați, că nu știți când va fi acea vreme (când vi se va cere socoteală pentru faptele voastre) (Marcu 13, 33).

Nesocotirea acestei porunci este începutul tuturor relelor în lume, căci marii domnitori, cârmuitori, împărați deseori sunt oameni care nu lucrează după legea lui Dumnezeu și nu au conștiință cetățenească, nici rațiune sănătoasă, ci lucrează după ideile (patimile) lor și după voia lor nechibzuită; nu îi cer Domnului Dumnezeu binecuvântarea Lui, nici luminarea minții lor; își pun nădejdea în rațiunea și propriile lor puteri și cred despre ei înșiși că sunt titanii de demult, ce pot răsturna și munții și de aceea există atât în societate cât și în familie și în viața personală pagube și neorânduiri și foarte multe persoane sunt vătămate sau chiar distruse. Istoria confirmă acest lucru.

Mult au greșit căpeteniile și mai-marii israeliților, primind în comunitatea lor pe păgânii ghibeoniți fără a-L întreba pe Domnul mai întâi (cf. Iosua 9). Nici noi nu suntem prea departe de rătăcirea lor și nici lipsiți de primejdie; deseori cugetăm și căutăm să dobândim lucruri de cea mai mare importanță, însă pe Domnul nu Îl întrebăm; dorim să dobândim preoția, să ne căsătorim, să devenim stăpâni ai pământului și cârmuitori ai oamenilor, însă pe Domnul nu Îl întrebăm dacă Îi sunt plăcute dorința și intenția noastră.

Nu așa făceau slăviții macabei; ei nu începeau niciun război fără a obține mai întâi acordul voii lui Dumnezeu; în inima lor smerită, înainte de începerea

războiului, alergau în rugăciune fierbinte la Dumnezeu și nu se rugau numai ei înșiși, ci îi îndemneau la rugăciune și pe luptătorii lor și se rugau împreună cu ei și, de asemenea, când începeau războiul, făceau rugăciune de obște pentru izbânda lor. Astfel, Iuda Macabeul, văzând și înțelegând pregătirile puternice ale dușmanului, ridicând mâinile la cer, L-a chemat pe Domnul, Care face minuni și vede tot ceea ce se face pe pământ cu dreptate sau cu viclenie și I-a cerut ajutorul, știind bine că biruința nu depinde de forța războinicului, nici de armele lui, ci Dumnezeu o dă după bunăvoința Sa celor ce caută mila și acoperământul Său.

Și nu numai căpetenia oștilor, Iuda Macabeul, L-a chemat pe Dumnezeu în ajutor înainte de începerea războiului, cerându-I în rugăciune să-i dea de știre dacă să înceapă sau nu războiul, ci, prin exemplul și vorbele sale, și-a însuflețit și oștirea, îndemnând-o să se roage și să se îmbărbăteze, dându-i ca exemple ajutorul și mila lui Dumnezeu, trimise demult poporului ce alerga la Dumnezeu cu pocăință. În acest chip chemându-L pe Dumnezeu în ajutor, Iuda și cei ce erau împreună cu el au intrat în lupta cu armatele potrivnicului lor, ale semetului Nicanor, ce năvălise asupra lor în ziua de odihnă (ziua sabbatului) și au doborât mai mult de treizeci de mii de dușmani, *veselindu-se foarte mult de această măreață arătare a lui Dumnezeu* (2 Macabei 15).

Iată un exemplu ce arată cât de mântuitor este să alergăm în necazuri și nenorociri la Dumnezeu

cu inima înfrântă și cu rugăciune, cerându-I ajutor și ocrotire!

Sfântul Ioan Casian ne sfătuiește să avem înaintea de începerea oricărui lucru în minte și pe buze aceste cuvinte insuflate de Dumnezeu ale psalmistului: *Doamne, nu depărta ajutorul Tău de la mine* (Psalmul 21, 21); *Ajută-mă, Doamne Dumnezeul meu [...], după mila Ta* (Psalmul 108, 25) și această rugăciune: „Te rugăm, Doamne, întâmpină orice lucru al nostru, înainte de începerea lui, cu Duhul Tău cel Sfânt și, grăbind spre ajutorul nostru, călăuzește-ne în săvârșirea lui ca fiecare rugăciune și fiecare faptă a noastră să își aibă începutul totdeauna de la Tine și, începute fiind, să se săvârșească doar prin Tine și așa să ajungă la bunul lor sfârșit”.

Cuviosul Pamvo avea următorul obicei: când cineva îi cerea un sfat cu privire la ceva, el răspundea: „Așteaptă puțin și încredințează lucrul tău Domnului”, și niciodată nu dădea sfatul lui nimănui până nu îi cerea Domnului să îi insufle ceea ce trebuia să spună. Acest obicei i-a adus lui Pamvo un asemenea folos că atunci când zăcea bolnav pe patul de moarte a spus: „Nu îmi pot aduce aminte niciun cuvânt de-al meu, pentru care să îmi pară rău și să mă căiesc că l-am rostit nechibzuit”.

Într-adevăr, celui ce Îl întreabă cu credință, Dumnezeu îi dă răspuns în adâncul sufletului lui, după cuvântul psalmistului: *Dorința săracilor a auzit-o Domnul; la râvna inimii lor a luat aminte*

urechea Ta (Psalmul 9, 37). Cel ce nu pune mai întâi la temelia intențiilor și faptelor sale binecuvântarea lui Dumnezeu și voia Lui cea sfântă, nu va avea izbândă întru faptele sale. Însăși conștiința legăturii noastre cu Domnul ne obligă să cerem binecuvântarea Lui pentru toate faptele noastre și să le cumpănim cu grijă spre a vedea de sunt plăcute lui Dumnezeu.

PARTEA a 2-a

**Să nu ne temem de necazurile și greutatea
ce le întâmpinăm în împlinirea îndatoririlor
noastre creștinești**

Al doilea semn al adevăratei credințe și sânguințe de a lucra în acord cu voia lui Dumnezeu este să nu ne temem de necazurile și neplăcerile întâlnite, să le răbdăm cu mulțumire și chiar să le dorim; acest lucru din urmă este adevărat de faptul că Domnul Dumnezeu este mai aproape cu harul Său de cei ce se află în necazuri și multe suferințe decât de cei ce trăiesc tot timpul în bunăstare și nu cunosc nevoia. Domnul nu numai că îi iubește pe cei sărmani și nevoiași, dar îi binecuvântează și pe cei ce le fac bine acestora. David, fericindu-i pe aceștia, spune: *Fericit cel care caută la sărac și la sărman; în ziua cea rea îl va izbăvi pe el Domnul. Domnul să-l păzească pe el și să-l vieze și să-l ferească pe pământ și să nu-l dea în mâinile vrăjmașilor lui. Domnul să-l ajute pe el pe*

patul durerii lui; în așternutul bolii lui să-l întărească pe el (Psalmul 40, 1-3).

După tâlcuirea Sfinților Ioan Gură de Aur și Ambrozie, Dumnezeu îi cercetează pe cei ce sunt bolnavi sau se află în necazuri și dureri și îndulcește amărăciunile lor prin felurite bucurii și mila Sa, ca și cum El Însuși, Domnul, le-ar așterne patul ca ei să șadă mai comod, precum fac uneori femeile mилоase când au grijă de bolnavi, aranjându-le patul și aducându-le astfel ușurare în vremea bolii și alinându-i cu mila și dragostea lor.

Însăși Preacurata Fecioară Născătoare de Dumnezeu și Hristos Domnul aduc mare mângâiere și ușurare celor ce se află în boli și dureri și aceasta numai dacă ei sunt vrednici în sufletul lor de o asemenea cercetare și primire a harului binecuvântat și a ocrotirii cerești. Seneca, încă înainte de luminarea oamenilor cu lumina învățaturii lui Hristos, a expus multe idei, vrednice de Dumnezeiasca Înțelepciune, zicând: „Vă rog în mod stăruitor, nu vă înfricoșați de acele mijloace (aspre uneori, dure), prin care nemuritorul Dumnezeu îndeamnă sufletul la cele mai bune nevointe: durerea naște virtutea (îndreptarea).

Pe aceia se cuvine, într-adevăr, să-i numim vrednici de plâns, care, trăind în bunăstare și belșug și necunoscând nevoia, cad în deznădejde și pe care trândăvia îi stăpânește și îi slăbănogeste, așa cum liniștea îndelungată a mării îi învață pe marinari cu lenea și cu trândăvia. Dar Dumnezeu, pe cine iubește și

cercetează, pe acela îl pedepsește mai des, trimițându-i necazuri și boli, într-un cuvânt, îl instruiește; iar pe cel pe care în aparență îl răsfată și îl iartă mult, pe cel nepăsător și leneș îl ține să-l aducă jertfă relelor ce vor să vină.

Vă abateți de la drumul cel drept, de la calea cea adevărată de credeți că există unii oameni scutiți de soarta ce o au toți oamenii păcătoși, de a răbda în viața aceasta necazuri și neplăceri; fiecăruia îi va veni rândul să le rabde și pe fiecare îl va lovi nenorocirea pe neașteptate. Celui ce pare că este scutit de toate nenorocirile, aceluia îi este dat numai un răgaz până când nici el nu va fi scutit de ele". Mă veți întreba: de ce Atotbunul Dumnezeu îi cercetează pe oamenii virtuoși fie prin boli, fie prin alte nenorociri?

La această întrebare voi răspunde mai convingător printr-o altă întrebare, mai apropiată de înțelegerea noastră: De ce în vremea războiului sau a altei primejdii sunt trimiși spre îndeplinirea misiunilor primejdioase sau riscante oamenii cei mai capabili și mai curajoși? Răspunsul nu este greu: comandantul armatei alege sau cheamă pentru săvârșirea unor asemenea treburile oamenii cei mai capabili, curajoși și dibaci, care să poată lovi dușmanul printr-un atac în timpul nopții sau să caute cel mai bun mod prin care să ocolească armata dușmană și să găsească cea mai bună cale pentru mărșăluirea lor peste munți și peste râuri și niciunul dintre oștenii aleși nu cârtește împotriva comandantului față de alegerea sa și nu

spune: „Intenționat m-a trimis la pieire”, dimpotrivă, fiecare se străduiește din toată inima să împlinească întocmai ordinul primit, neținând seama de greutate și primejdii.

La fel ca oștenii cei bravi trebuie să procedeze și acei creștini lași și nerăbdători, cărora Pronia lui Dumnezeu le îngăduie să rabde greutate, necazuri și dureri, îmbărbătându-se și întărindu-se la gândul că Dumnezeu i-a socotit vrednici să poarte sarcina, pusă pe umeri și că El nu pune mai mult decât pot duce puterile lor slabe, omenești. Însăși Înțelepciunea lui Dumnezeu spune: *Dumnezeu i-a pus la încercare și i-a găsit vrednici de El* (Înțelepciunea lui Solomon 3, 5), și Sfântul Apostol Pavel ne încredințează de același lucru pe toți, zicând: *credincios este Dumnezeu; El nu va îngădui ca să fiți ispitiți mai mult decât puteți, ci odată cu ispita va aduce și scăparea din ea, ca să puteți răbda* (1 Corinteni 10, 13).

De aceea vă rog, fraților, stăruitor, fugiți de toată iubirea de plăceri și de așa numita fericire sau huzur, care slăbănogesc și istovesc sufletul și trupul. Dumnezeu lucrează cu oamenii virtuoși așa cum lucrează un profesor cu elevii săi de încredere (buni la învățătură), cerând din partea lor mari osteneli și silindu-i să rezolve probleme greu de rezolvat.

Istoria antică ne înfățișează un model minunat de educație a cetățenilor, dându-i ca exemplu pe păgânii *lacedemonieni* (spartani), care se deosebeau, în general, de ceilalți greci prin vitejia lor, prin dragostea de patrie

și prin disprețul lor față de bogăție și huzur. Nici nu ne putem gândi că ei ar fi fost niște tirani ai neamului omenesc, lipsiți de iubirea părintească față de copiii lor, însă această iubire față de copii era condiționată de dorința lor de a-i face cei mai buni oameni și cetățeni și era exprimată în formele corespunzătoare de educație fizică și morală a puterilor copiilor și în învățarea lor cu răbdarea fără cârtire a tuturor neplăcerilor vieții.

Copiii lor erau supuși biciuirii în fața adunării norodului nu pentru vreo vină oarecare, ci doar pentru a se învăța cu răbdarea durerii fizice, a greutăților și a lipsurilor; în același timp, înșiși părinții îi convingeau cu duioșie și laude pe copiii lor iubiți atunci când îi pedepseau, ca să rabde încă și mai mult foamea, ostenele și să disprețuiască luxul și huzurul. Nu este de mirare dacă Dumnezeu, știind dinainte prin ce mijloace ne poate da prilejul să urcăm pe treapta cea mai înaltă a desăvârșirii morale, ne încearcă pe noi, copiii Săi, prin felurite neplăceri lumești și ne învață să urcăm de pe treptele cele mai de jos ale virtuții pe cele mai de sus. Orice învățare a faptelor bune pentru trupul cel de tină pare întotdeauna grea și neplăcută; dacă Dumnezeu îngăduie asupra noastră vreun necaz, atunci cu blândețe să-l răbdăm, căci aceasta nu este mânia Lui față de noi, ci prilejul pentru nevoința noastră, ce atrage după sine răsplătirea și, cu cât mai multe nevoințe săvârșim, cu atât mai curajoși devenim. Biruința desăvârșită asupra răului o dobândește omul prin răbdare.

Precum aurul se curățește în foc, așa și nenorocirile îl întăresc pe om. Și ce este de mirare aici? Copacul, care crește în desișul pădurii, în liniște, nu este mlădios, puternic dacă nu este supus furtunilor puternice, fiindcă numai prin atacurile puternice ale vântului particulele (atomii) fibrei lemnoase se unesc mai strâns, iar rădăcinile se înfig mai adânc în pământ. Nici copacii care cresc în liniște în văile umede și însorite, nu trăiesc mult și putrezesc repede.

Din toate cele spuse mai sus reiese că cel mai bun semn al acordului dintre voia omului și voia lui Dumnezeu este să nu ne temem de necazurile și nenorocirile întâlnite în viața creștină, adică să ducem Crucea lui Hristos, lepădându-ne de bunăvoie de sine, de voia noastră proprie sau, ceea ce este același lucru, să nu ne dăm în lături de la a urma îndrumările voii lui Dumnezeu pe calea vieții creștinești cea anevoioasă, strâmtă și dureroasă, răbdând cu bărbăție necazurile, nedreptățile, bolile și celelalte neplăceri trimise de Dumnezeu.

Așadar, cine Îl iubește din toată inima pe Dumnezeu și păzește cu tot sufletul voia Lui, va putea în vremea necazurilor și a durerilor cu îndrăzneală să strige în rugăciune către Dumnezeu: „Îmi pare rău, o, Dumnezeule meu, că nu mi-ai arătat mai dinainte hotărârile voii Tale sfinte pentru mine, căci aș fi alergat degrabă să le împlinesc mai înainte de a mă chema Tu. Voiești să iei înapoi averile, cinstea și slava pe care mi le-ai dat? De mult sunt gata să Ți le înapoiez. Voiești

să-mi iei copiii? Îi pun la dispoziția voii Tale. Voiești vreo parte din trupul meu? Ia-o, căci în curând voi părăsi tot trupul cu bucurie. Voiești sufletul meu? De ce să Te refuz? Nu voi întârzia deloc, ci chiar Te voi ruga să iei sufletul meu. Tot ceea ce mi-ai dat, primește de la mine, căci Ți le dau de bunăvoie. Orice lucru al Tău îl săvârșesc de bunăvoie, fără silire, nimic nu rabd fără voia mea și Ție Îți slujesc, o, Dumnezeu! meu, nu ca un rob, ci doar pun de acord voia mea proprie cu voia Ta cea sfântă". Iată chipul cel adevărat al acordului dintre voia omului și voia lui Dumnezeu.

PARTEA a 3-a

Smerenia creștină sau lipsa oricărei păreri de sine

Al treilea semn al voii omenești aflate în acord cu voia lui Dumnezeu este *smerenia creștină*, adică nimicirea în sine a părerii de sine, care trece dincolo de limitele ființei mărginite, muritoare. Aceasta este o virtute exclusiv creștină; puțin probabil este să fi fost cunoscută de închinătorii la idoli din vechime. Cine nu este molipsit de *părerea de sine* (de îngâmfare), acela tot binele săvârșit de el îl atribuie nu sieși, nu rațiunii sale, ci bunătății și puterii lui Dumnezeu; iar ale sale, în sensul strict al cuvântului, socotește a fi doar rătăcirile și toată nedreptatea.

Omul îngâmfat și nehibzuit, dimpotrivă, nădăduind în puterile sale, crede, de obicei, că el este

aproape gata să respingă toate atacurile vrăjmașilor săi sau așteaptă momentul prielnic ca să ia măsuri de apărare sau, în sfârșit, este atât de încrezut încât crede că va izbuti să se pregătească oricând va fi nevoie de acest lucru. Foarte înțelept a vorbit Solomon despre amândoi în pildele sale, zicând: *Om simplu crede toate vorbele; omul înțelept veghează pașii săi* (intențiile și faptele sale). Iar mai departe dă lămuriri, zicând: *Înțeleptul se teme și se ferește de rău, iar cel fără de minte își iese din fire și se simte la adăpost* (Pilde 14, 15-16). Dar despre această îngâmfare vătămătoare vom vorbi mai târziu și mai pe larg.

PARTEA a 4-a

**Să ne punem nădejdea tare în ajutorul lui
Dumnezeu și în Pronia Lui în timpul faptelor
noastre, al atacurilor primejdioase
și al năpastelor**

Al patrulea semn al acordului nostru cu voia lui Dumnezeu este marea noastră nădejde în Domnul Dumnezeu. Ea face ca orice om, de exemplu cel nedreptățit, să se liniștească în lăuntrul său și să își smerească gândul ce apare în chip firesc și îl îndeamnă să se răzbune pe vrăjmașul său, gândind în sinea sa: „Dumnezeu vede și aude jignirea sau nedreptatea; va veni vremea ca Dumnezeu să dea în vileag nedreptatea vrăjmașului și s-o întoarcă asupra

capului lui”; și astfel se biruie îndemnul firesc, care ne cere să ne răzbunăm pe vrăjmașii noștri.

Numai prin nădejdea tare în Dumnezeu devenim biruitori ai tuturor vrăjmașilor noștri și ne ridicăm în sufletul nostru deasupra lor, căci oricine își pune nădejdea tare în Dumnezeu este încredințat că, dacă vrăjmașii lui s-ar strădui să ridice tot iadul împotriva lui, nu l-ar putea vătăma mai mult decât ar binevoi Dumnezeu să le îngăduie. Dar îmi vei spune: „Există vrăjmași neobosiți, care se străduiesc din răspuțeri să facă rău neîncetat, prin tot ce pot; dacă nu izbutesc să-i facă rău potrivnicului lor personal, se silesc să-i facă pagube materiale, de exemplu, când acesta vinde și cumpără sau prin stârpirea averii lui și așa mai departe”.

Într-adevăr, așa este, totuși, cel ce nădăjduiește tare în Dumnezeu, acela în asemenea cazuri procedează în felul următor: spre a se liniști pe sine înlăuntrul, orice faptă sau avuție o încredințează în rugăciune lui Dumnezeu, punându-și nădejdea tare în Pronia lui Dumnezeu și lăsând orice întâmplare în seama voii lui Dumnezeu, înstrăinându-se parcă cu totul de voia sa și tot ceea urmează după aceea în treburile legate de avuția lui (în cele izbutite) socotește a fi darul binecuvântat al lui Dumnezeu, iar în cele neizbutite vede că inițiativa lui nu și-a atins țelul după Pronia deosebită a lui Dumnezeu care a hotărât pentru el ceva mai bun. Celui ce are o nădejde atât de tare în Dumnezeu, în zadar se vor sili potrivnicii să-i

pună piedici sau să-i facă pagube în avuția pusă de el la dispoziția lui Dumnezeu: *Nu este nici înțelepciune, nici pricepere și nici sfat care să aibă putere înaintea Domnului* (Pilde 21, 30).

Cât de viclean a lucrat Laban împotriva ginerelui său Iacov, schimbând de zeci de ori hotărârea sa cu privire la plata acestuia din urmă pentru păstorirea turmelor, în nădejdea de a o împluți, dar zadarnice i-au fost intențiile, căci Dumnezeu pe toate le-a îndreptat în folosul lui Iacov: *de zeci de ori mi-a schimbat simbria, Dumnezeu însă nu i-a îngăduit să-mi facă rău* a spus Iacov însuși (Facerea 31, 7).

Sanherib, regele Asiriei, s-a aprins de mânie împotriva cetății Ierusalimului, amenințând cu totala ei nimicire, însă nici el, nici oștirea lui nu au scăpat de mâna lui Dumnezeu, cea cumplită într-o răzbunare, deoarece a auzit Dumnezeu rugăciunea regelui Iezechia și a proorocului Isaia și a trimis un Înger al Său care a pierdut oștirea asirienilor, iar Sanherib s-a întors în țara sa și acolo a pierit, fiind ucis de mâinile propriilor lui fii. Așa a scăpat Domnul pe Iezechia și pe locuitorii Ierusalimului din mâna lui Sanherib și de oștirea lui (2 Cronici 32, 21-22).

Așadar, sfătuiesc pe oricare creștin să aibă nădejde tare în Dumnezeu și orice răzbunare să o lase în seama Lui, căci El singur este Domnul răzbunărilor. Dumnezeu ne-a ridicat *mântuire de vrăjmașii noștri și din mâna tuturor celor ce ne urăsc pe noi* (Luca 1, 71). Cel ce nădăjduiește din toată inima în Dumnezeu, îi preface pe toți vrăjmașii săi în datornici și în

slujitori, pentru că Îl are pe Dumnezeu ca ajutor al său, fiindcă pentru tot ce își dorește, roagă mai întâi pe Dumnezeu, având ca regulă: „Ceea ce cer de la Dumnezeu, îmi poate fi de folos sau nu, aceasta o știe cu desăvârșire numai Dumnezeu; și, dacă ceea ce cer îmi este de folos, Dumnezeu îmi trimite de îndată, iar altele amână până găsește momentul prielnic, ca în acest chip să mă încerce și să mă învețe cu răbdarea.

Dar, dacă Dumnezeu nu împlinește cererea mea, cea repetată de multe ori, prin aceasta îmi face cunoscut că l-am cerut ceea ce nu îmi este de folos sau îmi aduce vătămare”. După această regulă foarte înțeleaptă procedează și nu în alt chip își înalță rugăciunile sale de cerere cel ce s-a lăsat pe sine cu desăvârșire cârmuit de voia lui Dumnezeu. Cei ce nu recunosc tainele iconomiei lui Dumnezeu și ale Proniei Lui față de fiecare dintre făpturile Lui sau nu-L cheamă deloc în ajutor pe Cel Preaînalt sau, chiar de Îl cheamă, fac aceasta cu nepăsare și parcă numai din obișnuință, înainte de a se gândi să se roage lui Dumnezeu, îi plictisesc pe acei oameni de la care nădăjduiesc să capete ajutor pentru îndeplinirea dorințelor și a cererilor lor stăruitoare, iar, dacă nu primesc nimic de la aceștia, se duc la alții, străduindu-se a dobândi cele dorite prin daruri și mită, prefăcând astfel dobândirea celor dorite în dependența de afaceri necinstite, păcătoase.

Sfântul Ioan Teologul l-a văzut în revelație cerească pe Domnul Hristos, ținând în mâna Sa

dreaptă șapte stele. Ce înseamnă aceste stele din mâna lui Hristos? Ioan însuși, lămurind această taină, zice: *Cele șapte stele sunt îngerii celor șapte Biserici* (Apocalipsa 1, 16-20; comp.: 2 și 3) și cununile lor se află în mâna lui Hristos. Și, de va rămâne undeva cununa (adică cinul episcopal) fără destinatar, vor apărea foarte mulți căutători ai cununii ce vor dori din toată inima să-și plece capul lor sub ea, însă ei (deseori) nu vor merge încă de la început pe calea dreaptă către Hristos, ci cel mai adesea vor merge la început către împărați, conducători și stăpânitori și abia apoi, în cele din urmă către Hristos Domnul.

Același lucru se întâmplă și în căutarea celorlalte distincții și onoruri, atât a celor duhovnicești cât și a celor lumești; toți caută dragostea, mila și ajutorul omenesc și puțini sunt cei ce caută ajutorul lui Dumnezeu spre a deveni încă de la început vrednici purtători ai cununii datorită faptelor lor morale și a faptelor cu adevărat cetățenești, izvorâte din dreptate, milă și iubire de oameni. Aici se văd rătăcirea vădită și neînțelegerea căii adevărate ce duce la dobândirea cinului, a slavei și a onorurilor.

Cei ce doresc să primească cinstire din partea oamenilor și milă de la Dumnezeu, trebuie să lucreze altfel. Mai întâi trebuie să caute cu toată inima mila lui Dumnezeu, vădită prin iertarea păcatelor lor și prin ajutorul Lui cel bun care îi ajută să pună de acord faptele lor libere cu voia lui Dumnezeu, căci scepтрul și cununa se află în mâna dreaptă a lui Dumnezeu;

conducerea, distincțiile, onorurile și deplina cârmuire, Dumnezeu le orânduiește și le împarte după voia Sa preaînțeleaptă, prin urmare, Lui trebuie să-I cerem tot ceea ce dorim. *Asemenea unui curs de apă este inima regelui în mâna Domnului, pe care îl îndreaptă încotro vrea* (Pilde 21, 1).

Așa cum pomicultorul ține în livada sa izvorul de apă (fântâna) la dispoziția sa și duce apa nu întotdeauna la cel mai apropiat și cel mai bun pom, ci deseori la cel mai îndepărtat și cel mai rău (cel veștejit) sau unde voiește, în funcție de necesitatea stropirii livezii, într-o parte sau alta a ei, la un pom sau altul, așa procedează și Dumnezeu. El, având în mâna Sa inima regelui, ca pomicultorul apa, conduce, fără să știrbească vreun pic libertatea voii omenești, apele ce izvorăsc din acest izvor, inima regelui, prin feluritele rânduieli bisericești și cetățenești și prin persoanele înzestrate cu putere. Dumnezeu înmânează distincțiile și puterea celor pe care din veac i-a ales prin înainte-vederea Sa și i-a chemat la vremea lor să slujească, săvârșind faptele drepte ale iconomiei Sale, după cum s-a scris: *Căci pe cei pe care i-a cunoscut mai înainte, mai înainte i-a și hotărât să fie asemenea chipului Fiului Său, ca El să fie întâi născut între mulți frați. Iar pe care i-a hotărât mai înainte, pe aceștia i-a și chemat; și pe care i-a chemat, pe aceștia i-a și îndreptat; iar pe care i-a îndreptat, pe aceștia i-a și mărit* (Romani 8, 29-30).

De aceea, foarte nechibzuit lucrează cei ce aleargă la oameni cu rugăminți stăruitoare, cu mită

și cu daruri, iar de Dumnezeu, Cel atotprezent, uită și nu au nădejde în El și abia dacă fac, așa zis, în fugă, o rugăciune către El. Ce orbire cumplită, de neînțeles au oamenii! Apa scoasă din izvor totdeauna este curată, plăcută și sănătoasă.

PARTEA a 5-a
Să răbdăm în tăcere clevetirile,
mărturiile mincinoase
și celelalte ponegriri ale cinstei și
bunului nostru nume din partea
zavistnicilor și a vrăjmașilor noștri

Al cincilea semn, care arată că voia noastră este în acord cu cea dumnezeiască, este răbdarea tuturor ponegririlor, clevetirilor și celorlalte defăimări ale bunului nostru nume și ale faptelor noastre bune în tăcere smerită și înțeleaptă. Nu există lovitură mai dureroasă pentru sufletul creștin ca jignirea nerușinată prin ponegrire și clevetire a intențiilor și faptelor lui sincere pe care le are și le săvârșește spre slava lui Dumnezeu și spre mântuirea, învățătura și folosul aproapelui său.

Dar și aceste lovituri cumplite adevăratul următor al lui Hristos le rabdă în tăcere, privind totdeauna cu ochiul minții, cu evlavie la mult-pătimitorul Iisus, Cel ce a tăcut în mijlocul nenumăratelor ponegriri și chinuri câtă vreme a fost judecat în chip nelegiuit.

S-au adunat să-L judece pe Iisus Hristos mai-marii preoților, bătrânii și cărturarii evrei, învinuindu-L cu putere, iar Iisus a tăcut. Multe mărturii mincinoase și fărădelegi i-au atribuit ca învinuiri, iar Iisus a tăcut. Au stăruit și au strigat cu putere, cerând răstignirea Lui, iar Iisus a tăcut. Când era deja răstignit și pironit pe cruce, L-au rănit prin nenumărate ocări și batjocuri, iar Iisus a tăcut.

Asemeni Domnului Iisus, Preabinecuvântata Fecioară Maria, Maica Domnului, aflându-se în cele mai mari necazuri și strâmtorări, a răbdat totul cu bărbăție, blândă și tăcută. Ea nu a procedat altfel față de cum a procedat Fiul ei, adică *și Maria a tăcut* și a lăsat totul în voia lui Dumnezeu și în seama Proniei Lui Dumnezeiești. A auzit cum Omul cel fără de vină, Fiul ei iubit a fost ponegrit pe nedrept, necăjit prin numeroase ocări, iar Maria a tăcut. L-a văzut istovit și căzut sub greutatea crucii Sale, pironit pe cruce, strigând în chinuri cumplite către Dumnezeu-Tatăl Său: *Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?*, și apoi murind cu nenumărate răni și în chinuri grele, iar Maria a tăcut.

Acestui Fiu și acestei Maici le-au urmat mulți oameni binecredincioși când au fost ponegriți, clevetiți și învinuiți de cele mai mari fărădelegi *și au tăcut*. Prin aceasta s-a deosebit la vremea sa blândul proroc și rege David, ce s-a proslăvit prin puterea minunată a tăcerii sale smerite, răbdând jignirile aduse lui. În asemenea cazuri își spunea în inima sa: *Păzi-voi căile*

mele (faptele mele), ca să nu păcătuiesc eu cu limba mea; pus-am gurii mele pază, când a stat păcătosul (defăimătorul) împotriva mea". Amuțit-am și m-am smerit și nici de bine n-am grăit (adică nu am dat răspuns bun defăimătorului); iar puțin mai departe repetă același lucru, zicând: Amuțit-am și n-am deschis gura mea, că Tu ești Cel ce m-ai făcut pe mine (Psalmul 38, 1-2;13).

Iar pricina tăcerii lui o socotește a nu fi alta decât numai faptul că Domnul a fost Cel ce l-a lovit: Tu, Doamne, mi-ai dat această lovitură, iar eu am tăcut, pentru că fără voia Ta, fără îngăduința Ta nimeni nu m-ar fi putut jigni; voia Ta, Doamne, a așternut tăcerea peste mine.

Severin Boecius, un scriitor apusean deosebit, un bărbat virtuos și un mare filosof, a spus: „Cine altul în afară de Unul Dumnezeu poate fi păzitorul virtuții și izgonitorul a tot ceea ce e viclean și rău? El, ca ziditor și cârmuitor al inimilor noastre, văzându-ne pe toți din înălțimea înainte-vederii și a Proniei Sale Dumnezeiești, știe ce este potrivit și mântuitor pentru fiecare dintre noi și tocmai aceea rânduiește fiecăruia, iar de ni se pare uneori că un anumit lucru (legat, de exemplu, de răsplătire și pedepsire) se întâmplă în lume nu după rânduiala cuvenită (dreaptă), aceasta este doar o neorânduială părută nouă (ființelor mărginite), iar în esența ei însăși această rânduială este cea dreaptă și adevărată în cadrul economiei dumnezeiești. Și oricine este supus voii lui Dumnezeu

se încredințează de acest lucru, văzând cât de adevărate și drepte sunt hotărârile lui Dumnezeu față de fiecare om, în special și față de neamuri, popoare și împărății, în general, crede în Pronia cea înțeleaptă a lui Dumnezeu și o încuviințează prin tăcerea sa supusă.

Ceva asemănător se întâmplă uneori și în relațiile dintre stăpâni și slujitorii lor, de exemplu: un stăpân cu firea bună, veselă intră în casa slujitorului său și nu găsește pe nimeni în ea; spre a-i da de înțeles stăpânului casei că nu trebuie să lase nesupravegheată casa descuiată, întoarce cu susul în jos toate lucrurile aflate în casă, răstoarnă totul și face dezordine, apoi iese degrabă din casă ca slujitorul să nu afle cine a făcut dezordine în locuința lui. Slujitorul, întorcându-se acasă și văzând toate lucrurile sale răsturnate și împrăștiate, se aprinde de mânie și se înfurie pe cel ce i-a făcut dezordine în casă, dar aflând apoi că vinovatul acestei dezordini a fost stăpânul lui, se potolește și tace.

Asemeni acestui slujitor zice și David în sinea sa: *Amușit-am și n-am deschis gura mea*. De ce? Pentru că Tu (și nimeni altul) mi-ai dat această lovitură". La fel și orice om, supus voii lui Dumnezeu, simte în sine o greutate din pricina necazurilor sau a nedreptăților întâmplare lui și le rabdă în tăcere, mângâindu-se cu Pronia lui Dumnezeu și știind bine că prin întristare și cârtire zadarnică nu se ajută pe sine absolut deloc: *Ridicat-am ochii mei la munți, de unde va veni*

ajutorul meu. Ajutorul meu de la Domnul, Cel ce a făcut cerul și pământul (Psalmul 120, 1-2).

Când regele Artaxerxe și Aman se ospătau, fiind chemați de Estera în cămarile ei din palat, toți iudeii vărsau lacrimi amare, însă cât de iute s-a prefăcut această veselie a lui Aman care se bucura de vărsarea sângelui nevinovat al iudeilor, pregătită pentru ziua următoare, în propria lui pieire, căci Dumnezeu i-a descoperit în chip minunat regelui răutatea lui Aman față de Mardoheu și de toți iudeii, și regele a poruncit să fie supus Aman aceleași pedepse pe care el o pregătise tuturor iudeilor, a poruncit să fie spânzurat (Estera 7). Să repete fiecare în sine sa acest adevăr nestrămutat: „Când mă supără (mă întristează) Domnul, îngăduind vreo nedreptate sau vreo pierdere, în cele din urmă ele mi se vor prefăce în bine”.

Dacă luna ar fi fost întotdeauna uniformă, având aceeași strălucire și același cerc și nu s-ar fi schimbat în fiecare zi, făcându-se mai mare sau mai mică, ci ar fi fost tot timpul lună plină, astronomii niciodată nu ar fi descoperit că ea își împrumută lumina de la soare. La fel aflăm și noi din felurite lipsuri și supărări că orice încercare ne este trimisă de Dumnezeu. Dacă cineva s-a îmbolnăvit, din această experiență va afla cât de prețioasă este sănătatea pentru om și cu câtă strictețe trebuie ea păzită, ceea ce niciodată nu ar fi aflat de nu s-ar fi îmbolnăvit deloc, căci atât de mare este nepăsarea noastră înăscută, că nu prețuim și nu

păzim ceea ce este bun, plăcut și folositor până când nu rămânem fără ele; abia atunci prețuim ceea ce am pierdut și ne pare rău.

De va răbda cineva o necinste, pricinuită de altcineva, abia atunci va afla din experiență cât de mult vatăcă (strică) păcatul cel greu numele cel bun și faima aproapelui. De va ajunge cineva sărac, abia atunci va înțelege cu adevărat cum s-a purtat el însuși cu cei săraci și cum trebuie, după porunca dumnezeiască a iubirii, să aibă grijă de toți, mai ales de cei săraci și neajutorați; de aceea va tăcea și, chibzuind toate cele spuse mai sus, cu smerenie se va încredința pe sine în toate voii lui Dumnezeu.

Însă eu nu cred că oricine își duce sarcina trebuie să tacă din deznădejde, să ne ferească Dumnezeu de deznădejde! De aceea, iubite frate întru Hristos, tu să grăiești, dar să grăiești din inimă, să grăiești lui Dumnezeu; să tacă limba ta, iar tu să te rogi cu mintea! Adâncește-te în lăuntrul tău și cugetă cu evlavie la tăcerea lui Iisus Hristos față de Pilat, a Preacuratei Fecioare Maria față de concetățenii ei necredincioși, a lui David față de potrivnicii lui.

De te va vorbi de rău cel mai cinstit și mai vrednic om: să taci; de te va ocări și te va ponegri cel josnic și netrebnic: iarăși să taci; de te va cleveti cel asemenea ție: și atunci să taci. Greu este să faci aceasta și dureros, dar foarte lăudabil, folositor și mântuitor; lasă-~~l~~ pe clevetitor, aleargă la Dumnezeu și mângâietorul tău și te roagă pentru potrivnicii tăi, asemenea lui David și cu cuvintele lui: *În loc să mă iubească, mă cleveteau,*

iar eu mă rugam. Pus-au împotriva mea rele în loc de bune și ură în locul iubirii mele (Psalmul 108, 3-4). Făcând astfel, prin tăcerea ta îi vei împlânzi pe potrivnicii tăi, iar prin rugăciune Îl vei milostivi pe Dumnezeu. Așadar, să taci și să te lași cu totul în voia lui Dumnezeu, având mereu în inima ta cuvintele lui David: „Tu, Doamne, (nu vrăjmașul meu) ești Cel ce m-ai lovit”.

PARTEA a 6-a

**Să răbdăm cu bărbăție ostenelele,
lipsurile și primejdiile pentru cinstea și slava
lui Dumnezeu și pentru mântuirea
aproapelui nostru**

Al șaselea semn al voii omenești, aflate în acord cu voia lui Dumnezeu, constă în faptul că, pentru cinstea lui Dumnezeu și împlinirea poruncilor Lui, este gata să ia asupra ei toate greutățile și lipsurile și să se supună fără frică primejdiilor, este gata să îndure tot ceea ce este dureros și greu de îndurat, nădăjduind cu tărie în Pronia lui Dumnezeu și în ajutorul Lui. Cât de mărinimos s-a arătat în această privință Sfântul Apostol Pavel: *eu m-am deprins să fiu îndestulat cu ceea ce am. Știu să fiu și smerit, știu să am și de prisos; în orice și în toate m-am învățat să fiu și sătul și flămând, și în belșug și în lipsă. Toate le pot întru Hristos, Cel care mă întărește* (Filipeni 4, 11-13).

Cu aceeași inimă mare și bărbătoasă a cântat de Dumnezeu insuflatul David: *cu Dumnezeul meu voi trece zidul* (Psalmul 17, 32). David, gata fiind spre nevoințe mai mari și mai grele, cu bucurie cântă lui Dumnezeu: *Tu ești lumina mea, Doamne! Doamne, luminează întunericul meu! Cu Tine mă voi arunca spre oștirea înarmată, Cu Dumnezeul meu voi doborî zidul. Căile Domnului sunt desăvârșite, Cuvântul Domnului e lămurit prin foc. Și scut este El tuturor celor ce nădăjduiesc în El; căci cine este Dumnezeu, dacă nu Domnul? Și cine este apărător, dacă nu Dumnezeul nostru? Dumnezeu este Cel ce mă încinge cu putere și calea cea dreaptă-mi arată* (2 Regi 22, 33).

David socotea a fi nimic osteneala de a merge asudând pe calea rânduită de Dumnezeu și, având mijlocul lui încins, după expresia apostolului Pavel (Efeseni 6, 14-16) cu adevărul, îmbrăcat fiind cu platoșa dreptății, încălțat cu dorința de a binevesti pacea și, mai mult decât toate, apărându-se cu credința în Hristos Domnul, Cel ce urma să vină, cu coiful mântuirii Lui, cu sabia duhovnicească a cuvântului lui Dumnezeu și, în sfârșit, cu rugăciunea, își dorea să meargă de bunăvoie pe calea rânduită lui. Fiecare dintre noi trebuie să cugete în sine însuși și să știe că Dumnezeu dorește ca el să fie răbdător în suferințe, curat și neîntinat în viața sa, să-i ierte din toată inima pe vrăjmașii săi, să gândească și să vorbească bine despre toți, atât timp cât ei nu îi sunt potrivnici și să zică: De ce să nu fiu în toate acestea de acord cu dorința

lui Dumnezeu? E drept că până acum samavolnicia mea mi-a fost o piedică în calea aceasta, parcă un zid de piatră ce m-a împiedicat să urmez viața plăcută lui Dumnezeu; dar din această clipă în care lumina harului a luminat sufletul meu, zidul acesta nu mă mai sperie și îl voi trece cu ușurință, căci toate le pot face cu puterea lui Hristos, Cel care mă întărește.

Oricine citește sau ascultă cu evlavie viețile și faptele sfinților plăcuți lui Dumnezeu, va repeta de multe ori cuvintele prorocului și regelui David: *Minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui, Dumnezeul lui Israel; Însuși va da putere și întărire poporului Său* (Psalmul 67, 36)! El este Veșnic, Cel ce întotdeauna a fost, este și nu va avea sfârșit, El dă putere și întărire poporului Său (tuturor celor ce trăiesc după poruncile Lui), El este binecuvântatul nostru Dumnezeu și Ziditor. Acestea le vedem împlinindu-se în chip vădit în persoanele sfinților apostoli, ale urmașilor lor și ale următorilor învățăturii lor.

Apostolii, aleși de Dumnezeu pentru propovăduirea numelui Domnului nostru Hristos, a învățăturii și a faptelor Lui mântuitoare pentru neamul omenesc, au avut o atât de mare îndrăzneală (neînfricare, bărbăție și credință) și au săvârșit fapte atât de minunate; câte ziduri ale minciunii, ale superstiției și ale nebuniei au trecut ei cu puterea adevărului și cu credința lor vie? Nimic nu a fost greu și de nebiruit pentru ei în lucrarea propovăduirii Evangheliei; într-un timp relativ scurt au înconjurat, zburând parcă

pe aripile serafimice ale iubirii dumnezeiești, toată lumea, cunoscută la acea dată. Întru ei s-au împlinit cuvintele prorocului Isaia: *cei ce nădăjduiesc întru Domnul vor înnoi puterea lor, le vor crește aripi ca ale vulturului; vor alerga și nu-și vor slei puterea, vor merge și nu se vor obosi* (Isaia 40, 31).

Având nădejde tare în Dumnezeu și încinși fiind cu împlinirea voii Lui, ca și cu un brâu, au înconjurat tot pământul fără frică, propovăduind tuturor neamurilor de sub cer Împărăția lui Dumnezeu, învățându-i cu convingere pe toți să creadă în Domnul nostru Iisus Hristos, disprețuind toate amenințările potrivnicilor lor. Așa cum cel istovit de sete spune: parcă mă arde un foc înlăuntru, așa li s-a părut inimilor apostolilor, că toată lumea ardea în foc; și de aceeași sete puternică de a mântui tot neamul omenesc au fost înflăcărate inimile iubitoare ale sfinților apostoli: *Marea nu poate stinge dragostea, nici râurile s-o potolească*, spune Cântarea Cântărilor (8, 7), adică nicio prigoană a vrăjmașilor nu îi poate potoli pe propovăduitori.

Cu o așa dragoste înflăcărată în inimile lor au alergat apostolii să binevestească „Evanghelia împărăției” pe tot pământul de la un capăt la altul; nu a existat popor, țară, oraș, nici așezare, nici loc, în care să nu fi propovăduit ei învățătura lui Hristos. Sfântul Apostol Pavel, acest vas ales al harului, plin de focul ce ardea neghina, a propovăduit învățătura evanghelică de la Ierusalim până la Iliria, și a străbătut toate ținuturile aflate între aceste hotare, aducând la

credința în Hristos foarte mulți păgâni, precum se vede din Epistola lui către romani: *nu voi cuteza să spun ceva din cele ce n-a săvârșit Hristos prin mine, spre ascultarea neamurilor, prin cuvânt și prin faptă, prin puterea semnelor și a minunilor, prin puterea Duhului Sfânt, așa încât de la Ierusalim și din ținuturile de primprejur până la Iliria, am împlinit propovăduirea Evangheliei lui Hristos, râvnind astfel să binevestesc acolo unde Hristos nu fusese numit, ca să nu zidesc pe temelie străină, ci precum este scris: „Căroră nu li s-a vestit despre El, aceia Îl vor vedea; și cei ce n-au auzit Îl vor înțelege”* (Romani 15, 18-21; comp.: Isaia 52, 15).

El a propovăduit învățătura lui Hristos tuturor popoarelor prin ținuturile căroră a trecut, și anume: romanilor, perșilor, parților, mezilor, indienilor, arabilor și pe toți oamenii pretutindeni i-a învățat adevărata credință (Vezi: Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia despre călătoriile Sfântului Pavel*). Un asemenea apostol a fost și Sfântul Andrei, cel întâi chemat, care, având în sine focul Duhului Sfânt, l-a propovăduit pe Începătorul mântuirii noastre Hristos în Bitinia și în toate țările învecinate cu Pontul Euxin (Marea Neagră și Marea Marmara), de asemenea în peninsula Crimeea și, prin deosebita Pronie a lui Dumnezeu, a ajuns și în Rusia, înălțând pe muntele Kievului o cruce, prorocind oarecum că și poporul rus urma să fie luminat cu sfânta credință.

Fiind înflăcărat de același foc al dragostei dumnezeiești și însetat de mântuirea sufletelor

omenești, Sfântul Apostol Toma, cel numit Geamănul din Paneada, cetatea Galileii, cel ce a pipăit rănilor lui Hristos după Învierea Lui, L-a propovăduit pe Hristos parților, mezilor, perșilor, hircanilor, bactriilor, brahmanilor (indienilor din secta lui Brahma) și țării Calamidia, unde a fost străpuns cu sulițele de necredincioși și a murit pentru Hristos. La fel și ceilalți apostoli, cuprinși de focul dragostei dumnezeiești, au răspândit cu râvnă credința în Hristos și întru ei s-a împlinit prorocia regelui David: *În tot pământul a ieșit vestirea* (propovăduirea) *lor, și la marginile lumii cuvintele lor* (cuvintele vieții veșnice) (Psalmul 18, 4).

Așa au căutat până la marginile pământului să-și potolească setea inimii lor care cerea mântuirea popoarelor prin aducerea lor la credința în Hristos, ca cei aduși la credință să se învrednicească a intra împreună cu ei în locașurile Tatălui Ceresc, gătite de Hristos, unde *nu vor mai flămânzi, nici nu vor mai înseta, nici nu va mai cădea soarele peste ei și nicio arșiță* (Apocalipsa 7, 14-16). Nu i-au împiedicat pe apostoli să săvârșească cele mai mari și slăvite nevoințe nici necazurile, nici primejdiile, nici prigoanele, nici ocările, nici rănilor, nici bătăile, nici foamea, nici golătatea, nici strâmtorările, nici chiar moartea pentru Hristos; nu i-au speriat nici cetele demonilor, călcați de ei în picioare, nici celelalte greutăți sau piedici, întâlnite de ei pe uscat, pe mare și în tot locul; toate pretutindeni le-au săvârșit în cinstea și spre slava

lui Dumnezeu cu bărbăție, întăriți de puterea Lui, netemându-se de nicio piedică sau osteneală. Astfel au trecut cu ușurință peste toate piedicile, întâlnite de ei în cale și toată lumea au câștigat-o pentru Hristos prin propovăduirea lor, după cum scrie prorocul Isaia: *toate marginile cele îndepărtate ale pământului vor vedea mântuirea Dumnezeului nostru* (Isaia 52, 10).

Împlinind cu toată inima lor voia lui Dumnezeu, s-au arătat nebiruiți în toate cursele puse împotriva lor și în toate nenorocirile, căci oricine Îl iubește pe Domnul cu toată inima și sufletul său și se lasă pe sine cu totul în voia Lui, are nădejde că va birui și va săvârși totul după cuvintele nemincinoase ale Domnului Iisus Hristos: *adevărat grăiesc vouă: Dacă veți avea credință în voi cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aici dincolo, și se va muta; și nimic nu va fi vouă cu neputință* (Matei 17, 20).

Cartea a III-a

*DESPRE ROADELE (FOLOASELE) VOII OMENEȘTI,
CE SE ÎNTEMEIAZĂ ÎN TOATE FAPTELE SALE
PE URMAREA VOII LUI DUMNEZEU*

CAPITOLUL ÎNTÂI

**Câtă liniște aduce sufletului acordul voii lui cu
voia lui Dumnezeu**

În cele 2 cărți anterioare am arătat acea cale pe care poate ajunge omul la cunoașterea voii lui Dumnezeu și la acordul voii sale proprii cu voia Domnului, iar în această carte vom arăta folosul ce vine din acordul voii omenești cu voia lui Dumnezeu.

PARTEA 1

Atât de milostiv și îndurat este Domnul în revărsarea peste noi a darurilor și bogățiilor Sale încât nu numai că a hotărât să ne îmbogățească în viața viitoare cu fericirea veșnică, dar, luând-o parcă înaintea timpului rânduit răsplătirii noastre veșnice, ne trimite și aici, în viața noastră vremelnică, pâinea

cea de toate zilele și ne poruncește s-o mâncăm, ca fiind o părticică din fericirea noastră viitoare, dorind să ne încurajeze prin aceasta și să întărească în noi nădejdea dobândirii veșnicelor bunătăți și să ne facă dornici de ele și gata de a le primi.

Așadar, nu ne uită Dumnezeu nici în această lume pământească, plină de tulburări și greutate și jalnică din pricina ticăloșiilor sale; nici aici nu suntem lipsiți și pregustăm oarecum cina cerească, trăind încă în această vale pământească a plângerii și găsim în ea o oarecare liniște și mângâiere, trimise de Cer. Pentru acestea nu trebuie din partea noastră mari cheltuieli; este de ajuns numai voia noastră, care să nu se împotrivească voii lui Dumnezeu. Iar în acest sens aducem câteva exemple:

Pe muntele Taborului Sfântul Apostol Petru a simțit în sine a sa o părticică sau o reflecție a fericirii cerești și, neputându-și stăpâni elanul, a glăsuț: *Învățătorule, bine este ca noi să fim aici; și să facem trei colibe: Ție una și lui Moise una și lui Ilie una*, căci din pricina uimirii nu știa ce spunea (Marcu 9, 5). O, Sfinte Petre, nu a venit încă vremea să guști aici fericirea deplină, ea îți va fi dăruită într-o altă lume, mai bună, dar nu acum!

Sfântul Ioan spune în Apocalipsa sa: *când Mielul* (Care a zis: Eu sunt Cel dintâi și Cel de pe urmă) *a deschis pecetea a șaptea, s-a făcut tăcere în cer, ca la o jumătate de ceas* (Apocalipsa 8, 1). După tâlcuirea Sfântului Grigorie, această tăcere arată lumea

lăuntrică sau liniștea sufletească a celor ce împlinesc aici, pe pământ, voia lui Dumnezeu așa cum o împlinesc în cer locuitorii cerești, de aceea, cei ce împlinesc întru totul voia lui Dumnezeu, ducând încă viață pământească, viețuiesc parcă în cer. Prorocul și regele David, istovit de viața cea lumească, plină de tulburări și nestatornică, a spus suspinând: *Cine-mi va da mie aripi ca de porumbel, ca să zbor și să mă odihnesc?* (Psalmul 54, 6)

Unde, totuși, putem găsi liniștea desăvârșită, dacă nu în Dumnezeu și în supunerea noastră față de voia Lui cea sfântă? Într-adevăr, numai această sfântă supunere față de voia lui Dumnezeu, însușită de noi în mod conștient, poate îndulci și liniști viața noastră de aici, fiindcă după dragostea de Dumnezeu nimic nu este mai de dorit ca împlinirea voii Lui celei sfinte: *Facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ* (Matei 6, 10). Dintre toate mijloacele care pot liniști sufletul nostru și voia lui, cel dintâi și cel mai sigur este să ne lăsăm cu totul, cu tot sufletul și cu toată inima în voia lui Dumnezeu spre a-I sluji Lui neîncetat și a împlini cu râvnă poruncile Lui.

Un astfel de om va afla în duhul său pace și liniște. Oricine dorește să zboare și să se odihnească împreună cu Sfântul Proroc și rege David, se poate înălța cu aceste aripi pe muntele cel mai înalt, deasupra tuturor tulburărilor și frământărilor lumești și poate săvârși fapte minunate și slăvite.

PARTEA a 2-a

Un scriitor demn de încredere pomeneste în scrisorile sale de un monah insuflat de Dumnezeu, ale cărui haine tămăduiau mulți bolnavi numai prin atingerea de ele; de aceea, monahul acesta era în mare cinste printre cei bolnavi, iar printre frații săi producea mare uimire și nedumerire datorită faptului că frații nu vedeau la el nevoințe ascetice (monahale) deosebite; ducea în mănăstire o viață asemănătoare cu viața celorlalți monahi și nu se deosebea cu nimic de ceilalți, nu își omora trupul prin nimic (de exemplu, prin post aspru, somn puțin, osteneli mari și așa mai departe), ci o singură rânduială împlinea cu strictete, anume că niciodată nu avea patimă (atracție puternică) față de nimic în afară numai de ceea ce voia Dumnezeu, adică tot ceea ce i se întâmpla, primea cu toată inima și pentru toate mulțumea lui Dumnezeu.

Odată, când tămăduia bolnavii fără medicamente, egumenul mănăstirii l-a întrebat care este pricina adevărată a tămăduirii bolnavilor îngrijiți de el. „Și eu însumi mă mir că le pot da sănătate, a răspuns monahul-doctor, și îmi este rușine că hainele mele au această putere, deoarece nici prin post, nici prin alte nevoințe monahale nu am meritat acest dar de la Dumnezeu și abia dacă mă compar cu ceilalți frați în această privință, dar în niciun caz nu îi întrec pe ceilalți”. „Cu adevărat așa este, a spus egumenul,

noi vedem că ești un om obișnuit și nu ai în tine nimic mai mult față de ceilalți”. Și a început egumenul mănăstirii a-l întreba mai în amănunt pe cel spovedit de el, dorind să afle mai bine și celelalte calități ale lui și voind să descopere însăși taina inimii lui.

La aceste întrebări ale egumenului, monahul cel iscusit în viața duhovnicească a spus: „Mi-am adus aminte de acel har, dat mie de Dumnezeu, datorită căruia tot timpul mă aflu în acord cu voia Lui, încât niciodată nu gândesc nimic care ar fi potrivit voii Lui dumnezeiești. Niciodată nu mă sperii de niciuna din întâmplările tulburătoare, ce îmi pot zdruncina mintea și îmi pot slăbi inima, de asemenea, nici întâmplările fericite nu mă îndulcesc până într-acolo încât să mă veselesc mai mult decât în celelalte zile ale vieții mele. Toate câte mi le trimite mâna lui Dumnezeu, le primesc la fel, atât pe cele fericite, cât și pe cele potrivnice și nu Îl rog pe Dumnezeu să se împlinească toate după dorința mea, ci doresc să se împlinească toate după voia Lui, adică așa cum se săvârșește ea în fapt. Astfel, nimic nu mă desfată în chip deosebit, nimic nu mă doboară prin tristețe, nici nu mă tulbură, nimic nu mă face fericit decât numai una și aceeași voie dumnezeiască. De aceea, în toate rugăciunile mele, fără deosebire, numai un singur lucru Îi cer lui Dumnezeu: ca să se săvârșească totdeauna voia Lui cu mine și cu toate fapăturile Lui”.

Egumenul mănăstirii s-a minunat foarte mult de toate acestea și, adresându-se monahului, l-a întrebat:

„Iubite frate, spune-mi, cum a fost cugetul tău ieri, în timpul incendiului, care a izbucnit la noi? Oare nu ai suferit împreună cu noi toți când omul acela rău a dat foc clădirilor noastre mănăstirești, când grajdurile vitelor și hambarul, în care au ars multe vite și grâne, au pierit cu totul?”. La această întrebare călugărul a răspuns: „Voiesc să aflu, sfinte părinte, că toată această pagubă a mănăstirii nu mi-a pricinuit nici cea mai mică întristare, pentru că eu am obiceiul să mulțumesc lui Dumnezeu pentru toate întâmplările, și pentru cele triste, și pentru cele fericite, și să primesc la fel și pe unele și pe celelalte și sunt încredințat că tot ceea ce ni se întâmplă, este îngăduit de Pronia lui Dumnezeu și este spre folosul nostru. De aceea nu mă îngrijesc, întrebându-mă dacă avem multe sau puține grâne și celelalte pentru hrana noastră, fiind ferm încredințat că Dumnezeu poate sătura pe fiecare dintre noi cu o singură firimitură ca și cum l-ar sătura cu o pâine întreagă. Și așa îmi petrec viața, vesel și binevoitor, fără nicio tulburare”.

Atunci egumenul a început să-l contrazică și să-i pună felurite întrebări spre a-l determina pe fratele să îi dezvăluie felul gândurilor lui și alcătuirea minții lui. Printre multele răspunsuri, date la întrebările egumenului, ascultă, iubite cititor, ce a răspuns monahul cel smerit: „Prin lăsarea mea zilnică în voia lui Dumnezeu am sporit atât de mult în supunerea față de ea încât, dacă aş afla (aş vedea) dinainte că Dumnezeu a hotărât neapărat să mă trimită în cele

mai de jos ale pământului (în iad), nici atunci nu m-aș împotrivi Lui, numai să știu precis că El voiește aceasta; totodată spun că, de mi-ar fi cu puțință să schimb această hotărâre (sentință) a lui Dumnezeu numai prin rostirea Rugăciunii Domnești „Tatăl nostru”, cu adevărat spun că nu aș îndrăzni (nu aș dori) să fac aceasta, ci mai tare m-aș ruga lui Dumnezeu să facă cu mine după voia Lui cea întru totul sfântă și dreaptă și să-mi dăruiască harul Său care mă poate întări în vecii vecilor să nu gândesc nimic potrivit voii Lui sfinte”.

Egumenul s-a îngrozit de un asemenea răspuns și parcă a încremenit, iar după o scurtă tăcere a amândurora i-a spus, în cele din urmă, monahului: „Mergi, iubite, mergi, părinte și împlinește cu sânguință ceea ce ai făgăduit lui Dumnezeu și mi-ai arătat mie. Tu ai găsit cerul în afara cerului și să înțelegi că un asemenea har nu este dăruit multora de Dumnezeu; nu mulți se găsesc din aceia pe care nimeni să nu-i poată tulbura sau întrista. Numai acela este apărat de ziduri tari și nebiruite, care totdeauna și în tot ce i se întâmplă în viață este în acord cu voia lui Dumnezeu, adică primește totul ca fiind trimis de Dumnezeu”.

PARTEA a 3-a

Despărțindu-se în pace de monahul cel împreună-viețuitor al obștii sale, egumenul, plin de cea mai mare uimire, a început a cugeta singur în

sinea sa: „Acum am aflat de unde are harul tămăduirii bolilor acest om pe care noi îl socoteam neînsemnat, pe care îl disprețuiam și îl luam în râs. O, cât de mult îl înalță harul Sfântului Duh pe cel ce își pune de acord în toate voia sa cu voia lui Dumnezeu și este, oare, cu putință ca Dumnezeu să osândească un asemenea om la chinurile veșnice? Nu, acest lucru nu i se potrivește bunătății nesfârșite a lui Dumnezeu! Prin aceasta sunt silit să recunosc că drumul, pe care acest om își duce viața sa, nu este nici lung, nici greu – dimpotrivă, este cel mai scurt și cel mai ușor drum spre dobândirea liniștii sufletești desăvârșite, căci nu are nevoie de mari nevoințe pustrnicești: nici de posturi aspre, nici de istoviri lungi prin neîncetate privegheri de nopți întregi fără somn – toate acestea sunt acoperite numai de dorința adevărată de a ne supune întru totul voii lui Dumnezeu.

Această dorință a noastră în fiecare zi trebuie s-o înnoim, s-o sprijinim și s-o întărim prin faptă ca să nu facem niciodată nimic după cugetul nostru, împotriva voii celei atotînțelepte și atotputernice a lui Dumnezeu. Sfântul Ioan Gură de Aur spune: voința (dorința) ne dă puterea de a birui totul așa cum ne-voința (ne-dorința) face ca totul să fie cu neputință pentru noi; ne-voința este singura cauză a neputințelor noastre. Cât de mare este puterea voinței, care ne face putincioși în tot ceea ce dorim și neputincioși în tot ceea ce nu dorim”.

Dar, dacă cineva ajunge dimineța prin rugăciune înaintea Domnului la această stare a

duhului și zice: „O, Doamne, Dumnezeuul meu, mă las cu totul în voia Ta cea bună și sunt gata să primesc tot ceea ce îmi trimiți; acum am înțeles în mod conștient și desăvârșit că fără povățuirea mea prin sfintele Tale porunci nimic bun nu pot face singur, de aceea Îți făgăduiesc că mă voi strădui din toate puterile mele să nu fac nimic împotriva voii Tale sfinte!”, și, în pofida acestei stări matinale bune a duhului său, același om în aceeași zi intră într-o casă necinstită (de exemplu, într-o cârciumă, într-o casă de jocuri de noroc, într-una de toleranță și așa mai departe) și ia parte la jocuri necinstite și la alte fărădelegi, făcându-se în chip nesăbuit vinovat față de Dumnezeu și de oameni, cum putem numi fapta unui asemenea om? Căci își bate joc de Dumnezeu și de oameni; cu o mână dăruiește, cum se spune, pâine, iar cu cealaltă șarpe (scorpie).

De aceea, a te lăsa smerit în voia lui Dumnezeu și, în același timp, a răpi averea altuia, a ponegri numele și cinstea altuia, a nutri de bunăvoie în tine invidie față de ceilalți, a nu te feri de mânie, ci mai mult a o stârni în tine sau în ceilalți sunt fapte ce exprimă batjocura față de Dumnezeu și deschiderea voită, liberă a ușilor inimii pentru intrarea liberă în inimă a tuturor dorințelor pătimase și a tuturor faptelor nelegiuite. Ce semne de iubire găsim în ele? Limba spune: „te iubesc”, dar, de fapt, primește din partea mea o palmă; sau „nu mă pot despărți de tine”, dar, cu prima ocazie, îți fac vânt de pe acest munte înalt în prăpastia adâncă; pe acela pe care l-am preamărit

îndelung cu vorbe de laudă, îl arunc acum în prăpastia cea fără fund.

Și în toate aceste fapte ale noastre, noi, fiind nepăsători (sau mai rău decât atât), ne scuzăm prin vorbe viclene, zicând: „Nu puteam face altfel!”. Unora ca aceștia Sfântul Ioan Gură de Aur le răspunde așa: „Nimeni nu se poate îndreptăți (scuza), zicând că ar fi vrut (să facă ceva bun), dar nu a putut, căci, fără discuție, nu a putut pentru că nu a vrut; cel ce voiește, dar nu poate, chipurile, să facă bine, să fie pedepsit ca și cel ce dorește răul, iar cel ce voiește binele cu adevărat și îl săvârșește, să-și ia răsplata pentru fapta sa, adică răsplata în Împărăția Cerurilor (care este în lăuntrul nostru: *împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru* a răspuns Hristos la întrebarea: *când va veni Împărăția lui Dumnezeu?*).

PARTEA a 4-a

Discuția, pomenită mai sus, a celor doi călugări este lesne de înțeles pentru oricine și, într-adevăr, oricine dintre noi trebuie să recunoască faptul că nimănui nu îi este închisă calea vieții spre dobândirea fericirii desăvârșite, pe care o aduc în suflet pacea și liniștea, aflate de noi în nădejdea tare și neclintită, ce o avem în Dumnezeu și în lăsarea desăvârșită a noastră și a împrejurărilor noastre în voia lui Dumnezeu. Nimănui nu îi este închisă ușa prin care să intre în acest Rai.

Cine își dorește în toate numai ceea ce dorește Dumnezeu, acela a intrat deja în Rai; de aici oamenii nu sunt izgoniți, fie că sunt de parte femeiască sau bărbătească, orice cin (stare, poziție socială) și vârstă ar avea. Totuși, în discuția pomenită a celor doi monahi se află *două idei principale* care slujesc la îndrumarea noastră și oricine le păstrează cu adevărat în inima sa, va primi de la Dumnezeu tot binele.

Prima idee: trebuie să credem fără îndoială și să ținem bine minte că tot ceea ce se întâmplă, în general, în lume și, în special, cu noi înșine, se datorează Proniei Dumnezeiești, care, îndreptând greșelile noastre, duce în cele din urmă totul spre desăvârșirea și fericirea noastră prin acele mijloace pe care Dumnezeu voiește să le folosească, după judecățile Lui cele negrăite și nepătrunse de noi.

Orice încălcare a legilor veșnice ale lui Dumnezeu este îndreptată și restaurată de Pronia Lui. Cât de frumos a vorbit despre acest lucru Seneca: „O cauză naște altă cauză și atrage după sine un șir lung de fenomene atât în ordinea generală a lumii cât și în viața separată a fiecărui om”. De aceea trebuie să avem curaj și multă răbdare, căci toate lucrurile și faptele omenesti se săvârșesc nu așa cum credem și presupunem noi, ci așa cum se produc ele în realitate.

Fiind trecători (slabi), răbdăm de la ceilalți tot niște lucruri trecătoare, neînsemnate (neplăcerile pricinuite de ceilalți sunt neînsemnate). Pentru ce să ne mâniem atât, de ce să cârtim? Suntem pregătiți pentru acestea:

să răbdăm orice înjosire, orice neorânduială în viață; chiar dacă natura noastră materială se folosește de trupul nostru, noi să rămânem bucuroși și bărbătoși în sufletul nostru nemuritor, cugetând și crezând cu tărie că nimic nu va pieri din ființa noastră duhovnicească, din ceea ce numim „eul” nostru.

A doua idee: suntem datori să facem tot ceea ce se află în sufletul nostru nemuritor și rațional, ceea ce cer rațiunea noastră sănătoasă, conștiința și inima noastră, lăsând toate celelalte, dinafară, în seama Proniei Dumnezeiești, adică: trebuie să fim mulțumiți cu soarta noastră (cu tot ceea ce ne dă Dumnezeu), să nu căutăm starea mai bună a celorlalți oameni, mai renumiți și mai bogați ca noi, și să nu invidiem pe nimeni. Această dispoziție a duhului ne aduce în suflet pace și liniște netulburată: acoperământul, așa-zis, al tuturor virtuților.

Niciodată nu vor dobândi acestea oamenii ce iubesc acele bunuri pierzătoare, grabnic-trecătoare, pe care le socotesc aparținând lor și dăinuind pentru totdeauna și pentru care cred că sunt cinstiți de toți. Ei nădăjduiesc mai mult în propriile lor succese decât în Pronia lui Dumnezeu, căreia se încredințează atât de puțin! Când li se întâmplă o nedreptate cât de mică, se descurajează, se întristează și își pierd nădejdea când, asemenea copiilor neînțelepți care își pierd jucăriile, își pierd și ei bunurile și mângâierile lor deșarte și trecătoare.

Și, dimpotrivă, omul care nu se laudă cu

câștigurile sale, nici nu se întristează când rămâne cu puține sau le pierde cu desăvârșire, niciodată nu își pierde curajul, încredințându-se cu tărie Proniei lui Dumnezeu și fiind apărat în inima sa de scutul tuturor virtuților, adică liniștea cea netulburată, stă cu bărbăție împotriva tuturor ispitelor și dorește numai ceea ce dorește Dumnezeu să facă cu el și pentru el.

CAPITOLUL AL DOILEA

Este cu putință ca cineva să nu aibă niciodată parte de necazuri? De necazuri și nenorociri are parte chiar și cel ce își pune voia sa în acord cu voia lui Dumnezeu

Solomon, acest adânc al înțelepciunii și al uimirii omenești, conștient a glăsuț: *Nicio nenorocire nu se întâmplă celui drept* (Pilde 12, 21), iar în altă traducere cugetarea aceasta este exprimată așa: „Pe cel drept nu îl întristează nicio nenorocire”. Înțeleptul rege vorbește aici de nenorocirile care îl lovesc pe omul bun împotriva voii lui, întâmplător, spunând parcă așa: răul, pe care îl săvârșim de bunăvoie (cum ar fi: căderea în păcat și celelalte rele), îl întristează pe orice om cinstit, îi umple inima de regret pentru ceea ce s-a săvârșit și i-o frânge de durere; însă acele nenorociri dinafară (cum ar fi: nefericirea, batjocurile, lipsa avuției, ponegrirea pe nedrept a cinstei și a vredniciei, vătămarea sănătății, moartea celor dragi) nu-l pot tulbura și întrista prea tare pe omul drept, căci asemenea încercări deseori el le socotește binefacerile și mila lui Dumnezeu față de sine, privindu-le ca pe intenția lui Dumnezeu de a-l învăța cu răbdarea și mulțumește lui Dumnezeu pentru ceea ce i-a trimis; căci omului înțelept fiecare nenorocire îi dă prilejul de a deveni mai atent (mai prudent) și devine pricina virtuții lui.

Faptul că omul drept primește cu bărbăție și bucurie în inimă orice rău ce i se întâmplă, îl are ca martor credincios pe Sfântul Apostol Pavel care zice: ***Umplutu-m-am de mângâiere! Cu tot necazul nostru, sunt covârșit de bucurie!*** (2 Corinteni 7, 4) „Mă bucur, zice el, nu numai în foamete și sete, nu numai în lanțuri, temnițe și răni, nu numai în nenorociri și strâmtorări și în tot necazul nostru, și nu numai că mă umplu de mângâiere, dar sunt covârșit de bucurie când sunt bătut cu toiege, când sunt bătut cu pietre, când se sfărâmă corabia și mă aflu în vârtoarea mării”.

Episcopul Martin de Tours mulți ani a fost ponegрит de Sever Sulpiciu (scriitor din veacul al IV-lea) și niciodată nu s-a mâniat pe el, niciodată nu s-a întristat măcar din pricina ponegririlor lui, rămânând totdeauna liniștit în sufletul său și neschimbat. Cu adevărat, pe omul drept nu îl tulbură nicio întâmplare potrivnică sau tristă. Sfântul Ioan Gură de Aur sprijină această cugetare, zicând: „Nimic nu este mai grav și mai trist decât a-L mânia pe Dumnezeu”; însă pe bărbatul înțelept (drept), slobod de acest păcat greu, nimic altceva nu-l mai poate întrista: nici necazul, nici clewetirea, nici alte neplăceri.

Așa cum o scânteie mică, aruncată în mare, se stinge imediat, așa și fiecare necaz, chiar și cel mai greu, de va ajunge în conștiința curată, nepătată, degrabă se va stinge și va pieri.”

Învățătorul Ioan Gură de Aur, dorind să înfățișeze iarăși același lucru cât mai clar înaintea

ochilor minții noastre, seamănă mintea noastră cu cerul văzut (bolta cerească), zicând: „Cerul este deasupra norilor de ploaie, dar când este acoperit de nori, pare întunecat și, de fapt este la fel de luminos cum era și înainte; așa suntem și noi când, în aparență, suferim, adică suntem cuprinși de tristețe, ca cerul acoperit de nori, dar nu ne pasă de aceasta (nu ne întristăm). Chiar de ni se întâmplă să suferim sau să ne întristăm din pricina neputinței omenești, totuși, cât de greu este acest lucru?”.

Fericitul Ambrozie spune: „Chiar de ar fi în suferințe (în osteneli) ceva usturător și dureros, care este durerea pe care să n-o poată birui și acoperi mintea cea plină de bărbăție?! Eu nu spun că marea nu este adâncă, din pricină că malurile ei sunt scunde, că cerul nu este limpede, din pricină că uneori este acoperit de nori, că pământul nu are putere de viață, pentru că nu are în anumite locuri vegetație, că ogoarele sunt neroditoare, pentru că nu răsare în unele locuri grâul”.

Tocmai așa să cugeți și despre rodirea (recolta) buneii conștiințe; ea se poate supune unei oarecare influențe a necazurilor grele, dar prin roadele vieții plăcute lui Dumnezeu, chiar de se întâmplă ceva potrivnic și amar, această influență se reduce și este biruită cu desăvârșire, așa cum o mână de neghină este acoperită de recolta bună a grâului. Așadar, nicio întâmplare tristă nu îl doboară pe cel drept prin tristețea cea peste măsură, căci el recunoaște necazul, dar nu se lasă în voia lui. Cerul este acoperit de nori

întunecați, dar nu se schimbă; neghina crește printre grâu, dar nu îl înăbușă. A nu ne întrista deloc în necazuri nu este omenește, dar a fi biruit de ele nu este vrednic de *vitejia bărbatului* (de această înaltă trăsătură a sufletului).

PARTEA 1

Nu numai înțelepciunea creștină cunoaște acea vitejie despre care am pomenit mai sus, ci această mărime de suflet a fost cunoscută și păgânilor din vechime. Horațiu descrie foarte bine tipul eroului său viteaz și înțelept prin următoarele trăsături: „Bărbatul viteaz își ține cu tărie făgăduințele sale și nu-și schimbă niciodată cuvântul dat; acestea reies clar din faptul că nici amenințările, nici lipsurile nu pot schimba făgăduința lui cea dreaptă sau starea conștiinței lui cu privire la un anumit lucru. El nu le schimbă nici de frica concetățenilor săi care îi poruncesc să săvârșească un lucru rău; nici amenințările tiranilor și nici chiar chinurile ce-i înfricoșează pe mulți oameni obișnuiți (slabi), nu urnesc mintea lui spre trădarea conștiinței și a făgăduinței lui. În zadar se ostenesc ei (tiranii) să-l încline spre dorințele lor, niciodată nu vor izbuti, căci el va sta drept și în atacurile lor va rămâne neclintit, ca un stâlp de piatră”.

Chiar dacă totul s-ar preface în praf, în nimic și însuși cerul s-ar nărui, nici sub această greutate

inima care nădăjduiește în Dumnezeu nu se va teme, pentru că nu niște făgăduințe deșarte întăresc această inimă, ci Însuși Dumnezeu, Care sălășluiește în chip nevăzut în ea și Care a spus tuturor prin gura prorocului și regelui David: *Nu vă atingeți de unșii Mei și nu vicleniți împotriva profeților Mei* (Psalmul 104, 15). Și, într-adevăr, *sufletele dreptilor sunt în mâna lui Dumnezeu și chinul nu se va atinge de ele* (Înțelepciunea lui Solomon 3, 1). La acestea prorocul Zaharia adaugă: *cel care se atinge de voi se atinge de lumina ochiului Lui* (al lui Dumnezeu)! (Zaharia 2, 12), iar Ioan, ucenicul cel iubit al lui Hristos, spune așa: *Știm că oricine e născut din Dumnezeu nu păcătuiește; ci cel ce s-a născut din Dumnezeu se păzește pe sine, și cel rău nu se atinge de el* (1 Ioan 5, 18), adică nu se atinge atât de tare încât să-l poată birui.

Regele asirian Sanherib a cucerit și a distrus toate cetățile iudaice (în vremea regelui Iezechia), însă Ierusalimul nu numai că nu l-a putut cuceri, dar nici măcar nu l-a putut asedia și nu a putut vedea acest oraș. În cartea prorocului Isaia scrie mai pe larg despre acestea; așa zice prorocul despre regele asirian: *Nu va intra în această cetate și nu va arunca nicio săgeată. Nu va porni împotriva ei cu scut și nu o va înconjura cu valuri. Pe calea pe care a venit se va întoarce și nu va intra în cetatea aceasta, zice Domnul* (Isaia 37, 33-34). La fel se întâmplă și cu oamenii temători de Dumnezeu. Bărbatul cel drept, având călăuze pentru pașii săi legea Domnului și voia Lui, rămâne nebiruit

din toate punctele de vedere; niciuna din întâmplările potrivnice nu îl biruie și nu îl doboară prin tristețea cea peste măsură, fie că boala îi rănește toate măduarele trupului său ori că îl lovesc nenumărate nenorociri, fiindcă dreptul, înălțându-și mintea și inima vitează către Dumnezeu, aleargă la El cu nădejde tare în ajutorul Lui și în toate greutățile își pune de acord dorințele sale cu voia lui Dumnezeu. Și de ce nu ar putea face așa? Căci are o inimă iubitoare, ale cărei îndemnuri către Binele Veșnic niciodată și cu niciun fel de lanțuri pătimase nu pot fi legate împotriva voinței lui dacă el voiește ca ele să ajungă în brațele veșnice ale voii lui Dumnezeu.

S-a păstrat (în analele bisericești) amintirea unui bărbat înțelept, mare și slăvit întru virtuți, căruia i s-a întâmplat un lucru foarte greu de povestit, iar el a proslăvit această întâmplare, zicând: Te salut cu bucurie, amărăciune grea și totodată plină de toată mila și binecuvântarea lui Dumnezeu! Tot așa s-a întâmplat și cu Socrate, care a primit cu cea mai mare bucurie otrava ce-i fusese pregătită. Același lucru s-a întâmplat cu Sfântul Apostol Andrei, care, atunci când a fost dus la răstignire, încă de departe a salutat Sfânta Cruce și, apropiindu-se de ea, cu bucurie a îmbrățișat-o și a sărutat-o. În același chip este prețuit gardul, care apără grădina, și este iubit pomul care aduce roade.

PARTEA a 2-a

Vei spune, iubite cititor, că despre acestea vorbim cu multă plăcere în școli, însă altfel procedăm acasă, când ne ciocnim în fapt cu neplăcerile; foamea, ponegrirea, pierderea averii, chinurile grele pricinuite de boli nu înveselesc pe nimeni, căci toate acestea îl lovesc puternic pe om, care ar fi mai tare ca fierul dacă nu l-ar doborî loviturile pomenite. Iartă-mă, iubite cititor, dar mi se pare că faci parte din rândul prietenilor care au încercat să-l mângâie pe dreptul Iov și căroră el le-a spus în față: multe asemenea lucruri am auzit, jalnici mângâietori îmi sunteți, prietenii mei! Ochiul meu varsă lacrimi înaintea lui Dumnezeu, varsă lacrimi, recunosc, și aceasta nu e o mângâiere; dar el varsă lacrimi înaintea Domnului: aceasta este adevărata veselie, iar Domnul nu Își va întoarce fața de la cel nevinovat și, dimpotrivă, de la cel necredincios nu va primi nici cel mai mare dar.

Ce altceva mai doriți? Mâna Domnului s-a atins de mine; dar mai bine să fiu bătut de mâna aceasta decât să primesc mângâieri de la altă mână. Dreapta Domnului numai prin atingere tămăduiește, iar prin biciuire nu boală dăruiește, ci sănătate, nu moarte, ci viață. Așa le-a răspuns Iov prietenilor săi și la fel se cuvine să-ți răspund și eu la argumentul pe care l-ai adus și totodată să-ți pun și ție o întrebare: dacă cineva te lovește la scrimă cu o mânășă de metal și

îți provoacă o rană sângeroasă, nu începi, oare, să-l învinuiești de acest lucru? Mâna lui ți-a provocat rana, dar, oare, poți aduce plângere înaintea judecătorului împotriva mâinii? Omul este cel ce te-a lovit.

Așa și Dumnezeu, mâna cu care biciuiește o acoperă cu o mânășă, uneori de piele, alteori de lemn, iar alteori de fier; astăzi te pedepsește prin foame, iar mâine prin defăimare; acum îngăduie acestui om să te nedreptățească, iar altă dată altuia, iar alteori te pedepsește prin cei ai casei, prin părinții sau frații tăi. Ce altceva mai voiești? Una și aceeași mână dumnezeiască biciuiește, dar nu la fel, ci diferit și te cercetează și te pedepsește prin ceilalți. De ce îi învinuiești pe ceilalți, zicând: omul acesta viclean din invidie mi-a făcut rău, hoțul și tâlharul acela mi-a adus o asemenea nenorocire, iar acest lingușitor mi-a luat cinstea, slava și averea? Ce tot spui, nerodule? De ce dai în judecată mânășă? Îndreaptă-ți atenția spre mâna lui Dumnezeu, care-ți trimite atât milele, cât și pedepsele sale. Toate acestea îți sunt trimise de Dumnezeu.

Adu-ți aminte de regele David, care nu s-a plâns de nenorocirile pricinuite lui și a tăcut, ținând bine minte că Dumnezeu a îngăduit să fie nedreptățit: *că Tu ești Cel ce m-ai făcut*. Solomon, vorbind despre zilele fericite și zilele nefericite, a spus: *În zi de fericire fii bucuros, iar în zi de nenorocire gândește-te că Dumnezeu a făcut și pe una și pe cealaltă, așa ca omul să nu descopere nimic din cele viitoare* (Ecclesiastul 7,

[14). De ce nu Îi suntem recunoscători lui Dumnezeu măcar atât cât Îi mulțumim doctorului nostru care ne-a făcut o operație reușită: „Excelent, domnule doctor!, Îi spunem. Chiar dacă m-a durut cât am răbdat tăieturile duminale, Îți sunt foarte recunoscător, căci nădăjduiesc că voi fi complet sănătos!”. Și îl laudăm pe doctorul acela, care, scoțând cu iscusință veninul șarpelui, știe să îl folosească în tămăduirea bolilor și ne minunăm de el.

De ce, totuși, nu primim cu bucurie nenorocirile și nedreptățile omenești, trimise de Dumnezeu cu scopul de a ne povățui și a ne îndrepta pe calea mântuirii? Să fie știut tuturor că înaintea lui Dumnezeu sunt vădite toate faptele noastre și El știe pentru ce trimite una sau alta chiar dacă noi nu știm; iar noi cântim în ascuns împotriva lui Dumnezeu, zicând: o, Doamne, cât de greu m-ai pedepsit, cât de tare mă apasă mâna Ta! Dimpotrivă, iubite creștin, aducând asemenea plângeri îndrăznețe înaintea lui Dumnezeu, greșești foarte mult; El nu este crud, nici mâna Lui nu este grea când te pedepsește; cuprinzând cu privirea Lui trecutul, prezentul și viitorul tău, El alege, Îți trimite, după mila Sa, tot ceea ce este mai bun pentru tine, chiar și moartea vieții tale pământești, însă sufletul tău este veșnic; și nu știi ce te va lovi în viitor din pricina micimii tale de suflet și a nerăbdării tale.

Dumnezeu dorește să te vindece, să fii tare în duh, iar ție ți se pare că El Îți gătește otravă aducătoare de moarte. După cuvântul înțeleptului: *niciodată cel*

drept nu se va clătina, iar cei nelegiuiți nu vor locui pământul (Pilde 10, 30). Dreptul este tare în sinea sa (în inima sa), unde nimic nu-l poate nici clătina, nici înfricoșa; el își păstrează duhul liniștit în toate necazurile care îl lovesc.

PARTEA a 3-a

Seneca (Lucius Annæus) îi face scumpului său prieten Lucilius următoarele urări: „Îți doresc totdeauna să fii vesel, totdeauna să ai bucurie în casa ta și nu va pleca din ea dacă va rămâne înlăuntrul tău. Nicio bucurie exterioară nu umple inima, ci deseori aduce plictiseală sau provoacă ceva trist, căci nu este statornică; să nu crezi că oricine este îndrăzneț, e vesel; cu adevărat vesel și mulțumit este numai cel ce are veselie în inimă, a cărui inimă este vitează, neînfricată și se înalță deasupra tuturor celor pământești”.

Cu adevărat așa este; inima fiecăruia dintre noi să năzuiască mai presus de toate cele pământești la Dumnezeu (binele suprem, veșnic), trăind în acord cu poruncile și voia Lui până acolo încât nimic din ceea ce ni se întâmplă să nu ne înfumureze, dar totodată nici să ne întristeze sau să ne doboare și adevărata noastră veselie va fi atunci propria conștiință lăuntrică, ce ne va spune că ne aflăm deasupra mângâierilor acestei lumi, că le călcăm în picioare. Și, de vom ajunge cu ajutorul lui Dumnezeu pe această treaptă a urcușului

nostru duhovnicesc către El, mila lui Dumnezeu ne va trimite în clipele amare ale încercării noastre puterea ei nebiruită spre a călca în picioare mângâierile acestei lumi și va rodi în inima noastră bucuria cea adevărată și neschimbată, în fața căreia mângâierile lumești și plăcerile păcătoase își descoperă toată nimicnicia, neputința și ticăloșia lor, ca unele ce sunt nevrednice de atenția omului înțelept și a creștinului adevărat.

Toate mângâierile și veseliile lumești desfată doar pe dinafară, nu sufletul omului, iar trupul omului, nefiind condus de suflet, îl coboară pe om până la asemănarea dobitocului celui fără de minte. Altfel vede omul înțelept desfătările și veseliile lumești (păgâne); despre aceasta mărturisește același Seneca, zicând: „Bucuria născută în duhul omului (în sine, adică în sufletul nemuritor), este tare și adevărată și crește (se mărește neîncetat) și rămâne chiar până la sfârșit (până la maturitate)”. Ia seama și înțelege întocmai cuvintele: „și rămâne chiar până la sfârșit”; sfârșit înseamnă aici capătul, finalul săvârșirii, atingerea plinătății desăvârșirii unei ființe, precum și apostolul Pavel a spus: *Până vom ajunge toți [...] la măsura vârstei deplinătății lui Hristos* (Efeseni 4, 13), ceea ce și însăși rațiunea înțelege, deoarece numai virtutea aduce bucuria neîncetată, veșnică, îndestulată; chiar de i se întâmplă ceva trist omului virtuos, nu îi pare diferită decât un nor care plutește mai jos de soare, dar care nu întunecă întru totul lumina zilei și strălucirea soarelui.

Acesta este chipul cel adevărat al inimii curate,
înfrânte și smerite, credincioase vocii lui Dumnezeu.
Căci, precum tăria cea înaltă a cerului, ce se află mai
presus de lună, are întindere luminoasă încontinuu și
nu este niciodată întunecată de nori, nici zdruncinată
de cutremur, nici tulburată de furtună, așa și mintea
omenească, lăsându-se cu bucurie călăuzită de voia
lui Dumnezeu, rămâne totdeauna în liniștea sufletului
blândă, luminoasă, prietenoasă cu ceilalți și iubitoare
de pace; nimic din ceea ce i se întâmplă nu o întristează.

Bărbatul drept nu va avea neîncetat nici bucurie,
nici tristețe; el va avea și zile fericite, și zile triste, ce
se vor schimba pe rând la dispoziția Proniei și nu se
va bucura întotdeauna de zilele nefericite; plăcută
și tainică este această unire a veseliei cu tristețea și
chiar dureros de puternică, fiindcă nu este altceva
decât numai pace și liniște lăuntrică, acordul minții
cu Pronia și al măreției duhovnicești cu blândețea
(emblema învățaturii lui Hristos).

Nimic din toate acestea nu au oamenii nechibzuiți
și răi: înlăuntrul lor luptă și se împotrivesc una alteia
felurite patimi, născute de ei înșiși, care stârnesc și
sporesc în mintea și inima lor cete și legiuni întregi
de gânduri triste și neplăcute; și, dimpotrivă, omul
bun, devotat în toate vocii lui Dumnezeu, chiar și
când se află în necaz, niciodată nu se plânge, nici nu
suspină, disprețuiește necazurile ce i se întâmplă și tot
răul înrădăcinat în cercul puterii sau activității lui, îl
îndreptează și îl acoperă cu sfatul cel bun și îl preface

astfel în bine și, în sfârșit, niciodată nu se plânge înaintea lui Dumnezeu de ceilalți care îi pricinuiesc necazuri.

În acestea se află liniștea și înălțimea duhovnicească a minții, dobândite prin petrecerea tăcută în viața virtuoaasă. În acestea se află cea mai mare și netulburată veselie a sufletelor drepte, pe care nicio nenorocire nu le poate lovi sau întrista, căci ceea ce a grăit Înțelepciunea în Sfânta Scriptură, se dobândește în fapt prin împlinirea blândă și smerită a voii lui Dumnezeu: cel ce mă ascultă va trăi în pace și liniște și de rele nu se va teme (Pilde 1, 33).

Acest lucru îl adevărește și fericitul Ambrozie, zicând: „Cel înțelept nu este doborât de bolile trupești (nu suferă din pricina lor) și nu se întristează când se află în necazuri, ci și în necazuri este liniștit și răbdător, căci pentru că nu în desfătărilor și mângâierile trupești se află fericirea, ci ea se dobândește numai prin conștiința curată și liberă de orice patimă”.

PARTEA a 4-a

Este cu neputință a spune că dreptii nu au parte de necazuri; ei simt durerea lor, căci nicio putere și nicio virtute nu pot curma suferința, doar că ei nu se sperie de ea, nu se descurajează din pricina ei, fiindcă duhul lor îi înalță mai presus de orice durere și îi face nebiruiți. Acest lucru l-a observat și filosoful roman

neca, spunând despre omul virtuos așa: „Omului n nu i se poate întâmpla nimic rău”; și, explicând recum că omului virtuos întâmplările potrivnice îi fac rău, spune: „Așa cum mulțimea râurilor, ce varsă în mare, nu schimbă gustul apei mării, așa și numeroasele necazuri pricinuite omului curajos (clintit), nu îi strică acestuia nici mintea, nici inima. este mereu statornic în ideile și faptele sale și tot ce este potrivit (socotindu-l a fi trimis sau îngăduit de) îl preface în cele din urmă într-un bine adevărat.

Tot ceea ce i se întâmplă în exterior, îl face mai ternic; nu spun că el nu ar simți toate acestea, însă biruie aceste simțăminte și rămâne totdeauna în letul său împăcat și mulțumit, într-un cuvânt, este i presus de orice i se întâmplă. Orice întâmplare privnică el o socotește practic un prilej pentru rumarea și desăvârșirea sa morală”. Asemenea bați au fost, într-adevăr: mult-pătimitorul Iov, ele și prorocul David, apostolul Pavel și mulți alții.

David a spus: „*de voi și umbla în mijlocul morții* ică, de mă voi muta în viața de după moarte), *nu voi teme de rele; că Tu cu mine ești, Doamne!* mp.: Psalmul 22, 4) Iar Pavel îi încuraja pe cei ce deau în Hristos prin cuvintele: *Dacă Dumnezeu e* *tru noi* (adică ne ajută nouă), *cine este împotriva* *istră?* (Romani 8, 31)

Sfântul Paulin milostivul, cel ce a fost episcopul lei în veacul al V-lea, a spus: „Dacă Dumnezeu ajută în lupta cu vrăjmașul, atunci și pânzele de anjen ne vor păzi mai bine decât zidurile de piatră

și, dimpotrivă, dacă Dumnezeu ne-a părăsit și nu este cu noi, atunci și cea mai fină pânză de păianjen va deveni o piedică mai tare decât cele mai tari ziduri în atingerea țelului nostru”, și spre a dovedi adevărul vorbelor sale a povestit următorul fapt: „Un preot din Nola, cu numele Felix, îi muștra pe păgâni pentru ticăloasa lor închinare la idoli; pentru aceasta păgânii îl asupreau rău și vroiau să îl omoare, însă el, fugind de prigoană, s-a ascuns de la fața lor într-un loc strâmt, aflat între două ziduri de piatră; într-unul din acele ziduri se afla o crăpătură, prin care preotul asuprit s-a strecurat și astfel a pierit din fața prigonitorilor. Deși prigonitorii au cercetat cu atenție acea crăpătură, astupată de pânza pe care păianjenul repede a refăcut-o, au ajuns la concluzia că nimeni nu a trecut prin ea, altfel pânza de păianjen ar fi fost ruptă și, prin urmare, au încetat prigoana”.

Adevărat s-a spus: *Strigat-au dreptii* (chematu-L-au prin rugăciune pe Domnul în ajutor) *și Domnul i-a auzit și din toate necazurile lor i-a izbăvit* (Psalmul 33, 16). Același lucru îl mărturisește regele David înaintea întregii lumi, zicând: *Căutat-am pe Domnul și m-a auzit și din toate necazurile mele m-a izbăvit* (Psalmul 33, 4). Pentru acestea și noi, împreună cu apostolul Pavel, pe care Dumnezeu l-a izbăvit în Asia de chinurile morții, să-I mulțumim Domnului, zicând: *Binecuvântat este Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Părintele îndurărilor și Dumnezeu al toată mângâierea, Cel ce ne mângâie pe noi în tot necazul nostru, ca să putem*

să mângâiem și noi pe cei care se află în tot necazul, prin mângâierea cu care noi înșine suntem mângâiați de Dumnezeu (2 Corinteni 1, 3-4; comp.: 1, 8-10).

Nicio întâmplare tristă nu-l poate birui pe cel drept, căci, așa cum nimeni nu se poate atinge de lumina ochilor lui Hristos decât numai cel căruia îi îngăduie Hristos, tot așa fără voia lui Dumnezeu nu i se poate smulge dreptului niciun fir de păr din capul lui (Luca 21, 18). Știind, așadar, că orice i se întâmplă, se întâmplă cu voia lui Dumnezeu, dreptul le întâmpină, rugându-se așa: *Facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ*", cu convingerea că tot ceea ce i se întâmplă este spre binele lui.

Pe acest temei prorocul Isaia, arătând numeroasele necazuri ce amenințau Ierusalimul și tot poporul iudeu din pricina căderii lor cumplite în păcat (a fărădelegilor obștești și a păcatelor săvârșite împotriva legii lui Dumnezeu, ce se înmulțiseră), a făgăduit în același timp pentru toți cei ce aveau conștiință bună, apărarea și bunăvoința lui Dumnezeu, zicând: *Fericit este omul drept, că el va mânca din rodul lucrurilor lui* (bune) (Isaia 3, 10). O, sfinte și slăvite prorocule, acestui om bun i-a murit soția și tu zici: fericit este el; aceluia i-a ars casa și tu zici: fericit este el; acela a răbdat cea mai mare nedreptate, ponegrire și tu zici: fericit este el; acela și-a îngropat toți copiii săi și tu zici tot: fericit este el, iar acel om bun a pierdut o avere imensă și tu iarăși zici: fericit este el; căci, după cât mi se pare, el însuși ar fi pierit de n-ar fi fost mai înainte lipsit de aurul și lucrurile sale prețioase!

Când pe Iacov l-a prins noaptea în drum spre Laban (viitorul său socru) și s-a întins să doarmă, pământul i-a fost așternut și și-a pus sub cap o piatră, luată tot de pe pământ; după cum vedeți, nu a avut nici așternut, nici adăpost deosebit, ci așa a adormit și a avut un vis minunat, în care a văzut o scară, sprijinită pe pământ, iar cu vârful ei atingea cerul; pe această scară se suiau și se pogorau îngerii lui Dumnezeu și Însuși Domnul S-a arătat în capul scării (Facerea 28, 11-13).

Să ne fie această vedenie asemănare și lămurire pentru toate *întâmplările*, aparent neplăcute, de care avem parte în viață; mulți dintre noi văd în ele piatra pusă sub cap, dar să știe că îi au în jurul lor pe îngerii care veghează asupra lor în chip nevăzut de ochii cei trupești și pe Însuși Dumnezeu, Care vede în fiecare clipă necazurile lor. Iată de ce nicio întâmplare tristă nu îi biruie pe cei ce au conștiința nepătată, inima curată și duhul smerit: *cel ce nădăjduiește în Domnul va fi îndestulat* (Pilde 28, 25).

PARTEA a 5-a

Irachie, unul dintre cei mai de seamă dregători ai Alexandriei (din sec. V după Nașterea lui Hristos), ne-a lăsat convorbirea sa cu Sfântul viețuitor al pustiei, Dorotei, care a trăit șaiszeci de ani în chip bineplăcut lui Dumnezeu în crăpătura unei stânci. „Odată l-am

vizitat pe Dorotei în pustie, spune Iraclie, iar el, printre altele, mi-a spus să cobor la izvorul ce se afla tot acolo, în pustie, și să scot apă. Eu m-am dus și, văzând în fântână un șarpe mare plutind, m-am întors degrabă la bătrân, speriat și cu ulciorul gol. Bătrânul a zâmbit, s-a uitat lung la mine și, dând din cap, a spus: «Dacă Dumnezeu i-ar îngădui diavolului să arunce șerpi în toate izvoarele (fântânile), nu ai mai scoate apă din niciun izvor?»

Apoi, ieșind din peșteră, a mers degrabă la același izvor, a umplut ulciorul cu apă, a închinat apa, făcând semnul crucii și a început să bea, zicându-mi: «Unde este crucea, de acolo fuge răutăciosul satana ca un neputincios». Cel ce nădăjduiește în Domnul este în afara primejdiei, este ca un leu fără frică; nicio nenorocire nu îl biruiește pe cel drept, chiar dacă poate fi amară pentru inima lui (comp.: Pilde 28, 25; 12, 21). Am observat mai sus că nenorocirea care îl lovește pe cel drept, chiar dacă îl amărăște, totuși nu îl biruiește, adică omul lui lăuntric, „eul” lui rămâne mereu liniștit și mai mult se întărește. Se cere că cele spuse aici prin cuvinte să le dovedim prin fapte.

În acest sens Sfântul Ioan Gură de Aur ne înfățișează două mărturii clare. Prima este aceasta: când trupul nostru este împresurat de felurite boli (de tot felul de dureri), deseori se întâmplă ca o durere să o înăbușe pe alta, adică să facă așa încât cea din urmă să nu fie simțită. De exemplu, un om care are un deget vătămat și totodată suferă de durere de cap

și de durere în stomac, durerea degetului nu o mai bagă în seamă, nu o mai simte din pricina celorlalte dureri mai puternice, ci se plânge cu amar medicului sau prietenilor de durerea puternică de cap și de cea din stomac.

Așa să faci, spune Sfântul Ioan Gură de Aur, și tu, cel ce suferi din pricina lipsei bogăției (a banilor și a avuției), din pricina ponegririi de către ceilalți a cinstei, a bunului tău nume sau a cinului și a demnității tale cetățenești: să trezești în tine durerea cea grea pentru păcatele tale și să suspini din adâncul sufletului, gândindu-te la cât a suferit pentru păcatele tale Hristos, Răscumpărătorul tău; să-ți închipui cât mai viu în minte cum L-au bătut, legat de stâlpul judecății, cum L-au târât, vlăguit de suferințele trupesti și sufletești, pe străzile Ierusalimului către Golgota, cum L-au pironit pe Cruce, câte batjocuri, ocări și ponegriri a răbdat, chiar pe Cruce fiind, însăși moartea cea chinuitoare, iar totodată să înțelegi și pedeapsa ta viitoare, ce va fi pe măsura păcatelor tale, adică a încălcărilor poruncilor lui Dumnezeu.

Această grea durere a ta pentru păcate, de o vei simți cât mai adânc, îți va înlesni și îți va înăbuși orice suferință venită dinafară. În acest sens le-a spus și Mântuitorul Hristos următorilor Săi: *„Nu vă temeți de cei ce ucid trupul (de suferințele trupesti și de moarte, care ucid trupul), iar sufletul nu pot să-l ucidă; temeți-vă mai curând de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheena (Matei 10, 28).*

A doua mărturie, Sfântul Ioan Gură de Aur o ia din medicină și spune: orice plasture se aplică nu pe partea sănătoasă a trupului, care nu are nevoie de tămăduire, ci se aplică pe partea vătămată; *alifia pentru ochi* sau *medicamentul lichid pentru comprese* sunt folositoare pentru tămăduirea pupilelor, nu a umerilor; medicamentele lichide (băuturile medicinale) tămăduiesc stomacul; alifia medicinală se pune pe rană (pe bubă), nu pe alături; tot așa, nici supărările (durerile) noastre, pricinuite fie de pierderea aurului sau de ponegrirea cinstei noastre sau de boala cea îndelungată sau de altă nenorocire, nu pot fi înlăturate nici de tristețea cea ucigătoare pentru sănătatea noastră, nici de lacrimi, nici de strigătele de durere, care nu aduc folos, pentru că în ele nu vom găsi nici cea mai mică bucurie, prin ele nu putem aduce înapoi nici bogăția, nici cinstea, nici sănătatea, ci mai mult vom înmulți răul și durerea pricinuite; aceasta pentru că tristețea și durerea nu sunt pentru aceste pierderi sau suferințe niște leacuri adevărate; ele (tristețea și durerea) sunt bune doar pentru tămăduirea păcatului.

— Spre povățuirea noastră Sfântul Ioan Gură de Aur aduce multe exemple, zicând: de este cineva pedepsit prin confiscarea averii, se întristează, dar întristarea lui nu-i va schimba pedeapsa; de și-a pierdut cineva fiul: suferă pentru el, dar prin aceasta nu-l poate învia; de este bătut cineva, suferă cumplit, însă rușinea pricinuită lui nu se mai șterge; de este

cineva lovit de boală grea: se chinuie, dar suferința lui nu îi aduce sănătatea înapoi, ci mai mult o zdruncină. Ia seama bine că niciuneia dintre persoanele pomenite nu i-a adus tristețea niciun folos, ci mai mult i-a sporit suferința.

Și, dimpotrivă, de *a greșit* cineva și se căiește, suferă pentru căderea sa morală și își mărturisește păcatul înaintea Domnului: prin acestea va nimici păcatul, își va plăti datoria. Acest lucru îl mărturisește Sfântul Apostol Pavel, zicând: *v-ați întristat după Dumnezeu, ca să nu fiți întru nimic păgubiți de către noi. Căci întristarea cea după Dumnezeu aduce pocăință spre mântuire, fără părere de rău; iar întristarea lumii* (adică pentru pierderile și supărările lumești) *aduce moarte* (2 Corinteni 7, 9-10). Prin urmare, *tristețea poate fi și leac adevărat, și otravă* aducătoare de moarte, de aceea trebuie să o folosim cu dreaptă socoteală. În încheiere, de o mie de ori vă repet: nicio nenorocire nu îl biruiește pe cel drept!

CAPITOLUL AL TREILEA

Acordul dintre voia omului și voia lui Dumnezeu este jertfă bineplăcută lui Dumnezeu

Noi credem și mărturisim că aducerea jertfei celei fără de sânge (săvârșită la Liturghie) a Mielului lui Dumnezeu, a Domnului Hristos sub forma pâinii și a vinului este jertfa cea bineplăcută lui Dumnezeu, adusă Lui de către noi, adică prin participarea noastră la această tainică și dumnezeiască slujbă ne aducem cu totul pe noi înșine ca jertfă Domnului nostru, prin urmare, și voia noastră o supunem în toate voii Lui dumnezeiești.

Fericitul Ieronim a exprimat foarte bine acest lucru în scrisoarea sa către Lucaniu, zicând: a jertfi aurul este specific oamenilor începători, încă nedesăvârșiți (ceea ce au făcut Socrate, Antisten și alți iubitori ai înțelepciunii), însă lucrarea specifică creștinului constă în a se aduce pe sine jertfă lui Dumnezeu și Răscumpărătorului său, Domnului Hristos, adică în a-și închina toată viața sa împlinirii necondiționate a voii lui Dumnezeu. Acela I-a dat totul lui Dumnezeu, care I s-a adus pe sine însuși jertfă, lepădându-se de voia sa, de mândria sa și de celelalte patimi; doar aceasta și cere Dumnezeu de la noi când zice: Fiul Meu, dă-mi Mie inima ta și ochii tăi să păzească toate căile Mele". Atunci să fii încredințat că Ți vei da totul lui Dumnezeu, când Ți vei da inima ta (adică pe tine însuți).

PARTEA 1

Aducerea voii noastre ca jertfă lui Dumnezeu va fi bineplăcută Lui numai cu condiția ca cel ce aduce această jertfă să rămână în harul Lui, adică să ducă după putere o viață fără de păcat, îndreptând-o prin pocăință neîncetată. Sfântul Vasile, tâlcuind cuvintele primului verset al Psalmului 28: ***Aduceți Domnului, fii ai lui Dumnezeu*** (adică fii după harul lui Dumnezeu), ***aduceți Domnului mieii oilor*** (ca jertfă lui Dumnezeu), spune: „Până să începi a săvârși aducerea jertfei tale înaintea lui Dumnezeu, cercetează-te cu atenție pe tine însuși și vezi dacă faci parte dintre fiii cei după har ai lui Dumnezeu și, dacă ești, într-adevăr, fiu al harului, adu darul tău la altar, căci numai în acest caz va fi jertfa ta bineplăcută lui Dumnezeu și să plângi din inimă de te va muștra conștiința ta pentru nedreptate (pentru păcat) și să depui toată strădania și să iei hotărârea fermă de a te feri de căderea în păcat, din pricina căreia se ia de la tine mila lui Dumnezeu și așa să-ți ceri iertare de la Dumnezeu, căci ***inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi*** (Psalmul 50, 18).

„Nimic nu mi-aș dori decât numai să am posibilitatea să mă ofer cu totul pe mine însumi Celui Căruia Îi sunt dator și astfel să devin rob de bunăvoie față de Dumnezeu”, spune psalmistul. Unii jertfesc în sfintele biserici ceară pentru lumânări sau untdelemn pentru arderea candelilor, dar și acesta este un vot

bănesc, de aceea nu este de ajuns și nu este o virtute deosebită.

Alții făgăduiesc înaintea lui Dumnezeu să se înfrâneze de la vin și mai ales de la beție, iar alții dau milostenie bogată celor săraci și nevoiași; aceasta este, într-adevăr, o jertfă de mare preț, dar care nu întrece celelalte făgăduințe, căci cu ce vor ajuta săracii (nevoiașii) la mântuirea sufletului tău? Dumnezeu nu are ca țel milostenia ta, ci țelul Lui este să răscumpere sufletul tău (să-l abată de la fapte rele, să-l răscumpere din ele și să-l îndrepteze pe calea virtuții). Așadar, adu-I în dar ceea ce El a răscumpărat, adu-I sufletul tău! De mă vei întreba: cum să aduc sufletul meu, care se află în puterea Lui?, ascultă: adu sufletul tău, adică pe tine însuți, prin firea ta bună, prin gândurile tale curate, prin faptele tale bune și folositoare.

Așa au fost aduși lui Dumnezeu Samuel de către mama lui, proorocița Ana, Domnul Hristos de către Preasfânta Fecioară, Ioan Botezătorul, Grigorie de Nazianz și alții au fost aduși lui Dumnezeu de către părinții lor și au ajuns la vârsta bărbaților slăviți, desăvârșiți. Dacă este atât de folositor să aduci (să închini) lui Dumnezeu alte persoane, cât de folositor va fi să te închini lui Dumnezeu pe tine însuți? Regele David a împlinit cu desăvârșire acest lucru, punându-se în slujba lui Dumnezeu prin cuvintele rugăciunii: *De bunăvoie voi jertfi ție, adică cu toată inima Îți voi aduce jertfe; lăuda-voi numele Tău, Doamne, că este bun* (Psalmul 53, 6).

Și nouă înșine ne place, și chiar foarte mult, când cineva este gata de bunăvoie să stea tot timpul la dispoziția noastră. Cândva numeroșii admiratori ai lui Socrate i-au adus acestuia din belșugul avuțiilor lor multe daruri prețioase, însă unul dintre ucenici, Eschin, fiind foarte lipsit (sărac), venind la el, i-a spus:

- „Eu nu am nimic ca să-ți pot aduce în dar așa încât să fie vrednic de tine, de aceea mă socotesc *sărac*; singurul dar, pe care îl am, este acesta: mă pun pe mine însumi în slujba ta și, oricum ar fi acest dar al meu, tu să judeci că ceilalți îți aduc daruri din *prisosul lor* (din ceea ce au ei în plus și nu le trebuie), iar lor le-a rămas mai mult, însă eu îți dăruiesc tot ce am și fie ca ofranda mea să-ți placă!”

- „Într-adevăr, tu mi-ai adus darul cel mai mare și mai prețios, i-a răspuns Socrate doar că te socotești pe tine însuți de mic preț; totuși, eu mă voi strădui și voi face tot posibilul să te înapoiez pe tine însuți mult mai bun decât te-am primit”.

Prin ofranda inimii sale, Eschin l-a întrecut astfel chiar și pe Alcibiade, ce avea aceeași inimă ca și el prin talanții ei și a covârșit toate darurile bogate ale tinerilor înstăriți. Se cuvine să îndreptăm spre acest lucru atenția noastră și să vedem cum poate mintea *sănătoasă* (adânc-cugetătoare) să scoată din cea mai mare sărăcie cea mai mare bogăție! Un lucru este prețuit nu pentru că este adus în piață la vânzare, ci pentru râvna și bunăvoirea cu care este adus în dar.

Cea mai mare jertfă Îi aduce lui Dumnezeu, mai bine zis totul Îi aduce ca jertfă cel ce Îi aduce zi de zi

toată voia sa (adică supune voia sa voii dumnezeiești) și face așa zi de zi nu numai o dată sau de două ori, ci de nenumărate ori (de câte ori îi cer împrejurările), mai ales atunci când se vede împresurat de felurite momeli ori necazuri, când se află în cea mai mare sărăcie sau chiar când se întâmplă totul după dorința lui, mai ales atunci trebuie să alerge la Dumnezeu în rugăciune, zicând: „O, Doamne, Dumnezeul meu, eu mă aduc pe mine tot ca jertfă înaintea Ta, fie peste mine bunăvoirea Ta: facă-se voia Ta!”.

Această jertfă adusă lui Dumnezeu ne aduce și nouă în necazurile noastre: răbdare, iar în bucuriile și mângâierile noastre: înțelepciune și cumpătate. Jertfa aceasta, în atacurile rele îndreptate împotriva noastră, potolește întristarea noastră, înfrânează buzele noastre de la cârtirea împotriva lui Dumnezeu, alungă de la noi nerăbdarea și tot ea înmulțește plata pentru faptele noastre bune și mai mult decât toate atrage asupra noastră mila lui Dumnezeu. Într-un cuvânt, este scutul nostru cel nebiruit împotriva tuturor nenorocirilor, necazurilor și ispitelor.

PARTEA a 2-a

Propunându-ne tuturor să alergăm la Dumnezeu în orice împrejurare și să ne lăsăm în voia Lui cea sfântă, cum am arătat mai sus, unul dintre învățătorii Bisericii cugetă astfel: eu nu am nimic mai mult decât numai două monede mici (doi bani), adică trupul și

sufletul sau, mai bine zis, am numai o monedă, adică voința mea; să nu o pun, oare, la dispoziția Celui ce m-a îmbogățit pe mine, netrebnicul, cu atât de mari binefaceri, încât cu prețul vieții Sale pământești, al chinurilor Sale m-a răscumpărat din robia păcatului?

Iar de nu aş voi să mă supun cu totul voii Lui sfinte și dispozițiilor ei după ce El m-a răscumpărat, cu ce ochi, cu ce inimă și conștiință voi sta înaintea feței milostive a Dumnezeuului nostru? Sfântul Ioan Gură de Aur, vorbind despre faptul că Sfântul Apostol Pavel se aducea în fiecare zi pe sine jertfă lui Dumnezeu (prin acele osteneli și chinuri, ce le răbda de dragul propovăduirii evanghelice), a spus: „Abel a adus o jertfă ce a fost mai plăcută lui Dumnezeu decât jertfa lui Cain, dar, de vom compara jertfa lui Pavel cu jertfa lui Abel, cu atât mai presus și mai cinstită va fi jertfa lui Pavel decât cea a lui Abel pe cât de departe este cerul de pământ, căci Pavel l-a adus lui Dumnezeu ca jertfă nu oi și viței, ci pe sine însuși de nenumărate ori pe zi s-a adus ca jertfă, și aceasta încă nu i-a fost de ajuns, ci pe lângă aceasta s-a străduit odată cu sine să-I închine lui Dumnezeu toată lumea”.

În vremea lui Dioclețian, Epictet preotul și Astion monahul (a căror pomenire se face pe 8 iulie) duceau o viață cucernică în răsărit¹⁵ și în timpul prigoanelor asupra creștinilor au fost prinși și închiși în temniță

¹⁵ Sfinții Epictet și Astion – Cei mai vechi martiri din România, ale căror moaște au fost descoperite în anul 2001, iar canonizarea lor ca sfinți a avut loc în 1992. (n. trad.)

de Latronianus, guvernatorul Halmyrisului¹⁶ (guvernatorul din Halmyris). Atunci Epictet i-a spus lui Astion: „Iubite Astion, mâine, când ne vor duce înaintea judecătorului și el ne va întreba despre nume, patrie și părinți, vom răspunde un singur lucru: noi suntem creștini, acestea sunt numele, neamul și patria noastră. De va voi Dumnezeu să pătimim pentru Hristos, în vremea chinurilor să nu arătăm călăilor nimic altceva decât numai să ne rugăm lui Dumnezeu, zicând: Doamne Iisuse, făcă-se voia Ta cu noi”.

În ziua următoare de dimineată în mijlocul cetății s-a construit un tribunal obștesc, la care au fost aduși Epictet și Astion, învinuiți de faptul că erau creștini. Judecătorul, așezându-se în fotoliul său în prezența poporului, i-a întrebat pe acuzați: „De unde sunteți de neam, cum vă numiți și ce patrie aveți?”. La întrebarea pusă Epictet a răspuns: „Noi suntem creștini și suntem născuți din părinți creștini”. „Nu aceasta vă întreb, a spus Latronianus, știu deja învățătura voastră de credință, spuneți-mi numele voastre”. Și sfinții mucenici i-au răspuns iarăși: „Noi suntem creștini și numai Domnului nostru Iisus Hristos ne închinăm, iar de idoli ne scârbim”.

Auzind acestea, judecătorul s-a mâniat foarte și a poruncit să fie dezbrăcați și bătuți fără milă vreme îndelungată. Mucenicii, înroșiți de sângele nenumăratelor răni pricinuite de bătăi, au ridicat

¹⁶ Halmyris – sau Almyris este o localitate antică situată între Murighiol și Dunavat, județul Tulcea. La mănăstirea Halmyris din Tulcea sunt adăpostite moaștele sfinților dobrogeni Epictet și Astion. (n. trad.)

ochii la cer și cu glas tare s-au rugat, zicând: „Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeuul nostru! Facă-se voia Ta cu noi!”. În vremea aceasta Latronianus râdea ironic și îi muștra pe sfinții mucenici, zicând: „Unde este apărătorul vostru, căruia îi cereți ajutor? Să vină acum în ajutorul vostru și să vă ia din mâinile mele!”.

Însă sfinții mucenici au strigat iarăși: „Noi suntem creștini, facă-se voia Dumnezeuului nostru cu noi”. Atunci tiranul s-a înfuriat și mai tare și a poruncit să fie spânzurați tot acolo, iar trupurile lor să fie sfâșiate fără milă cu gheare de fier (unelte cu cârlige de fier asemănătoare ghearelor). Cu toate acestea, nici acum tiranul nu a scos din gurile mucenicilor alte cuvinte în afară de cele dinainte: „Noi suntem creștini, o, tiranule Latronianus, facă-se cu noi voia Dumnezeuului nostru”; așadar, judecătorul, socotind o rușine pentru sine a fi biruit de mucenici, a poruncit să fie arși cu făclii aprinse, însă nici atunci nimic altceva nu a auzit de la ei decât numai cuvintele: „Noi suntem creștini, facă-se cu noi voia Domnului Dumnezeuului nostru”. Apoi, răbdând aceste chinuri, sfinții au fost duși înapoi în temniță.

La această priveliște tristă a fost martor unul dintre păgâni, cu numele Vigilantius; el a stat aproape de judecător și, auzind cuvintele repetate des de sfinții mucenici: „Noi suntem creștini, facă-se cu noi voia Domnului Dumnezeuului nostru”, cugetând în sine sa, a ajuns la concluzia că în cuvintele acestea se află o putere minunată, neînțeleasă, care ușurează

sau înlătură cu totul orice durere, chiar și pe cea produsă de cele mai mari și mai chinuitoare suplicii (făcute prin tăiere, ardere și așa mai departe) și nu te lasă să simți acțiunea lor dureroasă. De aceea, a început să aibă aceleași cuvinte în mintea sa și să le repete neîncetat, socotindu-le un mijloc ocrotitor și atotputernic împotriva oricărui rău și oricărei nevoi; fie că mergea undeva, fie că era acasă, șezând și umblând, culcându-se și sculându-se din somn, nimic altceva nu avea în minte decât numai aceste cuvinte: „Noi suntem creștini, facă-se cu noi voia Dumnezeului nostru”.

Trei zile a petrecut Vigilantius, deprinzându-se cu acest lucru cu ajutorul lui Dumnezeu. În ziua a patra, îndemnat de puterea nevăzută a lui Dumnezeu, a început a glăsuși înaintea tuturor și a zice: „Eu sunt creștin (ca și cum s-ar fi adresat judecătorului), o, tiranule Latronianus, facă-se cu mine voia Dumnezeului meu”. Apoi a mers în temnița aceea, în care se aflau închiși sfinții mucenici creștini, unde a și primit sfântul botez cu toți cei ai casei sale (probabil de la Epictet). Iar mai târziu, când sfinților mucenici li s-au tăiat capetele pentru mărturisirea lui Hristos, el, din recunoștință pentru îndrumătorii săi cei întru Hristos, a îngropat cu cinste trupurile lor martirice.

Dar să ne întoarcem la istoria chinurilor lui Epictet și Astion. În ziua de după primul lor interogatoriu, săvârșit de judecătorul Latronianus, tot la porunca lui au fost duși înaintea adunării obștești spre a fi

ispitiți și mai mult. Judecătorul, purtându-se acum ca o vulpe, cu dezmierdare vicleană i-a întrebat pe sfinții mucenici: „Ei bine, îi cinstiți pe zeii neamului nostru sau rămâneți și acum în nebunia voastră?”. La această întrebare Sfântul Epictet a răspuns: „În zadar te ostenești, Latronianus, noi sperietorile iadului nu le cinstim; mai degrabă ne poți lipsi de sănătate și de viață decât de mărturisirea lui Hristos, Dumnezeuul nostru; de o mie de ori am spus și nu vom înceta a glăsui în auzul tuturor: noi suntem creștini, facă-se cu noi voia Dumnezeuului nostru”.

La aceste cuvinte tiranul a început a clocoti de mânie și, răcnind ca un leu, a strigat la slugile sale: „Aduceți aici în clipa aceasta sare și oțetul cel mai tare! Să știe acești necredincioși că ei au deja răni, iar voi să nu cruțați eforturile voastre și să ungeți măduarele lor rănite cu sare și oțet”. În toate acestea sfinții mucenici nu au rostit niciun cuvânt împotriva mărturisirii lor de credință, ci au spus: „Noi suntem creștini, facă-se cu noi voia lui Dumnezeu”. În toate chinurile rămânând nevătămați, au fost iarăși închiși în temniță, iar după treizeci de zile iarăși au fost duși la judecată, fiind complet sănătoși. Acolo le-au zdrobit gura și dinții cu pietrele și i-au bătut crunt cu vergile¹⁷, iar ei tot unul și același lucru glăsuiau în auzul poporului: „Doamne, Dumnezeuul nostru, fie voia Ta cu noi” și acestea s-au repetat de multe ori până când s-a rostit, în cele din urmă, sentința, ce i-a osândit la moarte prin tăierea capului.

¹⁷ Loviturile date cu aceste vergi din lemn de frasin au fost atât de puternice, încât pe oasele moaștelor celor doi sfinți s-au descoperit așchii din lemnul cu care au fost bătuți. (n. trad.)

Fiind duși la locul caznei în afara cetății, sfinții mucenici se întăreau unul pe altul în răbdare și cu tot sufletul îl laudau pe Domnul, glăsuind: „Lăudați numele Domnului, că s-a împlinit întru noi voia Lui dumnezeiască”, și, ajungând la locul pedepsirii, au cântat cântarea celor trei tineri din Babilon: *Binecuvântat ești, Doamne Dumnezeuul părinților noștri, și lădat și preaslăvit este numele Tău în veci. Că drept ești în toate câte ai făcut nouă, și toate lucrurile Tale sunt adevărate, și drepte căile Tale și toate judecățile Tale adevărate* (v. 2-3); „Îți mulțumim Ție că nu voia omului, ci voia Ta s-a săvârșit tot timpul întru noi”.

Și în clipa aceea, când trebuia să li se taie capetele, a apărut între ei o ceartă vrednică de laudă, voind fiecare a avea cinstea și întâietatea de a-și pleca cel dintâi capul sub sabie; Epictet era deja bătrân și încărunțit, având șaiszeci de ani¹⁸, și și-a arătat acordul în a fi trimis mai întâi la Dumnezeu, Astion, iar apoi în a-și pleca și el capul sub sabie. Neîmpotrivindu-se deloc, Astion a glăsuit: „O, părinte iubit, iereule¹⁹ cinstit al lui Dumnezeu, făcă-se voia Domnului și a ta”, și cu aceste cuvinte și-a plecat capul său sub sabie; iar Sfântul Epictet, căzând peste trupul ucenicului său, cu dragoste l-a îmbrățișat și l-a sărutat, apoi cu toată inima și-a plecat și el capul sub sabie. Și astfel amândoi s-au săvârșit în chip bineplăcut lui Dumnezeu.

¹⁸ Sfântul Astion se pare că era mai tânăr cu 15-20 de ani decât Sfântul Epictet. (n. trad.)

¹⁹ Iereu – Arhiereu, ierarh. (n. trad.)

PARTEA a 3-a

Iată două oglinzi, Sfinții Epictet și Astion, în care s-a oglindit atât de limpede acordul binecredincios al voii omenești cu cea dumnezeiască, în împrejurări atât de grele. Acestea sunt exemple vrednice de urmat pentru fiecare creștin în încercările ce vin peste el și îl îndeamnă a se împotrivi voii dumnezeiești. În asemenea cazuri fiecare să se întărească pe sine cu o rugăciune scurtă, dar neîncetată și să zică: „Eu sunt creștin, facă-se cu mine voia lui Dumnezeu (nu voia mea); chiar dacă această încercare nu este ușor de îndurat și este grea, totuși, facă-se cu mine voia Domnului; chiar dacă nu am prevăzut și nu m-am așteptat la acest necaz, fie voia Domnului; chiar dacă omul acesta din rea intenție mi-a făcut rău, fie voia Domnului cu mine”.

Puternicul comandant israelit Iehu a compus scrisori pentru căpeteniile Samariei și bătrânilor cetăți și le-a trimis în Samaria spre a fi îndeplinite. Iar ei, nearătând nici cea mai mică împotrivire, au ales anumiți bărbați și i-au trimis la Iehu cu următorul răspuns: *Noi suntem robii tăi și ce ne vei zice, aceea vom face* (4 Regi 10, 5). O, cum ne arată Dumnezeu de multe ori și în multe chipuri voia Sa în Sfânta Scriptură spre a fi îndeplinită și noi să lucrăm în acord cu ea! Așa este, suntem datori de bunăvoie să urmăm voia lui Dumnezeu, repetând cuvintele mai

sus pomenite: „Noi suntem robii Tăi și ce ne vei zice, aceea vom face”, și ce vei voi Tu, aceea să faci cu noi. De aceea Sfântul Antonie cel Mare repeta adesea: „De vom lăsa totdeauna toate faptele noastre în mâinile lui Dumnezeu, niciun demon (niciun duh rău) nu va fi în stare să intre în luptă cu noi”.

Sfântul Proroc Ilie Tesviteanul a avut odată o discuție cu preoții păgâni ai lui Baal despre cine Îl cinstea pe adevăratul Dumnezeu și se închina Lui: El sau ei? Pentru a da un răspuns adevărat și a încheia această discuție, Ilie și preoții care se certau cu el, au căzut de acord că va rămâne biruitor cel peste a cărui jertfă va cădea foc din cer și o va arde. Când preoții lui Baal și-au pregătit jertfa pentru arderea de tot și au chemat numele lui Baal de dimineată până la amiază, zicând: *Baale, auzi-ne*, nu a fost nici glas, nici răspuns. *Și săreau împrejurul jertfelnicului pe care-l făcuseră. Iar pe la amiază, Ilie a început să râdă de ei și zicea: „Strigați mai tare, căci doar este dumnezeu! Poate stă de vorbă cu cineva, sau se îndeletnicește cu ceva, sau este în călătorie, sau poate doarme; strigați tare să se trezească!”* Și ei strigau cu glas mai tare și se înțepau după obiceiul lor cu săbii și cu lănci, până ce curgea sânge. Trecuse acum de amiază și ei s-au zbuciumat mereu până la timpul jertfei. Dar n-a fost nici glas, nici răspuns, nici auzire. Atunci a zis Ilie Tesviteanul către prorocii lui Baal: *„Dați-vă acum la o parte, ca să-mi săvârșesc și eu jertfa mea!”*, și s-au dat la o parte.

Și a construit Ilie din 12 pietre (după numărul semințiilor lui Israel) un jertfelnic, a așezat lemnele pe el, iar vițelul tăiat în bucăți l-a pus pe lemne și a poruncit să se toarne apă peste tot ceea ce a pregătit el. *Iar la vremea jertfei de seară, s-a apropiat Ilie prorocul și a strigat la cer și a zis: „Doamne Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac și al lui Israel! Auzi-mă Doamne, auzi-mă acum cu foc, ca să cunoască astăzi poporul acesta că Tu singur ești Dumnezeu în Israel și că eu sunt slujitorul Tău. Auzi-mă, Doamne, auzi-mă, ca să cunoască poporul acesta că Tu Doamne ești Dumnezeu și că Tu le întorci inima la Tine!”*; și, o, minune!, dintr-odată *s-a pogorât foc de la Domnul și a mistuit arderea de tot și lemnele și pietrele și țărâna și a mistuit și toată apa care era în șanț* (3 Regi 18, 23-39). Cât de mult se ostenesec creștinii pretutindeni și se chinuie, strigă de durere și se zbuciumă în vremea săvârșirii rânduielilor noastre bisericești și a dumnezeieștilor slujbe! Își subțiază trupurile lor cu postul, vin cu osârdie la biserică și săvârșesc și alte nevoințe.

Nu este rău, dar deseori în toate acestea nu primim focul ceresc, nu ardem de evlavie adevărată pentru împlinirea voii lui Dumnezeu și nu ne ferim de împotrivirea dintre voia noastră, dorintele noastre și voia lui Dumnezeu. Rareori rostim, și atunci nu din inimă, ci așa, din întâmplare: „Fie voia Ta, Doamne”. Deseori se întâmplă să și jertfim când una când alta spre slava lui Dumnezeu și să-i îndemnăm și pe alții la aceasta, însă toate acestea ne aduc prea puțin folos

adevărat, deoarece, aducând exteriorul nostru ca jertfă lui Dumnezeu, nu îi aducem voia noastră ca jertfă, nu supunem dorințele noastre voii Lui sfinte și nici măcar nu ne îngrijim de acest lucru.

Doi oameni l-au rugat odinioară pe Sfântul Macarie să îi învețe a se ruga lui Dumnezeu, și ca răspuns la rugămintea lor, Macarie a spus: „Nu spuneți multe în rugăciunea voastră, ci deseori, ridicând mâinile la cer, spuneți cu inima curată: Doamne Dumnezeule, precum dorești și voiești Tu, așa să fie”, căci El știe mai bine decât voi ceea ce vă este de folos”. Aceasta este cea mai bună învățătură despre cum trebuie să ne rugăm și tot astfel se ruga și Cuviosul Pahomie: un singur lucru Îi cerea lui Dumnezeu să se împlinească întru toate voia Lui.

Această lăsare necondiționată în voia lui Dumnezeu este cea mai mare și mai plăcută jertfă adusă lui Dumnezeu din partea noastră, căci în celelalte ofrande ale sale omul jertfește doar o parte fie prin înfrânarea de la mâncare și băutură, fie prin împărțirea averii, săvârșind fapte de binefacere, fie prin răbdarea nedreptăților, dar, dimpotrivă, prin lăsarea necondiționată în voia lui Dumnezeu el se predă cu desăvârșire pe sine lui Dumnezeu, ca Dumnezeu să fie stăpân deplin atât peste el însuși, cât și peste tot ceea ce are, fără nicio excepție. De aceea relația dintre lăsarea necondiționată în voia lui Dumnezeu și primele jertfe amintite este aceeași care există între un întreg și părțile lui componente.

Vă propun aici spre învățătură *două observații*, vrednice de ținut minte:

1. Dacă tu, omule ales de Dumnezeu, te lași în voia Lui cu totul, în chip desăvârșit și necondiționat și aduci voia ta proprie jertfă lui Dumnezeu, ca pe o oaie înjunghiată, te rog stăruitor ca niciodată să nu te căiești după aceea pentru acest lucru; de-ți va fi apoi viața bună sau rea, nici să nu te întristezi pentru făgăduința ta făcută lui Dumnezeu (*de a aduce voia ta ca jertfă voii dumnezeiești*). Știi ce obișnuință au copiii mici: când sunt necăjiți de cineva apropiat lor, spun cu supărare: „Eu nu sunt al tău, nu vreau să fiu al tău, eu sunt al meu!”, chiar dacă cu câteva minute înainte la întrebarea „al cui ești tu?”, au răspuns: „sunt al tău”, dar ceva nu s-a întâmplat după dorința lor și ei refuză să aparțină celui ce i-a necăjit și își schimbă și cuvintele și dragostea lor față de el. Te rog stăruitor, suflete creștin, nu te potrivești obiceiului copilăresc ce tocmai l-am pomenit, nu te purta și tu așa față de Dumnezeu când El îngăduie să fii pedepsit cu varga sau cu biciul, nici chiar atunci când El îngăduie să fii chinuit în foc, zdrobindu-te prin felurite necazuri și nenorociri, ci strigă fără încetare către El întru zdrobirea inimii tale: Doamne, miluiește-mă, pentru că sunt al Tău, o, Dumnezeule! Al Tău! Facă-se voia Ta cu mine și întru mine!

2. Și iarăși, când vei cădea în vreun păcat greu, de exemplu, în beție, osândire sau poftă trupească, vei fi întrebat: Cui aparțin acele mădulare ale trupului tău,

cu care ai săvârșit păcatul cel greu, nu lui Dumnezeu au fost ele aduse și nu o dată, ci de o sută, de o mie de ori ca jertfă? Iar acum le faci uneltele păcatelor grele: ale beției, ale vorbirii de rău și ale închinăciunii trupesti spre a-L jigni și a-L disprețui prin ele atât pe Dumnezeu cât și pe aproapele tău și mai mult pe tine însuți din pricina nebuniei tale și a înăbușirii propriei conștiințe! Ia seama, omule! Ce faci? Ți-ai pierdut și credința, și conștiința; limba ta, ochii, mâinile tale și tot trupul tău le-ai pus de nenumărate ori în slujba lui Dumnezeu, iar acum prin faptele tale le pui în slujba *demonului* (a duhului rău)?

Fii atent la ce faci! Te supui celei mai mari primejdii, veșnicei pieiri; și să știi că *Dumnezeu nu Se lasă batjocorit; căci ce va semăna omul, aceea va și secera* (Galateni 6, 7). Iar de nu voiești să fii părăsit de tot de Dumnezeu, supune-te iarăși cu evlavie voii Lui dumnezeiești, până ce nu te va lovi pedeapsa din urmă, împlinind tot ceea ce poruncește legea sau Dumnezeiasca Revelație. Toată fericirea israelitenilor a constat în a urma îndrumările lui Dumnezeu pe calea către țara făgăduinței, iar această urmare le-a fost arătată prin stâlpul de nor și stâlpul de foc, ce au mers înaintea lor; tot așa și veșnica noastră mântuire constă în a săvârși călătoria pământească a vieții noastre întocmai după îndrumările legii celei de foc a dragostei și umbriți de norul binecuvântat al Proniei lui Dumnezeu, care poartă grijă de Biserica Sa și de fiecare dintre noi în parte până când, săvârșind în

chip plăcut lui Dumnezeu drumul nostru, vom intra în țara, în care curge lapte și miere, adică în Împărăția cea veșnică a lui Dumnezeu. Prin urmare, calea (îndrumarea) lui Dumnezeu este dreaptă și adevărată. Ea ne duce drept în împărăția iubirii lui Dumnezeu, a iubirii Lui față de omenire.

CAPITOLUL AL PATRULEA

**Desăvârșirea omului se zidește pe acordul
dorințelor și faptelor lui
(al voii lui) cu voia lui Dumnezeu, arătată
omului în lege sau prin anumite
întâmplări, rânduite dinainte de Dumnezeu
pentru el**

Orice faptă a omului este apreciată în funcție de acel scop final, ce este de dorit să fie atins. Așadar, prin acest *scop final* se determină calitatea faptelor noastre, însușirea lor, după care unele fapte ajung la bun sfârșit, iar altele îl duc pe om la pieire. Gândindu-ne la alegerea celui mai bun scop (din mulțimea scopurilor finale existente în viață), adică a scopului celui adevărat și fericit, aducător de bucurie și mulțumire veșnică, nu găsim alt scop final mai bun, mai nobil și mai plăcut spre a îndrepta activitatea noastră către el decât numai împlinirea voii lui Dumnezeu, care ne apropie treptat de Însuși Dumnezeu și de fericirea veșnică în împărăția Lui cea fără de sfârșit. De aceea, nu există fapte mai bune și mai strălucite în afara celor care ne apropie de Dumnezeu și atrag milostivirea Lui asupra noastră, a păcătoșilor.

Așadar, dreaptă și adevărată este cugetarea Sfântului Vasile cel Mare: „A te încredința cu toată inima în toate faptele tale voii și îndrumării lui Dumnezeu”, adică a te lepăda de voia ta și a primi cu

mulțumire atât pe cele bune trimise de Dumnezeu, cât și pe cele rele, îngăduite de El, constituie totalitatea și cea mai înaltă treaptă a sfințeniei creștine. În virtutea acestei lepădări de sine și purtări a crucii lui Hristos, arătate în Evanghelie, sunt măriți și proslăviți de Dumnezeu toți sfinții. Această lepădare de bunăvoie a voii proprii, după învățătura sfinților părinți și învățători ai vieții plăcute lui Dumnezeu, este socotită singurul și adevăratul început al păcii sufletești și al liniștirii omului ce crede în Pronia lui Dumnezeu, care niciodată nu lasă pe nimeni și nimic fără să-l îndrume spre cel mai bun sfârșit. Acest început întărește în noi nădejdea de a ajunge la fericirea cea fără de sfârșit astfel încât omul nu mai dorește să se bizuie pe propriile lui puteri, încetează să mai fie al său, devine al lui Dumnezeu și nu mai trăiește pentru sine, ci pentru Dumnezeu, se mulțumește cu ceea ce îi trimite Dumnezeu și mulțumește pentru toate Domnului, atât când este fericit cât și atunci când este nenorocit.

Această supunere a omului față de Dumnezeu este cea mai plăcută jertfă pentru El; pentru această jertfă Dumnezeu l-a răsplătit pe David-regele cu cea mai cinstită chemare: „Aflat-am bărbat după inima Mea, el va împlini toate doririle Mele”. Căci David s-a apropiat, într-adevăr, de Dumnezeu cu inima sa până acolo încât totdeauna era gata să îplinească cu toată inima și râvna orice poruncă a lui Dumnezeu. Exemplul regelui David trebuie să fie călăuză pentru orice om; încredințându-se cu totul voii lui Dumnezeu

în inima sa, el nu se va afla pe sine vinovat în cele ce în sinea lor nu sunt vrednice nici de laudă, nici de muștrare, cum sunt mîncarea, băutura, odihna și celelalte trebuințe ale omului, de le va întrebuița cu cumpătare spre slava lui Dumnezeu. Boul sau măgarul ar spune: mîncînc, pentru că îmi este foame, beau, pentru că îmi este sete, însă ființei raționale (omului) nu i se cuvine să zică așa, căci a mîncă, a bea, a se răcori, a se odihni ea și le poate dori nu pentru că ei îi plac acestea, ci pentru că lui Dumnezeu îi place așa.

PARTEA 1

Floarea-soarelui este floarea care se îndreaptă tot timpul către soare, și dimineața, și în miezul zilei și seara nu numai în zilele luminoase, ci și în cele întunecate. Naturii acestei flori trebuie să îi urmeze voia omenească, îndreptându-se către Dumnezeu și voia Lui dumnezeiască ceas de ceas nu numai în zilele luminoase ale vieții sale, ci și în cele întunecate, adică în zilele grele ale vieții. Sfințenia întregii vieți omenești, după cugetarea unui teolog înțelept, alcătuiește *desăvârșirea* întregii vieți creștinești și *unirea în persoana creștinului a tuturor virtuților* celor săvârșite după putere, ce se întrunesc, ca într-un centru, în acordul voii noastre cu voia lui Dumnezeu.

Ceea ce voiește Dumnezeu, aceea să voiești și tu, o, omule-creștin, iar ceea ce nu voiește Dumnezeu, să

nu-ți dorești nici tu. Lucrând după sfintele Lui porunci, orice nedumerire ai avea (oprindu-ți lucrul tău și cercetându-l cu atenție) să zici în gândul tău înaintea lui Dumnezeu: „Tu, Doamne, poruncești aceasta, îndată o voi împlini!”, iar când Dumnezeu interzice ceva, să zici: „Da, Doamne, cu dragă inimă renunț la acest lucru și nu fac ceea ce nu voiești Tu”. Prin această supunere voită a noastră față de voia lui Dumnezeu se exprimă desăvârșirea smereniei noastre față de El, Căruia Îi suntem datori cu vrednicie și cu dreptate a ne supune în toate, după cuvintele prorocului: *Oare nu lui Dumnezeu se va supune sufletul meu?* (Psalmul 61, 1) Da, Lui se va supune el; El este liniștea sufletului meu, de la El este mântuirea mea! El este întărirea mea și scăparea mea, nu mă voi clătina mai mult (supunându-mă Lui)! Lui Dumnezeu, ca Ziditor, toate (în afară de om) Îi sunt supuse, toate Îi slujesc, dar de la omul înzestrat cu rațiune voiește Dumnezeu supunere de bunăvoie.

PARTEA a 2-a

În Vechiul Testament văzătorul de Dumnezeu Moise i-a adus la cunoștință faraonului rugămintea israelitenilor de a fi lăsați să iasă din pământul Egiptului și i-a adresat următoarele cuvinte: *Dumnezeul Evreilor ne-a chemat; lasă-ne să mergem în pustie cale de trei zile, ca să aducem jertfă Domnului Dumnezeului nostru, ca să nu pierim de ciumă sau de sabie!* (Ieșirea 5, 3)

Mulți numesc urcarea la cer (în Împărăția Cerească) cale de trei *mile* (o milă²⁰ este egală cu șapte verste, dar aici mila este folosită în sens alegoric). Dintre aceste trei mile prima este numită mila, care îndreptează, a doua: mila care luminează, iar a treia: mila care unește; într-adevăr, calea aceasta este foarte aproape de Dumnezeu și omul poate merge pe ea dacă își unește voia sa cu voia lui Dumnezeu. Domnul Hristos a spus: *Nimeni nu este bun, decât unul Dumnezeu* (Luca 18, 19). Această cugetare sfinții părinți au pus-o la temelia acelei afirmații că „rațiunea lui Dumnezeu este regulă pentru tot adevărul (temelie pentru înțelegerea a ceea ce există și a activității conforme cu ceea ce există) și totodată este regulă neschimbată; un astfel de indicator neschimbat trebuie să fie *voia lui Dumnezeu* pentru activitatea noastră spre dobândirea binelui adevărat. Și altfel nici nu poate fi, căci nu este cu putință ca ceea ce se află în acord cu rațiunea lui Dumnezeu să nu fie totodată și un bine adevărat. Sfântul Ioan Gură de Aur spune drept: „Ceea ce este după voia lui Dumnezeu, chiar de ni s-ar părea la vedere a fi nedrept și nedorit, lui Dumnezeu Îi este totdeauna plăcut. Și, dimpotrivă, ceea ce se săvârșește fără voia lui Dumnezeu, adică se săvârșește altfel decât voiește El, chiar de ar fi în aparență plăcut pentru El (de exemplu, vreo faptă plăcută Lui), în ochii lui Dumnezeu este urât și nelegiuit”.

²⁰ Versta - Unitate de măsură rusească echivalentă cu 1,670 km (1 667,81 metri). (n. trad.)

Un astfel de exemplu este înfățișat în a treia carte a Regilor. Din porunca lui Dumnezeu un proroc, trimis să-l pedepsească (să-l mustre) pe regele Ahab pentru că îl *iertase* pe regele sirian biruit în lupta cu israeliții și făcuse cu el legământ împotriva poruncii lui Dumnezeu ca să nu-l mustre direct pe rege, ci să-l determine pe regele Ahab să se mustre singur pe sine, a întrebuințat următorul mijloc: mergând la rege, a întâlnit un israelit și i-a spus: „*Bate-mă după porunca lui Dumnezeu*”, însă omul acela nu a voit să-l bată pe proroc și chiar în clipa aceea a auzit din gura lui o prorocie înfricoșătoare: *Pentru că nu ascuți de glasul Domnului, iată, când vei pleca de lângă mine, te va ucide un leu*, ceea ce, într-adevăr, s-a împlinit.

Prorocul, apropiindu-se de un alt om, i-a repetat aceleași cuvinte: „*Bate-mă după porunca lui Dumnezeu*”, și acel om l-a bătut până l-a rănit tot. Când regele Ahab a trecut pe lângă locul unde se afla prorocul, acesta din urmă, acoperindu-și fața sa, a spus: „Eu, robul tău, am fost la bătlie și un împreună-slujitor al meu a adus la mine un om și mi-a spus: *Păzește pe omul acesta; de îl vei scăpa, vei răspunde cu sufletul tău pentru sufletul lui sau va trebui să-l plătești cu un talant de argint*. Când robul tău se îndeletnicea cu unele treburi, acela a scăpat”. Iar regele i-a spus: *Osânda ta singur ai spus-o* (adică pedeapsa pentru neglijența ta). Atunci prorocul și-a dat la o parte părul de pe ochi și l-a cunoscut regele că era unul dintre proroci și i-a spus prorocul regelui

hotărârea Domnului: *Pentru că ai dat drumul din mâinile tale unui om blestemat de Mine, sufletul tău va fi în locul sufletului lui și poporul tău în locul poporului lui!* (cap. 20)

„S-ar părea, spune Sfântul Ioan Gură de Aur, că lucrurile nu s-ar potrivi aici: cel ce l-a bătut și l-a rănit pe prorocul lui Dumnezeu, a rămas sănătos, iar cel ce nu l-a bătut (din respect pentru cinul lui), a fost pedepsit”. Atât de primejdios este să nesocotim poruncile voii lui Dumnezeu, care poruncesc sau interzic un anumit lucru! Celui căruia i se vestește voia lui Dumnezeu, nu i se cuvine să întrebe: pentru ce un lucru este merit să se împlinească, iar altul este oprit? Dumnezeu, Cel Atotprezent, Atotștiutor și Atotbun este cauza tuturor cauzelor a tot ceea ce există și voia Lui cea sfântă este legea supremă, neschimbată pentru voia sau activitatea liberă a făpturilor raționale. A urma în toate voia lui Dumnezeu sau, ceea ce este totuna, a pune voile noastre în acord cu ea este cea din urmă și cea mai înaltă treaptă a desăvârșirii creștine.

CAPITOLUL AL CINCILEA

Acordul voii omenеști cu cea dumnezeiască este cel mai mare bine în viață

Fratele tânărului risipitor (vezi Luca 15, 11-32) s-a întristat foarte mult când acesta din urmă, risipindu-și averea sa în altă țară și trăind în desfrâu, la întoarcerea sa a fost primit cu milă de tatăl său, care a dat poruncă slugilor să pregătească un ospăț bogat și s-a bucurat de regăsirea fiului pierdut. Fiul său mai mare, aflând aceasta, s-a mâniat și nu voia să intre în casă. Iar tatăl lui cel iubitor de fii a ieșit la el și a început să-l roage și să-l convingă să nu facă tulburare în acea zi plină de bucurie a regăsirii fratelui mai mic. Dar fiul, împotrivindu-se tatălui în față, a spus: „De atâția ani ți slujesc și niciodată n-am călcat porunca ta, dar tu mă socotești ca pe un rob și niciodată nu mi-ai dat măcar un ied ca să mă veselesc cu prietenii mei, ca și cum nu ți-ar fi fost plăcute supunerea și ascultarea mea, iar când a venit acest fiu al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrânatele, imediat i-ai pus dinainte tot ce aveai mai bun în casă, de parcă i-ai fi recunoscător pentru nevoințele lui bune; cine, oare, poate privi acestea cu indiferență?”.

Atunci tatăl cel bun, dorind să potolească mânia fiului mai mare, a spus: „Fiule, tu totdeauna ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt sau, oare, nu știi că în casa mea și tu ești tot stăpân ca și mine? Eu și tu

avem pentru această viață una și aceeași avuție, ale cărei venituri ne aparțin atât mie cât și ție". Cu aceste cuvinte a potolit tatăl mânia fiului mai mare și l-a împăcat cu fratele mai mic, ce se căise.

Întocmai așa îl păzește și îl împacă milostivul Dumnezeu pe orice om, ce s-a lăsat cu toată inima în voia Lui cea sfântă și cu aceleași cuvinte sprijină și întărește inima lui să nu încalce voia Sa, insuflându-i tainic: „Tu totdeauna ești cu Mine, te afli în mintea și amintirea Mea, căci te supui (fără cârtire) voii Mele; Eu totdeauna te voi privi cu dragoste și te voi păzi ca să nu pierzi harul Meu (mila și darurile harului); toate ale Mele ale tale sunt: Cerul Meu, îngerii și mai mult decât atât, Fiul Meu Cel Unul-Născut al tău este și Eu Însumi sunt al tău și voi fi al tău, precum i-am făgăduit dreptului Avraam: *Eu sunt scutul tău și răsplata ta va fi foarte mare* (Facerea 15, 1).

Aceasta nu înseamnă că darurile Iubitului Tată Ceresc față de fiii și fiicele Lui credincioase sunt mărginite. El, prin Iubitul Său Fiu, Domnul nostru Iisus Hristos, ne-a vestit că omul ce se lasă cu totul în voia Lui, poate primi, în anumite împrejurări, puterea deosebită a harului pentru săvârșirea acelor lapte, ce pot fi săvârșite nemijlocit numai prin puterea dumnezeiască; aceasta se vede din cuvintele de netăgăduit ale lui Iisus Hristos Înсуși: *Adevărat, adevărat zic vouă: cel ce crede în Mine va face și el lucrările pe care le fac Eu și mai mari decât acestea va face* (Ioan 14, 12).

Cu adevărat, această putere harică o primesc (de la Dumnezeu) cei ce au hotărât, cu ajutorul ei, odată pentru totdeauna să se conducă pe sine după voia lui Dumnezeu și să-și biruiască poftele lor, potrivit ei. Aceasta este Puterea lui Dumnezeu, Împărăția Lui, aceasta este făgăduința mult-iubită, unirea neîncetată a inimii cu Dumnezeu, Care este iubire. Dumnezeu voiește să aibă împreună cu omul aceeași împărăție, căci tot ceea ce este al lui Dumnezeu, aparține și omului credincios și Însuși Dumnezeu îi aparține omului credincios, este puterea și scutul lui veșnic, nebiruit!

Sfântul Pavel spune acest lucru mai pe larg: *De va strica cineva templul lui Dumnezeu, îl va strica Dumnezeu pe el, pentru că sfânt este templul lui Dumnezeu, care sunteți voi [...]* Așa că nimeni să nu se laude cu oameni (adică cu valori omenești). *Căci toate sunt ale voastre: fie Pavel, fie Apollo, fie Chefa, fie lumea, fie viața, fie moartea, fie cele de față, fie cele viitoare, toate sunt ale voastre. Iar voi sunteți ai lui Hristos, iar Hristos al lui Dumnezeu* (1 Corinteni 3, 17;21-23).

Toate sunt ale voastre, dar sunt ale voastre nu conform dreptului vostru de proprietate, ci pentru că toate slujesc spre folosul vostru sufletesc sau trupesc și spre atingerea celui mai înalt și celui din urmă țel, adică a fericirii veșnice cu Dumnezeu și întru Dumnezeu; lumea este a voastră cu toate lucrurile create în ea, căci acestea din urmă vă sunt necesare

din punct de vedere trupesc și sufletesc; viața este a voastră spre a o pune în slujba lui Dumnezeu și a aproapelui, ceea ce vi se va socoti un merit; moartea este a voastră, fiindcă prin ea ca printr-o ușă veți intra în viața viitoare (de dincolo de mormânt); ale voastre sunt cele de față (adică stările din viața aceasta), dulci sau amare și prin ele puteți dobândi virtuți; ale voastre sunt cele viitoare, recolta voastră, ce ați semănat-o în viața de aici: ceea ce semănați aici, aceea veți culege dincolo.

Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu (Romani 8, 28). Dorința de mântuire a inimilor noastre Dumnezeu o va împlini și rugăciunile noastre le va auzi (comp.: Psalmul 20, 2).

PARTEA 1

Fiul vechiului grec Temistocles-a-lăudatoarecând că toți cetățenii Atenei se aflau sub conducerea și la dispoziția lui, pentru că toți voiau întocmai ceea ce își dorea el. Și toți s-au minunat de cuvintele acestea ale tânărului îndrăzneț și, pentru că nu le credeau, el a adăugat: „Întocmai ceea ce voiesc eu, dorește și mama mea (căci ea își iubea fiul la nebunie), iar ceea ce dorește mama mea, dorește și tatăl meu, Temistocle și, precum toți știți, ceea ce voiește Temistocle, întocmai aceea voiesc și toți atenienii. În concluzie, toți cetățenii Atenei sunt supuși puterii mele”.

Aceasta, se înțelege, este o anecdotă; însă ceva asemănător ei poate spune cu conștiința curată și omul drept, care s-a lepădat cu totul de voia sa sau, ceea ce este totuna, s-a încredințat pe sine cu desăvârșire, cu credință îndrumării Proniei lui Dumnezeu: „Ceea ce voiesc eu, aceea doresc toate oștirile cerești (căci niciodată nu voiesc nimic altceva decât numai ceea ce voiește Dumnezeu), iar ceea ce voiește Dumnezeu, aceea voiesc negreșit toți sfinții îngeri și sfinții cei plăcuți lui Dumnezeu”.

Unui asemenea om îi adresează Tatăl Ceresc acele cuvinte bineplăcute: „Fiul Meu, toate ale mele ale tale sunt”; și numai cei nelegiuți s-au împotrivit până acum și se împotrivesc lui Dumnezeu. Dar va veni vremea când și ei vor fi dați celor drepti să fie călcați în picioare: *Ca niște oi în iad sunt puși, moartea îi va paște pe ei. Și-i vor stăpâni pe ei cei drepti* (Psalmul 48, 14-15).

Într-adevăr, în timpul nopții acestei vieți multe fărădelegi se săvârșesc, dar ele sunt acoperite de un întuneric tainic, se arată o împotrivire îndârjită față de voia Domnului și Domnul tace până la o vreme, însă de dimineată, adică în ziua cea din urmă a lumii, când toți vor învia, cei drepti îi vor stăpâni pe cei nelegiuți și ajutorul celor din urmă se va învechi în iad (adică întunericul cel mai dinafară nu va acoperi fărădelegile lor și ei vor fi lipsiți de slava și puterea lor); toată puterea și stăpânirea necredincioșilor (a potrivnicilor lui Dumnezeu) se vor destrăma ca o haină veche,

uzată și ei înșiși vor fi lepădați de Dumnezeu. Atunci se vor împlini întru totul cuvintele: toate ale Tale sunt, Doamne!

Minunate lucruri povestește Brocard, cel ce a călătorit prin locurile sfinte ale Palestinei, încredințându-ne totodată că tot ceea ce povestește, a văzut cu ochii lui. El descrie, de exemplu, că în fața porților cetății Ierusalimului la o distanță de o aruncătură de piatră se află locul în care Hristos propovăduia poporului dumnezeiasca Sa învățătură și unde se află piatra pe care a stat femeia ce a glăsuț: *Fericit este pântecul care Te-a purtat și fericiti sunt sânii pe care i-ai supt!* (Luca 11, 27) Acest deal niciodată nu este acoperit de nisip, deși împrejurimile lui sunt presărate cu nisip, de parcă sunt acoperite cu zăpadă; și vara și iarna acest loc este împodobit cu vegetație naturală foarte frumoasă, care nu se veștejește niciodată.

Foarte cuvenit este să-l asemănăm cu acest deal minunat, veșnic verde, pe acel om, care totdeauna păstrează în inima sa voia lui Dumnezeu și ar spune cam așa: Domnul meu! Ești Tu al meu? Cu adevărat al meu? Te rog și Te implor să propovăduiești aici, iar eu Te voi asculta și cuvintele Tale cu toată inima le voi împlini.

O asemenea minte niciodată nu va fi acoperită de valurile nisipoase ale necazurilor și nenorocirilor și cu adevărat nu există niciun rău, pe care să nu-l rabde și în care să nu spună: Doamne, Tu ești foarte milostiv

cu mine și îmi ierți greșeli peste măsură; eu merit o pedeapsă mult mai mare, căci simt și văd că toate acestea sunt parcă prea ușoare pentru mine, dar voi îndrepta atenția mea nu spre suferințele, pe care eu le rabd, ci spre voia Ta cea sfântă. Tu ai binevoit a îngădui să vină peste mine această nenorocire, acest necaz, iar eu nu îndrăznesc să zic nimic împotriva Ta, căci eu voiesc tot ceea ce binevoiești Tu, orice binevoiești să îmi trimiți, sunt cu desăvârșire mulțumit și la orice semn al Tău sunt gata să mă supun poruncii Tale: poruncește-mi, așadar, ca un stăpân, călăuzește soarta mea și schimb-o după cum vei crede Tu de cuviință.

Nebun aș fi și fără de credință de aș îndrăzni să îndreptez poruncile Tale sau să-Ți arăt în ce măsură să iei parte la cârmuirea lumii. Omul care are o astfel de minte, niciodată și de niciun rău nu va fi biruit și de nicio pierdere nu va fi silit să cârtească împotriva lui Dumnezeu sau să se abată de la El; și iarna și vara el va fi nebiruit; și în bunăstare și în nenorocire tot la fel va înverzi și va înflori.

PARTEA a 2-a

Iehu, conducătorul Israelului, aflându-se în car, s-a întâlnit (după ungerea sa ca rege al Israelului la porunca proorocului Elisei) cu Ionadab, care venea întru întâmpinarea lui și cu iubire l-a întrebat pe cel din urmă: *Inima ta este ea oare cum este inima mea*

către inima ta? Răspunsul lui Ionadab a fost: *Da*. Iar Iehu a zis: *De este așa, dă-mi mâna!* Ionadab i-a dat mâna lui Iehu, iar acesta l-a ridicat în carul lui și i-a spus: *Hai cu mine, ca să vezi râvna mea pentru Domnul* (4 Regi 10, 15-16).

Precum a făcut Iehu cu Ionadab, tot așa a făcut Hristos, Împăratul lumii întregi cu noi, toți păcătoșii. El a coborât în *Samaria*, care literal înseamnă «câmp acoperit sau năpădit de volbură și mărăcini», a venit ca să stârpească tot neamul cel necredincios al lui Ahab și pe slujitorii lui Baal, adică mândria, viața desfrânată, închinarea la idoli și tot felul de păcat. Hristos l-a găsit aici pe *Ionadab*, voia cea bună a omului, și l-a întrebat: *Inima ta este ea oare cum este inima mea către inima ta?* Dacă inima ta este așa cum este inima Mea, dă-Mi mâna, așează-te în carul Meu și mergi în continuare pe calea vieții cu Mine, adică urmează-Mi în ceea ce privește lepădarea de sine, supunerea voii proprii față de voia lui Dumnezeu”.

Părinte, de voiești, treacă de la Mine acest pahar. Dar nu voia Mea, ci voia Ta să se facă (Luca 22, 42). Unui asemenea om bun Hristos Dumnezeu totdeauna îi întinde mâna Sa dreaptă, mâna Sa plină de har și îl ridică în carul Său, la înălțimea lepădării Sale de sine și îi spune: „Hai cu Mine pe calea Mea; Eu te voi duce pe calea Crucii; aceasta este calea cea adevărată, dreaptă, care duce la viața veșnică; nu te teme, căci stai lângă Mine și nu voi îngădui să cazi, dar pe această cale te voi duce în Împărăția Cerului; hai cu Mine, să poți fi

cu Mine totdeauna și niciodată să nu te poți înstrăina de Mine”.

Plină de nădejde și lipsită de primejdie este această călăuzire a lui Dumnezeu în lume; dreptul Iov nu s-a temut de ea, ci L-a rugat pe Dumnezeu să îi trimită răbdare față de cei ce îl certau și doreau neapărat să dovedească faptul că el nu era fără de vină, ci pentru păcatele lui suferea. Și a zis către Dumnezeu așa: *Sunt împresurat de batjocoritori și ochii mei trebuie să privească spre ocările lor. Dă-mi acum chezășia Ta lângă Tine, altfel cine ar vrea să răspundă pentru mine? Pentru că Tu ai luat priceperea din inima lor, de aceea Tu nu-i vei ridica* (asupra mea) (Iov 17, 2-4), ca și cum Iov i-ar fi spus lui Dumnezeu așa: „Ține-mă lângă Tine și atunci mâinile tuturor pot să se ridice împotriva mea; eu voi rămâne nevătămat chiar mii de lovituri de vor cădea asupra mea; fiind acoperit de dreapta Ta, voi fi nevătămat”.

Când omul intră în carul condus de voia lui Hristos, Dumnezeul nostru, el intră ușor în rândul prietenilor lui Hristos sau, și mai mult, se numără în cercul rudelor apropiate ale lui Iisus Hristos, după cum El Însuși a grăit: *că oricine va face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acela îmi este frate și soră și mamă* (Matei 12, 50).

În acest sens Sfântul Eftimie glăsuiește cu înțelepciune, zicând: „Minunată este puterea împlinirii voii lui Dumnezeu, ea le comunică celor ce se supun fără discuție poruncii lui Dumnezeu o însușire mai presus de cele omenești: îi face să devină

rudle apropiate ale lui Hristos! Într-adevăr, cel mai mare bine în viața aceasta este unirea voii proprii cu voia lui Dumnezeu!". Un sfânt bărbat avea obiceiul de a spune: „Ceea ce îți dorești, aceea este *eul* tău, ființa ta, personalitatea ta". Căci voia noastră, unindu-se sincer cu voia lui Dumnezeu, este atât de puternică încât îl prefăce pe om cu totul, adică simțămintele, dorințele și faptele lui, într-o ființă curată, nevinovată, virtuoaasă, într-un cuvânt, ceea ce dorim cu tărie și în mod conștient, aceea și devenim cu adevărat în sufletul nostru.

Nimeni nu-și dorește la modul serios și sincer să fie smerit, ascultător sau generos; dacă în realitate nu este așa, doar se prefăce că-și dorește să fie așa. Voia cea adevărată se descoperă în faptă: „ceea ce-ți dorești, aceea și ești" (după expresia autorului). Același sfânt bărbat adaugă: dacă puterile tale nu sunt de ajuns pentru săvârșirea faptelor mari sau a binefacerilor pentru nevoiași, cel puțin, să ai intenție adevărată și dorință nemărginită de a săvârși aceste fapte. Ești un sărman nevoiaș? Poți avea, totuși, o inimă bogată, care, de ar avea, cu drag și din belșug le-ar da săracilor ceva. Nu ai puteri și mijloace de ajuns, dar te poți orândui și închina pe tine ca jertfă lui Dumnezeu și spre binele aproapelui, ca și cum ai avea în tine o mie de suflete, iar în trup o mie de capete și nu te-ai da în lături de la a jertfi toate acestea pentru Hristos și credința în El.

De te socotești nenorocit (de ceilalți oameni) și nefericit, încredințează-te în toate voii lui Dumnezeu,

zicând: „Facă-se voia Ta cu mine, o, Dumnezeuul meu!”, și vei ajunge la cea mai mare fericire. Într-adevăr, sărman și foarte nenorocit este cel ce nu se poate cârmui pe sine, pentru care feluritele răutăți lumești se ceartă între ele și se întreabă căreia dintre ele aparține el; la fel cum orașele grecești se certau între ele pentru Homer, întrebându-se în care dintre ele s-a născut Homer, căci un asemenea om nestatornic, slab în credința în Dumnezeu se lasă totdeauna înrobite de numeroase și felurite patimi ticăloase; uneori de *îngâmfare* (părerea de sine), de lăcomie (iubirea de argint) sau de mânie (enervarea nebună împotriva cuiva), alteori de beție sau *desfrâu* (necurăția trupească) și abia dacă își aparține vreodată sieși, cu atât mai puțin lui Dumnezeu (adică niciodată nu cugetă la sufletul său nemuritor și la Dumnezeu), căci niciodată nu este stăpân pe sine.

Despre un asemenea om cu dreptate se poate spune: chiar dacă are de toate, însă pe sine s-a pierdut; nu își mai aparține sieși, ci este robul banilor, al poftelor vătămătoare și al multor altor fapte rele; cel încet la mânie e mai de preț decât un viteaz, iar cel ce își stăpânește duhul este mai prețuit decât cuceritorul unei cetăți (Pilde 16, 32). De voiești să ți se supună toate, supune-te tu însuți mai întâi voii lui Dumnezeu; atunci vei face multe bine, când vei fi cârmuit tu însuți de voia lui Dumnezeu.

PARTEA a 3-a

Atotmilostivul Dumnezeu în fiecare veac are printre oameni prietenii Săi aleși și apropiați, pe care îi hărăzește a săvârși faptele Sale mari; lor le descoperă multe din tainele Sale înalte și adânci și în chip nevăzut este prezent în obiceiurile și faptele lor bune, învățându-i și povățuindu-i lăuntric în inima lor și luminând mintea lor. Dintre acești aleși ai lui Dumnezeu unii se află pe prima treaptă, alții pe a doua treaptă, iar alții pe a treia treaptă, în funcție de măsura apropierii lor lăuntrice de Dumnezeu, a bunăvoirii lui Dumnezeu față de ei și a hărăzirii lor întru săvârșirea lucrărilor dumnezeiești; pe toți aceștia îi numim *sfinții* lui Dumnezeu.

După cugetarea înțeleptului Seneca, între oamenii buni și Dumnezeu există o *prietenie* prin virtutea care îi unește. Am spus prietenie? Nu, expresia aceasta este prea slabă; mai bine zis, există o unire duhovnicească cu Dumnezeu, asemeni legăturii conjugale dintre soț și soție, există legătura lui Hristos cu mădularele Bisericii Lui (Efeseni 5, 20-33), căci după faptele sale omul bun se deosebește de Dumnezeu numai prin timp, spațiu și putere; el este ucenicul lui Dumnezeu și următorul Lui sânguincios.

Epictet (unul dintre cei mai virtuoși stoici, care a trăit între anii 50-117 după Nașterea lui Hristos și s-a îndeletnicit numai cu explicarea adevărurilor morale, ajungând prin răbdare și înfrânare la deplina

independență a duhului de lumea dinafară și de nefireasca omorâre de sine. În învățătura lui și în însăși realitatea vieții lui adie duhul creștin al blândeții și al răbdării) ca învățătură pentru toți oamenii a spus: „Dacă Cezarul (împăratul) te-ar înrudi cu el și te-ar ridica în rang, cine nu s-ar teme atunci de persoana ta? Iar acum, când ai devenit fiul lui Dumnezeu, nu ai respect față de tine și înalta ta valoare, călcând-o în picioare prin nesăbuitele îndemnuri dobitocești și prin atracțiile păcătoase?”.

Într-adevăr, mult-cinstite stareț (bătrân), noi suntem neam sfânt, neamul lui Dumnezeu (Faptele Apostolilor 17, 29) și fiii Celui Preaînalt, dar numai din mila lui Dumnezeu, prin harul Lui și, dacă nu dorim să pierdem acest dar, trebuie să îl păzim prin sfințenia vieții noastre. Cea dintâi treaptă către viața cea plăcută lui Dumnezeu și sfințenie este lăsarea desăvârșită a noastră și a tot ceea ce este al nostru în voia lui Dumnezeu; iar pe treptele superioare ale vieții sfinte urcă cei ce înțeleg profund înălțimea și puterea voii lui Dumnezeu, ale planurilor Lui celor nepătrunse și ale atotputerniciei Lui în ceea ce privește cârmuirea lumii.

De aceea, fericitul apostol Pavel, dorind ca următorii lui să ajungă treptat la această înălțime a cunoașterii lui Dumnezeu, le scrie: *nu încetăm să ne rugăm pentru voi și să cerem să vă umpleți de cunoașterea voii Lui, întru toată înțelepciunea și priceperea duhovnicească* (Coloseni 1, 9); el nu se mulțumește ca ucenicii lui doar să cunoască voia lui Dumnezeu, ci își dorește ca ei să atingă cele mai înalte

trepte ale acestei cunoașteri, toată plinătatea ei; voiește din toată inima ca ei să pătrundă mai adânc lucrurile și poruncile lui Dumnezeu. Sfântul Pavel știa bine că, dacă el Îl ruga pe Dumnezeu să le dăruiască acest dar ucenicilor săi, ei sporeau cu ușurință în orice virtute.

Cât de bine și de drept ar fi de i-ar plăcea totdeauna omului ceea ce din veac este bineplăcut lui Dumnezeu!

* * *

Vechii romani (păgâni), de obicei, pe cererile date de ei cezarului se semna cu lingușire, scriind: „Al Divinității și majestații tale supus, NN”. Păgânii făceau aceasta numai din lingușire și din dorința de a plăcea oamenilor, însă noi, creștinii, când ne rugăm înaintea atotputernicului Dumnezeu pentru iertarea păcatelor noastre și pentru ajutor în toate nevoile noastre, cu atât mai mult trebuie să dăm dovadă de cea mai mare smerenie în cererile noastre nu din lingușire, ci din conștiința adâncă a păcătoșeniei noastre și pentru adevărata măreție a Făcătorului lumii și a Domnului, zicând: „Doamne, Dumnezeul meu, eu, nevrednicul Tău rob, zidirea mâinilor Tale, cu toată smerenia mă încredințez Maiestații Tale celei atotputernice și voia mea cea liberă, de Tine dăruită, o supun voii Tale preaînțelepte și atotsfinte, deoarece înțeleg că numai supunerea smerită față de voia Ta atotsfântă alcătuiește desăvârșirea vieții omenești și este cer adevărat în afara cerului văzut!

CAPITOLUL AL ȘASELEA

**Acordul voii omenești cu cea dumnezeiască
este Cer în afara Cerului, este adevărata fericire
a vieții**

Fericit ești; bine-ți va fi! (Psalmul 127, 2). Cel ce a ajuns la această fericire, adică la acordul cel desăvârșit al faptelor sale cu voia lui Dumnezeu, cel ce primește cu dragă inimă, ca din mâna Domnului tot ceea ce i se întâmplă, acela este modelul adevăratei fericiri încă în această lume, în această viață vremelnică. O, fericit ești, omule, și bine îți va fi; te desfătezi și te vei desfăta cu așa o bucurie și veselie, pe care este cu neputință a le cunoaște cineva dintre oamenii lumii acesteia, ce nu s-au lepădat de iubirea de sine și de voia proprie.

Fericirea arătată este pregătită pentru cei aleși, uniți cu Dumnezeu prin adevărata lepădare de sine și adevărata dragoste de Dumnezeu și de aproapele: *fericit ești; bine-ți va fi!* Știm cu toții cugetarea Sfântului Apostol Pavel: *Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt. Iar cel ce slujește lui Hristos, în aceasta este plăcut lui Dumnezeu și cinstit de oameni* (Romani 14, 17-18).

Precum în viața cerească nu se întâmplă nicio catastrofă (schimbare a fericirii sau a lipsei ei), nu există, așa-zis, niciun *ieri* sau *astăzi*, diferite una de alta, ci acolo totdeauna este unul și același mers neîncetat

al veșnicei fericiri cerești, care este neschimbată, continuă, atotcuprinzătoare și întreagă, precum se spune în Psalmul 89, versetul 4: *Că o mie de ani înaintea ochilor Tăi sunt ca ziua de ieri, care a trecut*, la fel și cel ce s-a învrednicit de mila lui Dumnezeu – de a-și supune cu desăvârșire voia sa voii dumnezeiești – niciodată nu se schimbă în duhul său; de i se întâmplă ceva trist, care îi tulbură sufletul, prin judecata sa înțeleaptă se liniștește. Toată desfătarea lui, toată mângâierea lui se află în bunăvoința Domnului față de el; ea alungă de la el toată tulburarea, tot necazul, pricinuite de oameni, chiar dacă aceleași necazuri vin iar și sunt pricinuite de aceiași oameni sau au alte pricini și nu rareori se înmulțesc cu fiecare zi.

Însă lăsarea lui în voia lui Dumnezeu aduce în sufletul lui o împăcare și o liniște atât de plăcute încât el, fiind ferm încredințat că tot ceea ce se întâmplă, se întâmplă fie din voia Domnului, fie cu îngăduința Lui, socotește că necazurile și nenorocirile, depinzând de voia Domnului și slujind fie la îndreptarea lui, fie la dobândirea unui mai mare bine de către el, personal sau obștesc, îi aduc prin ele însele bucurie; căci în strâmtorări și în necazuri el vede voia Domnului și are cea mai bună nădejde de mântuire, mai mult decât atunci când este fericit. Dar și atunci când sufletul îi este plin de pace și de liniște, este încredințat că, într-adevăr, nimic nu-l poate vătăma, căci *cel ce se încrede în Domnul este ca muntele Sionului; nu se va clătina în veac* (comp.: Psalmul 124, 1).

PARTEA 1

Iată pricina *păcii* desăvârșite, a liniștii lăuntrice a sufletului și a conștiinței, cu care se desfătau strămoșii noștri și, de aceea, trăiau fericiți ca sfinții; și ei, ca și noi, erau loviți de numeroase și felurite nenorociri; bolile istoveau deseori trupul lor, iar tristețile tulburau inima lor. Căci cel ce era mai plăcut lui Dumnezeu dintre ei, acela era lovit, de obicei, de mai multe nenorociri.

De unde, așadar, aveau ei acea statornicie a minții: acea bunătate pe chipul și în ochii lor și acea bucurie, acea solemnitate în viața lor, de parcă ar fi trăit din sărbătoare în sărbătoare? Toate acestea le aveau, într-adevăr, din unirea desăvârșită a voii lor cu voia lui Dumnezeu. În zadar îi atingeau dintr-o parte sau din alta numeroasele nenorociri, ei erau de neînvins și rămâneau nevătămați de ele, după cum s-a spus: *Nicio nenorocire nu se întâmplă celui drept, pe când cei nelegiuți sunt covârșiți de rele* (Pilde 12, 21).

Tocmai de aceea oamenii bineplăcuți de atunci erau în același timp îndestulați și fericiți, căci în toate faptele lor recunoșteau voia lui Dumnezeu și o cinsteau, numai întru ea se linișteau, se bucurau și se îmbogățeau. Însă acest mod de viață era cunoscut și filosofilor eleni, căci ei cugetau în privința lui astfel: fericirea omenească se află atunci când omul lucrează în viața sa în acord și potrivit cu însuflările duhului sau ale îngerului, care este prezent în viața fiecăruia încă

de la naștere: într-un cuvânt, ale geniului său păzitor. Iar toate acestea se întâmplă din voia Cărmuitorului Suprem al lumii.

Filosoful *Epictet* a grăit cu înțelepciune, zicând: „Arătați-mi un bolnav, care, în ciuda bolii lui, este fericit; un om, care se află în nenorociri și cu toate acestea este fericit; un muribund, care se socotește fericit; un om, care se află în necinste și, totuși, în sufletul său e fericit; fericirea îi este adusă fiecăruia dintre ei de mintea și inima lui; ei sunt acei fericiți, care, cugetând după Dumnezeu sau cu Dumnezeu, niciodată nu-L învinuiesc nici pe Dumnezeu, nici pe om când se află în nenorociri lumești; ei nu se socotesc lipsiți de niciun bun; nu sunt supărați de nicio nenorocire, niciodată nu se aprind de mânie, nu zavistuiesc pe nimeni și nu luptă împotriva nimănui; mai pe scurt, știind că fără voia Domnului nimic nu se întâmplă, tot ceea ce li se întâmplă, atribuie voii sau îngăduinței Domnului și pe toate le primesc fără cârtire ca din mâna Lui”. Ce putem spune împotriva acestora și ce ne putem imagina a fi mai presus și mai cinstit decât toate acestea?

Doi oameni (prieteni) cugetau oarecând la acest lucru; unul dintre ei a spus: „Dacă totul se întâmplă cu voia lui Dumnezeu și se săvârșește potrivit ei astfel încât nicio pasăre, după cuvântul lui Hristos, nu cade în plasă fără ca Dumnezeu să nu fi văzut și să nu fi voit aceasta mai înainte de toți vecii, noi, de vom înțelege acest lucru cu mintea și îl vom crede cu inima, vom fi

totdeauna fericiți și niciodată nu vom fi nefericiți și ne vom trăi veacul ca și cum am fi în cer”. La cuvintele acestea celălalt a spus: „Da, în acest caz suntem cu desăvârșire neprimejduiți și fericiți, însă nu mulți înțeleg lucrul acesta întru totul și nu pentru că el ar fi greu de înțeles, ci pentru că ei nu se lipsesc de el cu toată inima lor și sunt atrași de desfătărilor deșarte”.

Și în privința aceasta este de vină faptul că în predică (în biserică) lucrul acesta nu este tâlcuit pe înțeles și spre învățătură. Multe cărți și povestiri hazlii se scriu care sunt chiar deșarte întru totul și deseori nefolositoare în viața omului, a căror lectură este cu neputință să aducă vreun folos desăvârșirii sufletului și veșnicei lui mântuirii. Acest lucru din urmă trebuie tot timpul cercetat, studiat și dovedit prin exemple practice anume, că fiecare om, încredințându-se lui Dumnezeu cu toată inima și cu tot sufletul, trăiește în viața aceasta în cer, fiind în afara cerului, pentru că Dumnezeu trăiește în el și, unde este Dumnezeu, acolo este și cerul.

Sfânta Ecaterina de pe muntele Sinai (este vorba aici de Sfânta Mare Muceniță Ecaterina (a cărei pomenire este pe 24 noiembrie) al cărei trup mucenicesc a fost mutat de îngeri pe muntele Sinai și îngropat acolo), cea mai cinstită între fecioare, de obicei, spunea: „Oamenii buni și curajoși seamănă cu Mântuitorul nostru; așa cum El, aflându-se în chinurile cele mai grele (pe cruce), a fost la fel de liniștit în suflet ca și până la chinuri, deși a suferit cu trupul Său

până la moarte, așa și ei în această privință au duhul neschimbat, chiar de răbdă trupește și îndură multe chinuri ce, totuși, nu pun nicio piedică fericirii lor lăuntrice”.

Astfel, dreptul Iov a fost tot atât de devotat lui Dumnezeu când a răbdat nespusele nenorociri, ca și în vremea fericirii și a bogăției sale; îndrăznesc chiar să spun că Iov a devenit mult mai apropiat de Dumnezeu și a intrat în cea mai strânsă legătură cu El, aflându-se în sărăcie și molipsit de lepră decât atunci când, fiind în cinste și slavă, ședea pe tronul său măreț. Nicio nenorocire sumbră nu poate lua veselia și bucuria din inima și mintea celor ce s-au lăsat în voia lui Dumnezeu.

Floarea-soarelui nu își schimbă niciodată frunzele; același lucru trebuie să-l spunem și despre omul ce s-a încredințat pe sine voii lui Dumnezeu: *frunza lui nu va cădea și toate câte va face vor spori* (Psalmul 1, 3).

PARTEA a 2-a

Unul dintre persani, lăudându-se cu mulțimea oștirii sale, trimise la luptă împotriva grecilor, a spus cu mândrie: „Măine vom întuneca soarele cu săgețile noastre”. La cuvintele acestea un grec i-a răspuns pe dată: „Eu sunt foarte mulțumit, căci la umbră vom lupta mai bine”. Așa spune cel ce s-a încredințat pe

sine cu adevărat lui Dumnezeu: „De va năvăli asupra mea toată puterea demonilor, iar vrăjmașii mei se vor înmulți și cu săgețile lor vor întuneca soarele meu, *nu se va înfricoșa inima mea*, căci în umbra aceasta îmi va fi mai bine a lupta (comp.: Psalmul 26, 5) și voi lupta, *iar precum va fi voia în cer așa să fie* (1 Macabei 3, 60).

Sfântul Ioan Casian povestește următoarea întâmplare: odată, un bătrân creștin din Alexandria a fost înconjurat de o mulțime de păgâni la fel cum un miel este înconjurat și atacat de lupi. Și toți într-un glas au hotărât să-l sfâșie pe acest bătrân, să năvălească asupra lui, să-l bată, să-și bată joc de el, într-un cuvânt, să-l facă obiectul batjocurilor lor nebune, al distracțiilor batjocoritoare și al ponegririi lor; în cele din urmă, unul dintre ei, batjocorindu-l pe bătrân, l-a întrebat: „Ce minuni a făcut Hristos, cu Care vă lăudați atât?”. Iar bătrânul cu înțelepciune i-a răspuns și cu smerenie, zicând: „Iată ce minuni a făcut El: că eu rabd fără cârtire ponegririle, batjocurile voastre și nu îmi schimb ideea despre măreția Lui și sunt gata să rabd mai mari nedreptăți din dragoste pentru El dacă vi s-ar năzări să le săvârșiți asupra mea.”

Cu adevărat, mari minuni săvârșesc și în vremea noastră acei oameni care se încredințează sincer voii lui Dumnezeu; ei își dau seama ce putere îi face să fie neînfricați în furtună, printre valuri și nesocotesc toate atacurile omenești, îndreptate asupra lor. Cu adevărat, și astăzi se săvârșesc minunile cele de demult: rugul

cel aprins și nemistuit; tinerii cei aruncați în cuptorul de foc, care stau în văpaie neatinși de foc și nevătămați.

Asemenea necazuri și astăzi se întâmplă celor nevinovați și drepti, însă necazurile acestea li se par uneori așa, nu datorită întristării provocate, ci a nerăbdării celor întristați. Acele persoane ce primesc orice nenorocire ca pe îngăduința lui Dumnezeu pentru adevărarea bărbăției și a răbdării lor și o pun sub semnul voii lui Dumnezeu, nu se tem de nicio greutate, nu cârtesc față de Dumnezeu pentru ceea ce le-a îngăduit și nu se plâng. Tot ceea ce li se întâmplă, ei primesc cu mulțumire și îndreaptă spre bine, atribuind totul voii și orânduirii lui Dumnezeu.

Se povestește despre muntele Olimp, care se află între hotarele Macedoniei și ale Greciei, că este cel mai înalt munte și este atât de înalt deasupra mării încât niciodată nu ating vârfurile lui nici vânturile, nici ploile, nici zăpezile. Poetul Lucan a spus despre el următorul lucru: „Olimp este mai presus de nori, vârfurile lui sunt înconjurate de cerul senin dincolo de hotarele tuturor schimbărilor atmosferice; acolo nu sunt nici păsări, nici alte vietăți; aerul acolo este atât de subțire și rarefiat încât nu poate fi respirat”.

Toate acestea au devenit cunoscute abia după cercetările amănunțite ale cercetătorilor naturii, care pentru atingerea culmilor acestui munte au născocit felurite mijloace spre a putea respira liber pe înălțimile acestui munte, de exemplu, au întrebuințat bureți umezi pentru aerisirea nărilor și au folosit alte

mijloace pentru condensarea aerului în călătoria lor pe munte. Când au ajuns pe vârfurile lui au făcut pe nisip felurite inscripții; în anul următor, urcând pe munte, le-au găsit neatinse, ca și cum doar ar fi fost scrise de ei și aceasta este dovada sigură că acolo nu ajung nici vântul, nici ploaia, nici furtunile cu zăpadă.

Muntele Olimp poate fi emblema vieții omului-creștin, care a ajuns la desăvârșita lepădare de sine, adică la lăsarea sa totală în voia lui Dumnezeu; așa cum pe Olimp nu au loc nici furtuni, nici atacuri ale fiarelor sălbatice și nici alte primejdii, așa și omul, care a atins culmea cea atotcârmuitoare a voii lui Dumnezeu, trăiește netulburat în pace și în liniște; norii tristeții sunt mai jos decât el, în inima lui tot timpul este liniște și o tihnă plăcută, aflată numai în voia lui Dumnezeu. Dreaptă este cugetarea Sfântului Mucenic Dorotei (a cărui pomenire este pe 5 iunie): „Cel ce împlinește în inimă porunca evanghelică despre lepădarea de sine și lăsarea cu desăvârșire în voia lui Dumnezeu, merge pe calea vieții ca într-o caretă²¹ cu feluritele cruci (greutăți) ale vieții sale, iar ceilalți, ce nu cunosc puterea deplinei lepădări de sine, merg pe jos și duc pe umeri crucile lor grele prin feluritele răspântii ale vieții fie cu trudă, fie cu cârteală”.

²¹ Caretă – Trăsură de lux acoperită, cu patru roți; caleașcă. (n. trad.)

PARTEA a 3-a

Supunerea sinceră, adevărată față de voia lui Dumnezeu în toate întâmplările din viața noastră ne aduce, într-adevăr, sentimentul că ne aflăm în cer, fiind în afara cerului. Ea este cea dintâi și cea mai adâncă temelie a *iubirii* făpturii raționale față de Făcătorul și Dumnezeul ei. Oricine ai fi tu, cititorule, de vei primi cu inimă mulțumitoare, ca din mâna Domnului, tot ce ți se va întâmpla în viață (plăcut sau neplăcut) din voia sau cu îngăduința Domnului *fericit vei fi și bine-ți va fi!* (comp.: Psalmul 127, 2), prin iubirea ta te vei alipi de Dumnezeu, cu Care pretutindeni este fericirea Raiului: *Că s-a făcut în Ierusalim locul Lui și locașul Lui în Sion* (Psalmul 75, 2).

Se poate întâmpla în viața omului (și se cade să țină minte aceasta, mai ales, oamenii cu inima mârșită sau fricoasă) ca atunci când vine peste el *împotrivirea* (puterea, ce lucrează împotriva voii lui), slăbănogirea sufletească (deznădejdea) sau lenea la rugăciune, când cugetul lui cârtește față de o asemenea soartă și, mai mult, când nici inima lui nu este gata a se supune la tot ceea ce i se întâmplă după voia lui Dumnezeu, să trebuiască să se situeze pe cel mai înalt punct de vedere și însăși nelepădarea de sine să o socotească în anumite cazuri ca fiind voia lui Dumnezeu. Iar, dacă pe lângă aceasta năvălește asupra unui astfel de om și cea mai mare nedumerire și el nu știe cum să procedeze, trebuie atunci să lepede chiar și

nedumerirea. În sfârșit, dacă din deznădejde nu poate duce la împlinire niciun lucru din cele contradictorii (care se împotrivesc unul altuia), atunci și aceasta (adică lipsa hotărârii sale) trebuie să o atribuie voii lui Dumnezeu și din mâna Lui să primească nehotărârea sa ca pe voia Lui dumnezeiască.

Făcând astfel, trebuie să înlăture toate piedicile ce pot fi întâlnite în *lepădarea de sine*, ca voia lui Dumnezeu să poată mistui mereu și fără piedici, precum focul, toate lucrurile, ducând totul spre mai bine. Acesta este felul sau tipul acelei nelepădări de sine care se săvârșește în mod rațional și întrece toate roadele și faptele noastre și ne duce drept la unirea cea adevărată cu Dumnezeu, la adevărata *smerenie* și la lepădarea și călcarea în picioare a tuturor lucrurilor de dragul lui Dumnezeu.

Dacă noi, o, creștinilor, o, dacă de nimic altceva nu ne-am îngriji și pentru nimic nu ne-am sângui atât în toate zilele și nopțile decât numai ca voia noastră proprie să devină voia lui Dumnezeu în toate și voia Domnului să se prefacă în voia noastră, cu adevărat, mare lucru ar fi și vrednic de cea mai mare grijă a noastră, adică *să voim* nu altceva decât numai ceea ce voiește Dumnezeu și *să nu voim* altceva decât numai ceea ce nu voiește El!

Credeți-mă, frații mei întru Hristos, cel mai mare bine pentru noi este să fim atât de apropiați de Dumnezeu! Și în Domnul Iehova să punem nădejdea noastră (comp.: Psalmul 72, 27). Aceasta este fericirea cea adevărată, cerul în afara cerului.

Cartea a IV-a

*CUM SĂ ÎNLĂTURĂM PIEDICILE CARE NU LASĂ
VOIA OMENEASCĂ SĂ SE PUNĂ DE ACORD
ÎN LUCRAREA SA CU VOIA LUI DUMNEZEU*

CAPITOLUL ÎNTÂI

**Ce ne împiedică cel mai mult să trăim după
voia lui Dumnezeu?**

Să ne închipuim că i se dau cuiva cheile unei cetăți sau ale unei case și totodată i se dă puterea de a intra acolo și de a ieși și de a da ordine oricând și oricum voiește, după bunul său plac. Tot așa și *Hristos Dumnezeu* dorește adeseori cheile care deschid lăuntru sufletesc al inimii noastre, spre a avea acolo intrare liberă, dar noi abia dacă ne învoim vreodată și nu întotdeauna cu bucurie la aceasta cu milostivul și atotînduratul nostru Domn. Un autor apusean ne povestește despre o fericită fecioară, înaintea căreia S-a arătat Însuși Mântuitorul Hristos, zicându-i: „Fiica Mea, în mîna aceasta Eu țin sănătatea, iar în aceasta boala: alege-o pe aceea pe care ți-o dorești”.

Ce-i rămăsese acestei fecioare să facă? Să aleagă sănătatea i se părea ceva rușinos, iar ca să prefere boala

în locul sănătății, acest lucru aparținea unei smerenii ce era peste măsura ei. De obicei, dacă ne propunem unul altuia două lucruri la alegere, cel ce va alege, din bunătate va alege lucrul cel mai rău, prin urmare, și fecioara pomenită ar fi trebuit să aleagă boala pentru a se izbăvi de chinurile veșnice și acest lucru ar fi fost, în accepțiunea generală, cel mai înțelept, asemeni celui săvârșit de o altă nevoitoare, ce a preferat cununa de spini în locul diademei aurite (Marea Muceniță Ecaterina).

Totuși, această fecioară (despre care este vorba) a procedat mult mai bine și mai înțelept, nefăcând nicio alegere, ci, încrucișându-și mâinile pe piept și plecând genunchii la pământ, a grăit: „O, Domnul meu, pentru un singur lucru mă rog Ție cu toată osârdia și numai un lucru Îți cer: să se facă întru mine voia Ta, nu voia mea, de aceea nu aleg niciun lucru din cele propuse, nici boala, nici sănătatea, ci sunt gata să primesc totul după voia Ta, căci doar Ție, Doamne, Ți se cade și doar Tu ai dreptul de a hotărî ce să îmi dai”. La cuvintele acestea, Mântuitorul a spus: „Cela ce dorește să Mă aibă aproape și să-l cercetez adesea, să-mi dea cheile voii lui și niciodată să nu Mi le ceară înapoi” (adică să se lepede de voia sa și să se lase cu totul în voia lui Dumnezeu).

Fecioara, fiind astfel povățuită de Domnul Însuși, a rostit cu inima înfrântă și cu cea mai mare smerenie următoarea rugăciune către Domnul: „Facă-se nu voia mea, ci voia Ta, o, preaiubitul Meu Iisuse!”. Și

de atunci și-a făgăduit sieși că va repeta de trei sute șazeci și cinci de ori aceste cuvinte: „Facă-se nu voia mea, ci voia Ta, o, preaiubitul Meu Iisuse!”. Scurtă este rugăciunea aceasta, însă ea (rostită din toată inima) este mai plăcută lui Dumnezeu decât mii de alte rugăciuni. Înțelept va proceda cel ce va repeta în gând și ziua și noaptea: „Facă-se nu voia mea, ci voia Ta, o, preaiubitul Meu Iisuse!”. Este folositor a repeta și mai sânguincios această rugăciune îndeosebi atunci când ne aflăm în mare nenorocire, împresurați din toate părțile de tot felul de atacuri.

Dar pentru firea omenească slabă este destul de greu ca să-și încline voia proprie să rabde cu bucurie suferințele cele grele, ostenele, lipsurile și celelalte necazuri omenești ce ne lovesc din voia sau cu îngăduința lui Dumnezeu și de care voia cea firească se ferește; cu atât mai mult trebuie ca cel ce își dorește să-și pună voia sa în acord cu voia lui Dumnezeu și să se supună ei, să fie gata a se lepăda de voia sa, a sili voia sa îndărătnică să facă ceea ce nu își dorește.

PARTEA 1

Lepădarea de voia proprie: sărăcia duhovnicească

Omul care urmează voii lui Dumnezeu, trebuie mai întâi de toate să se hotărască a fi gata spre tot ceea ce *i se întâmplă* din voia sau cu îngăduința lui Dumnezeu. El aleargă în rugăciune la Dumnezeu,

zicând: Doamne, Dumnezeuul meu, eu sunt gata să-Ți slujesc și în sărăcie, ca și în bogăție, nu mă lepăd nici chiar de acea sărăcie a minții mele care mă lipsește de dulci mângâieri și astfel mă întristează; trist este pentru mine acest lucru, dar mântuitor și, de este voia Ta, fă inima mea asemeni pământului uscat. De îmi vei da un pahar plin cu fiere, vin amestecat cu pelin, cu bucurie îl voi lua de la Tine.

Știi, Doamne, că ai din belșug vin aromat, dulce și minunat, dar pentru încercarea supunerii robilor Țăi, le dai acestora din când în când vin amestecat cu drojdie și oțet, eu îl voi lua de la Tine și voi bea cu bucurie tot amarul amestecat în pahar. Pedepsește-mă, Doamne, după cum voiești: prin necazuri, boală; un singur lucru Te rog, învață-mă ceea ce este bineplăcut înaintea Ta; voia Ta dumnezeiască este pentru mine cea mai mare bucurie, în afara ei, nu caut nimic, de sunt sănătos ori neputincios, bogat ori sărac totuna îmi este. Un singur lucru Îți cer, Dumnezeule, totdeauna să împlinesc voia Ta cea sfântă.

Sfântul Ioan Gură de Aur îl laudă și îl preamărește pe Iosif, logodnicul Preabinecuvântatei Fecioare Maria, pentru virtutea lui de a împlini fără condiții voia lui Dumnezeu, în ciuda contradicțiilor aparente ale poruncilor dumnezeiești. Când Iosif, spune Sfântul Ioan Gură de Aur, a primit în vis poruncă de la Înger să își lase patria și să fugă în Egipt, el nu s-a smintit de acest lucru, nu a spus: „Această poruncă nu este adevărată și e foarte îndoielnică, fiindcă nu cu mult

timp înainte mi-ai spus, Îngere: *El va mântui poporul Său* (Matei 1, 21), iar acum El nu Se poate izbăvi pe Sine de prigoană și îmi spui că trebuie să fugim, să pribegim și să ne mutăm departe în alt ținut, iar acest lucru este potrivit făgăduinței lui Dumnezeu”.

Nimic de acest fel nu i-a spus Iosif Îngerului, pentru că era bărbat credincios, nici măcar nu l-a întrebat pe Înger când anume trebuia să se întoarcă, deși Îngerul nu se exprimase clar: *stai acolo până ce-ți voi spune* (Matei 2, 13), totuși Iosif nu s-a tulburat din această pricină, ci cu toată inima a crezut cuvintele Îngerului și s-a încrezut în ele, răbdând tot necazul și greutatea drumului; nu i-a fost teamă să fugă, să își părăsească țara, ci a plecat în Egipt cu Pruncul și cu Maica Domnului. Împlinirea voii Domnului ne ușurează toate greutățile. Încredințându-ne cu toate neputințele noastre voii lui Dumnezeu și recunoscându-ne *sărăcia* cea sufletească, vom pași mai departe pe următoarele trepte ale discuției noastre.

PARTEA a 2-a

Răbdarea de bunăvoie a muștrărilor și a ocărilor

Jertfind voia noastră proprie, ne hărăzim pe noi înșine la răbdarea de bunăvoie a muștrărilor și a ocărilor. Să luăm aminte la învățătura Sfântului Apostol Pavel: *în toate înfățișându-ne pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu, în multă răbdare, în*

necazuri, în nevoi, în strâmtorări, în bătaii, în temniță, în tulburări, în osteneli, în privegheri, în posturi; în curăție, în cunoștință, în îndelungă-răbdare, în bunătate, în Duhul Sfânt, în dragoste nefățarnică; în cuvântul adevărului, în puterea lui Dumnezeu, prin armele dreptății, cele de-a dreapta și cele de-a stânga, prin slavă și necinste, prin defăimare și laudă; ca niște amăgitori, deși iubitori de adevăr (2 Corinteni 6, 4-8).

Cel ce s-a lăsat pe sine cu desăvârșire în voia lui Dumnezeu trebuie să repete des: „Doamne, pentru Tine eu mă dau pradă cu bucurie tuturor ocărilor, necinstei și muștrărilor și cu atât mai bucuros le rabd când sunt nevinovat. Pentru Tine nu mă tem să fiu disprețuit, umilit și ponegrit. Neplăcut și amar este acest ospăț, totuși eu cu bucurie îl primesc, căci el este o parte din masa economiei lui Hristos”. Hristos Dumnezeu Însuși nu numai că S-a dat pe Sine de bunăvoie la toate ocările și ponegririle, dar a îndurat totul pentru păcatele noastre, făcându-se pentru noi blestem, după cum e scris: *Hristos ne-a răscumpărat din blestemul Legii, făcându-Se pentru noi blestem; pentru că scris este: „Blestemat este tot cel spânzurat pe lemn”* (Galateni 3, 13; comp.: Deuteronomul 21, 23).

În vremurile păgânismului și ale prigoanelor împotriva creștinilor cei mai mari plăcuți ai lui Dumnezeu erau ponegriiți ca cei mai mari *nelegiuîți* (tâlhari), iar ei auzeau și știau aceasta, totuși răbdau fără cârtire. Însă, atât în concepția populară cât și în cea religioasă, între a fi cu adevărat tâlhar și doar a fi

socotit așa, este mare diferență. Cea dintâi *ponegrire* nu are nevoie de lămurire, și copiii o înțeleg, însă puterea celei din urmă o înțeleg pe deplin numai cei ce (nefiind cu nimic vinovați) se lasă ponegriți, după învățătura Evangheliei, nu luptă împotriva ponegririi și o primesc ca pe cea mai mare cinste și slavă după voia Domnului, ca din mâna Lui.

Luați-o ca exemplu pe Maica Domnului, Preabinecuvântata Fecioară Maria, care s-a lăsat pe sine cu tot sufletul și inima în voia lui Dumnezeu; *Iosif*, logodnicul ei, văzând-o însărcinată, s-a îngrozit și a voit să se despartă în taină de ea. Și ce a făcut Preasfânta Fecioară? A tăcut și toată părerea despre ea a încredințat-o voii lui Dumnezeu. Exemplul Maicii Domnului l-au urmat mulți sfinți plăcuți lui Dumnezeu. Chiar de erau ponegriți pe nedrept și învinuiți de grele fărădelegi, tăceau cu înțelepciune și răbdau necinstea și multele ocări, încredințându-se în toate voii lui Dumnezeu.

Asemenea necinste, *ponegrire* și muștrare a răbdat fără cârtire Cuviosul Macarie Egipteanul (a cărui pomenire este pe 19 ianuarie), tăcând și dând dovadă de cea mai mare răbdare și smerenie. Acest sfânt, a cărui viață neîntinată era întocmai cu a îngerilor, a fost clevetit de o tânără care căzuse în ascuns cu un oarecare tânăr în desfrâu și care, fiind însărcinată, l-a ponegrit pe cuvios înaintea părinților ei, zicând: „Am păcătuit cu sihastrul vostru pe care-l socotiți că este sfânt; căci odată, aflându-mă afară din

sat și apropiindu-mă de locul unde petrece el, m-a întâmpinat în cale și m-a siluit, iar eu de rușine și de frică nu l-am spus la nimeni până acum”.

Porniți la mânie de aceste cuvinte mincinoase, părinții și rudeniile ei au alergat în grabă la chilia sfântului și nevinovatului bărbat și cu strigăt mare și vorbe acuzatoare l-au scos din chilia lui, l-au bătut mai multă vreme fără milă, iar apoi l-au dus cu ei în sat, unde, adunând tot felul de lucruri lepădate, necurate: hârburi, oale înnegrite, toarte de ulcioare, toate acestea legându-le într-o funie, le-au atârnat de gâtul lui și l-au purtat prin sat cu batjocură nemaivăzută, bătându-l, împingându-l, trăgându-l de păr, călcându-l cu picioarele și strigând: „Acest monah a necinstit pe fecioara noastră; apucați-l toți și-l bateți!”.

Această ponegrire și bătaie cu toiegele au durat mai multe ceasuri până când mânia lor s-a potolit, însă nici atunci nu l-au lăsat, deși el era abia viu, ci au continuat până când un ucenic al cuviosului s-a pus garant pentru el față de părinții tinerei, spunând că Macarie o va întreține și o va hrăni, ca și cum el ar fi fost, într-adevăr, cel ce o lăsase însărcinată. Și, după însănațosirea sa, cuviosul a făcut întocmai, împletind coșuri și vânzându-le prin ucenicul său, iar banii câștigați trimițându-i tot prin el pentru întreținerea acelei tinere. Vai și amar! Acest bărbat cu adevărat fericit, cu inima blândă, nevinovată și smerită și mulți alți bărbați plăcuți lui Dumnezeu, asemeni lui, au răbdat pe nedrept și cu blândețe numeroase

ponegriri, muștrări, ocări și bătaii cumplite, iertându-i cu bunătațe pe prigonitorii lor.

Dar acum ce vedem? Vedem cum noi, care suntem vinovați de nenumărate păcate și nedreptăți, ne mâniem chiar și pe cel ce ne-a pricinuit chiar cea mai mică nedreptate și nu îl răbdăm, ci ne răzbunăm pe el și îl prigonim! Sunt, oare, acestea după voia lui Dumnezeu? Fără voia și îngăduința lui Dumnezeu nimic nu ni se poate întâmpla și, dacă iubim voia Lui, atunci nici cea mai grea ocară nu ne va tulbura, nici obliga să-i prigonim pe cei ce ne-au nedreptățit.

Însuși Hristos, Mântuitorul nostru, nu numai în viața Sa pământească ne-a lăsat un model fără seamăn de smerenie, dar nici după proslăvirea Sa, adică după Învierea Sa, nu a primit închinare de la Maria Magdalena până când nu a înfățișat omenitatea Sa înaintea Tatălui Cereșc: *Iar în ziua întâia a săptămânii (duminica), Maria Magdalena a venit la mormânt dis-de-dimineată, fiind încă întuneric, și a văzut piatra ridicată de pe mormânt. Deci a alergat și a venit la Simon-Petru și la celălalt ucenic pe care-l iubea Iisus (Ioan Teologul), și le-a zis: Au luat pe Domnul din mormânt și noi nu știm unde L-au pus. Deci a ieșit Petru și celălalt ucenic și veneau la mormânt. Și cei doi alergau împreună, dar celălalt ucenic, alergând înainte, mai repede decât Petru, a sosit cel dintâi la mormânt. Și, aplecându-se, a văzut giulgiurile puse jos, dar n-a intrat. A sosit și Simon-Petru, urmând după el, și a intrat în mormânt și a văzut giulgiurile*

puse jos, iar mahrama, care fusese pe capul Lui, nu era pusă împreună cu giulgiurile, ci înfășurată, la o parte, într-un loc. Atunci a intrat și celălalt ucenic care sosise întâi la mormânt, și a văzut și a crezut. Căci încă nu știau Scriptura, că Iisus trebuia să învieze din morți. Și s-au dus ucenicii iarăși la ai lor. Iar Maria stătea afară lângă mormânt plângând. Și pe când plângea, s-a aplecat spre mormânt. Și a văzut doi îngeri în veșminte albe șezând, unul către cap și altul către picioare, unde zăcuse trupul lui Iisus. Și aceia i-au zis: Femeie, de ce plângi? Pe cine cauți? Ea le-a zis: Că au luat pe Domnul meu și nu știu unde L-au pus. Zicând acestea, ea s-a întors cu fața și a văzut pe Iisus stând, dar nu știa că este Iisus. Zis-a ei Iisus: Femeie, de ce plângi? Pe cine cauți? Ea, crezând că este grădinarul, I-a zis: Doamne, dacă Tu L-ai luat, spune-mi unde L-ai pus și eu Îl voi ridica. Iisus i-a zis: Maria! Întorcându-se, aceea I-a zis evreiește: Rabuni! (adică, Învățătorule) Iisus i-a zis: Nu te atinge de Mine, căci încă nu M-am suit la Tatăl Meu. Mergi la frații Mei și le spune: Mă sui la Tatăl Meu și Tatăl vostru și la Dumnezeuul Meu și Dumnezeuul vostru. Și a venit Maria Magdalena vestind ucenicilor că a văzut pe Domnul și acestea i-a zis ei (Ioan 20, 1-18).

Acest chip și mijloc luminos al arătării Domnului Iisus în cele dintâi clipe după învierea Sa către Maria Magdalena arată tot adâncul smereniei și al iubirii Lui față de oameni; să urmăim, așadar, aceste virtuți ale Lui. Hristos Dumnezeu, răbdând pentru noi, păcătoșii,

cele mai cumplite ponegriri și chinuri, ar fi putut să ne lipsească pe toți oamenii de unirea Lui frățească, însă El, fiind milosârd, îi refuză Mariei Magdalena *doar atingerea vremelnică* de El, așteptând să urce la Tatăl Ceresc, adică la cer în locașul nemuririi spre a dăruia acest urcuș la Tatăl tuturor fraților Săi.

Iar noi, păcătoșii, care nu numai că nu am intrat în locașurile dreptilor, dar nici moartea încă nu am cercat-o, trăind în trup muritor, vinovați de multe fărădelegi, zicem unul către altul cu mânie: „Nu mă mai tulbura! De ce mă necinstești, netrebnicule? De ce mă ocărăști, mă ponegrești și murdărești cinstea mea?”. O, creștinilor, să ne venim în fire! Cât de departe suntem de cunoașterea voii lui Dumnezeu! Voim și cerem de la toți să ne respecte și să ne dea cinstire chiar și atunci când noi ne necinstim singuri prin faptele noastre și neștiința voii lui Dumnezeu.

Oricine înțelege că fără voia și îngăduința lui Dumnezeu nimic nu se întâmplă (nici laudele, nici ocările), se osândește singur față de Dumnezeu, zicând: O, Doamne, sunt foarte vrednic de disprețul și ocara tuturor, pentru ce, astfel, să mă mâniez pe ei? Știu, Doamne, că fără voia Ta cea sfântă nimeni nu mă nedreptățește, nici nu mă necinstește: ***Și încă și mai mult mă voi înjosi și voi fi încă și mai mic în ochii lor*** (comp.: cuvintele regelui David: 2 Regi 6, 22).

PARTEA a 3-a

Despre răbdarea fără cârtire a bolilor

Gătindu-ne inima spre a răbda fără cârtire sărăcia, muștrările și ponegririle, purcedem la cercetarea răbdării fără cârtire a bolilor.

Viața noastră de aici este ca untdelemnul ce arde în candelă. Precum arderea candelii stă în puterea stăpânului ei, întocmai astfel și sănătatea și nesănătatea noastră, adică neputințele fizice și bolile depind de voia sau îngăduința lui Dumnezeu. De aceea, cel ce se lasă pe sine cu adevărat în voia lui Dumnezeu, se supune cu blândețe poruncilor ei. Asemeni văpăii focului ce se îndreaptă totdeauna spre cer, el se îndreaptă cu bună nădejde în tot ceea ce i se întâmplă, spre Dumnezeu, Ziditorul său, zicând în rugăciune: Doamne, Îți mulțumesc din inimă pentru tot ceea ce îmi trimiți; de voiești să mă ții într-un trup neputincios, fără să fiu bolnav, Îți mulțumesc, iar de binevoiești să mă acoperi de viu cu bube sau cu răni, să mă oblojești mulți ani cu boli și să mă pironesti pe patul bolii facă-se voia Ta, cu dragă inimă mă învoiesc la toate, căci, de binevoiești Tu acestea, atunci și acestea îmi vor fi de folos, la fel ca și sănătatea. Vrednice de luare-aminte în privința aceasta sunt cuvintele unui mare învățător: „O mulțumire adusă lui Dumnezeu la vreme de necaz, Îi este mai plăcută decât mii de mulțumiri aduse în vremea bunăstării, căci oricine mulțumește pentru binefaceri, însă pentru nedreptate cu greu mulțumește cineva”.

Cineva povestea că o fecioară cu viață sfântă a fost întrebată în ce chip a atins ea acea desăvârșire în viață. „Niciodată nu am fost împovărată de boli în așa măsură încât să nu Ți cer lui Dumnezeu mai multe boli din iubire pentru El”, a răspuns ea. Iar altă fecioară înțeleaptă, răbdând chinuri cumplite spre a se păzi în feciorie, neavând nădejde că se vor sfârși curând, și-a îndreptat inima spre Dumnezeu, strigând: „Dumnezeul meu cel drag, adu-Ți aminte că Tu ești Domnul și Ziditorul meu, iată-mă, sunt înaintea Ta, judecă-mă cu dreptate, sunt gata să rabd acest chin al iadului cât vei voi Tu, fă cu mine după voia Ta cea sfântă”. Astfel, lăsându-se cu totul în voia lui Dumnezeu, și-a trăit toată viața sa în dragostea de Dumnezeu și în fapte bune.

Aceste exemple arată că trebuie să deșteptăm voia noastră să fie gata atât în sănătate cât și în boală să sprijine inima noastră spre a rămâne neschimbată în dragostea de Dumnezeu și de aproapele.

PARTEA a 4-a

**Despre întâmpinarea neînfricăată a morții după
voia lui Dumnezeu,
în mâinile Căruia sunt și viața și moartea
noastră**

Omul devotat lui Dumnezeu nu trăiește pentru sine, ci spre a sluji lui Dumnezeu și aproapelui, de aceea el nu își atribuie dreptul de a alege între viață

și moarte după voia sa, ci le lasă și pe una și pe alta în voia lui Dumnezeu. El nu este atras nici de viața lungă, nici de grabnica plecare în viața de dincolo. Încredințându-se în toate voii lui Dumnezeu, zice în lăuntrul său către Dumnezeu: „Bunule Iisuse, Tu știi mult mai bine decât mine ce îmi este mie de folos: să trăiesc sau să mor! Fă, deci, cu mine după cum voiești ca, după mila Ta, de moartea cea năprasnică să mă izbăvești, căci păcatele mele mă înfricoșează; pomenește-mă, Doamne, când vei veni să îi judeci pe cei vii și pe cei morți. Dar chiar și când Ți cer lucrul acesta, las totul în preabună hotărârea Ta și nu mă împotrivesc voii Tale celei sfinte.

Știu că *cel drept, chiar când apucă să moară mai devreme, dă de odihnă* (Înțelepciunea lui Solomon 4, 7), iartă-mă, Doamne, și mă curățește, că am greșit înaintea Ta! De aceea, nici de moartea cea fără de vreme nu fug, nici de moartea cea cumplită nu mă tem. Cel ce crede sincer, știe că mulți s-au sfârșit cu pace, dar au coborât în iad, iar mulți care și-au sfârșit viața prin moarte cumplită, s-au mutat în cer. Nepătrunse și necercetate sunt judecățile Domnului pentru noi, de aceea cu toată inima mă încredințez bunăvoinții Lui în ceea ce privește mutarea mea din viața vremelnică în cea veșnică: *Căci nimeni dintre noi nu trăiește pentru sine și nimeni nu moare pentru sine. Că dacă trăim, pentru Domnul trăim, și dacă murim, pentru Domnul murim. Deci și dacă trăim, și dacă murim, ai Domnului suntem* (Romani 14, 7-8).

Episcopul Martin de Tours, când era pe moarte, înainte de a-și da ultima suflare, a spus: „Doamne, dacă eu sunt de folos turmei Tale cuvântătoare, nu mă dau în lături de la osteneală, însă facă-se în toate voia Ta!”. Iată un exemplu vrednic de urmat. Un scriitor-moralist de demult a spus: „Trăsătura bărbaților viteji (bravi) este să disprețuiască mai degrabă moartea decât să urască viața. Cei nepăsători prin lenevia lor se înjosesc, iar pe cei silitori numai moartea îi oprește de la lucrarea cea bună, însă moartea este pentru toți hotarul din urmă, spre care trebuie să mergem fără frică, lăsându-ne cu totul în voia lui Dumnezeu”.

Și viața și moartea noastră se află în puterea cea preaînțeleaptă și atotbună a lui Dumnezeu; numai Dumnezeu știe ce este mai de folos fiecăruia dintre noi: să-și continue viața ori să moară, de aceea, din recunoștință pentru mila Lui față de noi trebuie să primim cu toată inima la fel atât viața cât și moartea. Dumnezeu dorește să trăim? Cu plăcere să ne continuăm viața, mulțumindu-I Domnului în toate împrejurările noastre, atât în cele plăcute cât și în cele neplăcute, îngrijindu-ne numai de dobândirea fericirii în viața de după moarte. Dumnezeu dorește să murim? Cu dragă inimă murim, precum ne învață unul dintre scriitorii de demult: „Să mergem cu sânguință (fără lene) către moartea ce ne duce la viața fără de moarte”.

Vai! Rareori moare astăzi cineva fără să-și dorească cu putere ca să mai trăiască, rareori moare

fără întristare și supine, iar toate acestea sunt potrivnice voii lui Dumnezeu, „căci dezvăluie nemulțumirea noastră față de hotarul pus de Dumnezeu vieții noastre. Trebuie să fim gata de plecare în orice ceas, căci ceasul acesta este ascuns de noi de către înțelepciunea Domnului; nu este drept ca debitorul să-l mustre pe creditorul său pentru că îi cere la un anumit termen ceea ce i-a dat. Pentru noi, păcătoșii, însă, totdeauna sunt puține zilele vieții noastre dacă începem să le numărăm.

Totuși, judecă tu însuți cu înțelepciune că simpla prelungire a vieții în sinea ei, fără să aibă vreo legătură cu activitatea noastră, nu este un bine prea mare, căci nu te duce la fericire. Așadar, fii mulțumit de acel hotar al vieții care-ți este rânduit de Dumnezeu și, grăbindu-te să-l folosești pentru fapte bune, ca să dobândești fericita odihnă a dreptilor, adu-ți minte cuvintele înțeleptului: *Cel drept, chiar când apucă să moară mai devreme, dă de odihnă. Bătrânețile cinstite nu sunt cele aduse de o viață lungă, nici nu le măsoară după numărul anilor. Înțelepciunea este la om adevărata căruntețe și vârsta bătrâneților înseamnă o viață neîntinată* (Înțelepciunea lui Solomon 4, 7-9).

PARTEA a 5-a

**Cela ce s-a dedicat cu toată inima împlinirii
voii lui Dumnezeu
este gata a primi cu bucurie tot ce i se poate
întâmpla după voia Domnului,
în viața aceasta și în cea viitoare.
Deplina lepădare de sine**

În sfârșit, drept concluzie sau încheiere a acestui capitol, aducem acum cititorului exemple vii spre a arăta cum oamenii sfinți, acești vulturi ai naturii celei bune, au privit direct la strălucirea soarelui celui gândit, a voii lui Dumnezeu, a voii Tatălui celui mai dinainte de veci și iubitor de fii, a Ziditorului celui atotputernic, a păzitorului și cârmuitorului întregii lumi. Ei au supus voia lor voii lui Dumnezeu în chip desăvârșit și, neluând în seamă nicio piedică, au urmat-o cu iubire și evlavie.

Cine a fost mai bărbătos în această privință decât Sfântul Apostol Pavel? Pe el nu l-au putut opri din calea împlinirii voii lui Dumnezeu nici ascuțișul săbiilor, nici strălucirea sulitelor, nici pietrele aruncate în el, nici valurile mării, nici răzvrătirile norodului, nici furtunile cumplite, nici căile primejdioase și neumblate. În împlinirea voii lui Dumnezeu nicio piedică nu i-a putut sta în cale: nici temnițele înfricoșătoare, nici bătăile cu vărgile, nici frica de înecul în mare, nici mulțimea celorlalte nenorociri,

nici așteptarea zilnică a morții, după cum el însuși a mărturisit: *Căci pururea noi cei vii suntem dați spre moarte pentru Iisus, ca și viața lui Iisus să se arate în trupul nostru cel muritor* (2 Corinteni 4, 11). Sfântul Pavel, grăind prin Duhul Sfânt, nu se dă în lături de la a intra în foc dacă aceasta ar cere voia Domnului: *Căci aș fi dorit să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru frații mei, cei de un neam cu mine, după trup, care sunt israeliți* (Romani 9, 3-4). „Ce tot spui, o, Pavele, glăsuiește Sfântul Ioan Gură de Aur, nu tu ai spus, oare: *Cine ne va despartă pe noi de iubirea lui Hristos?*”

Nu te îndoi, Sfinte Ioane Gură de Aur, de cuvintele lui Pavel: *aș fi dorit să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru frații mei*, căci ele arată în cel mai înalt grad dragostea lui Pavel față de Hristos, prin aceste cuvinte el și-a exprimat dorința sa puternică de a-L iubi pe Hristos un număr mult mai mare de israeliți, iar în schimbul lucrului acestuia ar fi gata să le dea partea sa de fericire și slavă cu Hristos pe care a dobândit-o, însă nu așa încât să se despartă de iubirea lui Hristos. Ia seama cum și-a pironit vulturul acesta ochii săi drept și fără șovăire către soarele adevărat al voii lui Dumnezeu! Acest acord puternic dintre voia noastră și voia lui Dumnezeu de nimic nu este biruit, chiar dacă s-ar înarma împotriva lui toată lumea cu toate uneltele vicleniei, ale batjocurii și ale torturii.

Mulți sfinți mucenici au mers cu bucurie la chinuri și ponegriri pentru Hristos, neșovăind în

a-și vărsa sângele lor pentru El, căci în acele chinuri cumplite erau sprijiniți din belșug de mângâierile lui Dumnezeu, de aceea cu toată inima disprețuiau chinurile și însăși moartea. Astfel, Sfântul Lavrentie (a cărui pomenire este pe 10 august), fiind întins pe gratii de fier înroșite, stătea pe ele ca pe un pat moale; Andrei cel întâi chemat, fiind prigonit în vremurile păgânismului, a sărutat crucea ca pe o cămară împărătească, iar Întâiul Mucenic Ștefan a primit ploaia de pietre ca pe niște picături de rouă.

Oricine se afla în atât de mari nenorociri și era în pragul morții – dacă toate acestea i se întâmplau în acord cu voia și porunca lui Dumnezeu și el era gata să îndure totul de bunăvoie pentru Dumnezeu – săvârșea, într-adevăr, cea mai mare nevoie, după cum și trebuie, căci toți am primit de la Dumnezeu daruri atât trupești cât și sufletești și care dintre ele poate face excepție astfel încât să fim îndreptățiți să nu-l înapoiem lui Dumnezeu? Prin urmare, proverbul școlar: „nu există regulă fără excepție”, nu poate fi aplicat aici. Regula stăpânirii voii lui Dumnezeu nu are nicio excepție; oricine dorește să trăiască după voia Domnului, este obligat să se pună și pe sine însuși, și toate faptele, dorințele și gândurile sale în acord cu voia Domnului.

Un îndrumător le-a insuflat ucenicilor săi următorul lucru: „Țineți bine minte învățătura omului, pe care Dumnezeu l-a ales după inima Sa, a regelui David, care-I grăiește lui Dumnezeu

despre sine însuși, zicând: *Gata este inima mea, Dumnezeu, gata este inima mea* (Psalmul 107, 1), gata este ea să-Ți mulțumească în vremea cea bună, gata să Îți mulțumească și în vremea cea rea. Voiești să mă faci păstor al oilor cuvântătoare? Voiești să-mi încredințezi puterea împărătească? Gata este inima mea, Dumnezeu, gata este inima mea. Iar, dacă Tu, Doamne, îmi vei spune: „Nu te mai voiesc, *nu mai este bunăvoința Mea cu tine*”, atunci iată-mă, fă cu mine ce binevoiești (comp.: 2 Regi 15, 26).

Iată cea mai adâncă smerenie a inimii și deplina lepădare a voii, vrednice de binecredinciosul rege. Căci ce înseamnă cuvintele: „Nu te mai voiesc”? Înseamnă: nu voiesc ca tu să fii rege, nu voiesc să mai trăiești. Iar David spune: eu sunt gata să mă supun Ție, Doamne. Toate încercările grele care l-au lovit cu îngăduința lui Dumnezeu, David le-a răbdat cu cea mai adâncă smerenie, adică: prigoana lui Saul, răzvrătirea fiului său celui rău (a lui Abesalom), ce râvnea să îi răpească tatălui cununa împărătească, și chiar sănătatea lui, fuga lui din fața prigoanei vrăjmașilor în peșterile și vizuinile fiarelor sălbatice, răbdarea cu blândețe a ocărilor, batjocurilor și a pietrelor aruncate în el; în toate acestea David cu smerenie s-a supus voii lui Dumnezeu, zicând: „Să facă cu mine Domnul ce va binevoi El”.

Iată ce *virtute minunată*, vrednică de cel mai vrednic rege! Numai datorită ei putea fi el iubit de Dumnezeu, cu atât mai mult, când își înălța

mulțumirile sale către Domnul, cu lacrimi, pentru orice lucru plăcut și neplăcut, îmbrăcându-se în haina tânguiri și a durerii. Așa socotea el, bărbat după inima Domnului fiind, că era gata să răscumpere mila Domnului prin tot felul de lipsuri, adică prin jertfirea libertății, a copiilor, a tuturor bogățiilor și onorurilor, chiar și a sănătății sale; numai spre a nu se împotrivi voii lui Dumnezeu s-a dat ei pe sine însuși și tot ce era în jurul său, zicând în orice întâmplare: *Gata este inima mea, Dumnezeule, gata este inima mea.*

CAPITOLUL AL DOILEA

**Cât de pierzătoare este pentru noi voia noastră
cea nechibzuită, dacă ea nu este îngrădită și se
înărădăcinează în noi**

Un învățător, ce avea darul cuvântului, a spus: „Voia noastră cea nechibzuită *Îl distruge pe Dumnezeu*; ea ar dori ca Dumnezeu să nu o pedepsească pentru păcatele ei fie prin inexistența Lui, fie prin nedorința Lui de a Se amesteca în treburile omenești, fie prin necunoașterea acestora din urmă”. Prin urmare, voia cea nechibzuită fie neagă întru totul existența lui Dumnezeu, fie, acceptând-o, *Îl socotește pe Dumnezeu neputincios sau ne-atotștiutor și nedrept*. Pentru lămurirea acestor nedumeriri ale minții copilărești sau ale omului nerod foarte folositoare este următoarea pildă.

PARTEA 1

Oarecând monștri neamului omenesc: hoții, tâlharii și criminalii, adunându-se în număr mare și scriind o cerere, au dat-o judecătorilor, dorind ca ei să ia următoarea *hotărâre*: „să înlătore uneltele de tortură, ce se aflau în afara orașelor: spânzurătorile, eșafodele și celelalte, puse spre paguba oamenilor (ca niște lemne putrede, neplăcute la vedere și miros

pentru oamenii, ce treceau pe lângă ele) și să distrugă acele unelte”.

La cererea lor judecătorii au răspuns: „Dacă doriți să înlăturați vechiul obicei al spânzurătorilor, mai întâi curmați fărădelegile voastre, jafurile și tâlhăriile și atunci nu vom întârzia să înlăturăm acele unelte de tortură, numai să porunciți să înceteze toate jafurile și tâlhăriile”. La această judecată, cel mai curajos dintre tâlhari a îndrăznit să ridice glasul său înaintea judecătorilor și a zis: „Domnilor judecători, nu noi am pus început hoțiilor, jafurilor și tâlhăriilor și, de vreme ce nu noi le-am născocit, nu le putem înlătura”.

La aceste cuvinte judecătorii au răspuns: „Nici noi nu am născocit spânzurătorile, de aceea nu dorim, nici nu putem să le înlăturăm”.

Protopărinții omenirii, încălcând porunca lui Dumnezeu, au căzut în samavolnicie, adică și-au însușit întrebuintarea nelimitată a libertății, dăruite lor de Dumnezeu cu o anumită condiție, și tot atunci au fost dați în vileag și a ieșit la iveală fapta lor samavolnică (și-au văzut goliciunea). Această încălcare a voii lui Dumnezeu s-a prefăcut în samavolnicie, într-un păcat ce nu poate fi tămăduit de puterile omenești, un păcat cu care se nasc toți urmașii lui Adam. Urmările lui au fost cele mai crunte pedepse: izgonirea din Rai, pierderea comuniunii cu Dumnezeu.

Noi, urmașii cei mai înaintați ai lui Adam, suferim pentru că a fost creat iadul și deseori alergăm

la Dumnezeu, rugându-L stăruitor: „Doamne, nu ne trimite în chinurile iadului; o, Doamne, dacă Tu ai nimici iadul, atunci noi am fi liniștiți, fără nicio frică”. La acestea Cuvântul lui Dumnezeu ne răspunde ferm: „Înlăturați pricina iadului (păcatul) și imediat se va stinge flacăra gheenei!”. Dar noi mai tare strigăm: „O, Doamne, nu noi am greșit cei dintâi, de ce, dar, suntem de vină pentru un păcat străin, moștenit? El este păcatul strămoșilor noștri, nu al nostru”.

Iar Domnul la acestea spune: „Nici Eu nu sunt vinovat pentru gheena de dedesubt, ea este urmarea *mândriei, a neascultării*; începutul ei este mai vechi decât omul; este focul *veșnic*, gătit diavolului și îngerilor lui (comp.: Matei 25, 41); iar ca voi să nu vă puteți plânge că sunteți acoperiți de obrocul²² altora, Eu vă voi da prin robii Mei cei credincioși o *veste îmbucurătoare* (propovăduirea Evangheliei), căreia nimeni nu-i va putea sta împotrivă”. Și care este această veste? Unul dintre acești robi credincioși ai lui Dumnezeu a glăsuț demult, spunând în câteva cuvinte că poate stinge ușor focul gheenei; el a spus: „Să înceteze samavolnicia omenească și gheena nu va mai fi”.

Această afirmație se întemeiază pe următoarele concluzii: a) ce este neplăcut lui Dumnezeu mai mult decât orice și vrednic de pedeapsă dacă nu samavolnicia noastră, potrivnică Ziditorului nostru?; b) și împotriva cui se aprinde atât de tare acel foc, dacă nu împotriva poftelor noastre? Astfel, dacă noi răbdăm frigul sau

²² A pune (sau a ascunde, a ține etc.) ceva sub obroc – A feri ceva de văzul lumii, a ține ascuns, a ascunde bine ceva. (n. trad.)

foamea sau îndurăm altceva împotriva voii noastre, suferă numai voia eului nostru, dar dacă toate acestea le primim fără cârtire, cu blândețe, ne cârmuim deja după voia supremă (adică voia lui Dumnezeu), care îngăduie să răbdăm ceea ce nu dorim în vederea unor țeluri binefăcătoare.

Câtă pagubă pricinuiește omului samavolnicia²³, auziți și temeți-vă, cei ce sunteți înrobiți de ea! Ea, în primul rând, îl înstrăinează și-l îndepărtează pe om de Dumnezeu, Ziditorul său, Căruia fiecare *este dator* să-I slujească și să I se supună; dar, în al doilea rând, nu se mulțumește cu acestea; ea își însușește și irosește fără chibzuință toate darurile lui Dumnezeu, încredințate omenirii, căci pofta omenească nu are măsură: omul lacom nu se mulțumește cu puțin, el și-ar dori, de ar fi cu putință, să aibă în stăpânire bogățiile întregii lumi. Însă samavolnicia cu greu s-ar limita și la aceasta, și nu s-ar răzvrăti în nebunia sa (este înfricoșător și a spune) împotriva Ziditorului său Însuși: *Zis-a cel nebun în inima sa: „Nu este Dumnezeu!”* (Psalmul 13, 1).

Samavolnicia este cea mai crudă fiară, lupul cel mai răpitor și leul cel mai turbat; este lepra cea dezgustătoare a sufletului, care cere curățirea în Iordan și urmarea strictă în viață a Celui ce a venit *să nu facă voia Sa* și S-a rugat în vremea chinurilor Sale Tatălui Ceresc, zicând: *nu voia Mea, ci voia Ta să se facă*. Să înceteze, dar, voia noastră și flacăra gheenei se

²³ Prin *samavolnicie* sau *poftă* autorul înțelege nemulțumirea noastră față de ceea ce ne poruncește Dumnezeu, fie direct, fie în chip mijlocit, îngăduind ceva neplăcut nouă. (n. trad.)

va stinge. Întrebarea: Se va stinge, oare, focul gheenei și în ce chip poate fi el stins?, nu este o întrebare copilărească și zadarnică. Focul acela poate fi stins, nu încape nicio îndoială; Dumnezeu nu nesocotește rugăciunile noastre prin care Îi cerem să stingă focul gheenei și e gata să îl stingă, doar că cere de la noi lepădarea *voii* noastre; de va înceta samavolnicia, va înceta și gheena. Însă cine îi silește pe toți oamenii să se lepede fiecare de voia sa (adică de sine însuși) când ea este potrivnică *voii* lui Dumnezeu?

Fiecare dintre noi poate face acest lucru aparte cu sine dacă el judecă sănătos și, imediat ce a încetat să-și urmeze voia sa și a început să trăiască după voia Domnului, a și distrus acel loc din iad, unde avea să fie chinuit, ca și cum iadul ar fi deja distrus pentru el și flacăra lui stinsă. Să piară, așadar, voia noastră, să piară și gheena odată cu ea! Alți învățători exprimă același lucru, dar printr-o altă construcție a frazei: „Ochiul este ușa și fereastra inimii, închide fereastra și pofta de câștig îți va pieri”.

PARTEA a 2-a

Dumnezeu îngăduie suferințele spre a ne învăța binele și spre a ne îndrepta

Vai! Mulți oameni în lumea aceasta suferă cumplit și îndură multe greutăți și lipsuri, neavând din ele niciun folos sau ușurare, pentru că nu își îndreaptă

atenția spre adevărata lor pricină și cârtesc unul împotriva altuia, nu rareori și împotriva lui Dumnezeu Însuși. Dumnezeu îngăduie aceste ispite (încercări) pentru îndreptarea lor și prin ele, ca printr-un glas din cer, le arată clar voia Sa, ca și cum ar spune: „Eu voiesc să simțiți aceste lovituri”, însă oamenii, astupându-și parcă urechile, sunt nemulțumiți de aceasta și, de ar putea, cu bucurie s-ar îndepărta de ele (de lovituri). Și, iată, aceasta este voia lor, potrivnică întru totul voii dumnezeiești.

Cunoaștem părinți care se îngrijesc mult de educarea acelor copii a căror îndărătnicie și samavolnicie nu au fost îmblânzite din copilărie. Zi de zi trebuie să le înfrâneze voia, zicând: Taci, încetează, nu face asta, nu atinge lucrul acela! Uneori copiii fac o așa harababură în casă, încât mama lor cea grijulie, luând o înfățișare aspră, pune mâna pe nuia, pe băț sau pe altceva și amenință cu pedeapsa pe unul sau altul dintre copii sau pe cel mai apropiat de ea, zicând cu mânie: „Voi nu sunteți copiii mei, eu nu vă recunosc, nu semănați nici cu mine, nici cu tatăl vostru, sunteți niște zurbagii; plecați de la noi, copii răi ce sunteți, unde veți ști, căci nici eu, nici tatăl vostru nu vă vrem!”.

La fel face Dumnezeu cu noi, ca părinții cu copiii cei îndărătnici și neascultători. Pe bețivanul înrăit și pe desfrânatul cel nestăpânit cât de des îi amenință El! Mai întâi le înfățișează unuia beția, iar celuilalt desfrâul înaintea ochilor conștiinței lor cu muștrările

și chinurile ei cumplite, învățându-i și oprindu-i: „Încetați, neghiobilor, căci vă vătămați singuri pe voi înșivă, vă pierdeți sufletul și vă stricați trupul, vă pierdeți sănătatea și vă irosiți averea și, pe lângă toate acestea, depărtați de la voi bunăvoirea Mea și mila Mea, căci știți că Eu nu arăt bunăvoină către orice ticăloșie omenească și disprețuiesc orice voie care stă împotriva voii Mele”.

După toate sfaturile părintești, văzând neîndreptarea noastră, Dumnezeu, Preamilosârdul nostru Tată, ia împotriva fiului risipitor (adică a fiecărui om ce încalcă voia Lui) măsuri exterioare de îndreptare: pedepse, care sunt simțite personal de păcătosul cel neîndreptat (de exemplu, pierderea averii, boala sau moartea copilului și așa mai departe). Dacă nici acestea nu ne îndreptează și arătăm din ce în ce mai des nesupunere față de voia Domnului, atunci Tatăl Ceresc, mâniat de noi, Se adresează poporului Său prin prorocii Săi, zicând: *Vai ție neam păcătos, popor împovărat de nedreptate, soi rău, fii ai pieirii! Ei au părăsit pe Domnul, tăgăduit-au pe Sfântul lui Israel, întorsu-I-au spatele. Pe unde să mai fiți loviți voi, cei ce mereu vă răzvrățiți?* (Isaia 1, 4-5). În zadar este să nimicesc în voi acestea, căci copiii născuți din desfrâu nu au rădăcini adânci (comp.: Înt. lui Sol. 3, 16); *și i-am lăsat să umble după dorințele inimilor lor și au mers după cugetele lor* (Psalmul 80, 11).

Cumplită este această mânie a Tatălui Ceresc; depărtarea de Dumnezeu este mai îngrozitoare și

mai chinuitoare decât gheena însăși, după cum va spune Hristos la judecata Lui din urmă: *Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui* (Matei 25, 41). La fel face Dumnezeu și cu omul mândru și îngâmfat și, muștrându-l, spune: „Nici Mie, nici oamenilor nu ești de folos, căci, disprețuindu-Mă pe Mine, te străduiești să capeți de la oameni lauda mândriei tale, dar în prostia ta greșești și în locul laudelor capeți disprețul lor. Tu ai știut voia Mea: că pe omul mândru nu îl rabd și nu l-am cruțat nici chiar pe îngerul care s-a mândrit, cu atât mai puțin îl voi cruța pe omul mândru. Cine nu știe că Eu pe cei mândri nu îi rabd?! Iar tu *neschimb*at ai petrecut până acum în mândrie”.

Tot așa, prin îndemnuri tainice îl atrage Dumnezeu de la viața păcătoasă la îndreptarea de sine și pe iubitorul de argint, și pe omul mânios, și pe cel invidios, arătându-le felurite mijloace spre a-și pune de acord voia lor cu voia Domnului și a urma ei. Pe fiecare om îl învață Dumnezeu să meargă la mântuire pe calea potrivită lui.

Astfel, prorocul Samuel i-a spus regelui Saul în față: *Când erai tu mic în ochii tăi, n-ai ajuns tu oare căpetenia semințiilor lui Israel și Domnul te-a uns rege peste Israel? Apoi te-a trimis Domnul la drum, zicând: Mergi și dă junghierii pe Amaleciții cei necredincioși și luptă împotriva lor până îi vei stârpi. Pentru ce n-ai ascultat glasul Domnului, și te-ai aruncat asupra prăzii și ai făcut rău în ochii*

Domnului? Pentru că ai lepădat cuvântul Domnului, și El te-a lepădat, că să nu mai fii rege peste Israel (1 Regi 15, 17-19;23). Căci nesupunerea este un păcat la fel cu vrăjitoria și împotrivirea este la fel cu închinarea la idoli (1 Regi 15, 23).

PARTEA a 3-a

Ce a însemnat porunca pe care Dumnezeu a dat-o corbilor, de a-l hrăni pe proorocul Ilie când acesta a fugit din fața prigoanei Izabelei, ascunzându-se în pustie, porunca pe care Dumnezeu a dat-o unor păsări carnivore, ce tânjeau după carne? Ce a însemnat faptul că acele păsări flămânde i-au adus cu bucurie pustricului pâine și carne dimineața și seara? Pricina acestui fenomen a fost porunca dată de Dumnezeu păsărilor, iar țelul lui să te învețe pe tine, omule, că și animalele necuvântătoare se supun voii celei sfinte a lui Dumnezeu, chiar și împotriva instinctului lor. Iar ceea ce este și mai uimitor, este că această poruncă a fost dată corbului, unei păsări lacome și răpitoare, ce tânjește după carne; tocmai ei i s-a dat carne pentru a o duce omului lui Dumnezeu.

Dar la Dumnezeu totul este cu putință, îmi vei spune tu, și stătea în puterea Lui să oblige corbul să ducă de fiecare dată carnea la destinație, însă acest lucru nu se săvârșea după dorința corbului, ci potrivit necesității oarbe, iar corbul nu putea să nu facă acest

lucru. Așa este, observația ta este corectă; cu atât mai mult omul, ființă liber-rațională, este obligat să se supună voii lui Dumnezeu, căci Dumnezeu i-a dat libertate și nu îl silește, dorind ca el să se supună liber Lui și astfel să câștige cea mai mare fericire, atât vremelnică, cât și veșnică.

Să lăsăm acum învățătura ce-am primit-o de la corbi și să intrăm în sfera vânturilor și vom vedea că și vânturile ascultă de voia lui Dumnezeu fiindcă *Iisus a certat vânturile și marea și s-a făcut liniște deplină* (Matei 8, 26). Iar norodul s-a mirat, zicând: *Cine este Acesta că și vânturile și marea ascultă de El?* (Matei 8, 27) Dar și pietrele, prin despicarea lor suprafirească, au adevărit tânguirea și amărăciunea când Domnul a fost văzut murind; omul se prefăce uneori în piatră; deseori se întâmplă ca, întărindu-se o dată în îndărătnicia sa, să rămână neschimbat în ea. *Inima omului este mai vicleană decât orice și foarte stricată! Cine o va cunoaște!* (Ieremia 17, 9)

Începe numai să cercetezi adâncul acestei prăpăstii și vei găsi acolo în taină adâncă cugete ascunse, care se împotrivesc lui Dumnezeu și zic: „Doamne, Ți dorești ca eu să Ți iubesc pe vrăjmașii mei? Să mă lepăd de toate plăcerile pe care eu le iubesc? Această poruncă grea, de neîndurat, se întinde peste toate celelalte porniri ale voii mele și mă lipsește cu totul de voia mea. Ce-mi va mai rămâne de făcut? Voi lăsa totul de-o parte și nu voi mai stingheri voia mea, iar voi Tale nu mă voi supune peste măsură”.

Așa cugetă în sine inima omenească cea *vicleană*, îndărătnică, însă spre pierzarea sa!

Trellius Pollio povestește: „În Roma, al șaptelea tiran a fost un oarecare Marin; într-o zi a fost numit cezar, în ziua următoare a domnit, iar în a treia zi a fost ucis de unul dintre cei mai netrebnici soldați, care, înfigând sabia în pieptul victimei sale, a spus în batjocură: „Asta este sabia pe care tu însuți ai făcut-o, căci tu, unul dintre fierari, ai primit degrabă sceptrul. La fel și oricine se împotrivește voii lui Dumnezeu va fi ponegrit și batjocorit și i se va spune în batjocură: Iată sabia, făcută de mâinile tale!”. Și tu te ucizi singur cu sabia ta, adică cu nesupunerea față de Dumnezeu.

De ce, dar, voia omenească este atât de înclinată către împotrivirea față de voia lui Dumnezeu? Pricina acestui lucru este următoarea: diavolul are doi slujitori, mai cumpliti decât el însuși, care stârnesc voia noastră: *trupul și lumea*; trupul pofteste, diavolul aprinde poftele noastre, iar ca ele să nu se stingă, lumea le acoperă cu obiceiurile și cuviințele ei; trupul duce la multe căderi în păcate; lumea duce la felurite distracții și desfătări imorale prin lucrarea și viclenia duhului rău.

Și, astfel, toate sunt gata să înșele voia și dorințele noastre, precum i-a descoperit oarecând Domnul prorocului Ieremia, zicând: „*Cutreierați ulițele Ierusalimului, uitați-vă, cercetați și căutați prin piețele lui: nu cumva veți găsi vreun om, măcar unul, care păzește dreptatea și caută adevărul?*” O, Doamne, ochii Tăi nu privesc ei oare la adevăr? Tu îi bați (pe nelegiuți) și ei nu simt durerea; Tu îi pierzi

și ei nu vor să ia învățătură; și-au făcut obrazul mai vârtos ca piatra și nu vor să se întoarcă (Ieremia 5, 1;3). *Au tăgăduit pe Domnul și au zis: „El nu este și nenorocirea nu va veni asupra noastră; și nu vom vedea nici sabie, nici foamete!”* (Ieremia 5, 12) Fiii lor adună lemne pentru foc, iar părinții lor aprind focul; femeile stropesc jertfele grase pentru a fi aduse împărătesei cerului, adică lunii, și aduc jertfe zeilor străini, iar pe Mine Mă împing spre mânie. Toți iau parte la acestea: și părinții și copiii își ajută unul altuia.

Pentru cine, deci, se gătesc aceste pâini? Pentru împărăteasa cerului, căci soarele este împăratul cerului, iar voia omenească seamănă foarte mult cu luna, căci tot timpul se schimbă; tocmai acestei împărătese i se aduc jertfe sau daruri. Trupul, ca fiu preaiubit, aduce lemne pentru foc, poftele sale; tatăl mândriei, diavolul, aprinde focul; deșertăciunea lumii pregătește aluatul, împodobit în fel și chip: cu mângâieri, vorbe frumoase, podoabe luxoase și iubire de plăceri; din toate acestea se alcătuiesc lucruri prețioase și în acest chip sunt aduse jertfe plăcute, dar nu lui Dumnezeu, ci voii proprii.

PARTEA a 4-a

Luați bine aminte: cineva se roagă lui Dumnezeu să se întâmple sau să nu se întâmple un lucru sau altul (se roagă să nu fie oprit lucrul dorit dacă el nu este potrivit lui Dumnezeu); însă se întâmplă ceva împotriva voii lui. În acest caz *inima dreaptă* nu se va

împotrivi Voii Supreme, ci se va supune ei. Tocmai un asemenea exemplu ne-a lăsat Mântuitorul nostru Iisus Hristos²⁴ în rugăciunea săvârșită către Dumnezeu Tatăl înainte de chinurile Sale: *Părintele Meu, de este cu puțință, treacă de la Mine paharul acesta* (chinurile, ce-I stăteau înainte)! *Însă nu precum voiesc Eu, ci precum Tu voiești*. Apoi, deșteptându-i din somn pe ucenicii ce dormeau, Hristos a mai repetat de două ori aceeași rugăciune, zicând: *Părintele Meu, dacă nu este cu puțință să treacă acest pahar, ca să nu-l beau, facă-Se voia Ta* (Matei 26, 39;42). Așadar, inima dreaptă se încredințează în toate voii lui Dumnezeu și tot ce trimite Dumnezeu, ea primește cu blândețe și cu mulțumire. Nu așa este inima *nedreaptă* sau *îndărătnică*; ea se împotrivește lui Dumnezeu când ceva nu se întâmplă după dorința ei și strigă cu supărare: O, Dumnezeule, ce Ți-am făcut eu? Prin ce Te-am supărat? Cu ce Ți-am greșit?, adică, pe sine se îndreptățește, iar pe Dumnezeu Îl învinuiește.

În ce constă, deci, vina lui Dumnezeu? În faptul că orânduiala Lui este potrivnică voii noastre sau, mai bine zis, samavolniciei noastre, de aceea și judecata Lui o socotim *nedreaptă*.

Însă așa este ea? Mai întâi să se îndrepte fiecare pe sine însuși și atunci va vedea adevărul de la care

²⁴ Iisus Hristos, după instituirea Tainei Sfintei Împărtășanii a Trupului și Sângelui Său sub forma pâinii și a vinului, merge cu ucenicii în Ghetismani și, oprindu-se aici, le spune: *Întristat este sufletul Meu până la moarte. Rămâneți aici și privegheați împreună cu Mine, voind să arate ucenicilor neputința noastră și nevoia de a ne ruga, cerând ajutor de sus.* (n. trad.)

s-a abătut. Dumnezeu a judecat drept, iar tu ai judecat nedrept. O, voie omenească rea! Tu pe om îl socotești drept, iar pe Dumnezeu nedrept. Dar pe care om îl numești drept? Pe tine însăși, căci atunci când întrebi: „ce am făcut eu?”, socotești că „eul” tău e drept. Dar îți răspunde Dumnezeu: „Adevărat grăiești, că tu nu Mi-ai făcut nimic, căci tot ce ai făcut, pentru tine ai făcut. De ai fi făcut ceva pentru Mine, ai fi făcut o faptă bună, căci toate faptele bune pentru Mine se săvârșesc, fiindcă se săvârșesc după poruncile Mele. Iar ceea ce este rău, pentru nimeni altul nu se săvârșește, decât numai pentru tine, fiindcă Eu nu poruncesc să se facă rău. *Cât de bun este Dumnezeu cu Israel, cu cei drepti la inimă* (Psalmul 72, 1).

Cine sunt cei drepti la inimă? Sunt aceia care își pun voia lor în acord cu voia Domnului și *nu se silesc să încline voia Domnului către voia lor*, zicând scurt: omul trebuie să-și înalțe inima către Dumnezeu. Dorești să ai inima dreaptă? Fă ceea ce Îi place Domnului; *nu îți dori și nu te sili ca Dumnezeu să facă totul după dorința ta*; așa cugetă cei ce au *inima dreaptă* și urmează nu voii lor, ci voii lui Dumnezeu; cei ce voiesc a-I urma lui Dumnezeu pe calea lor, nu merg înaintea Lui, ci se străduiesc ca Dumnezeu să meargă înaintea lor și ei să meargă în urma Lui și, astfel, mergând pe urmele Lui, nu se rătăcesc, ci în tot locul primesc de la El tot binele: îndreptare sufletească, mângâiere duhovnicească, îndrumarea și luminarea minții lor și, în sfârșit, încununarea nevoițelor pe care ei le-au

săvârșit pe calea vieții lor, după cuvintele apostolului: *Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu* (Romani 8, 28).

Iată, aceștia sunt adevărații fii ai Vulturului, care privesc drept spre soare, fără a clipi din ochi și care-și pun de acord voia lor în toate împrejurările cu voia lui Dumnezeu.

Altfel se poartă cei ce se abat în taină de la Dumnezeu și se împotrivesc Lui în tăcere. Deseori nu le place aerul închis, sunt nemulțumiți când plouă prea mult, când e ger prea mare și prea lung și când arde soarele și este prea cald; iar din când în când își ridică glasul cu nemulțumire și împotriva lui Dumnezeu, zicând că nu trimite de ajuns mijloacele necesare vieții, că îngăduie să existe tâlhari și prigonitori necredincioși, că nu îi stârpește pe vrăjmașii ce, după părerea lor, sunt vrednici de pedeapsă. Tot timpul se plâng și clevesc, învinuind înțelepciunea lui Dumnezeu, că nimic nu se întâmplă în lume după cum ar voi ei. Iată, aceasta este *inima nedreaptă*, aceasta este voia noastră.

PARTEA a 5-a

Cel mai mare rău, spune Bernard, este *voia noastră*; ea preface tot binele în *rău*; de nimic, întinat de ea, nu se atinge cel ce paște pe holde mănoase. Tot răul, atât cel obișnuit cât și cel neobișnuit, răsare

din rădăcina *voii noastre*, ce are în sine două lipitori flămânde, care cer tot timpul: *dă-mi și iar dă-mi!* Ea nu este niciodată mulțumită, întrucât nici inima nu este niciodată sătulă de deșertăciune, nici trupul de iubirea de plăceri, după cum spune Scriptura: *ochiul nu se satură de câte vede și urechea nu se umple de câte aude* (Ecclesiastul 1, 8).

Fugi de acest tiran și vei dobândi deplina libertate față de tot răul, căci această voie a ta atrage la tine tot ce este rău. De o vei lepăda, vei da jos de pe tine un jug greu. Samavolnicia strică inimile oamenilor și întunecă mintea lor; acest rău nestăpânit, care este propriu duhului, îndrăznește a se atinge și de lucrurile cele ce sunt de nepătruns cu mintea.

De unde vin smintelile? De unde apar tulburările? Numai din faptul că suntem conduși de voia noastră, fără dreaptă socoteală și le dăm deplină libertate poftelor noastre vătămătoare; iar, dacă întâmpinăm vreo piedică în această cale, repede ne întristăm, cântim și îl disprețuim pe cel ce ne-a pus piedica, neluând în seamă că „*Dumnezeu toate le lucrează spre binele* (numai) al celor ce-L iubesc pe El și (numai) al celor chemați de El”, iar nouă ni se pare că în lume totul e întâmplător și nu e nevoie să ne dăm în lături de la cele către care tinde pofta noastră, când împrejurările ne sunt prielnice.

Această cumplită rătăcire a rațiunii noastre înșelate, a voii noastre pervertite ne-o arată Cuvântul lui Dumnezeu, care ne descoperă voia lui Dumnezeu.

Să ne păzim, aşadar, de voia noastră, ca de cel mai veninos şarpe, pentru că voia noastră cea neînfrănată poate pierde singură sufletele noastre!

Avva Ioan, fiind pe patul de moarte, a fost rugat de cei ce erau în jurul lui să le lase un cuvânt scurt în loc de moştenire, spre a-şi aduce aminte de el. Iar el, suspinând greu, le-a spus: „Niciodată n-am făcut voia mea, nici n-am învăţat pe cineva ceea ce mai înainte n-am făcut”. Nu mulţi sunt asemenea învăţători şi abia dacă se află unul la un milion şi, dimpotrivă, întâlneşti mulţi care, apropiindu-se de pragul morţii, spun: „Am făcut tot ceea ce am putut face după voia mea; mi-am împlinit toate dorinţele; pe mulţi i-am învăţat şi, chiar mai mult, le-am poruncit să facă ceea ce eu nu doream să fac”. Sfântul bătrân Pimen, când a fost întrebat cum se luptă diavoli cu noi, a răspuns: „Rareori vin să lupte cu noi, căci noi, şi fără să luptăm cu ei, facem voia noastră, dar cel mai adesea propriile noastre voi se fac *diavoli* pentru noi, ne tulbură şi ne biruiesc”.

Multi-pătimitorul Iov, zăcând plin de bube, este un propovăduitor al măreţiei, bunătăţii şi atotputerniciei lui Dumnezeu mult mai convingător decât Adam, cea dintâi zidire a lui Dumnezeu din rai; Iov a zis: *Domnul a dat, Domnul a luat; fie numele Domnului binecuvântat!* (Iov 1, 21), iar Adam a zis: *Am auzit glasul Tău în Rai şi m-am temut, căci sunt gol, şi m-am ascuns* (Facerea 3, 10).

Minunat vorbeşte Tertulian despre Iov: „Iov curma supurarea rănilor sale cu blândeţea sa, iar

viermii ce ieșeau din ele îi puneă iarăși pe aceleași răni, zicând în glumă: „Mergeți și pașteți!”. Știa bine acest bărbat că, ceea ce se întâmpla, se întâmpla după voia Domnului și numai așa ne putem smeri înaintea Lui, de aceea, fiecare vierme ce îi cădea de pe trup, îl puneă înapoi la loc, zicând: „Pentru ce fugi? Tu ai fost trimis să mănânci trupul meu, împlinește-ți datoria și mănâncă-mi trupul. Căci nu altul, ci doar Unul și Același Dumnezeu, Cel ce mi-a dăruit atâtea mii de oi, măgari și alte dobitoace, tot El cu milostivire a trimis și acești viermi, care să mă mănânce; și unele și ceilalți au fost trimiși de Dreapta milostivă a lui Dumnezeu, de aceea trebuie primiți la fel, cu inimă mulțumitoare.”

Tot așa și Cuviosul Simeon Stâlpnicul le zicea viermilor ce cădeau de pe trupul lui: „Mâncați ceea ce Dumnezeu v-a dat”. Însă cu totul altă stare sufletească a avut Irod, cel ce slăbănogise și era mâncat de viermi; adunând cu răutate viermii de pe el, zicea: „Duceți-vă în iad, gângănii ticăloase, mâncați-i pe spânzurați; voi trebuie să nimiciți cadavre, iar eu sunt încă viu, ce căutați să roadeți un om viu?”. Aceste vorbe ale voii noastre sunt împotriva voii dumnezeiești. De aici reiese, după cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur, că voia noastră proprie este pricina tuturor relelor.

Nimeni să nu ponegrească frumusețea virtuții și să zică: pe acela l-a pierdut propria lui bunătate; nu, voia noastră pervertită a fost, este și va fi pricina tuturor relelor, de aceea, Dumnezeu încă în Vechiul Testament îi amenința pe oameni pentru samavolnicia

lor și pentru nesupunerea față de voia Lui: *Pe toți vă voi da în ascuțișul sabiei și junghierii vă veți pleca, pentru că am strigat către voi și nu Mi-ați răspuns, am grăit și nu M-ați auzit, ci ați făcut cele rele în ochii Mei și ceea ce nu am binevoit ați ales* (Isaia 65, 12). Iată izvorul tuturor relelor, *samavolnicia noastră: ceea ce nu am binevoit ați ales.*

CAPITOLUL AL TREILEA

Prin ce mijloc poate fi voia noastră supusă voii lui Dumnezeu în toate, chiar și în ceea ce nu ne dorim?

Nici voia vreunui înger, nici voia vreunui om nu poate fi *bună* dacă ea nu este în acord cu voia lui Dumnezeu; și, cu cât mai apropiată este voia noastră de voia lui Dumnezeu, cu atât mai bună și desăvârșită este ea și, dimpotrivă, cu cât mai puțin este supusă voii Domnului, cu atât mai rea și mai vătămătoare este ea. Numai voia cea dumnezeiască este model și învățătură pentru lucrările tuturor celorlalte voi cerești și pământești și niciuna dintre ele nu devine bună dacă nu se apropie în dorințele și faptele ei de voia lui Dumnezeu.

PARTEA 1

Sfânta Mare Muceniță Ecaterina a spus despre sine: „Hristos mă povățuiește, El Și-a făcut sălaș tainic înlăuntrul inimii mele”. Ce este acest sălaș? Este unirea voii omenești cu voia lui Dumnezeu. Sălașul acesta, la intrarea în el pare strâmt, dar cel ce dorește a se obișnui cu el, îl va găsi foarte curând mai larg decât însuși cerul și mai sigur decât încuietorile cele ferecate. Aici sunt oprite a năvăli tulburările, căci aceasta este o

cetate nebiruită, neprimejduită de nicio năpastă, ce nu poate fi vătămată nici de puterile de sus, nici de cele pământești. Cel ce își păstrează voia sa supusă în toate și nedespărțită de voia lui Dumnezeu, are ca principiu în toată lucrarea sa: „să facă cu mine Dumnezeu ceea ce voiește El”.

Adevărat a spus fericitul Augustin: când îmi vine boala, îmi vine și mângâierea, căci după durere vine bucuria. Aurul nu strălucește când se află în topitoare; el capătă strălucire mai târziu în moneda sau în podoaba de aur; totuși, mai întâi trebuie să treacă prin foc sau prin topitoare să se curățească de rugină și să-și dobândească strălucirea. Topitoarea aceasta este toată lumea; în ea sunt *rugina*, *pleava*, *neghina*, aurul, focul, iar cel ce lucrează este meșterul. În această topitoare pleava se arde, iar aurul se curățește; aceea se prefăce în pulbere (cenușă), iar acesta scapă de rugină; mai limpede spus: topitoarea este lumea, pleava sunt nelegiuirile, aurul sunt dreptii, focul e durerea, iar meșterul e Dumnezeu.

Așadar, ce voiește și ce poruncește Meșterul, aceea voi face, la ce mă va hărăzi El, eu mă voi supune; El poruncește să rabd, căci El știe și mă curățește de întinăciunea păcatului; chiar de se aprinde pleava ce dorește să mă ardă și pe mine și să mă distrugă, ea se va prefăce în cenușă, iar eu mă voi curăți de murdărie. De ce? Pentru că sufletul meu este supus lui Dumnezeu.

Iată adevărata supunere a voii omenești față de voia lui Dumnezeu; ea este începutul a tot binele.

Adevărat a spus unul dintre scriitori, că nu există jertfă mai mare și mai plăcută lui Dumnezeu decât a te încredința cu totul în orice nenorocire sau necaz bunăvoinței lui Dumnezeu, adică voi Lui celei sfinte.

În vechime, prin supunerea față de Dumnezeu, Avraam și-a agonisit multă laudă și faimă. Ca să arate lumii întregi că Avraam era gata să împlinească întocmai și cu bucurie cele mai grele porunci ale Lui, Dumnezeu, schimbând o poruncă și înlocuind-o cu alta, mai grea și cutremurătoare pentru tot sufletul, a îngreuiat casa lui Avraam, încercând supunerea lui, însă Avraam, la orice semn al voii lui Dumnezeu, a fost gata să împlinească fără împotrivire, cu osârdie, cu toate puterile duhului său orice poruncă a lui Dumnezeu și a împlinit-o întocmai, lăsându-se cu totul în voia Lui. Sfintele cărți ale Vechiului Testament povestesc că Avraam de zece ori a fost crunt încercat spre a se vedea de era sau nu totdeauna supus lui Dumnezeu. Iată care au fost încercările lui:

1) Dumnezeu i-a poruncit lui Avraam să-și lase pământul său (Mesopotamia), rudele și casa tatălui și să meargă într-un pământ necunoscut (cf. Facerea 12, 1).

2) În pământul Canaanului, Avraam este străin, venetic și îndură foametea, de aceea se sălășluiește pentru o vreme în Egipt (cf. Facerea 12, 10).

3) În Egipt, Avraam este amenințat cu pierderea vieții lui, iar soția lui, Sarra, cu pierderea curăției ei (cf. Facerea 12, 10-20).

4) Când au apărut certuri între păzitorii vitelor lui Avraam și păzitorii vitelor lui Lot, Avraam a fost

nevoit să se despartă de Lot, pe care îl iubea ca pe un fiu (cf. Facerea 13, 7-18).

5) Pentru eliberarea lui Lot din robie, Avraam a fost nevoit să meargă cu cei ai casei sale (318 la număr) să lupte împotriva celor patru regi (Facerea 14, 11-23).

6) La stăruința Sarrei, Avraam a fost nevoit să o alunge din casă pe slujnica lor credincioasă, ce-i devenise soție (cf. Facerea 16, 5-16).

7) La bătrânețe, Avraam se taie împrejur după porunca lui Dumnezeu (cf. Facerea 17, 9-11).

8) Abimelec, regele Gherarei, îi ia lui Avraam soția, pe Sarra, dar noaptea în vis este amenințat de Dumnezeu și datorită amenințării Domnului Abimelec nu se atinge de Sarra, ci o înapoiază lui Avraam, muștrându-l, totodată, că a numit-o pe soția lui soră (cf. Facerea, cap. 20).

9) La porunca lui Dumnezeu Avraam o alungă a doua oară pe Agar cu fiul ei, Ismael (cf. Facerea 21, 12-20).

10) Ultima și cea mai cruntă încercare a lui Avraam a fost porunca lui Dumnezeu de a-l aduce jertfă pe unicul și preaiubitul său fiu, Isaac, în care Avraam își pusese toate nădejdlile sale (cf. Facerea 21, 2-18).

Iată necazurile și durerile lui Avraam, fără a mai pomeni celelalte lucruri care se întâmplă fiecăruia dintre noi în viață. Totuși, Avraam a rămas același Avraam, neschimbat, identic cu sine însuși, împlinitor adevărat și desăvârșit al vocii lui Dumnezeu. El a

înțeles bine că numai prin lăsarea desăvârșită în voia lui Dumnezeu noi putem afla adevărata bucurie în necazurile, ce ne împresoară.

Observație. Se cade să observăm aici că muntele *Moria*, pe care avea să fie adusă jertfa lui Dumnezeu, s-a transformat în zicătoare; de atunci și până astăzi se spune: *În munte Domnul Se arată* (în evreiește: *Iahve-ire*) (Facerea 22, 14).

Urcați pe acest munte toți cei întristați și împovărați și vă veți bucura! Să știe toți cei suferinzi că Dumnezeu mai înainte de veci a prevăzut tot ceea ce li se întâmplă acum și totodată a orânduit să se întâmple toate la vremea lor și aceeași providență a lui Dumnezeu cârmuiește mersul lucrurilor prevăzute spre binele fiecăruia dintre noi.

PARTEA a 2-a

Faptul că jafurile (prăpădul, dezastrul) și celelalte nenorociri sunt îngăduite de Dumnezeu, reiese din următoarea comparație și din cercetarea fiecărui fel al lor în parte. Foarte bine știm cu toții că nici statul nu poate preîntâmpina războiul, care vine peste el sau molima ce îl amenință (de exemplu, ciuma, holera și altele), nici oamenii nu pot preîntâmpina: unul durerea picioarelor, altul deranjarea stomacului, iar altul delirul febril; toate aceste nenorociri depind de voia sau îngăduința lui Dumnezeu. Cum poate preveni

statul ruina, provocată de război, când războiul e în toi și ce pot face oamenii spre a-și alina bolile când ele deja îi stăpânesc? Pot sta ei împotriva voii lui Dumnezeu? Nu pot. Oare nu li s-a dat niciun mijloc pentru mântuirea lor? Li s-a dat, dar cu o condiție: să binevoiască și să îngăduie Dumnezeu. Ce a făcut Avraam pe muntele Moria când, supunându-se voii lui Dumnezeu, s-a pregătit să înfigă cuțitul jertfei în inima lui Isaac? Auzind de la Înger glasul Domnului, care a schimbat porunca dată înainte, a văzut la spate un berbec încurcat cu coarnele într-un tufiș, s-a dus și l-a luat și l-a pus pe jertfelnic în locul fiului său Isaac.

Tot așa și țara amenințată de război, și ținutul amenințat de molimă, și omul chinuit de boală să cerceteze și să afle ce mijloace sunt mai potrivite pentru încetarea uneia sau alteia dintre nenorociri și apoi să le întrebuițeze pentru încetarea luptei, pentru încetarea ciumei și pentru alinarea bolii. Și, de va voi Dumnezeu să prevină, să înlăture sau să ușureze toate nenorocirile arătate, va trimite *oaia jertfei* (mijlocul pentru mântuire) spre încetarea unui rău sau al altuia. Iar de nu va ajuta nimic, atunci va fi clar că Dumnezeu dorește să fie jertfit Isaac, adică țara să fie cucerită, ținutul, pustiit de ciumă, iar omul să moară din pricina bolii.

La fel trebuie să judecăm și în privința tuturor celorlalte dureri și nenorociri; dacă Dumnezeu trimite ajutor, Isaac este slobozit, iar de nu trimite ajutor, Isaac negreșit va fi înjunghiat și adus jertfă. Așadar, în toate

întâmplările din viața sa, omul trebuie să se supună cu dragă inimă voii lui Dumnezeu. Cel mai bun mijloc spre a sta împotriva oricărui rău este să cugetăm mereu la Dumnezeu, să Îl rugăm pe Dumnezeu să ne ajute să ne supunem Lui și în toate împrejurările să supunem rațiunea noastră Rațiunii Supreme.

PARTEA a 3-a

Cântărețul, când își armonizează instrumentele, le întinde sau le slăbește strunele până când ele se armonizează una cu alta. Așa și oricine dorește să se încredințeze pe sine cu totul ocârmuirii voii lui Dumnezeu, este obligat să deprindă, să silească și să supună voia sa voii lui Dumnezeu până când voia sa se va obișnui să fie de acord în toate cu voia lui Dumnezeu, zicând cu cuvintele lui David: *Oare nu lui Dumnezeu se va supune sufletul meu? Că de la El este mântuirea mea* (Psalmul 61, 1). Aceste cuvinte în textul evreiesc au următorul înțeles: sufletul meu nu se împotrivesc lui Dumnezeu, ci tace, că de la El este mântuirea mea.

Acestea sunt întru totul de acord atât cu *tema* noastră (despre acordul voii noastre cu voia lui Dumnezeu), cât și cu starea inimii regelui David, care spune cam așa: orice mi s-ar întâmpla, plăcut sau neplăcut, nu mă voi împotrivi voii lui Dumnezeu și hotărârile Lui le voi primi și, chiar de s-ar năpusti

peste mine toate nenorocirile, nu voi cârti, niciun cuvânt nu voi rosti împotriva niciunei îngăduințe a lui Dumnezeu, ci voi fi foarte mulțumit mereu de orânduiala Lui. Toate întâmplările amare și greu de îndurat pot fi îndurate ușor și micșorate prin răbdare plină de bărbăție.

Oricine dorește a urma blândului rege David, poate face ușor acest lucru dacă își smerește inima după exemplul blândeții lui David; cu adevărat, toate întâmplările potrivnice sau rele el le va răbda în pace și cu mulțumire și niciun cuvânt de supărare sau nemulțumire nu va ieși din gura lui. În toate necazurile greu de îndurat voia Domnului va fi bucuria lui; niciodată nu va fi îngreuiat de necazurile greu de îndurat până acolo încât să cadă sub greutatea lor și să nu grăiască împreună cu acest binecredincios bărbat: O, Părinte Sfinte, Tu ai rânduit așa, voia Ta a fost așa și după porunca Ta s-a săvârșit aceasta. Fără voia și pronia Ta și fără cauza (ce este în mine) nimic neplăcut nu mi s-ar fi întâmplat, după cum, în general, fără cauză nimic nu se întâmplă pe pământ.

Iată-mă, Părinte preaiubit! Sunt cu totul în mâinile Tale și mă plec sub toiagul (bățul) pedepsei Tale; bate-mă pe spinare, pe grumaz ca să îmi îndrept greșeala mea și să mă supun voii Tale celei bune și preasfinte și, mai mult decât orice, totdeauna, pretutindeni și în toate să mă îndrept spre cunoașterea ei și spre împlinirea ei fără cârtire. Cei ce resping această învățătură, nu vor spori în evlavie, tot timpul

vor învăța, dar nu vor putea la cunoștința adevărului să ajungă. Și, dimpotrivă, cei ce caută cu râvnă cunoașterea voii Domnului și o împlinesc în faptă, nu numai că vor răbda fără cârtire toate neplăcerile, dar cu mulțumire se vor îndrepta spre Domnul și Îl vor ruga să le trimită învățătură. Adevărat a spus unul dintre îndrumătorii înțelepți: „Acea zi, în care, pentru dragostea de Dumnezeu, nu v-ați biruit pe voi înșivă (adică nu ați biruit voia voastră), să o socotiți pierdută”.

CAPITOLUL AL PATRULEA

Un exemplu povăţuitor pentru cei ce se abat de la supunerea faţă de poruncile lui Dumnezeu

Exemplul acesta îl găsim nu într-un om îndărătnic şi samavolnic, ci într-un om al lui Dumnezeu, în prorocul Vechiului Testament, Iona, care (dintr-o pricină scuzabilă, s-ar părea) s-a abătut de la împlinirea poruncii date de Dumnezeu şi, de aceea, a răbdât felurite necazuri şi întristări până ce şi-a supus voia sa voii lui Dumnezeu.

PARTEA 1

Să cercetăm această istorie, înfăţişată în Biblie în cartea numită „Cartea prorocului Iona”.

Voia Domnului se descoperă lui Iona în chip lămurit, prin cuvintele: *Scoală-te şi du-te în cetatea cea mare a Ninivei*. Aceasta este prima parte a poruncii, iar a doua este: *şi propovăduieşte acolo*. Iona s-a sculat şi a plecat, însă nu a ajuns în Ninive: *Şi s-a sculat Iona să fugă la Tarsis, departe de Domnul*. Aici este dublă neascultare: Iona nu numai că nu a propovăduit în cetatea în care a fost trimis, dar nici nu a ajuns acolo. De aceea, imediat a urmat pedeapsa cea dreaptă a lui Dumnezeu: şi marea şi furtuna au intrat în luptă împotriva voii îndărătnice a lui Iona;

Domnul a ridicat un vânt năprasnic pe mare și o furtună puternică s-a stârnit, încât corabia era gata să se sfărâme. Dar fugarul nu a înțeles că valurile împotriva lui s-au înarmat: Iona se coborâse în fundul corăbiei, se culcase și adormise.

Nimic nu este mai amar și mai primejdios ca nepăsarea, care este de neiertat. Furtuna se întetea din ce în ce mai mult, valurile se dezlănțuiau cu furie și norii cei negri, ce se îndeseau, întunecau lumina zilei. Corăbierii alergau cu frică și cutremur dintr-o parte în alta; au lăsat pânzele jos din pricina furtunii puternice, au aruncat din corabie încărcătura grea, însă nimic nu-i ajuta, furtuna se întetea și nădejdea de salvare pierea. O singură nădejde adevărată le rămăsese: nădejdea în Dumnezeu; și fiecare a început să strige în inima sa către Dumnezeu. L-au deșteptat pe Iona, care dormea și i-au zis: *Scoală-te și strigă către Dumnezeul tău.*

Iar corăbierii s-au sfătuit și au hotărât să arunce sorti, să afle pentru cine anume dintre ei a trimis Dumnezeu acea nenorocire și sortii au căzut pe Iona, iar, când l-au întrebat cine e el, Iona a răspuns: *Sunt evreu și Domnului Dumnezeului cerului mă închin Celui ce a făcut marea și uscatul.* Așadar, Iona, te închini și te temi de Dumnezeu? Pentru ce, totuși, nu te supui voii Lui? Mulți spun ca Iona: „eu mă tem de Dumnezeu”, și chiar în ceasul acela încalcă poruncile Lui care spun: „să nu poțestești, să nu iei nimic din ceea ce este al aproapelui tău” și așa mai departe.

O, iubiți frați, dacă spunem „eu mă tem de Dumnezeu”, iar cu fapta lucrăm împotriva voii Lui, înseamnă că nu ne temem de El, că nu Îl cinstim, ci disprețuim voia Lui cea sfântă, că nu ne supunem, ci cu îndrăzneală ne împotrivim Ziditorului și Mântuitorului nostru. Acest lucru este întărit și de faptele lui Iona; mărturisirea lui, prin care a arătat că Îl cinstea pe Dumnezeu și se temea de El, nu a potolit marea; valurile ei furioase s-au dezlănțuit din ce în ce mai tare și, în cele din urmă, Iona a fost aruncat în mare pentru potolirea ei.

Însă înainte de aceasta, Iona și-a recunoscut vina înaintea tuturor, zicând: *Luați-mă și mă aruncați în mare și ea se va potoli, căci știu bine că din pricina mea s-a pornit peste voi această vijelie*. O, minunate Iona! Ai fost iubitor de adevăr și tuturor corăbierilor l-ai arătat, zicând: „Să știți că toată această furtună, această vijelie, ce a ridicat pe mare munți întregi de valuri și toate nenorocirile, îndurate din pricina ei, au venit numai din pricina împotrivirii voii mele față de voia lui Dumnezeu; Dumnezeu mi-a poruncit să merg în Ninive, nu în Tarsis”.

Totuși, te așteaptă un învățător al mării, care în curând te va îndruma, te va învăța acel adevăr, că fiecare trebuie să își dorească ceea ce dorește Dumnezeu și să nu-și dorească ceea ce nu dorește Dumnezeu: *și îl ridicară pe Iona și îl aruncară în mare și s-a potolit urgia ei [...] Și Dumnezeu a dat poruncă unui pește mare să înghită pe Iona*. Astfel

sunt urmările voii îndărătnice! Acestea să ne învețe și pe noi, fraților, cum trebuie să ne însușim sarcina cea bună și ușoară a voii lui Dumnezeu.

Ascultați, astfel, mai departe în ce chip a fost Iona povățuit și cât de ușor și grabnic s-a supus el poruncii lui Dumnezeu. Închis fiind în pântecul chitului²⁵ viu, ca într-o cazemată întunecoasă, și aflat pe fundul mării, ca pe fundul iadului, nu știa de este viu sau mort și, aflându-se parcă în vis, către Domnul a strigat. Când sufletul lui era deja aproape de sfârșit, Iona și-a adus aminte de Domnul. Așa se întâmplă, într-adevăr, și cu noi, păcătoșii, căci nu prea curând ne venim în fire; o nenorocire cruntă, care ne amenință, ne aduce în simțiri și atunci începem să dorim ceea ce înainte cu niciun chip nu ne doream.

- Așadar, Iona, te vei duce în Ninive?

- Mă voi duce.

- Vei propovădui ninivitenilor pocăința?

- Voi propovădui.

- Ți vei dori să-ți împlinești făgăduințele făcute în pântecul chitului?

- Întocmai le voi împlini.

Și Domnul a dat poruncă peștelui și peștele a aruncat pe Iona la țărnm. Și a fost cuvântul Domnului către Iona, pentru a doua oară, zicând: „Scoală și pornește către cetatea cea mare a Ninivei și vestește-le ceea ce îți voi spune!“. Și s-a sculat Iona și a mers în Ninive, după cuvântul Domnului. Acum Iona nu mai face voia sa și voiește ceea ce voiește Dumnezeu; se

²⁵ Chit – Balenă, cetaceu. (n. trad.)

duce degrabă să vestească în cetatea mare a Ninivei, lucrând cu picioarele, cu mâinile și cu glasul său, zicând: *Patruzeci de zile mai sunt, și Ninive va fi distrusă!* Acum Iona este cu totul în lucru și vestește cu glas tare, învață, povățuiește și îndeamnă la pocăință pe niniviteni, supunându-se poruncii Domnului. O, de ar face el mereu așa și nu s-ar întoarce iar la voia sa!

PARTEA a 2-a

Dar vai, și vai nouă din pricina slăbiciunii și a nestatorniciei voii omenești! Mai înainte făcea voia Domnului și dintr-odată începe să facă iarăși voia sa: *Și Iona a fost cuprins de mare supărare și s-a aprins de mânie* (Iona 4, 1). Acestea sunt semnele rele ale voii omenești ce intră în luptă cu voia lui Dumnezeu. Cine este ascultător și supus voii Domnului, niciodată nu se supără, nu se mânie și nu slăbește sub povara durerii până acolo încât să aprindă în el mânia și supărarea împotriva poruncilor Celui Preaînalt.

Ce este aceasta, cinstite Iona? De ce voia ta, care se supune aproape în toate lui Dumnezeu, îți face iarăși tulburare? Iată pricina noii împotriviri față de Dumnezeu: *O, Doamne, iată tocmai ceea ce cugetam eu când eram în țara mea! Pentru aceasta eu am încercat să fug în Tarsis, că știam că Tu ești Dumnezeu îndurat și milostiv, îndelung-răbdător și mult-milosârd și Îți pare rău de fărădelegi* (Iona 4, 2).

Aici împotrivirea dintre voia Domnului și voia lui Iona constă în faptul că Domnul a binevoit, datorită pocăinței, să îi ierte pe niniviteni, Iona, însă, voia ca pedeapsa vestită de el să îi lovească pe aceștia în fapt, deși în mintea lui presupunea că în zadar îi amenința cu pedeapsa ce nu avea să se împlinească, fiindcă Dumnezeu Se putea milostivi de ei. Iar altă mângâiere Iona nu și-a mai găsit decât rugăciunea către Domnul: *Și acum, Doamne, ia-mi sufletul meu, căci este mai bine să mor decât să fiu viu!* (Iona 4, 3) Pentru tine, Iona, să mori e mai bine, dar nu e plăcut lui Dumnezeu.

Voia ta se îngrijește doar de ceea ce este plăcut și neprimejdios pentru ea și nu se întreabă dacă acestea sunt plăcute Domnului sau nu. *Atunci Iona a ieșit din cetate și s-a așezat la răsăritul ei, și-a făcut o colibă și a stat sub ea la umbră, ca să vadă ce se va întâmpla cu cetatea* (Iona 4, 5). Voia lui încă nu s-a liniștit; ea a părăsit cetatea cu plăcere, dorind a vedea nimicirea ei. Pentru ce, totuși, iese Iona din cetate? De ce îi îndeamnă pe niniviteni la adevărată pocăință? Ce nevoie l-a determinat să-și facă o altă colibă și să stea la umbră? Mii de gospodari l-ar fi primit la ei cu mulțumire pe propovăduitorul pocăinței.

Însă nu așa lucrează samavolnicia, pentru care uneori nu numai orașele mari sunt neîncăpătoare, dar și lumea întreagă este strâmtă. Iona era convins că după ieșirea lui din cetate va începe a tuna, și ploaia de foc trimisă de Cer îndată va nimici cetatea. Căci Dumnezeu poruncise prorocului să propovăduiască,

zicând următoarele cuvinte: „Încă trei zile și Ninive va fi distrusă”²⁶. De aceea și-a făcut Iona un așezământ vremelnice în loc sigur, ca să vadă de acolo cum va duce Dumnezeu la îndeplinire amenințarea Sa: cum nu-i va milui pe locuitorii cei nelegiuți și îi va stârpi de pe fața pământului.

Așteptând mult timp acolo răzbunarea cerului pe niniviteni, Iona a văzut că cerul a rămas senin, neîntunecat și nu se aflau pe el nici nori, nici fulgere, nici tunete, într-un cuvânt, nicio pedeapsă cerească nu venea și, printre altele, la ivirea zorilor un vierme a retezat vrejul, care-i făcea umbră și i-a luat lui Iona răcoarea din fața soarelui dogoritor. Atunci Iona, istovit de căldură, s-a mâniat tare, zicând: *Mai bine este să mor decât să trăiesc!* (Iona 4, 8). Care a fost, deci, pricina mâniei și a supărării lui? Faptul că nu s-a împlinit lucrul la care s-a așteptat, la care atât a cugetat (adică pedeapsa cerească față de niniviteni).

O, Iona, cât de nerăbdătoare este voia ta, mai ales în cugetările și presupunerile tale! De ce te mâniezi atât pe mila și îndelung-răbdarea lui Dumnezeu? Ori nu știi că Dumnezeu, de obicei, iartă și miluiește? Sau dorești să Îi impui lui Dumnezeu nerăbdarea omenească? De te supără cineva cât de puțin, imediat îl lovești; de te mâniază, tunete și fulgere arunci în el. Așa fac, de obicei, oamenii, nu Dumnezeu; noi suntem grabnici și gata de a răzbuna repede și peste măsură

²⁶ Compară versetele 3 și 4 ale capitolului al treilea din cartea lui Iona cu cuvintele Evanghelistului Matei: *Că precum a fost Iona în pântecul chitului trei zile și trei nopți, așa va fi și Fiul Omului în inima pământului trei zile și trei nopți* (Matei 12, 40). (n. trad.)

nedreptățile ce ni se fac. Însă Dumnezeu nu este așa: *Îndurat și milostiv este Domnul, îndelung-răbdător și mult-milostiv. Bun este Domnul cu toți și îndurările Lui peste toate lucrurile Lui* (Psalmul 144, 8-9). *Dumnezeu însă nu voiește să piardă sufletul și se gândește cum ar face să nu lepede de la Sine nici pe cel înlăturat* (2 Regi 14, 14).

De ce, oare, Iona, te necăjești, și pentru vrejul retezat de vierme, că nu te-ai trudit pentru el, nici nu l-ai crescut și nu tu ai chemat viermele să îi rezeze rădăcina?! Domnul ți l-a dat și tot Domnul ți l-a luat. Pentru ce, totuși, cârtești împotriva Domnului? Dacă ție îți pare rău de vrej, cum să nu cruțe Dumnezeu cetatea cea mare a Ninivei, care este cât o împărăție mică (Ninive avea mai mult de 120 de mii de locuitori)? Ți-a părut rău de umbra vrejului și nu ți-a părut rău de niniviteni? O, prorocule slăvit! Îndreptează voia ta (pe cât este cu putință omului), îndreptează pornirile ei să se pună de acord cu voia lui Dumnezeu. Vrejul s-a uscat, nu-ți face necaz pentru el; cetatea Ninivei a scăpat, dorește-i bunăstare și viață plăcută lui Dumnezeu. Plângi numai pentru faptul că nu te-ai supus deîndată voii Domnului.

PARTEA a 3-a

Luați aminte, frați creștini, ce folos capătă oamenii samavolnici și în ce rătăcirii cad uneori chiar și bărbații cei plăcuți lui Dumnezeu din pricina îndărătniciei

lor! Până ce nu vom scăpa de înclinația către iubirea de sine și samavolnicie și nu ne vom mai împotrivi lucrurilor care se întâmplă cu voia lui Dumnezeu, nu vom putea săvârși nimic bun și plăcut lui Dumnezeu: nici darurile, nici făgăduințele, nici rugăciunile, nici jertfele și nici ofrandele nu sunt plăcute Domnului când ele sunt săvârșite de potrivnicii voii Lui.

Postul este plăcut Domnului, milostenia e iubită de El și rugăciunile Îl înduplecă atunci când toate acestea sunt săvârșite nu *în chip fariseic* (nu fățarnic), adică: nu pentru atingerea vreunui scop ce satisface slava noastră deșartă, iubirea de câștig, samavolnicia noastră și așa mai departe, a patimilor potrivnice voii lui Dumnezeu. De aceea (mi-e frică să și spun), posturile, rugăciunile și binefacerile (faptele de milostenie), plăcute lui Dumnezeu, sunt respinse de El când sunt săvârșite în chip fățarnic, împotriva voii Lui, spre plăcerea noastră.

Acestor fățarnici Dumnezeu le spune prin gura prorocului Isaia: *Da, în zi de post, voi vă vedeți de treburile voastre și asuprați pe toți lucrătorii voștri. Voi postiți ca să vă certați și să vă sfădiți și să bateți furioși cu pumnul; nu postiți cum se cuvine zilei aceleia, ca glasul vostru să se audă sus. Este oare acesta un post care Îmi place, o zi în care omul își smerește sufletul său? Să-și plece capul ca o trestie, să se culce pe sac și în cenușă, oare acesta se cheamă post, zi plăcută Domnului? Nu știți voi postul care Îmi place? zice Domnul. Rupeți lanțurile nedreptății,*

dezlegați legăturile jugului, dați drumul celor asupriți și sfărâmați jugul lor. Împarte pâinea ta cu cel flămând, adăpostește în casă pe cel sărman, pe cel gol îmbracă-l și nu te ascunde de cel de un neam cu tine (Isaia 58, 3-7).

De ce este respins de Dumnezeu postul nedrept? Deoarece în zilele de post în locul lepădării de sine fățarnicul își satisface mai mult voia sa, folosind postul la satisfacerea poftelor ei, dar Dumnezeu spune: Eu iubesc postul, însă urăsc și resping *fățarnicia* care întinează postul. Dacă unui om, care nu suportă mirosul de ceapă sau usturoi, cineva îi dă mâncare gătită cu ceapă sau usturoi, acesta nu numai că nu face pe placul celui ce are nevoie de mâncare, dar îl mai obligă să și flămânzească, fiindcă mirosul cel neplăcut îi alungă aceluia pofta de mâncare.

Tot așa e și cu postul, această plăcută hrană duhovnicească, lăudată de Înger în cuvintele lui către Tobie: *Mai mult prețuiește rugăciunea cu post și cu milostenie și cu dreptate* (Tobit 12, 8). Dar, dacă o dregem cu ceapa și usturoiul voii proprii, care se împotrivesc Domnului, mâncarea aceasta se va prefăce într-o mâncare rea, nevrednică de Cina cea Cerească. Despre un astfel de post, Sfântul Ioan Gură de Aur a grăit așa: „Cel ce greșește și postește, nu spre slava Domnului postește și nu înaintea Lui se smerește, ci își satisface slava sa deșartă”.

Totul strică, totul întinează voia noastră proprie, nesupusă Domnului! Ea a devenit cea mai

cumplită nenorocire a tuturor celor ce s-au despărțit de Dumnezeu și sunt aruncați în fundul iadului. Îndărătnicia (nesupunerea) voii lor este atât de puternică încât odată cu trecerea timpului ea se îndârjește tot mai mult și, de aceea, voia lor în vecii vecilor nu se va putea uni cu voia lui Dumnezeu, împotrivindu-se tot timpul celei din urmă; niciodată cei pierduți nu-și vor dori ceea ce voiește Dumnezeu și nici măcar nu vor putea să își dorească. Așa cum cei ce vor împărăți cu Hristos, nu au în ei nici cea mai mică urmă de voie rea, așa cei osândiți și aruncați cu diavolul și îngerii lui în focul veșnic, neavând niciodată liniște, nu pot avea nici voie bună.

O, vai, vai, ce ne putem închipui mai înfricoșător decât gheena (iadul) dacă în ea se află numai chinul că pe veci va trebui să rămână acolo cei ce s-au lepădat de voia atotsfântă a lui Dumnezeu și niciodată nu se vor mai împăca cu ea! O, Dumnezeuul meu, ajută-mă să lepăd voia mea și mă învață să fac voia Ta (comp.: Psalmul 142, 10)!

CAPITOLUL AL CINCILEA

Ce întărește cel mai mult în noi nesupunerea față de Dumnezeu?

În rândul grelelor fărădelegi, pentru care Domnul i-a muștrat pe locuitorii orașului Ierusalim, se află și aceasta: *Ierusalime, Ierusalime, care omori pe proroci și cu pietre ucizi pe cei trimiși la tine; de câte ori am voit să adun pe fiii tăi, după cum adună pasărea puii săi sub aripi, dar nu ați voit* (Matei 23, 37). Învârtoșarea voii noastre este începutul tuturor fărădelegilor; Eu am voit, zice Dumnezeu, dar voi nu ați voit. Trei trăsături rele ale voii omenesci o țin pe aceasta cu putere în împotrivirea față de Dumnezeu: a) *obiceiurile rele*, b) *lipsa îndelung-răbdării* și c) *nestatornicia dorințelor* voii noastre.

PARTEA 1

Fericitul Augustin explică obiceiul rău sau obișnuința rea astfel: „Din voia cea rea se naște *pofta* (dorința) cea rea; dacă omul își satisface pofta des, ea devine obicei, iar, dacă el nu se împotrivesc lui, obiceiul se transformă, fără ca el să-și dea seama, în nevoia de a satisface acea poftă și îl face pe om să trudească din greu pentru satisfacerea poftelor sale”. E adevărat, într-un astfel de om se trezește uneori o altă

orientare a voinței, mai bună, ca o înnoire a voinței: este sentimentul care, se îndreaptă către Dumnezeu, sentimentul de căință pentru greșelile sale și dorința de a se odihni în pace cu conștiința sa în Dumnezeu; însă această voie, așa-zis nouă, nu o poate birui de una singură pe voia cea veche (dinainte), întărită și împietrită parcă datorită vechimii lucrării ei.

Așadar, două voi în mine (și în fiecare om): una veche și alta nouă, una trupească și alta duhovnicească, luptă între ele și împart sufletul meu în două, una alteia împotrivindu-se și *răul*, ce s-a înrădăcinat deja, mai des biruie în mine decât *binele*, cu care încă nu m-am obișnuit. Așadar, când păcatul se înrădăcinează și devine un lucru obișnuit, nu ne mai rămâne timp pentru vindecarea lui și nu se găsește loc pentru pocăință în noi. Păcatul devine cu neputință de vindecat dacă în scurt timp nu ne curățim prin pocăință, iar apoi trebuie să depunem multe eforturi și să răbdăm multe greutăți și lipsuri pentru curățirea noastră de păcat și, oare, vom izbuti totdeauna să facem aceasta?

Adevărat spune Sfântul Grigorie: „Când samavolnicia se prefăce în obicei, sufletul, deși își dorește, totuși nu este în stare să-i stea împotriva, căci de multe ori cade în aceleași greșeli și ele se leagă de inimă cu lanțuri puternice”. În anii tinereții ne putem îndrepta mai ușor decât la bătrânețe, când ne murdărim și ruginim, asemeni căldării pătate de sânge și ruginite, pentru curățirea căreia trebuie să

depunem muncă grea, s-o frecăm și s-o călim în foc să cadă rugina de pe ea (comp.: Iezechiel 24, 11-12).

Cu adevărat, obiceiurile învechite greu se dezhădăcinează și pun piedici în calea spre îndreptare, după cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur: „Nimic nu este mai tare în faptele omului ca tirania unei obișnuințe rele și învechite”. Platon, văzând că un tânăr juca deseori jocuri de noroc, i-a făcut odată observație; la această observație tânărul a spus: „Trebuie să mă feresc de un lucru atât de mic și neînsemnat?”. Iar Platon i-a răspuns: „Obișnuința rea nu este un lucru neînsemnat”.

PARTEA a 2-a

A doua pricină, care sporește samavolnicia noastră, este lipsa răbdării în noi; când dorim cu ardoare să dobândim ceva și dorința noastră nu se împlinește la momentul potrivit, repede ne ieșim din fire, ne supărăm, cârtim, iar alteori ne înfuriem ca fiarele sălbatice. Deseori se întâmplă să auzim răcnetul oamenilor nerăbdători: „Acum voiesc, imediat să mi se dea, iar dacă nu, voi ști că s-a pierdut nădejdea mea”. Așa s-a dovedit a fi regele iudeilor, Saul, ce nu a voit să aștepte sosirea lui Samuel ca să aducă jertfă lui Dumnezeu și, de aceea, i s-a spus în față: *Rău ai făcut, că nu ai împlinit porunca Domnului Dumnezeului tău care ți s-a dat, căci acum ar fi întărit Domnul domnia*

ta peste Israel de-a pururi. Acum însă nu va dura domnia ta (1 Regi 13, 13-14).

Deseori și noi facem la fel înaintea lui Dumnezeu, când la rugăciunea și cererea noastră nu se împlinește degrabă ceea ce Îi cerem lui Dumnezeu; imediat ne descurajăm, ne întristăm, chiar dacă deseori cerem ceea ce i-a cerut lui Irod dansatoarea din Evanghelie: ***Vreau să-mi dai îndată, pe tipsie, capul lui Ioan Botezătorul (Marcu 6, 25).*** Astfel ne pierdem toată nădejdea și cădem în deznădejde, însă prorocul Baruh ne încurajează, zicând: ***Îndrăzniți, fiilor, strigați către Dumnezeu și El vă va scoate din silnica robie și din mâna vrăjmașilor (Baruh 4, 21).***

Regele Ioachim a fost ținut în lanțuri treizeci și șapte de ani, iar după această întemnițare îndelungată a dobândit libertatea și împărăția; el ne-a dat exemplu, arătându-ne cu ce îndelungă-răbdare trebuie să așteptăm ajutorul lui Dumnezeu. Cea mai mare virtute este îndelunga-răbdare; ea are puterea minunată de a ne aduce uneori, chiar și după mai mult timp, ceea ce ne dorim. De aceea, minunate și adevărate sunt învățăturile lui Isus Sirah: ***Tot ce ți se va întâmpla, primește cu plăcere și în necazurile tale fii îndelung-răbdător [...] Uitați-vă la neamurile cele din început și vedeți cine a nădăjduit spre Domnul și s-a rușinat? Sau cine a petrecut în frica Lui și a fost părăsit? Sau cine L-a chemat pe El și a fost trecut cu vederea? [...] Vai vouă, celor ce ați pierdut răbdarea! Ce veți face când vă va cerca Domnul? Cei care se tem de Domnul nu vor fi necrezători cuvintelor Lui, și cei***

ce-L iubesc pe El vor păzi căile Lui (adică poruncile Lui) (Înțelepciunea lui Isus Sirah 2).

Voia noastră, însă, lucrează de multe ori împotriva a ceea ce își dorește ea și nu cere cu chibzuință, poruncind să i se dea fără nicio amânare: dă-mi mai repede, fă-mi acum, fă-mi fără nicio întârziere, dă-mi fără să mai stai pe gânduri. Pentru a scăpa de nerăbdarea cea nechibzuită trebuie să ținem minte cuvintele Noeminei, spuse către nora ei: *Ai răbdare, fiica mea, până vei afla cum se va isprăvi lucrul acesta*; chiar de va întârzia, așteaptă, căci ceea ce este orânduit de Dumnezeu, negreșit se va împlini (Rut 3, 18; comp.: Avacum 2, 3).

Domnul nostru Iisus Hristos în multe feluri a fost ponegrit de vrăjmașii Lui când era pe cruce, cu intenția de a-I spori la nesfârșit suferințele Lui îndelung-răbdătoare: „De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, coboară-Te de pe cruce”. La acestea Sfântul Ioan Gură de Aur le răspunde că: „El este Fiul lui Dumnezeu, de aceea nu Se coboară de pe cruce”. Îndelunga răbdare a lui Hristos aștepta momentul în care să grăiască: „Săvârșitu-s-a!” Cum a procedat capul nostru, Hristos, așa trebuie și noi, mădularele trupului Lui, să urmăm exemplul Lui; voia Tatălui Ceresc trebuie să se săvârșească întru noi până la suflarea noastră cea mai de pe urmă.

Cu adevărat fericit este cel ce, aruncându-se în adâncul bunăvoinței lui Dumnezeu, se încredințează pe sine judecăților Lui tainice și înfricoșătoare, cu credința că nu numai o săptămână sau o lună, ci chiar

până la ziua cea din urmă a judecății sau chiar și în vecii vecilor este gata, a răbda, fără a se da în lături, toate suferințele (dacă Dumnezeu voiește), chiar până la chinul iadului.

Această totală lepădare de sine și lăsare în voia lui Dumnezeu întrec orice altă ofrandă; în comparație cu ele refuzul de a stăpâni o mie de lumi este nimic. Iar despre cei ce se împotrivesc voii lui Dumnezeu unul dintre scriitori spune: „Oricine nu se încredințează cu totul voii lui Dumnezeu, nu-și găsește liniștea și se chinuie lăuntric; când Domnul îl cercetează cu vreun necaz, el crede că deja a pierdut tot; acest gând îi aduce o tristețe nemaipomenită și îl duce uneori chiar la deznădejde. El spune: acum sunt pierdut, nu mai este mântuire pentru mine; lepădat sunt și de Dumnezeu și de oameni”. Totuși, cine nu dorește să ajungă la o asemenea nenorocire și voiește să-și împace conștiința sa și inima, trebuie să se străduiască a cunoaște cu inima slobodă și bărbătoasă atât propria nimicnicie, cât și pe cea a lumii, să fugă de ea și să se lipească cu toată inima de Dumnezeu, Ziditorul și Mântuitorul său, păzind în inima sa pacea (liniștea) adevărată.

Și, pentru că tot ceea ce ni se întâmplă, este după voia sau îngăduința Domnului spre folosul tot al nostru, atât binefacerile, cât și necazurile, trimise de mâna Domnului, trebuie să le primim cu bucurie și mulțumire în inimă, iar Dumnezeu este deja pe drum și vine, vine la noi, nu va întârzia, să avem răbdare, căci vine negreșit!

PARTEA a 3-a

Al treilea neajuns (defect) al voii noastre, din pricina căruia sporește foarte mult îndărătnicia împotrivirii, este nestatornicia ei (nestatornicia dorințelor); în această nestatornicie întrecem și luna, care își schimbă înfățișarea în funcție de pătrare (răsăritul lunii: primul pătrar, iar luna plină: ultimul pătrar), căci noi ceas de ceas și zi de zi ne schimbăm dorințele: dimineța avem o dorință, seara avem alta, opusă celei dintâi și tot astfel, ne schimbăm tot timpul în funcție de poftele noastre și de felurile lor, niciodată nu suntem aceiași și identici cu noi înșine. Acest lucru este firesc voii noastre când ea nu dorește a se supune legii celei înțelepte, neschimbate și atotcuprinzătoare a voii lui Dumnezeu, de aceea ne și frământăm fără încetare, fiind atrași de lucruri înșelătoare și nestatornice.

Prin această nestatornicie a voii noastre vrem să înlăturăm tristețea și plictiseala noastră de zi cu zi, însă tocmai prin ea deseori le înmulțim mai mult, căzând în mai mare întristare, în mai mare plictiseală.

Astfel, în zadar ne ostenim, neavând niciun folos din osteneală și adeseori ne contrazicem singuri, când voim și nu voim același lucru în același timp. Voia noastră și tot ceea ce ia naștere din ea, toată sfințenia noastră, nu este stâlp neclintit, care stă pe vârful muntelui, înălțat pe temelie trainică, ci o casă

construită pe nisip, care la orice atac puternic cade și se năruie (comp.: Matei 7, 26-27). Ai virtuți? Însă, avându-le, te porți corect, conform virtuților de fiecare dată? Sunt de acord cu tine, dar cât timp te vei purta așa? Vai! Cât de schimbători suntem și cât de iute ne schimbăm, mai iute decât toate schimbările atmosferice și deseori cădem în groapa cu tot felul de necurății și murdării! Ca frunza ne clătinăm în bătaia vântului celui mai slab, ne rupem de pomul vieții și ne vânturăm la orice suflare de vânt și umblăm pe orice cale, precum păcătosul cel cu două limbi (comp.: Înțelepciunea lui Isus Sirah 5, 11).

Nu suntem aceiași în noi înșine, nu suntem în sinea noastră unii și aceiași oameni, ci mai mulți, diferiți unul de altul. Așadar, voia noastră, fiind liberă, ne face să aparținem nouă înșine; voia rea ne face să aparținem diavolului, iar voia bună ne face să aparținem Domnului, însă cei ce și-au dorit să fie *ai lor*, ca dumnezei, cunoscând binele și răul, au ajuns nu numai să își aparțină lor, ci și diavolului. Și, într-adevăr, așa este; voia noastră ne face robi diavolului, căci ea nu este independentă; voia noastră nu va fi independentă atât timp cât nu se va supune cu desăvârșire Ziditorului ei. Cu adevărat vom zice: mai bine ar fi fost să nu ne naștem, să nu rămânem deloc *ai noștri* (să nu lucrăm după voia noastră).

Unul dintre scriitorii bisericești povestește că Hristos Domnul, arătându-i-Se uneia dintre nevoitoare, unei fecioare, i-a spus: „Să știi că toate

pedepsele, îngăduite aici oamenilor, depind de voia lor; dacă voia lor ar fi îndreptată spre virtute și ar fi cu adevărat supusă și în acord cu voia Mea, atunci ostenele, bolile, necazurile și celelalte neplăceri ce i se întâmplă fiecărui om în viață, nu ar fi niște *pedepse* pentru el, fiindcă le-ar îndura cu blândețe și cu bucurie în inimă din iubire pentru Mine, cugetând și crezând cu tărie că a fost lovit de ele după voia sau îngăduința Mea, cu un scop neștiut de el, dar bun. Mintea unui astfel de om ar fi liberă în orice suferință trupească și însăși suferința lui s-ar ușura la gândul că voia lui este supusă și în toate de acord cu voia Mea. Astfel, duhul omenesc, lepădându-se de voia sa, ar fi împăcat și liniștit, aflându-se încă în lumea (viața) de aici”.

CAPITOLUL AL ȘASELEA

**Trebuie să fim gata să ne lepădăm de sine
și să ne supunem voii Domnului atât în
împrejurările grele cât și în vremea morții**

Iată aici trudă, aici osteneală. În privința lucrurilor puțin importante, neînsemnate, deseori ne lăsăm fără împotrivire în voia lui Dumnezeu; însă în privința celor importante, de exemplu, când pierdem averea, cinstea, sănătatea, aici întâmpinăm încetineala, împotrivirile și marea nesupunere a voii potrivnice; aici ies la iveală dorința sau nedorința noastră. Dar de ce ne împotrivim, noi, neputincioșii, fără rost? Voia Domnului este și va fi pe veci neclintită, ca un munte foarte înalt; nu noi o tragem pe ea la noi, ci ea ne trage pe noi la ea.

Am râde dacă cineva și-ar lega corabia de o stâncă și ar trage stâncă cu o frânghie, gândind să o tragă la sine, de vreme ce în realitate el însuși se apropie treptat de stâncă. Nici nebunia noastră nu ar fi mai prejos dacă noi, supuși fiind voii lui Dumnezeu, legați parcă de un munte foarte înalt, am începe s-o tragem la noi cu încăpățănare, dorindu-ne să asculte ea de noi, nu noi de ea.

PARTEA 1

Sunt unii oameni care împlinesc și ei înșiși legea Domnului și îi învață și pe ceilalți să facă la fel ca ei; aceștia, cu adevărat, își închină înțelepciunea lor lui Dumnezeu. Dar sunt și astfel de oameni, care cercetează și ei înșiși legea Domnului și îi învață și pe ceilalți aceeași lege cu cuvântul, iar, când este vorba de *împlinirea legii Domnului*, atunci voia lor este mai presus de toate; o păstrează pentru ei și nu renunță la ea pentru împlinirea poruncilor Domnului. Minunată este salutarea pe care o adresau oamenii în vechime unul altuia: *Să vă facă bine (să vă ajute) Dumnezeu și să-și aducă aminte de legământul Său care l-a făcut cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov, robii cei credincioși. Să vă dea inimă vouă tuturor ca să vă închinați Lui și să faceți voia Lui cu dor mare și cu râvnă în suflet* (2 Macabei 1, 2-3).

Într-adevăr, nu cu dor mare și cu râvnă în suflet Îl cinstesc pe Dumnezeu cei ce fac voia Lui numai în acele împrejurări care nu sunt potrivnice voii lor și sunt ușor de îndurat, iar când este vorba de păzirea întru totul a bogățiilor lor, a slavei și a cinstei lor, când este vorba de păzirea vieții lor și așa mai departe, atunci sprijină cu îndârjire puterea voii lor; atunci devin *ai lor*. O, răuvoitorilor! În vremurile de demult ostașii intrau de bunăvoie, cu bucurie în slujba militară, făgăduind să lupte în cinstea și pentru sănătatea stăpânilor lor,

ale împăraților și ale țării lor și pentru aceasta li se acordau distincții, libertate și dobândeau domenii pe care le luau în stăpânire.

Dacă și noi, cei ce suntem nesupuși și ne împotrivim voii lui Dumnezeu, ne-am supune fără împotrivire voii Lui supreme, atunci, fără îndoială, am primi în cer mila Domnului, puterea și deplina libertate de a-L lăuda în veci pe Creatorul nostru și Dumnezeu. Printre bărbații din vechime, astfel s-a dovedit a fi binecredinciosul rege David, cel ce a fost un om blând și neplescat spre samavolnicie, care, pe pământ trăind, aducea slavă și mulțumire Domnului în toate întâmplările sale, zicând: *În Dumnezeu am nădăjduit, nu mă voi teme: Ce-mi va face mie omul? În mine sunt, Dumnezeule, făgăduințele pe care le voi aduce laudei Tale* (Psalmul 55, 11-12).

Nimic nu este sub ceruri atât de samavolnic ca voia omenească; toate fapăturile lui Dumnezeu se supun în chip minunat Ziditorului lor, numai omul lucrează în toate liber după voia sa: ceea ce voiește, aceea și face, chiar de lucrul lui este potrivit voii lui Dumnezeu și tuturor puterilor cerești și pământești. Voia omenească ce își îngăduie această împotrivire, este începutul și rădăcina tuturor nenorocirilor în toate sferele vieții omenești: familială, socială și publică. Chipul voii omenești pervertite de samavolnicie este următorul. Dumnezeu spune: „Eu voiesc ca aceasta (fiecare întâmplare, fapt) să se săvârșească așa”. Omul, dimpotrivă, răspunde cu îndrăzneală: „Eu nu voiesc să fac așa”. Dumnezeu spune: „Aceasta este

voia Mea". Iar omul prin activitatea sa (prin faptele sale) răspunde: „Însă voia mea nu este aceasta!". Și lucrează după voia sa (acest chip al samavolniciei noastre se arată în fiecare încălcare a fiecăreia din cele zece porunci dumnezeiești).

Atunci Dumnezeu spune: „Duhul Meu în veci nu va fi disprețuit de oameni; în rătăcirea lor ei nu sunt decât trup, iar cugetele trupești, neîngrădite de lege (de voia Mea) sunt vrăjmășie împotriva Mea, căci nu se supun legii Mele și nici nu pot" (comp.: Romani 8, 7) și, de aceea, grăiește Dumnezeu: *Deci zilele lor să mai fie o sută douăzeci de ani!* (Facerea 6, 3) Așadar, împotrivirea noastră față de voia Domnului nu va exista, nici acel nelegiuit *vreau* sau *nu vreau*, nici păcatul nu va exista, tot răul va fi stârpit (va pieri).

Pentru stârpirea păcatului săvârșit avem un singur mijloc tămăduitor: pocăința cea *adevărată*, adică recunoașterea vinei noastre înaintea lui Dumnezeu cu hotărârea fermă de a nu mai greși pe viitor. Pocăința este leac *adevărat* atunci când omul, încetând a mai greși, își supune voia sa voii lui Dumnezeu. Cea dintâi lucrare a voii noastre este *dragostea*, la fel cum cea a ochilor este *văzul*, și a urechilor, *auzul*. Oricine iubește cu osârdie ceva sau pe cineva, se dedică aceluia cu bucurie, cu tot sufletul și trupul; nicio osteneală grea, nici durată bolii și nimic din ce este mai cumplit nu îl pot desprinde de lucrul iubit.

Tot așa și omul devotat cu adevărat Domnului, primește cu bucurie ceea ce voiește Domnul, atât ce

este plăcut, cât și ce este neplăcut, pentru că toate sunt trimise de Domnul. Așa trebuie să fie voia noastră în toate împrejurările ce au loc cu voia sau îngăduința Domnului: în sărăcie, boală, în ponegrirea cinstei noastre de către cineva și pe patul de moarte. Așa a fost regele David, un „bărbat ales de Dumnezeu, după inima Sa” (comp.: Faptele Apostolilor 13, 22).

PARTEA a 2-a

Omul rău spune: „Facă-se voia Domnului” numai atunci când întâmpină în viața lui ceea ce voiește el, ceea ce este ușor și îi aduce bucurie. Și, dimpotrivă, cel ce – fie e îngreuiat de sărăcie, fie e doborât de boală, fie rabdă pe nedrept necinstea, fie zace pe patul de moarte – totdeauna, în orice i se întâmplă, rostește neîncetat cu inimă binevoitoare: „Facă-se cu mine ceea ce voiește Dumnezeu!”, acela primește cu mulțumire de la Domnul tot ceea ce i se întâmplă în viață. El nu se dă în lături de la pierderea nici a averii, nici a sănătății, nici a cinstei (ponegrite pe nedrept), nici chiar a vieții, zicând totdeauna: „Facă Dumnezeu cu mine ceea ce voiește El”, și neîntrebând: „De ce se întâmplă aceasta? Pentru ce tocmai acum? De ce trebuie să mor astfel?”, ci tot timpul și la toate este gata, repetând într-una: „Facă-se voia lui Dumnezeu”.

Oratorul Seneca întreabă: „Ce îți trebuie ca să fii bun?”. Și tot el răspunde cu înțelepciune: „Să voiești

ca să fii bun. Și ce este mai bun decât ceea ce dorește și ne cere nouă Înțelepciunea lui Dumnezeu?”. Celui ce cugetă altfel și stă împotriva voii Domnului îi propun ca învățătură cuvintele lui Seneca: „Te supără și te mâniază *întâmplarea*, dar nu înțelegi că în ea nu este niciun rău, decât numai răul ce se află în mânia și în nerăbdarea ta. Tu zici: eu ajung la capătul puterilor în ziua în care sufăr, când mi se întâmplă o nenorocire; iată: cei ai casei mele sunt bolnavi, am pierdut o parte din avere, mi-a ars casa, iar acum am osteneli și griji de frica feluritelor nenorociri, a ciumei, a războiului și tot așa.

Dar de ce să suferi? Nimic din toate acestea nu e nou, dintotdeauna este așa, totul trece și se uită; e adevărat, trebuia să se întâmple acestea, căci totul se săvârșește după sfatul și voia lui Dumnezeu, nu în virtutea întâmplării oarbe sau a destinului. Dacă tu mă crezi, eu îți voi dezvălui taina inimii mele, și anume: în toate așa-numitele întâmplări potrivnice și neplăcute eu mă port astfel încât nu numai că am credință neîndoielnică și mă supun în toate Domnului, dar în toate sunt de acord cu El, că așa trebuie să fie, și nu de nevoie, ci de bunăvoie urmez voia Lui cea sfântă, înțeleaptă și dumnezeiască (rușine să ne fie, nouă, creștinilor, în fața păgânilor, vai, câtă rușine!), niciodată nu mi se întâmplă vreun lucru, din pricina căruia să mă întristez sau să mă tulbur, nici vreo jertfă, pe care să o aduc numai de nevoie (fără bunăvoie)”.

Toate lucrurile pentru care plângem și oftăm, de care ne speriem și ne înfricoșăm, toate acestea sunt în

viața noastră jertfe de care să nu nădăjduim că vom scăpa și nici măcar să nu ne rugăm să fim eliberați de ele. Către ele inima noastră trebuie să fie binevoitoare; tot ceea ce este și se întâmplă în lume, este și se întâmplă după voia Domnului. Tot așa să cugeți și în ceea ce privește viața noastră morală; tot ceea ce se întâmplă în ea, se întâmplă după voia sau îngăduința Domnului, prin urmare, trebuie să se întâmple, iar noi nu trebuie să ne împotrivim lui Dumnezeu, ci să ne supunem Lui și să nu îndrăznim să ponegrim ceea ce există (Existența).

E un lucru foarte bun să nu ne împotrivim ordinii hotărâte de Dumnezeu pentru mersul general al vieții universale, să urmăm fără împotrivire legile Lui și să ne supunem în toate cu bucurie voii Lui. Un laș incapabil și demn de dispreț este acel soldat ce merge la luptă fără bucurie, cu teamă și cu suspine. Așadar, cu bucurie trebuie să mergem la lupta cu poftele și năzuințele potrivnice lui Dumnezeu, ale voii noastre pervertite.

Curajos este cel ce s-a lăsat pe sine cu desăvârșire în voia lui Dumnezeu și, dimpotrivă, laș și nerod (nebun) este cel ce voiește să stea împotriva lucrurilor care se întâmplă după voia sau îngăduința Domnului, socotindu-le un rău și o neorânduială în mersul vieții și voiește mai degrabă să îndrepte lucrurile Proniei lui Dumnezeu decât să se îndrepte pe sine însuși; lucrurile Celui Preaînalt și ale Proniei Lui Dumnezeu iești le ponegrește (le osândește) și dorește mai degrabă ca

totul să fie orânduit altfel decât să se mustre și să se îndrepteze pe sine însuși.

Toate acestea ne pun într-o poziție nefirească; nu voim nici să trăim, nici să murim; de viață ne plictisim, iar de moarte ne e frică și în dorințele noastre nimic nu este statornic, totul este schimbător. Nici chiar cea mai fericită viață nu este în stare să ne mulțumească pe deplin.

PARTEA a 3-a

Cât de necesar este pentru fericirea noastră veșnică acordul voii noastre cu voia lui Dumnezeu! În acest sens unul dintre înțelepți ne-a dat următoarea învățătură: „Oricine se apropie de moarte, pe patul de moarte să se întărească în mila lui Dumnezeu mai mult prin ostenele și meritele Domnului Hristos, ale Mântuitorului nostru decât prin faptele sale proprii; să-și pună nădejdea în bunătatea lui Hristos și în mijlocirea Preabinecuvântatei Născătoare de Dumnezeu, a pururea Fecioarei Maria și în rugăciunile sfinților aleși ai lui Dumnezeu.

Amintindu-și cumpletele chinuri, rănilor deschise și moartea cea rușinoasă și amară a lui Hristos și nespusa Lui iubire față de noi, păcătoșii, pentru care El S-a adus jertfă judecării drepte a lui Dumnezeu, să se afunde (cel suferind) cu toate greșelile sale și cu toată nepăsarea sa în adâncul cel nemăsurat al milostivirii

celel nepătrunse a lui Hristos, aducându-se în cinstea și spre slava Domnului ca o jertfă vie Domnului Dumnezeu și cerând ajutorul Lui pentru întărirea în neputințele sale, în însuși ceasul morții și după trecerea în viața veșnică. Cel ce hotărăște cu adevărat, cu iubire nefățărnica și cu deplină lepădare de sine și de voia sa să rabde totul pentru cinstea și dreptatea Domnului, nu va fi aruncat după moarte în focul gheenei, chiar de ar avea asupra lui păcatele întregii lumi. Nicio învățătură nu este mai de folos celui ce se pregătește pentru moarte decât ca el să se lase sincer în voia lui Dumnezeu cu adâncă părere de rău pentru greșelile sale și cu nădejde neîndoielnică în mila Domnului și în meritele lui Hristos.

Căci, așa cum niciun chin nu Îl poate atinge pe Domnul, tot așa nu îl poate atinge nici pe acel om care și-a supus voia sa voii Domnului și prin iubire sinceră s-a unit cu El. Ca exemplu îl avem pe tâlharul înțelept, răstignit pe cruce împreună cu Hristos; el a crezut, cu părere sinceră de rău pentru păcatele sale, în Dumnezeirea lui Hristos cel răstignit, Căruia s-a încredințat cu totul și nimic altceva nu a cerut pentru sine decât numai milă și har, glăsuind: „Pomeneste-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta!”. Însă, dacă firea ta neputincioasă se înfricoșează și tremură în fața morții, lasă toată frica și durerea ta în voia lui Dumnezeu și repede vei primi ajutor de nădejde: moartea lui Hristos îți va da mângâiere în vremea morții tale. El și mulți aleși ai Lui au trecut prin

moarte înaintea ta, nu fi, dar, nepăsător și urmează lor. Trupul muritor, pe care îl lași acum este o haină demnă de dispreț, o haină de cerșetor.

Ce te privește pe tine dacă el va fi acoperit până la un moment dat de pământ și va putrezi? Mai târziu același trup al tău va învia, se va scula și va deveni nemuritor, nestricăcios, slăvit și luminos. Trebuie să nu uităm și să cercetăm cu mintea cât de doritori și gata să moară au fost dreptii din vechime Avraam, Isaac, Iacov, Moise, David și ceilalți asemeni lor, deși în vremea lor poarta către Împărăția Cerurilor nu fusese încă descuiată. Citim despre acestea în Pentateuh-ul lui Moise. Domnul îi spune lui Moise: *Suie-te în muntele acesta al Abarimului, în muntele Nebo, care este în pământul Moabului, în fața Ierihonului, și privește asupra Canaanului, pe care-l dau în stăpânirea fiilor lui Israel, și mori pe munte.*

La porunca Domnului, Moise s-a suit în muntele Moabului, a privit de acolo pământul Canaanului și s-a săvârșit acolo și a fost îngropat în vale, în pământul Moabului, în fața Bet-Peorului, dar nimeni nu știe mormântul lui nici până în ziua de astăzi (comp.: Deuteronomul 34). Vezi cu câtă bucurie în inimă a primit moartea, după voia Domnului, Moise, prietenul Celui Preaînalt, chiar dacă nu a intrat în pământul făgăduit; însă a fost mutat într-un loc mai bun, nevăzut, în sânul tainic al odihnei (în sânul lui Avraam), unde sufletele dreptilor se aflau în așteptarea venirii lui Hristos.

Iar acum intrarea liberă în Patria Cerească este deschisă de Domnul Iisus Hristos următorilor Săi credincioși. De aceea, iubite creștine, văzând că ți se apropie moartea, însă și mai bine înainte de venirea ei, supune cu totul voia ta voii lui Dumnezeu și încredințează-te cu totul Domnului, repetând în orice împrejurare: „Facă-se voia lui Dumnezeu!”.

PARTEA a 4-a

Dorința de a avea o viață lungă și dorința de a trece mai degrabă în viața cealaltă sunt contradictorii la mulți oameni și îi tulbură puternic, mai cu seamă cea din urmă, adică moartea îi înfricoșează aproape pe toți. La aceasta vom cugeta acum spre a ne liniști și a împăca dorințele noastre.

Toți oamenii știu bine că fiecare va muri și nu neagă acest lucru; sunt de acord să moară, dar nu imediat, voiesc să înapoieze firii datoria, însă nu acum, doresc a se muta din locașurile pământești în cele cerești, dar mai târziu. Nebuni și sărmani ce suntem! Spunem fără minte că voim să ne eliberăm de sărăcia noastră, însă nu acum; dorim să fim fericiți și binecuvântați, dar încă nu am atins această treaptă. Pentru ce îți pui, omule nesăbuit, o scară atât de înaltă către cer, să ai multe trepte, pe care gândești să te apropii de moarte încet și fără grabă? Pentru ce îți dorești o viață lungă, gândind greșit că în anii îndelungați ai vieții îți vei pregăti ieșirea sufletului

cu o suferință mai ușoară? Tot va trebui să mori fie astăzi, fie mâine.

Știi că mulți se înșală când moartea bate la uși; ei cred că a venit creditorul cel nerod să-și primească datoria înainte de vreme, înainte de expirarea termenului hotărât. Nebună comparație! Termenul acesta se sfârșește atunci când voiește Stăpânul morții. De ce spui că moartea vine înainte de vreme? De ce te rogi să ți se lungească viața? De mult timp ești pregătit pentru întâmpinarea morții, căci tot timpul ai știut că ea vine negreșit și de ea nimeni nu scapă și ți s-a dat vreme îndelungată pentru îndreptarea ta, mai mult nu te vei mai îndrepta și nu te vei mai pregăti, fiindcă și după aceea îți vei dori să amâni îndreptarea ta și, cu cât mai mult vei trăi, cu atât mai nepregătit vei fi pentru întâmpinarea morții. Viața lungă i-a făcut pe foarte mulți încă și mai păcătoși. Faptul că nu dorim să murim spre a face pocăință mai multă pe viitor este un mare rău, căci în realitate acest lucru nu este adevărit.

Adevărul este că numai acela se îndreaptă pe sine, care e gata să moară atunci când voiește Dumnezeu. Dumnezeu nu voiește niciodată nimic rău și însuși răul îl preface în bine, de aceea, când El hotărăște pentru cineva să moară, îi face un bine celui muribund, curmându-i posibilitatea de a mai greși. Așadar, fiecare să alunge de la sine îndoiala cum că moartea vine înainte de vreme și să zică din tot sufletul: „Să îmi vină moartea când și cum va voi Domnul!”.

CUPRINS

ÎN LOC DE PREFAȚĂ

*Scurte date biografice despre autorul cărții «Iliotropion»,
Arhiepiscopul Cernigovului, ulterior Mitropolit de Tobolsk,
Ioan Maximovici5*

Cartea I

DESPRE CUNOAȘTEREA

VOII LUI DUMNEZEU ȘI ACORDUL DINTRE ACEASTA ȘI VOIA OMULUI

CAPITOLUL ÎNTÂI	13
CAPITOLUL AL DOILEA. Ce anume îngăduie voia lui Dumnezeu, cum și de ce îngăduie un lucru sau altul?.....	29
CAPITOLUL AL TREILEA. Cum putem afla din judecățile cele nepătrunse ale lui Dumnezeu voia Lui cea sfântă?.....	43
CAPITOLUL AL PATRULEA. Cum putem afla în toate faptele și lucrurile voia Domnului?.....	61
CAPITOLUL AL CINCILEA. Cât de felurit s-a arătat voia lui Dumnezeu în Iisus Hristos și ce fapte trebuie mai cu seamă să punem de acord cu ea.....	82

Cartea a II-a

ACORDUL DINTRE VOIA OMULUI ȘI VOIA LUI DUMNEZEU

CAPITOLUL ÎNTÂI. Fiecare trebuie să-și lase întru totul viața, voia și activitatea sa în voia lui Dumnezeu.....	95
CAPITOLUL AL DOILEA. Care voie omenească este mai cu seamă plăcută lui Dumnezeu și vrednică de unirea cu voia Lui?.....	103

CAPITOLUL AL TREILEA. Cum trebuie să se pună de acord voia omului cu voia lui Dumnezeu în feluritele împrejurări ale vieții?.....	129
CAPITOLUL AL PATRULEA. Ce înțeles au cuvintele: „facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ”, și cu ce duh trebuie să rostim cuvintele acestea?	153
CAPITOLUL AL CINCILEA. Care sunt semnele sau trăsăturile, prin care recunoaștem că voia omului este în acord cu voia lui Dumnezeu?.....	171

Cartea a III-a

DESPRE ROADELE (FOLOASELE) VOII OMENEȘTI, CE SE ÎNTEMEIAZĂ ÎN TOATE FAPTELE SALE PE URMAREA VOII LUI DUMNEZEU

CAPITOLUL ÎNTÂI. Câtă liniște aduce sufletului acordul voii lui cu voia lui Dumnezeu.....	203
CAPITOLUL AL DOILEA. Este cu puțință ca cineva să nu aibă niciodată parte de necazuri? De necazuri și nenorociri are parte chiar și cel ce își pune voia sa în acord cu voia lui Dumnezeu.....	216
CAPITOLUL AL TREILEA. Acordul dintre voia omului și voia lui Dumnezeu este jertfă bineplăcută lui Dumnezeu	237
CAPITOLUL AL PATRULEA. Desăvârșirea omului se zidește pe acordul dorințelor și faptelor lui (al voii lui) cu voia lui Dumnezeu, arătată omului în lege sau prin anumite întâmplări, rânduite dinainte de Dumnezeu pentru el.....	255
CAPITOLUL AL CINCILEA. Acordul voii omenești cu cea dumnezeiască este cel mai mare bine în viață	262
CAPITOLUL AL ȘASELEA. Acordul voii omenești cu cea dumnezeiască este Cer în afara Cerului, este adevărata fericire a vieții.....	276

Cartea a IV-a

CUM SĂ ÎNLĂTURĂM PIEDICILE, CARE NU LASĂ VOIA OMENEASCĂ SĂ SE PUNĂ DE ACORD ÎN LUCRAREA SA CU VOIA LUI DUMNEZEU

CAPITOLUL ÎNTÂI. Ce ne împiedică cel mai mult să trăim după voia lui Dumnezeu?.....	287
CAPITOLUL AL DOILEA. Cât de pierzătoare este pentru noi voia noastră cea nechibzuită, dacă ea nu este îngrădită și se înrădăcinează în noi.....	308
CAPITOLUL AL TREILEA. Prin ce mijloc poate fi voia noastră supusă voii lui Dumnezeu în toate, chiar și în ceea ce nu ne dorim?.....	327
CAPITOLUL AL PATRULEA. Un exemplu povățuitor pentru cei ce se abat de la supunerea față de poruncile lui Dumnezeu	336
CAPITOLUL AL CINCILEA. Ce întărește cel mai mult în noi nesupunerea față de Dumnezeu?	347
CAPITOLUL AL ȘASELEA. Trebuie să fim gata să ne lepădăm de sine și să ne supunem voii Domnului atât în împrejurările grele cât și în vremea morții	356

Difuzare:

S.C. EGUMENIȚA S.R.L. Galați

O.P. 3, C.P. 301 Cod 800730, Galați

Tel./Fax: 0236-326.730

E-mail: editura@egumenita.ro

www.egumenita.ro

Singurul mijloc adevărat pentru dobândirea bunăstării noastre în viața aceasta și în cea viitoare este concentrarea permanentă a atenției noastre în lăuntrul nostru asupra propriei noastre conștiințe, asupra gândurilor, vorbelor și faptelor noastre spre a le cumpăni fără părtinire. Acest mijloc ne dezvăluie rătăcirile noastre în viață și ne arată singura cale către mântuire. Calea aceasta este lăsarea totală a întregii noastre ființe, a noastră înșine cu toate împrejurările vieții noastre, în voia lui Dumnezeu. Ca emblemă pentru această orientare a noastră către Dumnezeu să ne fie planta *floarea-soarelui* (iliotropion), ea să fie totdeauna înaintea ochilor noștri.

Floarea-soarelui este floarea care se îndreaptă tot timpul către soare, și dimineața, și în miezul zilei și seara nu numai în zilele luminoase, ci și în cele întunecate. Naturii acestei flori trebuie să îi urmeze voia omenească, îndreptându-se către Dumnezeu și voia Lui dumnezeiască ceas de ceas nu numai în zilele luminoase ale vieții sale, ci și în cele întunecate, adică în zilele grele ale vieții. Sfințenia întregii vieți omenești, după cugetarea unui teolog înțelept, alcătuieste *desăvârșirea* întregii vieți creștinești și *unirea în persoana creștinului a tuturor virtuților* celor săvârșite după putere, ce se întrunesc, ca într-un centru, în acordul voii noastre cu voia lui Dumnezeu.

